This document is an historical remnant. It belongs to the collection Skeptron Web Archive (included in Donald Broady's archive) that mirrors parts of the public Skeptron web site as it appeared on 31 December 2019, containing material from the research group Sociology of Education and Culture (SEC) and the research programme Digital Literature (DL). The contents and file names are unchanged while character and layout encoding of older pages has been updated for technical reasons. Most links are dead. A number of documents of negligible historical interest as well as the collaborators' personal pages are omitted.

The site's internet address was since Summer 1993 www.nada.kth.se/~broady/
and since 2006 www.skeptron.uu.se/broady/sec/.

Detta dokument är tillgängligt från sidan
www.skeptron.ilu.uu.se/broady/uv/

Forskning och forskarutbildning av utbildningsvetenskaplig relevans vid Uppsala universitet

Inventering våren 2003 på uppdrag av Utbildningsvetenskapliga fakultetsnämnden

Ida Lidegran och Donald Broady

Uppsala universitet
27 maj 2003

Förord

Utbildningsvetenskapliga fakultetsnämndens arbetsutskott beslöt vid sitt sammanträde den 3 september 2002 att låta företa en inventering av ”tidigare och pågående forskning av relevans för lärarutbildningsområdet”. Resultatet presenteras här. Arbetsfördelningen oss emellan har inneburit att DB och IL gemensamt planerat inventeringen, att IL haft huvud ansvaret för insamlingen och för förteckningen av projekt och avhandlingar m.m. och att DB skrivit det inledande avsnittet ”Utbildningsvetenskap i Uppsala”.

Uppsala i maj 2003

Ida Lidegran
Doktorand i pedagogik

Donald Broady
Professor i pedagogik

Innehåll

Utbildningsvetenskap i Uppsala 7
Vad är utbildningsvetenskap? 7
Tillvägagångssätt 8
Avgränsningar och begränsningar 9
Några resultat 10
Många institutioner och ämnen 11
Ett osynligt område 12
Tyngdpunkter 12
En hel del forskning av direkt praktisk relevans 13
Luckor 14
Brist på direkt yrkesanknuten forskning 14
Klent med ämnesdidaktik 15
Undervisningskonsten förtjänar mer utrymme 16
Potentialer 16
En jämförelse med Utbildningsvetenskapliga kommitténs medelstilldelning 16
Humanistisk-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet 18
Teologiska fakulteten 18
Teologiska institutionen 18
Juridiska fakulteten 22
Juridiska institutionen 22
Historisk-filosofiska fakulteten 25
Institutionen för ABM, estetik och kulturstudier 25
Institutionen för arkeologi och antik historia 25
Filosofiska institutionen 26
Historiska institutionen 27
Institutionen för idé- och lärdomshistoria 31
Konstvetenskapliga institutionen 34
Institutionen för kulturantropologi och etnologi 35
Litteraturvetenskapliga institutionen 36
Institutionen för musikvetenskap 38
Centrum för multietnisk forskning 38
Programmet för studier kring Förintelsen och folkmord 38
Språkvetenskapliga fakulteten 39
Engelska institutionen 39
Finsk- urgiska institutionen 39
Institutionen för klassiska språk 40
Institutionen för lingvistik 40
Institutionen för nordiska språk 43
Romanska institutionen 45
Slaviska institutionen 46
Tyska institutionen 46
Svenskas institutet för nordamerikastudier (SINAS) 46
Samhällsvetenskapliga fakulteten 47
Institutionen för freds- och konfliktforskning 47
Företagsekonomiska institutionen 47
Institutionen för hushållsvetenskap (IHV) 49
Institutionen för informationsvetenskap 50
Kulturgeografiska institutionen 51
Nationalekonomiska institutionen 51
Pedagogiska institutionen 54

Institutionen för psykologi ... 61
Sociologiska institutionen ... 64
Statsvetenskapliga institutionen ... 65
Utbildningsvetenskapliga fakulteten ... 67
Institutionen för lärarutbildning ... 67
Medicinska vetenskapsområdet ... 88
Medicinska fakulteten ... 88
Institutionen för folkhälso- och vårdvetenskap ... 88
Institutionen för kvinnors och barns hälsa ... 89
Institutionen för medicinska vetenskaper ... 89
Institutionen för neurovetenskap ... 89
Centrum för klinisk medicinsk forskning ... 92
Teknisk-naturvetenskapliga vetenskapsområdet ... 93
Teknisk-naturvetenskapliga fakulteten ... 93
Matematisk-datavetenskapliga sektionen ... 93
Institutionen för informationsteknologi ... 93
Matematiska institutionen ... 97
Fysiska sektionen ... 99
Fysiska institutionen ... 99
Biologiska sektionen ... 101
Centrum för bioinformatik ... 101
Fakultetsövergripande enheter ... 102
Centrum för genusvetenskap ... 102
Kollegiet för samhällsforskning (SCASSS) ... 102
Uppsala Learning Lab ... 102
Projektbeskrivningar, projekt finansierade av Vetenskapsrådets Utbildningsvetenskapliga kommitté ... 105
Avhandlingar av utbildningsvetenskaplig relevans framlagda vid Uppsala universitet 1997-2003 ... 112
Arkeologi ... 112
Engelska ... 112
Estetik ... 112
Fysik ... 112
Företagsekonomi ... 112
Historia ... 112
Hushållsvetenskap ... 112
Idé- och lärdomshistoria ... 113
Juridik ... 113
Klassiska språk ... 113
Konstvetenskap ... 113
Kulturantropologi och etnologi ... 113
Kulturgeografi ... 113
Kvinnors och barns hälsa ... 113
Litteraturvetenskap ... 113
Medicinska vetenskaper ... 114
Musikvetenskap ... 114
Nationalekonomi ... 114
Neurovetenskap ... 114
Nordiska språk ... 114

Pedagogik 114
Psykologi 116
Romanska språk 116
Sociologi 116
Statsvetenskap 116
Teologi 116
Vårdvetenskap 116
Tabeller och diagram 118
Tabell 1: Finansiärer, pågående projekt 118
Tabell 2. Projekt finansierade av Vetenskapsrådet 119
Tabell 3. Projekt finansierade av Riksbankens Jubileumsfond 120
Diagram 1. Pågående forskning 121
Tabell 4: Avhandlingarnas fördelning på fakulteter och institutioner 122

Utbildningsvetenskap i Uppsala

Vad är utbildningsvetenskap?

Det brukar sägas att lärarutbildningarna saknar forskningsöverbyggnad. I Uppsala är det inte sant. Inom många ämnen och vid en lång rad av universitetets institutioner pågår forskning och forskarutbildning som tillsammantagna utgör en sådan överbyggnad. Den inventering som här redovisas är ett första försök att ge en bild därav.

Runtom på olika lärosäten i Sverige pågår just nu diskussioner om vad ”utbildningsvetenskap” vill säga. Att området blivit så aktuellt beror bland annat på tillkomsten i mars 2001 av en utbildningsvetenskaplig kommitté inom Vetenskapsrådet och denna kommittés jämförelsevis omfattande medelstilldelning till utbildningsvetenskaplig forskning (16 mkr beviljade för år 2001, 68 mkr för år 2002 och 106 mkr för år 2003). En annan viktig faktor är att universiteten blivit ålagda att inrätta särskilda organ med fakultetsnämnds befogenheter som ansvarar för forskning och forskarutbildning i anslutning till lärarutbildningarna. Sådana organisatoriska åtgärder och tillflödet av nya forskningsmedel -- också från andra finansiärer än Vetenskapsrådet -- står i samklang med den enighet som råder på den politiska nivån om att landets lärarutbildningar äntligen skall få en rejäl forskningsöverbyggnad och att mer forskning om utbildningsproblem behövs.

I Uppsala har den utbildningsvetenskapliga fakultetsnämnden enats om en bred definition av utbildningsvetenskap:

> UVF-nämnden väljer att se utbildningsvetenskap som en bred samlingsbenämning för den forskning inom en rad olika ämnen i högskolan som ägnas – eller skulle kunna ägnas – åt bildning, utbildning, undervisning, fostran och lärande. Åtminstone i princip har utbildningsvetenskap därmed en plats vid universitetets alla vetenskapsområden, fakulteter och institutioner, och är på samma gång – med sitt uttalade fokus på skola och samhälle – djupt engagerad i en praktik utanför universitetet.[1]

Samma breda uppfattning om utbildningsvetenskap återfinns i den utredning *Utbildningsvetenskap - ett begrepp och dess sammanhang*, som Ulf P. Lundgren och Karin Fransson nyligen genomfört på uppdrag av Vetenskapsrådets utbildningsvetenskapliga kommitté. Efter en genomgång av hur begreppet utbildningsvetenskap vuxit fram drar författarna slutsatsen att det finns ”en tydlig huvudtendens att utbildningsvetenskap formar ett samlingsbegrepp, som innesluter olika inriktningar av forskning om utbildning”.[2]

En sådan generös uppfattning om utbildningsvetenskap har väglett oss i inventeringen. Ett stort och forskningsintensivt universitet som det i Uppsala, med dess mångfald av forskningstraditioner, ämnen och institutioner och en rik repertoar av forskarutbildningar, har all anledning att tillvarata de möjligheter som en dylik bred uppfattning om utbildningsvetenskap erbjuder. Utbildningsvetenskapliga inslag kan ge värdefulla tillskott till forskningen och forskarutbildningen i många av universitets ämnen och vid många av dess institutioner. Omvänt utgör dessa starka forskningsmiljöer grunden för utvecklingen av en

[1] Program för forskning och forskarutbildning vid Utbildningsvetenskapliga fakultetsnämnden 2002–2004, Forskningsprogram 2002-03-26, reviderat 2002-04-25, s. 6. Denna definition av utbildningsvetenskap stämmer överens med den som universitetets professorer i pedagogik, övriga handledare i pedagogik, forskningsledarna vid Institutionen för lärarutbildning samt Utbildningsvetenskapliga doktorandrådet och doktorandföreningen i pedagogik ställt sig bakom, se Handledarkollegiet i pedagogik: *Om utbildningsvetenskap och forskarutbildning. Skrivelse till Utbildningsvetenskaplig fakultetsnämnd 18 jan 2002*.

[2] Lundgren, Ulf P. & Karin Fransson: *Utbildningsvetenskap - ett begrepp och dess sammanhang*. Stockholm: Vetenskapsrådet, 2003.

utbildningsvetenskap som således inte skall uppfattas som en egen disciplin eller specialitet utan som en paraplybenämning för forskning om bildning, utbildning, undervisning, fostran och lärande, oavsett ämnes-, fakultets- och institutionstillhörighet.

Tillvägagångssätt

Inventeringen genomfördes under perioden november 2002--mars 2003. Vi började med att samla in de uppgifter som finns tillgängliga på institutionernas webbsidor och försökte den vägen finna fram till all information som föreföll att beröra relevant forskning. Institutionernas webbsidor skiljer sig åt men vanligen finns något slags presentationer av forskningsinriktningar, forskningsprojekt och avhandlingsarbeten.

Att information ofta saknas om huruvida projekten är avslutade eller fortfarande pågår vållar inga större problem eftersom förekomsten av projekt, pågående såväl som avslutade, säger något om forskningstraditioner och intresseområden vid institutionen. Värre är när väsentlig information helt och hållet saknas på webben. Upplysningar om avhandlingsarbeten är på många håll fragmentarisk eller obefintlig.

I nästa steg skickade vi sammanställningar av den information vi funnit på webben till samtliga institutioners prefekter och bad om korrigeringar, tillägg, strykningar och kommentarer. Utskicket gick även till några andra enheter inom universitet,[3] och resulterade i mejlkontakter med bortåt femtio institutioner och enheter. Med deras bistånd kunde beskrivningarna kompletteras och korrigeras.

Vidare har vi försökt spåra avhandlingar av utbildningsvetenskaplig relevans och vid behov kontaktat doktoranderna. Vi föreställer oss att avhandlingsarbeten är en hygglig indikator på omfattningen av och inriktningen hos den utbildningsvetenskap som förekommer vid universitetet. Vi har nöjt oss med de avhandlingar som lagts fram från och med 1997 samt pågående avhandlingsarbeten. En viktig källa har varit Uppsala universitets avhandlingssökbas som innehåller abstracts, med ledning av vilka vi försökt sålla fram avhandlingar med utbildningsvetenskaplig relevans. [4] Om pågående avhandlingsarbeten har det ofta gått att hitta upplysningar via institutionernas webbplatser. De doktorander vilkas pågående avhandlingarbete inte presenteras närmare på webben har vi bett om en kort sammanfattning. Ett trettiotal doktorander hörsammade denna uppmaning.

Vad gäller externfinansierade projekt och lärarnas och forskarnas övriga (dvs. i huvudsak med fakultetsmedel finansierade) forskning har som nämnts det som låter sig utläsas på webben kompletterats med mejlkontakter. Vi har också utnyttjat Vetenskapsrådets projektdatabas samt den på webben tillgängliga (f.n. ofullständiga) informationen om av Riksbankens Jubileumsfond finansierade projekt, på jakt efter de projekt av utbildningsvetenskaplig relevans som med medel från dessa två tongivande finansiärer bedrivs vid Uppsala universitet. [5]

Vi har av olika skäl funnit det nödvändigt att besöka Fysiska institutionen, Nationalekonomiska institutionen, Psykologiska institutionen och Institutionen för informationsteknologi. Eftersom webbinformation saknades om om den fysikdidaktiska forskningen vid Fysiska institutionen valde vi att besöka professor Cedric Linder som innehar professuren i fysikundervisningens didaktik. Denna professur, till vilken också en del andra forskningsresurser är knutna, är unik. Det finns ingen annan i Sverige med den inriktningen. Att det vid Nationalekonomiska institutionen pågick så många projekt av utbildningsvetenskaplig karaktär var en överraskning för oss, och för att få veta mer besökte vi professor Per-Anders Edin, som bland annat kunde berätta att forskning om utbildning fått ett tydligt uppsving bland nationalekonomer i många länder. Att ett besök hos professor Bo Ekehammar vid Psykologiska institutionen behövdes berodde dels på att psykologi som universitetsämne vuxit fram inom ramen för

[3] Nämligen Centrum för handikappforskning, Centrum för genusvetenskap, Kollegiet för utvecklingsstudier, Centrum för miljö- och utvecklingsstudier, Kollegiet för samhällsforskning och Uppsala Learning Lab.

[4] I Uppsala universitets avhandlingssökbas förtecknas avhandlingar från 1998 och framåt, jämte en del avhandlingar från 1997. Databasen innehåller sammanlagt 1 859 titlar med tillhörande abstracts. I sökningarna har vi främst utnyttjat sökorden utbildning, skol, undervisning, didaktik, bildning, inlärning, lärande, student, elev, education, teach, school, learning, didactic, student, pupil.

[5] http://vrproj.vr.se/ samt www.rj.se.

ämnet pedagogik,[6] varför det finns historiska skäl att fråga hur mycket utbildningsvetenskap som lever kvar inom psykologiämnet, dels på att forskningspresentationerna på institutionens webbplats inte är helt lätta för lekmän att förstå. Vid Institutionen för informationsteknologi, som för oss var intressant som en institution inom det teknisk-naturvetenskapliga vetenskapsområdet med en hel del didaktikverksamheter, besökte vi professor Michael Thuné, univ.lektor Mats Daniels och doktoranden Anna Eckerdal.

Pedagogiska institutionen och Institutionen för lärarutbildning intar en särställning eftersom så gott som all forskning och forskarutbildning där har otvetydig utbildningsvetenskaplig relevans. Därför får dessa två institutioner större utrymme än andra i presentationen nedan. För att samla in informationen vände vi oss direkt till de forskningsansvariga i stället för att ta omvägen över prefekterna.[7]

Slutligen har vi kontaktat och erhållit information från ämnesföreträdare i Utbildningsvetenskapliga fakultetsnämnden och från medlemmarna (ett fyrtiotal doktorander i ett antal olika ämnen) av Utbildningsvetenskapliga doktorandrådet[8].

Avgränsningar och begränsningar

Vi har säkerligen inte funnit all forskning som borde ha varit med och somligt i förteckningen nedan kunde kanske ha strukits. Det är svårt att dra gränsen mellan projekt eller avhandlingsarbeten med och utan utbildningsvetenskaplig relevans. Vår princip har varit att hellre fria än fälla, dvs. att hellre ta med ett projekt eller avhandlingsarbete för mycket än ett för lite. Siffrorna nedan om antal projekt, antal avhandlingar etc. skall inte uppfattas som exakta mått utan som fingervisningar.

Inom några forskningsområden som är väl utvecklade i Uppsala är avgränsningsproblemen särskilt svåra. Det gäller studier av lärdomshistoria, vetenskapshistoria, förhållandet mellan vetenskaplig kunskap och annan kunskap och så vidare. Här hat vi valt att ta med ganska många projekt och avhandlingsarbeten, bland annat med tanke på att sådant som universitetens, universitetsämnenas och skolämnenas historia är otvetydigt hör hemma under det utbildningsvetenskapliga paraplyet. Svårare är det med studier av barn och unga. Här finns ganska omfattande forskning på olika håll vid universitetet (en generalinventering kommer att ske under en konferens den 27 oktober 2003 om aktuell forskning vid Uppsala universitet om barn och ungdom), men i dessa tider då utbildningsforskare studerar allt från *emergent literacy* till livslångt lärande förefaller det godtyckligt att utgå från att alla studier av tioåringar har mer utbildningsvetenskaplig relevans än studier av treåringar eller fyrtioåringar. Därför har vi uteslutit vissa projekt och avhandlingsarbeten som handlar om barns och ungas utveckling, fritid eller liv i övrigt men förefaller sakna nämnvärd anknytning till utbildning eller lärande eller dylikt. Ett tredje svårhanterligt område är medicinska och psykologiska studier av handikappade och andra på olika sätt avvikande, exempelvis ett flertal studier av ADHD-barn som vi valt att ta med. För det fjärde kan nämnas den forskning om livsåskådningar, värdesystem och värderingsförändringar som i synnerhet teologerna arbetar med. Här har vi tagit med de flesta studierna.

Gränsdragningsproblemen inom de nämnda fyra områdena illustrerar att det finns två konkurrerande principer för hur det som är utbildningsvetenskap skall särskiljas från det som inte är utbildningsvetenskap. Den ena principen innebär att man kallar den forskning utbildningsvetenskaplig som gör att vi bättre begriper oss på bildning, utbildning, undervisning, fostran och lärande. Med ”vi” menas forskare, lärare, administratörer, politiker och alla andra medborgare med intresse av saken. Den andra principen innebär att de områden som är centrala i yrkesutbildningen till lärare uppfattas som utbildningsvetenskapens kärnområden. Av flera skäl föredrar vi att följa den första principen. Bland annat vore det, också för lärarutbildningarna, en fördel om deras forskningsöverbyggnad blev rikhaltigare och mer lik den som finns ovanpå, låt säga, civilingenjörs- eller läkarutbildningarna. Den teknikvetenskapliga och medicinska forskningen har ett brett register och styrs inte av vad teknologerna eller läkarkandidaterna behöver undervisas om.

---

[6] Se t.ex. den nämnda översikten Lundgren, Ulf P. & Karin Fransson: *Utbildningsvetenskap - ett begrepp och dess sammanhang.* Stockholm: Vetenskapsrådet, 2003.

[7] Vid Pedagogiska institutionen professor Gunnar Berg, professor Christina Gustavsson, docent Lars Holmstrand, professor Sverker Lindblad och professor Ulla Riis, vid Institutionen för lärarutbildning till professor Donald Broady, docent Bo Johansson, professor Ulf P. Lundgren och docent Leif Östman.

[8] http://www.lararutb.uu.se/doktorand_medlemmar.html

En brist i inventeringen är att vi inte systematiskt letat efter uppgifter hos andra forskningsfinansiärer än Vetenskapsrådet och Riksbankens jubileumsfond.

En annan brist är att vi inte tagit fram någon statistik rörande antalet doktorander och forskare med lärarutbildning i bagaget och deras fördelning på olika ämnen. Sådana uppgifter skulle förmodligen kasta nytt ljus över frågan om på vilket sätt lärarutbildningarna är och kan vara forskningsförberedande. Vår gissning är att det rör sig om ett ansenligt antal doktorander och forskare och vår övertygelse är att utvecklingen av lärarutbildningarnas forskningsöverbyggnad skulle bli mer framgångsrik om alla inblandade gjorde bättre bruk av den forskningsöverbyggnad som redan existerar.

Vi har inte fått fram heltäckande uppgifter om forskningsprojektens omfattning. I förteckningen nedan har mindre forskningsstöd såsom bidrag till konferensdeltagande, publiceringsbidrag eller planeringsbidrag uteslutits, men i övrigt har vi inte tagit hänsyn till omfattningen. [9] Således skall variationen i ordrikedom inte tolkas så att vissa projekt skulle vara större eller viktigare än andra. Vi har helt enkelt med så få redaktionella ingrepp som möjligt återgivit de presentationer vi funnit.

En avgränsning är att enbart verksamheter med karaktär av vetenskaplig forskning inkluderats i förteckningen nedan. Därutöver finns förstås åtskilligt pedagogiskt utvecklingsarbete och utvärderingar och liknande både inom ramen för universitetets egen undervisning och med finansiering från sektorsorgan och andra externa intressenter. Om allt sådant inkluderades skulle förteckningen svälla avsevärt, men till priset av att begreppet utbildningsvetenskap tunnas ut. I de förarbeten som ledde fram till Vetenskapsrådets satsning på utbildningsvetenskap som ett eget område betonades tydligt att samma kriterier för vetenskaplig kvalitet skall gälla som inom Vetenskapsrådets övriga områden. Åtminstone vid Uppsala universitet finns det all anledning -- och goda förutsättningar för -- att hålla fast vid denna ambition.

Ytterligare en begränsning är att vår inventering i alltför liten grad inkluderar studier av bildning, utbildning, undervisning, fostran eller lärande som finns inbäddade i forskning med annat fokus. Somligt har vi hittat, men det är inte så lätt. Det är inte självklart att en utbildningsforskare har anledning att ta del av till exempel en avhandling i arkeologi om tillverkning och spridning av flintdolkar under sen stenålder och tidig bronsålder (Apel, 2001). Men den som läser avhandlingen finner att den innehåller analyser av hur flintsmedernas kunnande förmedlas inom och monopoliseras av sociala grupper, således ett välbekant och centralt tema inom utbildningssociologin.

Den största begränsningen är nog att vi varit på jakt efter forskning och forskarutbildning som faktiskt finns. Vi säger föga om den som skulle kunna åstadkommas. En mer ambitiös inventering -- som egentligen vore av större intresse med tanke på framtida möjligheter -- skulle presentera inte bara befintliga verksamheter utan även forskningsmiljöer och forskningstraditioner inom vilka de utbildningsvetenskapliga inslagen i dag är obetydliga men skulle kunna utvecklas.

Några resultat

Resultatet av inventeringen framgår av förteckningen nedan. Avsikten har varit att ge en rimlig bild av forskningen och forskarutbildningen av utbildningsvetenskaplig relevans vid Uppsala universitets samtliga institutioner. För befrämjandet av detta slags forskning och forskarutbildning har utbildningsvetenskapliga fakultetsnämnden ett särskilt ansvar, ett ansvar som dock självfallet delas med flera fakulteter och många av universitetets institutioner. Den fortsatta diskussionen om nämndens uppgifter, om hur den utbildningsvetenskapligt inriktade forskningen och forskarutbildningen skall organiseras och genomföras, om samarbetsmöjligheter över institutions- och fakultetsgränser och så vidare förutsätter en överblick över existerande forskning och forskarutbildning av utbildningsvetenskaplig relevans vid universitetet, samt något slags vision för framtiden. Vi menar att inventeringen trots sina brister ger en sådan överblick och kan bidra till att visionerna inte blir alltför verklighetsfrämmande.

I den förteckning som utgör huvuddelen av denna rapport presenteras forskningsinriktningar, externfinansierade projekt, lärares och forskares övriga (dvs. framför allt med fakultetsmedel

[9] Undantaget är av Vetenskapsrådets utbildningsvetenskaplig kommitté finansierade projekt för vilka vi angivit bidragens omfattning.

finansierade) forskning, avhandlingar från och med 1997, pågående avhandlingsarbeten, samt nätverk. Nedan följer en sammanfattning av resultaten.

Många institutioner och ämnen

Det mest iögonenfallande resultatet är att forskning och forskarutbildning med utbildningsvetenskaplig relevans redan i dag förekommer inom så många ämnen och vid så många av universitetets institutioner. Spännvidden är stor, från fysikdidaktik vid Fysiska institutionen till livsåskådningsstudier vid Teologiska institutionen. Samtliga fakulteter med undantag för den farmaceutiska är berörda. Utbildningsvetenskap är i allra högsta grad en institutions- och fakultetsövergripande angelägenhet.

Några siffror kan illustrera mångfalden. Vi har funnit ungefär 75 externfinansierade projekt med utbildningsvetenskaplig relevans fördelade på 19 institutioner, och därjämte ca 55 projekt till övervägande delen finansierade med fakultetsmedel. Projekt finns inom snart sagt alla fakulteter men antalet varierar kraftigt. Flest pågående projekt återfinns inom den samhällsvetenskapliga fakulteten (35 projekt), följd av den historisk-filosofiska fakulteten (32), Utbildningsvetenskapliga fakultetsnämnden (20, vari endast projekt knutna till institutionen för lärarutbildning inräknats eftersom övriga institutioner är knutna till annan fakultet), Språkvetenskapliga fakulteten (16), Teknisk-naturvetenskapliga fakulteten (12), Medicinska fakulteten (6), Teologiska fakulteten (5), Juridiska fakulteten (3). De externa finansiärer som bidragit mest är Vetenskapsrådet (Humaniora-Samhällsvetenskap samt Utbildningsvetenskap) och Riksbankens jubileumsfond.

Bland de sedan 1997 publicerade avhandlingarna vid Uppsala universitet har vi funnit 96 avhandlingar med utbildningsvetenskaplig relevans, i ämnena pedagogik (31), vårdvetenskap (9), historia (6), psykologi (4), kulturantropologi och etnologi (4), nationalekonomi (4), nordiska språk (4), sociologi (4), konstvetenskap (3), teologi (3), medicinska vetenskaper (3), litteraturvetenskap (2), företagsekonomi, (2), romanska språk (2), engelska (2), idé- och lärdomshistoria (2), samt en vardera inom ämnena arkeologi, estetik, musikvetenskap, hushållsvetenskap, statsvetenskap, juridik, kulturgeografi, klassiska språk, fysik, kvinnors och barns hälsa, och neurovetenskap.

Vi har stött på 115 pågående avhandlingsarbeten med utbildningsvetenskaplig relevans fördelade på 24 olika ämnen. De flesta hör hemma inom ämnet pedagogik (52), därnäst kommer ämnena historia (9), nordiska språk (7), informationsteknologi (5), nationalekonomi (5), idé- och lärdomshistoria (4), vårdvetenskap (4), lingvistik (3), litteraturvetenskap (3), teologi (3), sociologi (3), engelska (2), fysik (2), företagsekonomi (2), matematik (2) samt en vardera inom ämnena arkeologi, hushållsvetenskap, kulturantropologi och etnologi, kvinnors och barns hälsa, neurovetenskap, psykologi, kulturgeografi, romanska och tyska.

Ett argument för utbildningsvetenskapens expansion har varit att lärarutbildningarna behöver en forskningsöverbyggnad och att personer med lärarexamen skall beredas bättre möjligheter till forskarutbildning. I Uppsala finns goda förutsättningar för att lyckas härvidlag. När man tar del av vad som sker vid olika institutioner är det uppenbart att lärarutbildningarna i Uppsala skulle kunna använda stora delar av universitetet som sin forskningsöverbyggnad.

Det kan tilläggas att UVF-nämnden och dess föregångare (Lärarutbildningsområdets utbildnings- och forskningsnämnd) i många avseenden tagit fasta på utbildningsvetenskapens mångvetenskapliga karaktär, exempelvis när studiestöd utlysts. Dessa har kunnat sökas av studerande som var antagna eller behöriga att antas till forskarutbildning vid vilken som helst av universitetets fakulteter. LUF-nämnden bedömde dels de sökandes förmåga att klara utbildningen, dels den relevans för lärarutbildningsområdet som deras forskningsinriktning hade -- oavsett inom vilken disciplin studierna skulle bedrivas.

Ett osynligt område

När vi i samband med inventeringen hörde vi oss för vid olika institutioner möttes vi ibland av beskedet att här förekommer ingen utbildningsvetenskap. Man tänkte sig att utbildningsvetenskap måste vara detsamma som pedagogiskt utvecklingsarbete, pedagogisk utvärdering och annat i den stilen. När vi framhärdade och berättade om de bredare definitioner som tillämpas av till exempel Vetenskapsrådets utbildningsvetenskapliga kommitté eller UVF-nämnden i Uppsala, kröp det fram att det visst fanns relevanta projekt och avhandlingsarbeten.

Av flera skäl är det önskvärt att området blir mer synligt. Lärare, forskare och doktorander och andra studenter med intresse för utbildning är utspridda över hela universitetet, i många fall utan att känna till varandra. Mer kontakter vore av värde. Dessutom borde företrädare för fler ämnen få klart för sig att de är välkomna att söka medel hos utbildningsvetenskapliga kommittén och att på annat sätt bidra till att bygga upp utbildningsvetenskapen.

Vidare är det angeläget att lärarutbildningarna gör bruk av den forskningsöverbyggnad som universitetet erbjuder. För närvarande är förbindelserna mellan yrkesutbildning och forskning alltför bräckliga och i många fall obefintliga.

För att forskningen och lärarutbildningen skall närma sig varandra krävs ansträngningar från båda håll. Inom lärarutbildningarna måste man motstå frestelsen att försöka skapa ett eget avskilt miniuniversitet, det vill säga att utnämna egna lokala experter på lingvistik eller etik eller vad det vara må i stället för att samverka med forskningsmiljöerna runtom på universitetet. Och från andra hållet måste man ta till vara den hittills inom forskningen ganska outnyttjade tillgång som lärarstudenterna och lärarutbildarna utgör. Alltför många kunniga lärarutbildare -- i skolans värld högt skattade som experter på sitt område, drivande i sina ämnesföreningar, välrenommerade läromedelsförfattare, och så vidare -- är vid universitetet hänvisade till att verka uteslutande inom grundutbildningen, vilket bland annat gör att alltför få lärarstudenter får tillfälle att stifta bekantskap med dagens forskning. Bland universitets tretusen lärarstudenter skulle fler kunna lockas in på forskarbanan eller åtminstone erbjudas att genomföra sina examensarbeten eller C- och D-uppsatser i anslutning till pågående forskning vid universitetets institutioner.

Tyngdpunkter

Det är inte förvånande att den mest omfattande utbildningsvetenskapligt inriktade forskningen och forskarutbildningen hör hemma inom ämnet Pedagogik. Därnäst följer ett drygt halvdussin ämnen med betydande inslag av utbildningsvetenskap, nämligen (utan inbördes rangordning) Företagsekonomi, Historia, Idé- och lärdomshistoria, Informationsteknologi, Lingvistik, Litteraturvetenskap, Matematik, Nordiska språk, Psykologi och Teologi. Övrig verksamhet är utspridd på ett stort antal ämnen.

Inom pedagogikämnet kan med få undantag (några studier av vårdområdet, av kulturlivet samt av arbetsliv och organisationsutveckling) all forskning kallas utbildningsvetenskaplig. Den bedrivs vid två institutioner, Institutionen för lärarutbildning och Pedagogiska institutionen, mellan vilka det sedan några år finns ett väl utbyggt samarbete vad gäller forskning och forskarutbildning i pedagogikämnet. Institutionerna har gemensamt handledarkollegium och gemensamt högre seminarium, och ett par av pedagogikföreträdarna och många av doktoranderna har sin verksamhet förlagd till båda institutionerna. Ett samgående mellan de två institutionerna planeras och kan förväntas vara slutfört senast år 2006 då en ny gemensam byggnad skall stå färdig. Vi väljer här att behandla dem tillsammans.

Hittills har enbart Pedagogiska institutionen ansvarat för antagning och examinering i forskarutbildningen i pedagogik, men i genomförandet har Institutionen för lärarutbildning sedan 1998 ansvarat för bl.a. inriktningarna Didaktik och Utbildnings- och kultursociologi. UVF-nämnden beslöt i oktober 2002 att inrätta forskarutbildning i ”Pedagogik med inriktning mot utbildningsyrken” som skall förläggas till Institutionen för lärarutbildning.

Tyngdpunkter i forskningen vid Institutionen för lärarutbildning och Pedagogiska institutionen är didaktik, IT och digital litteratur, pedagogisk filosofi, professionsforskning, skoletnografi och undervisningsforskning, utbildningssystem, utbildningspolitik och utbildningsreformer, utbildnings- och kultursociologi samt utvärdering. Det finns fyra forskningsmiljöer som var och en driver ett flertal

forskningsprojekt och inkluderar minst något tiotal doktorander: SEC (Utbildnings- och kultursociologi), SMED (Meaning-making and Educational Discourses), STEP (Studies in Educational Policy and Educational Philosophy), samt UTKIK (Utbildning: Kultur - Interaktion - Karriär). En säregenhet hos den aktuella pedagogiska forskningen i Uppsala, som skiljer den både från dess förhistoria och från situationen vid många andra lärosäten, är att den överlag är utpräglat samhällsvetenskaplig till skillnad från beteendevetenskaplig.

Inom Företagsekonomi finns projekt och avhandlingsarbeten om bland annat ekonomiutbildning och företagsledarutbildning, ledning av företag och universitetsinstitutioner, organisationsförändringar och rankning av högskolor. I Historia har antalet avhandlingsarbeten med utbildningsvetenskapliga inslag ökat påtagligt på senare tid. Här finns å ena sidan intresse för hur historiemedvetande formas och hur det förflutna används, det vill säga forskning i gränslandet mellan historiografi och historiedidaktik, å andra sidan intresse för forskning om utbildning, undervisning och lärande under olika epoker. I Idé- och lärdomshistoria pågår studier av universitetshistoria, vetenskapshistoria och skolans läroplaner och ämnen. I Informationsteknologi pågår forskning med utpräglat didaktisk inriktning om i synnerhet IT-stödd undervisning. I Litteraturvetenskap pågår bland annat studier om undervisning i litteratur både i skolan och på universitetsnivå, samt om barns läsning. I Lingvistik sysslar man med elevers möte med skolans textvärldar, flerspråkighet och datorlingvistiska tillämpningar. I Nordiska språk pågår åtskillig forskning om elevers och studenters läsande och skrivande på utbildningsväsendets alla nivåer, från förskola till universitet, och vidare forskning om samtalsspråk, språkanvändning och språkinlärning samt omfattande arbete med frågor kring diagnoser och bedömningar (Institutionen för nordiska språk ansvarar på Skolverkets uppdrag för de Nationella proven i svenska och svenska som andraspråk). I Psykologi finns projekt och avhandlingsarbeten om barn med olika handikapp såsom ADHD, om utvecklingspsykologi och om relationer mellan föräldrar och barn. I Teologi pågår forskning om etik, värdesystem, värderingsförändringar och förhållandet mellan livsåskådning och vetenskap.

En hel del forskning av direkt praktisk relevans

Till de förhoppningar som knutits till den expanderande utbildningsvetenskapen hör att den skall svara mot ”behov inom lärarutbildningarna och den pedagogiska yrkesverksamheten”, en formulering som återkommit i olika sammanhang, bl.a. i Vetenskapsrådets instruktion till utbildningsvetenskapliga kommittén. Inventeringen visar att det i Uppsala finns gott om forskning och forskarutbildning som är direkt relaterad till lärarutbildningarnas behov och som berör frågor av vikt för lärares vardagsarbete.

Tag exempelvis projekt och avhandlingsarbeten som berör språk och språkanvändning. Här pågår i Uppsala bland annat forskning om andraspråksinlärning, tvåspråkighet, flerspråkighet (Institutionen för lingvistik, Institutionen för lärarutbildning, Pedagogiska institutionen); barns samvaro i grupp (Institutionen för nordiska språk); barns språkutveckling (Romanska institutionen); den tidiga läsinlärningen (Institutionen för lärarutbildning); elevers möten med skolans textvärldar (Institutionen för lingvistik); elevers skrivande (Institutionen för nordiska språk); gymnasieelevers muntliga språkfärdighet i engelska (Engelska institutionen); lärares kommentarer till elevers texter (Institutionen för nordiska språk); pedagogiska sagor (Tyska institutionen); samtalsspråk (Institutionen för nordiska språk); skolans nationella prov i Svenska (Institutionen för nordiska språk); språkanvändning i klassrummet (Pedagogiska institutionen); språkfärdighetsbedömning, språktestning, provkonstruktion (Institutionen för lingvistik, Institutionen för nordiska språk). Listan kunde göras längre. Och många fler problemområden av direkt praktisk relevans för pedagogisk yrkesverksamhet är föremål för forskning vid universitetet, allt från studier om olika personalkategorier på utbildningsväsendets alla nivåer -- förskollärare (Pedagogiska institutionen, Institutionen för lärarutbildning, Historiska institutionen), prefekter vid universitetsinstitutioner (Företagsekonomiska institutionen), och så vidare -- till studier av barns matvanor i förskolan och i hemmet (Institutionen för hushållsvetenskap) och studier av positiv särbehandling (SINAS, Svenska institutet för nordamerikastudier).

Att forskning ägnad åt problem som är aktuella inom utbildningsväsendet och i lärares yrkespraktik är så väl företrädd i Uppsala var ett oväntat resultat av inventeringen. Inom skolväsendet klagas ibland

över att utbildningsforskningen sysslar med ting som inte berör yrkesverksamma pedagoger. Det är knappast fallet i Uppsala.

Luckor

För att stärka de utbildningsvetenskapliga inslagen vid universitet är det förstås väsentligt att bygga vidare på det som redan finns (se avsnittet ”Tyngdpunkter” ovan). Särskilt intressanta är kanske områden där de utbildningsvetenskapliga inslagen förfaller att expandera, såsom inom historisk, språkvetenskaplig och nationalekonomisk forskning.

En annan väg vore att identifiera särskilt livaktiga och framgångsrika forskningsmiljöer i Uppsala som för närvarande inte ägnar sig åt utbildningsfrågor men där somliga medarbetare kunde lockas att bidra.

En tredje väg är att utgå från utbildningsvetenskapens behov och identifiera ”luckor”. Här finns det skäl att jämföra med situationen vid andra lärosäten. En tydlig lucka är psykologiskt inriktade studier. För några decennier sedan var pedagogisk psykologi ett ganska stort område även i Uppsala. Fortfarande är psykologiska perspektiv framträdande i yrkesutbildningen till lärare, men forskningen har skrumpnat ihop. En tidigare central specialitet som inlärningspsykologi är i stort sett utraderad. Andra luckor finns inom ämnen som statsvetenskap, sociologi eller ekonomiskt historia där de utbildningsvetenskapliga inslagen är anmärkningsvärt få i Uppsala i jämförelse med vissa andra lärosäten.

Man kan också utgå från utbildningsväsendets och lärarutbildningarnas behov. Trots att skolans blivande lärare förväntas tolka och följa lagar, förordningar och riktlinjer är juridik helt frånvarande i deras yrkesutbildning. Inom de medicinska specialiteter genetik och neurovetenskap pågår forskning om sådana biologiska och fysiologiska faktorer som ofta berörs i lärarutbildningen och som figurerar i den allmänna skoldebatten om exempelvis ”bokstavsbarnen”. Det finns många fler exempel på områden där forskning antingen saknas i Uppsala eller utnyttjas dåligt inom lärarutbildningen.

Till luckorna hör vidare att Uppsala universitets medverkan i de forskarskolor som på senare år startas i anslutning till det utbildningsvetenskapliga området är ganska blygsam. Ingen enda av dessa forskarskolor har Uppsala som sitt värdlärosäte.

Brist på direkt yrkesanknuten forskning

”Praxisnära” utbildningsvetenskap kan betyda olika saker (vilket framgår av den nyss utgivna skriften Carlgren, Ingrid m.fl.: *Forskning av denna världen - praxisnära forskning inom utbildningsvetenskap*. Vetenskapsrådets rapportserie 2. Stockholm: Vetenskapsrådet, 2003), bland annat att forskningen bedrivs i nära anslutning till pedagogiska verksamheter. Det kan till exempel innebära att i skolans lärare engageras, exempelvis genom att de förlägger undersökningarna för en licentiatuppsats eller doktorsavhandling till den egna arbetsplatsen där de studerar problem knutna till den egna yrkesutövningen. Detta slags yrkesanknuten forskning efterfrågas ofta inom lärarorganisationerna och det regionala skolväsendet men är dåligt utvecklad i Uppsala. Det skulle behövas mer forskning av ”klinisk” eller ”evidensbaserad” natur som tar sig an frågor och problem vilka inte bara är relevanta för utan som dessutom *uppstår i* det pedagogiska yrkesarbetet. Den av UVF-nämnden nyligen inrättade forskarutbildningen i ”Pedagogik med inriktning mot utbildningsyrken” är avsedd att tillmötesgå önskemålen om yrkesorienterad forskarutbildning.

Mer skulle kunna åstadkommas också inom andra ämnen, förutsatt att förväntningarna är rimliga. Utanför forskarvärlden cirkulerar orealistiska föreställningar om vetenskapens möjligheter att leverera snabba lösningar på omedelbara praktiska problem. Vetenskapsrådets utbildningsvetenskapliga kommitté har varit noga med att framhålla att det primära ändamålet med den forskning som rådet finansierar är ett annat: ”Vetenskapsrådets uppgift är att stödja forskning av hög vetenskaplig kvalitet. Den praxisnära forskning som kan stödjas av Utbildningsvetenskapliga kommittén har därför kunskapsutveckling som sitt främsta syfte, till skillnad från forskning som främst syftar till utveckling av praktiska verksamheter. Det är praxisnära grundforskning som Utbildningsvetenskapliga kommittén därför vill rikta uppmärksamheten mot.” (a.a., p. 5) Samma resonemang kan tillämpas på den praxisnära

utbildningsvetenskapliga forskningen i Uppsala. Den kan inte åstadkomma allt. Många frågor hanteras bättre inom yrkesutbildningen eller inom något slags master- eller breddmagisterpåbyggnad än inom forskningen och forskarutbildningen.

Debatten om vad utbildningsvetenskap är och bör vara har varit polariserad. Somliga har hävdat att det väsentliga är att intressant forskning kommer till stånd som gör att vi bättre begriper oss på bildning, utbildning, undervisning, fostran och lärande. Andra har mer betonat skolans lärarkårs och lärarutbildningarnas behov av fortbildning och egna kunskapsområden. I Uppsala finns goda förutsättningar för att åstadkomma bådadera.

Klent med ämnesdidaktik

Ett slags ”praxisnära” forskning som är anmärkningsvärt svagt företrädd i Uppsala är den ämnesdidaktiska. Didaktik betyder undervisningslära. Didaktiska studier handlar således om undervisningen och dess förutsättningar, genomförande och resultat. Ämnesdidaktik behandlar undervisning i skolämnen eller universitetets ämnen.

Gränsen mellan ämnesdidaktisk forskning och annan utbildningsvetenskaplig forskning kan illustreras med följande exempel. En doktorand i kulturgeografi sysslar med ämnesdidaktik om avhandlingen handlar om geografiundervisning. Om hon eller han i stället använder kulturgeografins verktyg för att studera till exempel hur en region påverkas av etableringen av friskolor är det inte fråga om ämnesdidaktik. När det gäller forskarutbildning kan vi därför särskilja två kategorier bland doktoranderna. För det första de med ämnesdidaktisk inriktning. Här är fokus inställt mot undervisningsfrågor kopplade till ett skolämne eller universitetsämne, oftast ett ämne i vilket de har i sin grundexamen och kommer att avlägga doktorsexamen. I många fall -- det gäller exempelvis flertalet doktorander som tillhör den matematikdidaktiska forskarskolan och som förväntas avlägga sin doktorsexamen i ämnet matematik -- använder de i genomförandet av avhandlingsarbetet i ringa utsträckning teorier, metoder och undersökningsinstrument som hämtats från det egna forskningsämnet. Den andra kategorin är de doktorander som använder sitt ämnes verktyg i sina undersökningar. Det finns förstås doktorander som tillhör båda kategorierna. Exempel är en lärare i historia som genomför en historisk studie av historieämnet eller en lärare i svenska som analyserar det språk som talas under svensklektioner.

Utan undantag är de projekt vi stött på inom det teknisk-naturvetenskapliga vetenskapsområdet didaktiskt inriktade. Vid fysiska sektionen finns forskning om fysikens didaktik, och det är svårt att föreställa sig att särskilt mycket utbildningsvetenskap av annat slag skulle förekomma bland naturvetarna. Det finns några få undantag -- exempelvis ett par avhandlingar i medicin om fysiologiska effekter av luftföroreningar i skollokaler eller neurovetenskaplig forskning om hyperaktiva barn och liknande -- men regeln är att det är undervisning i det egna ämnet som är föremål för utbildningsvetenskaplig forskning inom naturvetenskapliga, tekniska och medicinska discipliner. Man kan sällan utnyttja sina egna verktyg för att studera andra utbildningsvetenskapliga frågor än didaktiska.

Det är påfallande att den ämnesdidaktiska forskningen är så dåligt företrädd i Uppsala i jämförelse med många andra lärosäten. Den förekommer visserligen, särskilt vid institutionerna för lärarutbildning, pedagogik, nordiska språk, historia, matematik, fysik, informationsteknologi och litteraturvetenskap, men att det inte finns mer är egendomligt med tanke hur ämnesdidaktisk forskning expanderat vid somliga andra universitet och högskolor. Det är också egendomligt med tanke på att det i Uppsala genom åren skett en hel del satsningar på ämnesdidaktik inom lärarutbildningen (striden har där inte gällt ämnesdidaktikens vara eller inte vara utan hur mycket därav som skall förläggas till Institutionen för lärarutbildning och mycket som skall förläggas till andra institutioner), vilket således haft ganska ringa effekt på forskningen. Inom grundutbildningen är det anmärkningsvärt att det besläktade område som av tradition kallats metodik och som handlar om hur man bäst undervisar, på senare år trängts undan trots att detta område för flertalet bland skolans lärare, lärarstudenterna och lärarutbildarna torde framstå som fundamentalt.

Undervisningskonsten förtjänar mer utrymme

På många frågor som yrkesverksamma lärare är upptagna av har vetenskapen inga bra svar. Om sådana frågor till varje pris skall vetenskapliggöras hamnar undervisningskonsten i skymundan.

Det är ett systemfel att undervisningskonsten i dag värderas lågt. Jämsides med vetenskapliggörandet som politiker, administratörer och fackliga företrädare anbefaller som universalmedicin, borde lärarutbildningarna skapa en jordmån för undervisningskonsten att blomstra och utforskas. Kanske kunde tidsbegränsade professurer i undervisningskonst inrättas, liknande de konstnärliga högskolornas tjänster i måleri eller regi eller medieutbildningarnas gästprofessurer som besättes av yrkesverksamma journalister.

Vetenskapen är lika viktig för lärarutbildningarna, som här har två fordringar att leva upp till. För det första måste forskning, låt säga om hur elever lär sig eller om skolan förr, åtminstone i det långa loppet mynna ut i resultat som är till gagn för lärare, elever, föräldrar, administratörer eller politiker. För det andra måste undersökningarna genomföras och presenteras på sådant vis att psykologerna eller historikerna fattar vad det hela går ut på och tillmäter det något värde. Det sist nämnda kravet blir mindre tvingande så länge lärare och lärarutbildare håller sig till områden där de etablerade disciplinerna har föga att bidra med. Undervisningskonst är ett exempel. Men *om* de beger sig in på psykologins eller historievetenskapens domäner, måste de undvika att falla i fällan att göra *detsamma* som psykologerna eller historikerna fast sämre.

Kort sagt, en livskraftig lärarutbildning bör stå på två ben: å ena sidan förtrogenhet med undervisningens praktiker och problem, andra sidan fotfäste i vetenskapliga traditioner. Därmed också sagt att det är olyckligt om verksamheten vid lärarutbildningarna hamnar mittemellan. Ingen blir glad åt halvmesyrer som varken tillgodoser lärares behov av begriplighet och användbarhet eller tillfredsställer forskarvärldens krav på vetenskaplighet. Den sortens dåliga kompromisser bör kunna undvikas i Uppsala där lärarutbildningarna har bred kontaktyta med både skolväsendet och många av universitetets institutioner. Ett sätt att minska risken för dåliga kompromisser är att sörja för att undervisningskonsten bereds utrymme vid universitetet. På så vis blir det tydligt att vetenskapliggörandet inte är enda vägen. Dessutom kan möten mellan konst och vetenskap vara fruktbärande.

Potentialer

För sin utveckling behöver utbildningsvetenskapen goda forskningsmiljöer och livskraftiga vetenskapliga traditioner. Därmed också sagt att den inte alltid har mest att hämta i miljöer där studier av utbildning är en huvudsak. I många fall kan föremålen för undersökningarna utgöras av något helt annat, men forskningsverktygen skulle kunna användas för att förstå sådant som bildning, utbildning, undervisning, fostran eller lärande. I vår inventering har vi tyvärr inte haft möjlighet att ta hänsyn till den saken. Vi har begränsat oss till den forskning och forskarutbildning som mer eller mindre direkt har med bildning, utbildning, undervisning, fostran eller lärande att skaffa. Det säger sig självt att Uppsala universitet erbjuder en större potential än så. En mer ambitiös inventering skulle redovisa inte bara befintlig forskning av utbildningsvetenskaplig relevans utan även forskningsmiljöer och forskningstraditioner som skulle kunna bidra i framtiden.

En jämförelse med Utbildningsvetenskapliga kommitténs medelstilldelning

Till sist en jämförelse mellan det utbildningsvetenskapliga området vid Uppsala universitet och den forskning som stöds av Vetenskapsrådets utbildningsvetenskapliga kommitté (UVK). En sådan jämförelse har sitt intresse eftersom UVK är en dominerande finansiär, både i kvantitativ mening (drygt 320 mkr sedan starten 2001 beviljade till forskningsprojekt, forskarskolor och nätverk) och när det gäller att ge riktning åt utbildningsvetenskapen och att lägga ribban för den vetenskapliga nivån. Redan i förarbetena till UVK utsades tydligt att forskningen inom detta område skall hålla samma kvalitet som annan forskning som stöds av VR. . UVK har medvetet undvikit att föreskriva vad utbildningsvetenskap får och bör vara. I stället har en operationell definition börjat växa fram i samspelet mellan å ena sidan

UVK som formulerar utlysningar och riktlinjer för sökande och å andra sidan de forskare som sänt in ansökningar (Se Vetenskapsrådet, Utbildningsvetenskapliga kommittén: Verksamhetsberättelse. Verksamhetsåret 2002. Stockholm: Vetenskapsrådet, 2003). Ur det perspektivet definieras utbildningsvetenskap helt enkelt som det slags forskning för vilken UVK beviljar stöd.

Hittills har Uppsala universitet haft måttlig framgång i konkurrensen om UVKs forskningsmedel. I tilldelade kronor räknat kronor räknat hamnar Uppsala på femte plats (32 mkr sedan UVK började fördela medel 2001). Mest lyckosamt har Göteborgs universitet varit (52 mkr), följt av Lärarhögskolan i Stockholm (51 mkr), Linköpings universitet (42 mkr) och Umeå universitet (32 Mkr), se a.a., p. 34. Ingen av de utbildningsvetenskapligt inriktade forskarskolorna har Uppsala som värdlärosäte.

UVKs forskningsmedel har gått till många ämnen. En skillnad i jämförelse med vår kartläggning av det utbildningsvetenskapliga området i Uppsala är att pedagogikämnet har en mer markerad särställning i UVKs tilldelning. Bland de huvudsökande som beviljats medel av UVK företräder inte mindre än 46 procent pedagogikämnet, medan övriga bidrag är spridda på ett stort antal ämnen (a.a., p 33). I Uppsala är pedagogikämnets andel lägre (se ovan under rubriken ”Många institutioner och ämnen”). Bättre uttryckt: i Uppsala har andra ämnen en betydligt starkare representation. Här finns anledning att notera att det inom VR inte bara är UVK som beviljat medel till projekt av utbildningsvetenskaplig karaktär i Uppsala. Enligt våra beräkningar finansieras femton till Uppsala förlagda projekt av VR HS (Humaniora och Samhällsvetenskap), medan fjorton projekt finansieras av UVK. Dessutom finns i Uppsala fjorton av Riksbankens Jubileumsfond finansierade projekt som vi kategoriserat som utbildningsvetenskapligt relevanta. Dessa siffror tyder på att ”uppsalamodellen” redan i viss grad fungerar. I Uppsala är utbildningsvetenskap ingen avskild specialitet som huvudsakligen bedrivs vid lärarutbildnings- eller pedagogikinstitutioner och som i fråga om externfinansiering litar till Vetenskapsrådets utbildningsvetenskapliga kommitté eller uppdrag från sektorsorgan såsom Skolverket eller det kommunala skolväsendet. I Uppsala är utbildningsvetenskap en kvalificerad mångvetenskaplig verksamhet som engagerar företrädare för en lång rad ämnen och institutioner.

Humanistisk-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet

Teologiska fakulteten

Teologiska institutionen

Religionshistoria

Pågående avhandlingsarbete

Wickström, Johan
Fornskandinavisk religion och myt i den svenska skolan under 1800- och 1900-tal. Avhandlingsprojektet behandlar det svenska skolväsendets (främst folkskola/grundskola) beskrivning och användning av fornskandinavisk religion och myt under 1800- och 1900-talen. I avhandlingen studeras pedagogiska texter (läro- och läseböcker och styrdokument) utifrån ideologisk mytteori och narrativ religionsteori. Förhoppningen är att avhandlingen kommer att kunna lämna ett religionshistoriskt bidrag till den omfattande sk. historiebruksforskningen, som studerar hur föreställningar om det förflutna används för olika samtida syften. Finansiering: GH:s Göranson-Sandvikenstipendium.

Religionssociologi

Pågående fakultetsfinansierad och övrig forskning
Inom ämnet religionssociologi förekommer följande forskningsinrikningar och projekt: En första forskningsinriktning inom religionssociologin gäller jämförande studier av värdesystem och värderingsförändringar. Arbetet bedrivs inom "European Values Study" (EVS) och "World Values Survey" (WVS), som är två internationella studier av individuella värdesystem. Under perioden från 1981 till 1999/2000 har projekten genomfört fyra intervjuomgångar med stora representativa befolkningsurval i ett 60-tal länder, inklusive Sverige. Projekten analyserar individuella värdesystem inom en rad domäner såsom politik, ekonomi, arbete, utbildning, familj, könsroller, kultur, religion, moral, migration och sociala relationer. De bedriver jämförande kultur- och samhällsvetenskapliga analyser av det ömsesidiga beroendet mellan individers värdesystem å ena sidan och övergripande social-politisk och ekonomisk utveckling eller förändring å den andra. Den religionssociologiska delen av projekten arbetar med jämförande analyser av hur värdestrukturer och värderingsförändringar inom den religiösa sfären förhåller sig till motsvarande företeelser inom de övriga sfärerna.

I relation till dessa projekt och i relation till tidigare religionssociologisk forskning ägnas särskild uppmärksamhet åt det religiösa ledarskapets betydelse och den högre utbildningens förmåga att förmedla sådan kunskap som ett professionellt ledarskap kräver. Denna forskning relateras till delvis nya krav på de samhällsinstitutioner som har till uppgift att frambringa vetenskaplig kunskap och träning. Forskningen avser både utbildningsorganisatoriska och pedagogiska frågor. Ett europeiskt nätverk för studier av utbildningseffekter har etablerats.[10]

- Prof. Anders Bäckström har bedrivit forskning om religiöst ledarskap och aktuella utbildningsbehov.
- En grupp av nordeuropeiska forskare, The Northern European Network for Theological Education, träffas vartannat år för att ventilera utbildningsfrågor i relation till religiösa yrken. Det sista mötet var

[10] http://www.teol.uu.se/forskning/relsoc/RELSOCforskningsinriktningar.htm

förlagt till Stiftelsen Fjellstedtska skolan. Professor Per Hansson är sammankallande från den svenska sidan.
- För närvarande pågår ett projekt vid teologiska fakulteten som avser forskarutbildningens framtid. Detta leds av professor Carl-Reinhold Bråkenhielm.

Avslutade externfinansierade projekt

Om stabilitet och förändring vid religionsvetenskaplig linje
Projektledare prof. Anders Bäckström. Finansiering HSFR. Slutrapport: Bäckström, Anders, (1991/1993) Att förändras av utbildning. Om stabilitet och utveckling vid religionsvetenskaplig linje. Acta Universitatis Upsaliensis. Psychologia et Sociologia Religionum 8. Uppsala.

Religionspsykologi

Pågående avhandlingsarbete

Melder, Cecilia
Studerar identitetsutveckling hos unga med fokus på hur riter i konfirmandarbetet kan påverka utvecklingen av en Gudsbild och könsidentitet.[11]

Kyrkohistoria

Pågående avhandlingsarbete

Magnuson, Per-Axel
Ämne för teol. lic-uppsats: Den kristna studentrörelsen i Sverige 1947-1958.[12]

Etik

Pågående externfinansierade projekt

Etik och IT i skolan
Jan Holmqvist, projektet bedrivs med stöd från Högskoleverket och HSFR.
Inom projektet Etik och IT i skolan studeras skolans datorisering ur ett etiskt och pedagogiskt perspektiv. Med utgångspunkt i en analys av de värden som utgör den svenska skolans värdegrund, ställs frågan hur datoriseringen påverkar möjligheten att realisera dessa värden. Projektet anknyter till teoribildningen inom den teknikfilosofiska diskursen och det nya etiska tillämpningsområdet dataetik/IT-etik.[13]

Utmaningen från andra röster
Göran Möller, docent, 2003-2004, Vetenskapsrådets Utbildningsvetenskapliga kommitté.
Projektet Utmaningen från andra röster är en delstudie inom det vidare forskningsprogrammet ”Gemensamma värden?” Detta program syftar till att bearbeta frågeställningar kring den svenska skolan i ett mer mångkulturellt Sverige. I studien Utmaningen från andra röster är utgångspunkten behovet av och förutsättningarna för etisk dialog i en konfliktladdad och flerkulturell kontext. Problem som behandlas är hur vi kan undvika att hamna i å ena sidan ett dominansförhållande och å andra sidan en total moralisk relativism, huruvida alla normer är diskutabla eller om vissa grundläggande värden eller normer måste utgöra förutsättningar för själva dialogen och hur vi i en sådan dialog kan handskas med argument som är baserade i, för oss som moraliska aktörer, främmande religiösa traditioner eller specifika

[11] http://www.teol.uu.se/homepage/cecilia_melder/index.htm
[12] http://www.teol.uu.se/forskning/kyrkoh/KYRKOHpagaendeforskning.htm#magnusson
[13] http://www.teol.uu.se/forskning/etik/ETIKforskningsprogram-7.htm

historiska erfarenheter. En nyckelfråga är vad som krävs för att uppnå en förståelse av andra människors perspektiv. I studien utförs en kritisk analys av pågående teoretiska diskussioner inom feministisk kommunikativ etik. I fokus för denna analys står den politiska filosofen Seyla Benhabibs modell för kommunikativ etik. Denna är baserad på Habermas och Apels diskursetik, vilken modifierats i dialog med olika kommunitaristiska, feministiska och postmoderna perspektiv. I syfte att fördjupa diskussionen om vad som fordras för att uppnå förståelse tas den kanadensiske filosofen Charles Taylors tillämpning av Gadamers hermeneutik i det mångkulturella sammanhanget till hjälp. Metoden i denna del av studien är kritisk reflektion baserad på litteraturstudier. Ett empiriskt material bestående av djupintervjuer med israeliska och palestinska kvinnor med erfarenheter av dialog och samarbete relateras till dessa diskussioner. I arbetet tillämpas ett dialektiskt förhållande mellan teoriutveckling och empiri. Å ena sidan uppfordrar den kommunikativa etiken till ett aktivt lyssnande till ”de konkreta andras” röster. Å andra sidan visar dessa ”konkreta andras” moraliska erfarenheter på områden där den kommunikativa etiken behöver utvecklas och modifieras utifrån en situation präglad av ojämlikhet, brist på tillit, kollision mellan olika historiska, religiösa och kulturella erfarenhetsbakgrunder. Ett första delmål för studien är att låta några kvinnor med olika erfarenhetsbakgrunder i en konfliktpräglad flerkulturell kontext, med ett gemensamt engagemang för värdena rättvisa och fred, framträda för läsaren som reflekterande moraliska subjekt. Ett andra delmål är att analysera och utveckla en modell för feministisk kommunikativ etik utifrån de krav som en sådan konfliktpräglad kontext ställer, samt att undersöka på vilket sätt och i vilken utsträckning ett delgivande av reflekterande livsberättelser kan berika denna modell. Ett tredje delmål är att undersöka om denna utvecklade modell för kommunikativ etik skulle kunna bidra till en konstruktiv dialog i fredsfrågan. I förlängningen av studien ställs frågorna om vilken relevans denna samtalsmetod kan ha för s. k. deliberativa samtal i den svenska skolan.[14]

Religionsfilosofi

Pågående fakultetsfinansierad och övrig forskning

Om ideologins plats i vetenskapen
Mikael, Stenmark, docent.
Projektet rör frågan om vilken plats ideologiska överväganden kan ha i ett vetenskapligt sammanhang. Bakgrunden är den att det har blivit allt vanligare att människor både innanför och utanför vetenskapssamhället hävdar att vetenskapen används för att legitimera ideologiska ståndpunkter av olika slag. Projektets syfte är att närmare granska innehållet i den kritik som riktas mot hur vetenskap bedrivs samt att identifiera och kritiskt granska de vetenskapsideal som uppställs som alternativ till traditionella vetenskapsideal. Huvudfrågeställningarna är: (1) På vilka sätt menar vetenskapskritiker (som t.ex. Harding, Lewontin, Longino och Plantinga) att ideologiska övertygelser påverkar vetenskaplig verksamhet? (2) Bör ideologiska övertygelser påverka vetenskaplig verksamhet eller bör man hålla isär vetenskap och ideologiska övertygelser och i så fall hur?

Avslutade externfinansierade projekt

Scientism och andra sätt att relatera livsåskådning och vetenskap
Forskningsprojektet, som finansierats av HSFR, behandlar frågan om vetenskapens domän kan expanderas på ett sådant sätt att vetenskap inte enbart kan förklara moral och religion utan också ta över deras funktion. Bakgrunden är den att de intellektuella och praktiska framgångar som ligger bakom vetenskapens stora inflytande på vår kultur har lett vissa forskare till en tro att vetenskapen inte har några egentliga begränsningar, och om vetenskapen trots allt har vissa begränsningar så sätter den åtminstone gränserna för vad vi kan veta och för hur vi skall förhålla oss till tillvaron. Ett sådant synsätt som detta kallas ibland för ”scientism” (eller ”vetenskaplig expansionism”). Det övergripande syftet med projektet, som har genomförts av Mikael Stenmark (docent) är att kritiskt analysera några scientistiska naturvetares uppfattningar om vetenskapens möjligheter och begränsningar och dess relation till traditionell etik och

[14] http://vrproj.vr.se/detail.asp?arendeid=10099

religion. Resultatet av studien redovisas i Mikael Stenmark, Scientism: Science, Morality and Religion (Aldershot: Ashgate Publisher 2001).

Avslutad fakultetsfinansierad och övrig forskning

Religion, ideologi och modern vetenskap
Rationalitet i vetenskap, religion och vardagsliv. Diskussionen om rationalitet rör frågan om vilka krav det är rimligt att människor skall uppfylla när de tar ställning till vad de skall tro (teoretisk rationalitet), hur de skall värdera (axiologisk rationalitet) eller hur de skall handla (praktisk rationalitet). Är rationalitet och vad som kan utgöra goda skäl en fråga om bestämda procedurer, om informella bedömningar eller om vad som godkännes av kompetenta andra? Dessa och liknande rationalitetsprinciper identifieras och analyseras, och fyra olika rationalitetsmodeller (formell evidentialism, social evidentialism, presumtivism och kontextualism) urskiljs. Slutsatsen som dras är att den presumtiva rationalitetsmodellen är att föredra framför de andra modellerna. Projektet slutfördes 1994 och resultatet av studien redovisas i Mikael Stenmark, Rationality in Science, Religion and Everyday Life: A Critical Evaluation of Four Models of Rationality (Notre Dame: University of Notre Dame Press 1995).

Vetenskaplig teoribildning och religiös tro
Detta projekt initierades av prof. Eberhard Herrmann i "The Rationality of Ideologies and Religions", Nederlands Theologisch Tijdschrift 45, 1991, s 223-238 och avslutades 1995. Undersökningen innefattar en analys av relationen mellan religion och vetenskap med syfte att föreslå en nyanserad syn på livsåskådningars funktion och begränsningar. I studien analyseras nödvändiga filosofiska villkor för att kunna lösa den religiösa intellektuella västerlänningens dilemma att trots kritik av centrala delar i religionerna ändå vara övertygad om att religion har något väsentligt att säga om mänskligt liv. En teori utvecklas om livsåskådningars funktion i våra liv, nämligen inte att förse oss med kunskap som vetenskaperna gör utan med adekvata uttryck för vad det innebär att vara människa. Resultatet av studien redovisas i Eberhard Herrmann, Scientific Theory and Religious Belief: An Essay on the Rationality of Views of Life (Kampen: Kok Pharos 1995).

Avhandlingar år 1997-2003
Granberg, Gunnar: Gustav III - en upplysningskonungs tro och kyrkosyn. - Uppsala, 1998. - 299p.
Sarja, Karin: "Ännu en syster till Afrika": Trettiosex kvinnliga missionärar i Natal och Zululand 1876–1902. - Uppsala, 2002. - 367p.
Thidevall, Sven: Folkkyrkan, vision och verklighet: Ett folkkyrkligt reformprograms öden 1928-1932 : the fate of Folk Church reform programme 1928-1932. - Uppsala, 2000. - 292p.

Juridiska fakulteten

Juridiska institutionen

Offentlig rätt

Pågående externfinansierade projekt

Examination inom högskolan ur ett rättsligt perspektiv
Prof. Lena Marcusson leder ett projekt om examination inom högskolan med studierektor Sverker Scheutz som medarbetare. Finansiering från Riksbankens Jubileumsfond.
Hela livet blir vi betygsatta, examinerade. För de bedömda är ofta betygen avgörande för fortsatt karriär. För bedömarna är examinationen en grannlaga och svår uppgift. Vad är examination? Vad syftar den till? Synen på examination har förändrats genom tiderna. Insikter och kunskaper förvärvade inom den pedagogiska forskningen utvecklar synen på examination. Formerna för examination förändras också. Slutprov ersätts med kontinuerlig examination. Bedömning av längre processer, där även ibland rent personliga egenskaper och färdigheter utgör underlag, ersätter bedömning av provresultat vid enstaka tillfällen. Finns det några gränser för vilka examinationsformer som kan eller får användas? Reser nya former för bedömning av kunskaper och färdigheter nya krav på de som bedömer? Hur avgörs gränserna för användning av otillåtna hjälpmedel vid t ex hemskrivning? Vad får examineras? Vem får examinera? Får betyg ändras? När uppstår jäv? Listan med frågor kan göras lång. Syftet med projektet är att undersöka vad examination är, vilka examinationsformer som finns, vilka rättsliga regler som gäller och hur olika examinationsformer förhåller sig till dessa. Studien genomförs med hjälp av litteraturstudier i pedagogik, rättsdogmatisk undersökning avseende de rättsliga reglerna och en enklare enkät- och intervjuundersökning beträffande såväl existerande lokala regler som av högskolor och studentkårer upplevda problem.[15]

Pågående fakultetsfinansierad och övrig forskning
Lerwall, Lotta
Undersöker könsdiskrimineringsbegreppet, dess innebörd och användning, främst inom områdena arbete och utbildning.[16]

Rättshistoria

Avslutad fakultetsfinansierad och övrig forskning

Grundlagen och den offentliga sektorns ansvar för etiska, religiösa och språkliga universitetens kultur och samfundsliv
Genom Regeringsformen 1:2 mom. 4 förklaras det allmänna ha ett särskilt ansvar för universitetens kultur- och samfundsliv. Projektet undersöks dels hur denna konstitutionella målsättning vuxit fram, dels hur dess internationella kontext ser ut, samt dels hur målsättningen förverkligats inom ett samhällsområde i skolvärlden. Projektet påbörjades 1999 och kommer att sluföras 2001. Kontaktperson: Professor Rolf Nygren och doktorand Anette Tegnemo.[17]

[15] http://rj.sitecommander.nu/raw/images/69_logo.gif
[16] http://www.jur.uu.se/personal/lerwall.html
[17] http://www.jur.uu.se/personal/nygren.html

Pågående externfinansierade projekt

Skola – Plikt eller rättighet?
Delprojekt i projektet ”Barn som aktörer” (se nätverk nedan). Finansiär: Riksbankens Jubileumsfond. Sökande: Lena Olsen, docent.
Skolan är barns och ungas viktigaste offentliga arena på vägen ut mot vuxenlivet. Barns rätt till skolgång regleras på ett mer övergripande plan i Barnkonventionens regler om barnets rätt till utbildning i artikel 28 och 29. Enligt artikel 28 har barnet rätt till utbildning, såtillvida att grundutbildning skall vara obligatorisk och kostnadsfritt tillgänglig för alla. Dessutom skall undervisning som följer efter grundutbildningen utvecklas. Två aspekter är också särskilt intressanta. Konventionsstaterna skall vidta åtgärder för att uppmuntra regelbunden närvaro i skolan och vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att disciplinen i skolan upprätthålls på ett sätt som är förenligt med barnets mänskliga värdighet. Artikel 29 innehåller flera regler vad utbildningen skall syfta till. Dessa mål är dock mycket allmänt beskrivna och relaterade främst till barnets utveckling. Mot denna bakgrund är det intressant att närmare studera innehållet i skollagen och de viktigaste skolförordningarna vad gäller grundskola, gymnasieskolan och friskolor. Allmänt sett har vi enligt lagen ett offentligt skolväsende, 1:1, även om det enligt 1:3 kan finnas skolor som anordnas av andra, dvs. friskolor. Skolan har vidare en speciell roll – att dels vara normerande, dels vara neutral. Skolans förpliktelser mot eleverna är bl.a. att ge kunskaper och färdigheter, sätta betyg samt främja deras utveckling till ansvarskännande medborgare. Skolan skall även aktivt motverka alla former av kränkande behandling såsom mobbning och rasistiska beteenden (Skollagen 1:2). Skolan har också i tingsrätt ansetts skadeståndsskyldig när den inte gjort tillräckligt för att hindra mobbning. Elevernas förpliktelser gentemot skolan är ännu sparsammare beskrivna. Enligt skollagen är barn som är bosatta i Sverige skolpliktiga från det år då barnet fyller sju år till dess att det fyller 16, 3:7 och 10. Någon skolplikt gäller alltså inte för gymnasieskolan. Skolplikten medför sålunda skyldighet att delta i utbildningsverksamheten om inte barnet är sjukt eller har annat giltigt skäl för att utebli, 3:11. Någon sådan uttryckligt angiven skyldighet föreligger inte för gymnasieskolan och rättsläget förefaller vara oklart. Osäkerhet om i vad mån ett sådant närvarokrav föreligger eller ej har orsakat problem i praktiken. Svårigheter vad gäller sanktioner har också uppstått, dvs. när en elev uppträtt klandervärt. Många skolor ger eleverna formulär för underskrift där de åtar sig att uppträda väl och att ansvara för skador om något skulle inträffa. Vilken rättsverkan en dylik förbindelse har är osäker. Någon egentlig forskning, vid sidan av framställningen i traditionella lagkommentarer baserad i första hand på lagförarbeten, rörande skolans och elevernas inbördes rättigheter och skyldigheter har inte utförts i Sverige i modern tid. Det finns stora behov för sådan forskning för att undanröja de praktiska oklarheter som uppstår i samband med skolformer för såväl yngre som äldre barn och såväl offentliga som privata skolenheter. Stora behov finns också av jämförelser med andra länder. Syftet med undersökningen är sålunda att studera skolans och elevernas inbördes rättigheter och skyldigheter. Eftersom eleverna som regel är omyndiga måste också föräldrarnas roll klargöras. Arbetet i samband med projektet avses bli utfört av en ännu ej utsedd doktorand och efter fyra års heltidsarbete leda fram till doktorsexamen under handledning av docent Lena Olsen.[18]

Nätverk

Nätverket – Forskningsprogrammet Barn som aktörer
Nätverket består av forskare och professionella, sysselsatta med att, genom forskning eller annan verksamhet fördjupa kunskapen om barns rättsliga ställning i teori och praktik.
Nätverkets verksamhet består i att dels utgöra nätverksstöd till forskningsprogrammet Barn som aktörer, finansierat av Riksbankens Jubileumsfond, Kulturvetenskapliga donationen, samt Statens Institutionsstyrelse SiS, dels tipsa om nyheter, i första hand inom nätverket men också via denna hemsida, i fråga om det rättsliga regelsystemet och barn, dels, slutligen, ordna seminarier, symposier, konferenser och liknande på rättsområdet.[19]

[18] http://www.jur.uu.se/forskning/barn/projekt.html
[19] http://www.jur.uu.se/forskning/barn/index.html

Forskningprogrammets allmänna innehåll: Programmet består av 13 projekt av olika omfattning, vilka skall utföras genom doktorsavhandlingar, post-docforskning, samt lektorsforskning i övrigt. Projekten har samlats inom tre segment, nämligen Barns fri- och rättigheter, Utsatta barn som aktörer, Barn/unga som civil- och offentligrättsliga parter, samt, slutligen, Barns/ungas möjlighet att komma till tals inför offentliga organ. Deltagarna kommer från tre universitet och fyra institutioner. De forskningsmetoder som används är tvärvetenskapliga, vilket inrymmer såväl juridiska som samhällsvetenskapliga (kvalitativa, kvantitativa) metoder.

Forskningsprogrammets grundläggande frågeställningar: Den traditionella synen på barn har varit att se dem som objekt för de vuxnas omsorger. Detta synsätt kom att luckras upp under senare delen av 1900-talet. En bidragande orsak till detta var antagandet av Barnkonventionen 1989 och Sveriges ratificering av den 1990. Flera av artiklarna ger uttryck för en respekt för barnet/den unge i sig vilket också är temat för forskningsprogrammet Barn som aktörer, nämligen att undersöka rättsregler som rör barns deltagande i angelägenheter som rör dessa. Det rör sig närmare bestämt om regler för den underåriges handlingsmöjligheter, dennes möjligheter att få information, att säga nej samt möjligheter att få hjälp och stöd. Inom juridisk och annan regelforskning pågår några enstaka projekt som rör det ifrågavarande temat. I övrigt är det dock knappast alls beaktat. Projektperiod 2001-2004.[20]

Avhandlingar år 1997-2003

Lerwall, Lotta: Könsdiskriminering – en analys av nationell och internationell rätt. - Uppsala, 2001. - 471p.

[20] http://www.jur.uu.se/forskning/barn/forskning.html

Historisk-filosofiska fakulteten

Institutionen för ABM, estetik och kulturstudier

Pågående externfinansierade projekt

Medverkan i det internationella projektet Folio Thinking
Janne Backlund, Univ.lektor. Finansiering WGLN (Wallenberg Global Learning Network), Se nedan under Uppsala Learning Lab.[21]

Avslutade externfinansierade projekt

Genus och folkbildning. Kvinnorna i frikyrkorörelsens, nykterhetsrörelsens och arbetarrörelsens litterära verksamhet 1900-1960 - en jämförelse
Kerstin Rydbeck, prefekt, univ. lekt, Biblioteks- och informationsvetenskap. Finansiering: HSFR 1997-2002.[22]

Pågående fakultetsfinansierad och övrig forskning
Schnaas, Ulrike, univ.adj.
Forskningsintressen: Distansundervisning och distanspedagogik.[23]

Nätverk
Kerstin Rydbeck (univ. lekt.) är ledamot av Mimerrådet, som är styrelsen för Mimer, nationellt program för folkbildningsforskning. Det är administrativt knutet till den Utbildningsvetenskapliga fakulteten och Institutionen för beteendevetenskap i Linköping.

Avhandlingar år 1997-2003
Elam, Katarina: Emotions as a mode of understanding : An essay in philosophical aesthetics. - Uppsala, 2001. - 155p.

Institutionen för arkeologi och antik historia

Pågående externfinansierade projekt

Urban Origins Follow-up phase I 1998-2000 phase II 2001-2003.
A cooperation supported by SIDA. Christina Bendegard, FM.
The overall objective of this project is the dissemination of archaeological knowledge to the general public with particular emphases on educational institutions in eastern and southern Africa as well as in Sweden. This phase of the project will also expand to include other countries in Africa than those represented in Phase I.

The Phase II project is based on the now completed Urban Origins in Eastern and Southern Africa and the ongoing project Human Responses and Contributions to Environmental Change in Eastern and Southern Africa and Sri Lanka. The second phase will run for three years.

[21] http://www.swedishlearninglab.org/
[22] http://www.abm.uu.se/personal/persinfo.asp?id=4
[23] http://www.abm.uu.se/personal/persinfo.asp?id=10

The Phase II project will draw on the experience gained in Phase I and will consolidate the acquired skills. The project will concentrate on three main components: Museum exhibitions and displays, multimedia presentations for schools and the general public and production of archaeology books aimed at formal schools in Africa.

Aims: To disseminate in a popular way both in Africa and in Sweden the knowledge acquired from the Urban Origins and Human Responses programmes. The knowledge dissemination in Africa will be aimed at previously disadvantaged educational institutions and the general public.

To make the methods and results of archaeological research accessible to children in such a way as to kindle enthusiasm for and encourage understanding of the interplay of environmental, historical and cultural processes.

To build and encourage an appreciation of the value of African archaeology and archaeology in general. In order to promote democratic access to archaeological information and develop an appreciation of the rich cultural diversity. This will led to a sustainable use of archaeological resources

To provide a cultural and educational environment based on historical ideas, which are gender sensitive. An endeavour towards equality between women and men in the co-ordination and implementation of the main activities will be made wherever possible.[24]

Medverkan i Learning Lab-projektet Visualization and Simulation Environments (VASE)
Prof Frands Herschend. Finansiering WGLN (Wallenberg Global Learning Network), Se nedan under Uppsala Learning Lab. Programförklaring: ”Simulated environments put students in life like learning situations”.[25]

Virtuell utgrävningsteknik
Anneli, Sundkvist, FD.

Pågående avhandlingsarbete

Menesses, Raul
Patrimony, History and Management in the Pocona Valley (Bolivia).

Avhandlingar år 1997-2003
Apel, Jan: Daggers, knowledge & power. - Uppsala, 2001. - 364p.
Ndoro, Webber: Your monument our schrine : The preservation of Great Zimbabwe. - Uppsala, 2001. - 130p.

Filosofiska institutionen

Pågående externfinansierade projekt

Teorier om kognition, intentionalitet och intentionellt handlande från medeltida till modern filosofi
Finansierat av Riksbankens Jubileumsfond och lett av prof. Lilli Alanen.
Projektet ifrågasätter rådande filosofihistoriska periodindelningar, speciellt den skarpa åtskillnad mellan medeltida och tidigmodern filosofi, som skapat en felaktig bild av utvecklingen av den västerländska moderna filosofins idéer. Man förutsätter t.ex. ofta att upphovet till många av den moderna filosofins centrala problemställningar och begrepp står att finna i Descartes (1596-1650) och hans efterföljares läror. Projektet är ett led av pågående internationell forskning som framhäver senantikens och den medeltida filosofins betydelse för utformningen av det moderna vetenskapliga tänkandet och teoretiserandet. Dess fokus är på idéutvecklingen inom problemområden som idag hänförs till

[24] http://www.arkeologi.uu.se/afr/projects/urban_followup/phaseiiintro.htm
[25] http://www.swedishlearninglab.org/

medvetandefilosofi, kognitions- och handlingsteori, moralpsykologi och etik, vilka är de hittills minst uppmärksammade.

Lilli Alanen är professor i filosofi vid Uppsala universitet. Hennes forskning (varav 50% i projektet) rör frågor som har att göra med hur vi uppfattar och beskriver mänskligt tänkande och moraliskt handlande, speciellt den senantika och skolastiska bakgrunden till tidigmoderna läror om mänskan och hennes kognitiva och konativa förmågor. Hon arbetar på en studie som analyserar begreppet vilja och dess utveckling från senantiken till Kant, och en annan som undersöker tidigmoderna teorier om emotioner och kroppslig intenationalitet, speciellt Descartes, Spinoza och Hume.[26]

Historiska institutionen

Pågående externfinansierade projekt

Hur skapas ett historiemedvetande? Svensk historieskrivning utanför akademin 1930-2000
Lars Petterson, professor, Samuel Edquist, FD, Stefan Johansson, FD, Åsa Linderborg, FD.
Projektet är finansierat av Riksbankens Jubileumsfond.
Forskningsprojektet ger ett bidrag till en genomlysning och problematisering av hur historien använts som argument i den politiska kampen om nuet och framtiden. Det är tvär- eller kanske snarare mångvetenskapligt, och den uttryckliga ambitionen är att förena perspektiv från historiedidaktik, litteratursociologi, kunskapssociologi och historiografi. Projektet handlar således om att analysera hur ett nationellt kollektivt historiemedvetande skapas, och vem som ytterst formulerar det. Undersökningarna omfattar perioden från 1930-talet, då socialdemokratin formerar sig till statsbärande parti och den så kallade folkhemsepoken inleds, till 1900-talets sista decennium, då inte minst nyliberalt färgade intellektuella gör aktiva försök att utmana vad man anser vara en socialdemokratisk hegemoni över synen på Sveriges moderna historia.

Att lära och lära ut i vetenskapens tjänst. En studie av Linné och hans lärjungar
Projektet leds av Åsa, Karlsson, FD. Medarbetare: Nils Ekedahl, FD, Avdelningen för svenska/retorik, Södertörns högskola, Hanna Hodacs, FD, Historiska institutionen, Uppsala universitet, Mariette Manktelow, FD, Institutionen för systematisk botanik, Uppsala universitet, Kenneth Nyberg, FD, Historiska institutionen, Uppsala universitet och Annika Ström, FD, docent, Avdelningen för svenska/retorik, Södertörns högskola. Projekttid: 2002-2004. Finansiering: Vetenskapsrådets Utbildningsvetenskapliga kommitté.

Carl von Linné (1707-1778) är en av de mest kända svenska vetenskapsmännen, och hyllmeter finns skrivet om hans gärning. Han var även en framgångsrik föreläsare och forskningshandledare. Inspirerade av Linné, och på hans uppdrag, reste unga män ut över hela jordklotet för att kartlägga naturens riken. Upptäckterna rapporterades tillbaka till Linné i Uppsala. Även de av Linnés studenter som blev provinsialläkare eller sockenpräster i Sverige kom att upprätthålla kontakten med sin lärare och nestor med rön och iakttagelser. Sammantaget känner man till över 300 Linnélärjungar, men trots detta har ingen övergripande forskning bedrivits om Linné som lärare och forskningsledare. Likaså har forskning kring lärjungarna koncentrerats på enskilda personers insatser, medan däremot jämförande och övergripande studier av Linnés studenter och deras relation till sin lärare saknas. Det nya med Linné var i första hand det vetenskapliga systemet och metoden. Systema Naturae var ett universellt system som kunde appliceras lokalt och globalt, men man kan fråga sig om det hade fått ett så stort genomslag inom naturvetenskapen om inte Linné ägt en särdeles pedagogisk förmåga och initierat för tiden nya pedagogiska metoder. Man kan till och med fråga sig i vilken grad den naturvetenskap som Linné grundade var ett resultat av en interaktion mellan vetenskap och utbildning. Det huvudsakliga syftet med projektet är att studera relationen mellan pedagogik och vetenskapens utveckling och spridning, med Linné och hans lärjungar som empiriskt exempel. Vi vill analysera hur Linné utvecklade sin pedagogik i förhållande till både klassiska undervisningsmetoder - som retorik och resande - och de nya metoder som

[26] http://www.filosofi.uu.se/projekt/ProjektsammanfattningRBJ.2.21.htm

var förknippade med t.ex. fältexkursioner. Exkursionerna var ett viktigt och nyskapande moment i undervisningen som Linné fäste mycket stor vikt vid. I naturen fick studenterna se de växter, djur och bergarter som han undervisade om. Detta skedde i 1700-talets Uppsalalandskap, och en uppgift i projektet blir att rekonstruera denna natur med botanisk-historiska metoder för att få kunskap om hur Linné utnyttjade det biologiska materialet pedagogiskt under sina exkursioner. En studie av Linné och hans lärjungar måste naturligtvis sättas in i en historisk kontext där det är viktigt att beakta olika perspektiv. I ett nationellt perspektiv var det en fråga om uppgång och fall. Uppsala blev snabbt ett vetenskapligt centrum och Linnélärjungar kom att spridas världen över. Men redan innan Linnés död hade hans ”Uppsalabotanik” stagnerat intellektuellt, även om den fortsatte att sysselsätta hans studenter runt om i Sverige. Det finns flera skäl till denna nedgång, bl.a. motiverades Linné av ett merkantilistiskt tänkande där nyttan styrde. Detta tänkande blev snabbt passé i 1700-talets Sverige. I ett internationellt perspektiv kom däremot Linnés Systema Naturae att överleva och utvecklas. I den internationella forskarvärlden blev Linnés system en gemensam nämnare för naturhistoriker över hela Europa i deras utforskande och ordnande av världen, som tilltog i spåren av den europeiska expansionen. Linnés vetenskap fick alltså olika resultat beroende på de olika sammanhang som lärjungarna tillämpade den i. I projektet vill vi jämföra Linnélärjungarnas skiftande betydelse och roll, över tid och i olika sammanhang, lokalt, nationellt och internationellt, i olika sociala och ideologiska kontexter. Vi vill undersöka hur Linnés undervisning påverkade lärjungarnas vetenskapliga arbete när de reste i främmande länder eller verkade lokalt i Sverige. Vi vill också studera hur lärjungarnas nya rön påverkade Linnés vetenskapliga utveckling och fortsatta undervisning. Sammantaget: hur fungerade det vetenskapliga nätverket bestående av lärare och studenter? Linnés metod påverkade inte bara de naturvetenskapliga iakttagelserna, och vi vill också analysera hur den influerade lärjungarnas förståelse av länder och folk de mötte. För den enskilde studenten var det prestigefyllt att vara Linnés lärjunge i en tid då naturhistorien var på modet. Hur integrerade Linnés studenter den nya vetenskapen i sina yrkes- och privatliv? Utgångspunkten för projektet är ett tvärvetenskapligt angreppsätt där deltagarnas kunskaper om botanikens teori och praxis, den svenska retoriken och 1700-talets historia utgör grundförutsättningarna.[27]

Edquist, Samuel, FD
Föreställningar om Sveriges förflutna inom olika folkbildande sammanhang. En delstudie behandlar vänsterns försök att skapa alternativa bilder av svensk historia, en annan folkbildning om historia i Uppsala och övriga Uppland: vilka olika versioner av lokalsamhällets förflutna som sprids, och i vilken grad den egna regionen fogas in i en nationell historisk berättelse. (Delundersökning i forskningsprojektet ”Hur skapas ett historiemedvetande? Svensk historieskrivning utanför akademin 1930-2000”).

Johansson, Stefan, FD
Historisk ungdomslitteratur. Vilket förgånget anknyter författarna till i berättelserna? Ställs vikingatid, medeltid, karolinsk tid eller decennierna runt sekelskiftet 1900 oftast i centrum? Är det främst svensk historia som behandlas i romanerna och novellerna? I vilken utsträckning har böckerna skrivits av kvinnliga författare? Väljer männen att behandla andra tider och skeenden än kvinnorna? Vilka verk rekommenderas och läses inom skolundervisningen? Hurdan är förekomsten på biblioteken, och vilka slutsatser kan dras av utlåningsstatistiken? (Delundersökning i forskningsprojektet ”Hur skapas ett historiemedvetande? Svensk historieskrivning utanför akademin 1930-2000”)

Linderborg, Åsa, FD
Näringslivets historieskrivning. En historiografisk studie utifrån utgångspunkter utvecklade i avhandlingen ”Socialdemokraterna skriver historia. Historieskrivning som ideologisk maktresurs 1892-2000”, 2001. (Delundersökning i forskningsprojektet “Hur skapas ett historiemedvetande? Svensk historieskrivning utanför akademin 1930-2000”).

Nyberg, Kenneth, FD

[27] http://vrproj.vr.se/detail.asp?arendeid=5544

Förhållandet mellan de utrikes resande Linnélärjungarnas reseskildringar å ena sidan, och Linnés syn på resandet som vetenskaplig metod samt hans egna landskapsresor å den andra. (Delundersökning i det tvärvetenskapliga forskningsprojektet ”Att lära och lära ut i vetenskapens tjänst - en studie av Linné och hans lärjungar”).

Historiografisk forskning med anknytning till skola eller didaktik

Pågående avhandlingsarbete

Axelsson, Erik
EU-debattens historia. En komparativ studie av användandet av historia i de nordiska EU-debatterna 1985-1994. Utifrån främst pressmaterial och debattskrifter belyses historiens roll i det politiska samtalet så som detta gestaltade sig i Sverige, Norge, Danmark och Finland i slutet av 1900-talet.

Gustafson, Jörgen
Produktion av svensk historia genom skolläromedel är en högst preliminär titel på den avhandling som är del i det historiografiska projektet “Hur skapas ett historiemetande? Svensk historieskrivning utanför akademin 1930-2000”. Det arbetar övergripande med hur kollektiva minnen skapas. Avhandlingen närmar sig en central aktör, skolan, genom den i läromedel förmedlade bilden av Sveriges historia. Analysen görs utifrån ett maktperspektiv där kategorierna klass, kön och etnicitet kommer att användas. De frågor som ställs är vilken historia som berättas? Är det en traditionella berättelsen om landet endräkt, eller utmanas den föreställningen? Vilka historiesyner präglar historieskrivandet? Hur ser förbindelserna ut till den akademiska forskningen?

Holmén, Janne
Om bilden av USA och Sovjetunionen i finska, svenska och norska läroböcker under kalla kriget.

Ludvigsson, David
Den historiska dokumentärfilmen i Sverige, 1968-2000. (Projektet finansieras av Utbildningsvetenskapliga fakultetsnämnden).

The project started in 1997 and will be finished in 2003. The aim of the project is to investigate how history is used in historical documentary films. The empirical example chosen for the study is historical documentaries made by Swedish historian-filmmakers Olle Häger and Hans Villius. Häger and Villius worked for the Swedish broadcaster SVT for more than three decades, producing more than two hundred historical programmes. My founding argument is that different, battling forces influence the historical documentary filmmaking process. I have grouped the factors that influence the filmmaker in four principal areas, namely cognitive considerations, moral considerations, aesthetic considerations and commercial considerations. The example of Häger and Villius programmes show how the negotiation is done in practice.[28]

Widenberg, Johanna
Historiebruk och territoriell integration i 1600-talets Sverige. En studie av hur den svenska statsmaktens historieskrivning och antikvariska verksamhet i territoriellt hänseende fungerade integrerande under andra hälften av 1600-talet.

Utbildningshistorisk forskning

Pågående avhandlingsarbete

Fredriksson, Johannes
Om förskolan utifrån ett Foucaultinspirerat angreppssätt (ännu inte antagen, men finansieras av Utbildningsvetenskapliga fakultetsnämnden).

[28] http://www.hist.uu.se/images/uulogo_red160.gif

Larsson, Esbjörn
Om kadettutbildningen på Karlbergs slott (Finansieras genom Utbildningsvetenskapliga fakultetsnämnden). Min undersökning är tänkt att omfatta framväxten av en allmän kadettutbildning under slutet av 1700-talet och dess utveckling under 1800-talet fram till och med utbildningens omformning inom ramen för Kungl. Krigsskolan. Utgångspunkten för studien är snarast skolans ursprungliga utformning som en internatskola för unga, mestadels frälse, pojkar. Huvudfrågeställningarna rör därvid, vilken funktion krigsakademien fyllde och hur den skall förstås inom ramen för det svenska utbildningssystemets framväxt under 1800-talet.[29]

Larsson, Jonas
Att odla ett samhälle. Behandlingstanken och framväxten av sociala institutioner i Sverige under 1800-talet. The working title of the dissertation is To Cultivate a Society. The Idea of Treatment and the Emergence of Social Institutions in Sweden in the 19th Century. During the first half of the 19th century a number of fundamental changes related to social policy were implemented in Sweden. A number of institutions emerged as solutions to social problems. Schools, prisons, asylums, reformatories, and institutions for the mentally and physically disabled were established throughout the country. This development was not unique for Sweden. In the course of a few decades, from the late 18th century to the middle of the 19th, the same types of social institutions were established throughout Europe and USA. The central aim of my dissertation is to understand the emergence of these social institutions during the first half of the 19th century. I am not trying to interpret the general purpose of these institutions. Rather I am trying to determine a common fundamental notion behind their establishment. In short I argue that all these different institutions are based on an idea of the essential malleability of the individual on one hand and the ability to order society on the other. At the beginning of the 19th century the idea of treatment (the notion that it is possible to treat, reform, improve individuals) and the idea of an ordered society merge and are implemented in a new type of social institution. Two different areas of the social sector are taken as examples, mental health care and juvenile delinquents. More specifically I have done empirical research on Uppsala Central Asylum 1840-1861 and Råby Räddningsinstitut 1838-1864. A third area under consideration is the emergence of institutes for the deaf, dumb and blind. I argue that the rise of the social sector can be seen as a precursor of the modern social welfare state. Therefore an understanding of how the ideas of treatment and an ordered society came to shape these social institutions as well as 19th century society in general also will provide insights into how they still shape modern society.[30]

Winberg, Ola
Den preliminära titeln är "Adeln, staten och resan". I avhandlingen studeras vilken funktion bildningsresan (peregrinationen) hade för förändringar inom det svenska samhället och staten under 1600-talet.

En resa till den europeiska kontinenten var avslutningen på den tidens utbildning och var förbehållen en bemedlad elit. Denna form av resa var föremål för statens intressen. Statsföreträdarna hade tydliga planer på landets ekonomiska och kulturella utveckling. Rikskanslern Axel Oxenstierna uppmanade adeln att skicka sina söner utomlands för att hämta kunskap – till Holland för handelns skull och till Frankrike för kulturens – i syfte att göra landet till en stormakt på fler områden än det militära.

Bildningsresandet har också en social aspekt. Elitgrupper i samhället kunde använda sig av denna speciella och, inte minst, dyra utbildning för att konkurrera med andra grupper och befästa sin sociala position. Avhandlingsprojektet knyter därmed utbildningen direkt till begrepp som statsbygge och samhällseliter.

Avhandlingar år 1997-2003
Blanck, Dag: Becoming Swedish-American: The construction of an ethnic identity in the Augustana Synod, 1860-1917. - Uppsala, 1997. - 240p.

[29] http://www.anst.uu.se/esbjlars/forskning.htm
[30] http://www.hist.uu.se/research/projekt.aspx (sök på Att odla ett samhälle).

Edquist, Samuel: Nyktra svenskar: Godtemplarrörelsen och den nationella identiteten 1879–1918. - Uppsala, 2001. - 348p.
Geschwind, Lars: Stökiga studenter: Social kontroll och identifikation vid universiteten i Uppsala, Dorpat och Åbo under 1600-talet. - Uppsala, 2001. - 256p.
Gunneriusson, Ulf Håkan: Det historiska fältet: Svensk historievetenskap från 1920-tal till 1957. - Uppsala, 2002. - 251p.
Hodacs, Hanna: Converging World Views: The European Expansion and Early-Nineteenth-Century Anglo-Swedish Contacts. - Uppsala, 2003. - 250p.
Sjöberg, Johan: Makt och vanmakt i fadersväldet: Studentpolitik i Uppsala 1780-1850. - Uppsala, 2002. - 237p.

Institutionen för idé- och lärdomshistoria

Pågående externfinansierade projekt

Attityder till naturvetenskap: Ungdom, skola och utbildningspolitik under svenskt 1900-tal
Karin Johannisson, prof., Daniel Lövheim (doktorand) och Staffan Wennerholm (doktorand). Projektet är finansierat av Björn Svedbergs stiftelse.
Inom ramen för projektet ”Naturvetenskapen och skolan” skriver Staffan Wennerholm en avhandling om hur barn och ungdom under efterkrigstiden har mött naturvetenskap och teknik, vad som har stimulerat och avskräckt, och hur detta kan ha påverkat ett senare yrkesval. Materialet består av verksamhet och publikationer i olika naturvetenskapliga föreningar (vid läroverk och skolor), tekniska magasin och information från utbildningsinstitut (som Hermods och NKI). De huvudsakliga frågeställningarna rör framställningarna av naturvetenskap och teknik och om den allmänna inställningen i samhället till naturvetenskap och teknik har påverkat ungdomars syn på relaterade ämnen.[31]

Bildning, yrke, politik: Humanvetenskapernas värde och kravet på samhällsrelevans ur ett idéhistoriskt perspektiv
Mats Persson, univ. lekt., Torbjörn Gustafsson Chorell, univ. lekt., Peter Josephson, doktorand. Finansierat av Riksbankens Jubileumsfond.
Frågor om humanvetenskapernas värde och samhällsrelevans har under 1990-talet stått på både den politiska och den akademiska dagordningen. Det har alltid funnits en koppling mellan forskning och krav på samhällsrelevans, men denna har förändrats flera gånger under historien. Projektet syftar till att belysa dessa förändringar, och har delats upp i tre delstudier som behandlar viktiga brytningsperioder i humanvetenskapernas utveckling. Det första delprojektet behandlar Friedrich Nietzsche och debatten runt 1870-talet om bildningsvärdets betydelse för humanvetenskapernas orientering. Den andra delstudien undersöker Max Weber och striderna runt 1920 rörande humanvetenskapernas professionalisering. Det tredje delprojektet analyserar Hayden White och den moderna debatten om objektivitetsbegreppet och därur följande politiska slutsatser. Delstudierna vägleds av två övergripande hypoteser. För det första att frågan om humanvetenskapernas uppgift alltid har besvarats med utgångspunkt i moraliska och politiska värderingar. För det andra att dessa värderingar sällan har varit föremål för allmän konsensus, varken bland politiker eller akademiker, utan att det som regel har försiggått en kamp om formuleringsprivilegiet på området. En ambition som förenar de tre delstudierna är att belysa de konflikter varigenom humanvetenskapernas uppgift under olika epoker har omdefinierats.[32]

[31] http://www.vethist.idehist.uu.se/forskning.html#skolan
[32] http://www.rj.se/ (se beviljade anslag 1998).

Pågående fakultetsfinansierad och övrig forskning

Den kemiska industrien i Sverige 1860-1920: En studie i sambandet mellan vetenskap, teknik och industri
Anders Lundgren, docent, undersöker i ett projekt den kemiska vetenskapens betydelse för utvecklingen av tidig kemisk industri, med hänsyn till frågan om förhållandet mellan vetenskap och teknik. En huvudsaklig frågeställning gäller vilken kunskap som har kommit till användning inom industrin, och den kunskapens ursprung. Inom ramarna för det europeiska samarbetsprojektet STEP (Science and Technology on the European Periphery) deltar Lundgren även i det nystartade projektet "Centrum och periferi inom vetenskapen", som avser att studera kunskapsflödet mellan vetenskapsidkare och hur detta flöde påvekas av lokala kulturella förhållanden.[33]

Pågående avhandlingsarbete

Lövheim, Daniel
Kampen om läroplanen: Synen på naturvetenskap, matematik och teknik som skolämnen 1900-1965, speglad genom läroplansdiskussion och läroplansformering. Avhandlingen ingår i projektet "Naturvetenskapen och skolan" (se pågående externfinansierade projekt).

Wennerholm, Staffan
Avhandlingen Ungdomens vetenskap och vetenskapens ungdom: Föreställningar om naturvetenskap och teknik bland svenska skolelever 1930-1970 ingår i projektet "Naturvetenskapen och skolan" (se pågående externfinansierade projekt). Avhandlingen behandlar vad elever vid landets tekniska och högre allmänna läroverk tänkte om vetenskap och teknik samt om dess företrädare: vad skiljde vetenskap och teknik från andra kunskapsarter? Vilka löften eller hot för framtiden bar de med sig? Vad utmärkte de som sysslade med vetenskap och teknik? Vilka var demarkationslinjerna mellan vetenskapens ungdom och annan ungdom? Undersökningen behandlar också olika praktiker bland vetenskapens ungdomar och i deras undervisning. Saker som laborationer och skolresor samt linjeindelning och läroverkets pampiga byggnader betraktas som betydelsefulla för att skapa och dana unga naturvetare och teknister samt de föreställningar de hyste. På så sätt fick flyktiga diskursiva föreställningar praktisk konkretion och gavs därmed längre levnad och större skärpa.

Avdelningen för vetenskapshistoria

Avdelningen för vetenskapshistoria är en forskningsavdelning vid Institutionen för idé- och lärdomshistoria, med prof. Tore Frängsmyr som föreståndare.

Pågående externfinansierade projekt

Uppsala universitets historia 1793-2000
Tore Frängsmyr, prof., Hanna Östholm, FD, Carl Frängsmyr, FD.
I ett större projekt, med Tore Frängsmyr som projektledare, skrivs Uppsala universitets historia under de senaste dryga tvåhundra åren. Arbetet kommer att publiceras i fyra volymer och kronologiskt ta vid där Claes Annerstedts universitetshistorik om perioden 1477-1793 slutade. Fyra forskare ingår i projektet, med ansvar för var sin volym: del I för tiden 1793-1852 (Hanna Östholm), del II, 1852-1916 (Carl Frängsmyr), del III, 1916-2000 (Tore Frängsmyr), samt del IV, faktadel (Torgny Nevéus, docent). Projektet finansieras av Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse.[34]

Gränsöverskridande vetenskap: Den svenska biovetenskapen efter 1900
Sven Widmalm, docent, 2003-2005, Vetenskapsrådet.
År 1900 återupptäcktes de mendelska ärftlighetslagarna och den moderna genetiken fick sitt genombrott. Ett århundrade senare har de ca tre miljarder basparen i det mänskliga genomet (i stort sett) kartlagts.

[33] http://www.vethist.idehist.uu.se/forskning.html
[34] http://www.vethist.idehist.uu.se/forskning.html

Genetiken har under 1900-talet gått från studiet av organismer i sin naturliga miljö, till laboratoriebaserad analys av celler, enzymer och annat organiskt material, till datoriserad analys och modellering. Denna utveckling har inte försiggått avskilt från det övriga samhället och kulturen utan biologiska frågor har engagerat allmänheten. Detta engagemang har t.ex. tagit sig uttryck i en ansenlig amatörvetenskaplig verksamhet, i ett intresse för naturskydd och miljöfrågor, och i en intensiv uppmärksamhet kring genetikens effekter på människosynen. Biovetenskapens praktiska användning inom t.ex. växtförädling, olika industrier och inom medicinen har dessutom ökat under 1900-talet och har bidragit till att denna vetenskap på olika sätt genomsyrar samhälle och kultur. Det föreslagna projektet skall, utan anspråk på fullständighet, bidra till att en mer systematisk bild av biovetenskapens framväxt och genomslag i det svenska 1900-talet kan skapas. Detta skall ske på tre sätt. För det första skall metoder och teorier etableras vilka kan användas för att göra en samhällsorienterad analys av vetenskapens utveckling. Utgångspunkten är en sociologisk analys som behandlar gränsdragning inom vetenskapen och mellan vetenskaplig verksamhet och andra samhällsfunktioner. Vetenskapen är inte enbart ett akademiskt fenomen men forskare har under 1900-talet velat avgränsa vetenskapen så att den uppfattas som en akademisk angelägenhet. Detta gäller särskilt före andra världskriget, men också sedan industriforskningen ökat i betydelse har skillnaden upprätthållits. Detta har bland annat syftat till att ge vetenskapen en viss principiell självständighet. Synsättet speglar i första hand de akademiska forskarnas egna (fullt legitima) intressen. Men den historiska analysen kräver perspektiv som är bredare och inte är låsta till ett akademiskt perspektiv. Historien tycks visa att användningen av vetenskapliga resultat och idéer i det övriga samhället påverkar också den akademiska forskningen, att denna alltså inte kan avskiljas från den övriga kulturen. Detta breda sätt att förstå vetenskapen skall användas som utgångspunkt för ett antal historiska studier. The(odor) Svedberg och den tidiga molekylärbiologin skall behandlas i en studie. Svedberg utvecklade åren kring 1930 en för tiden ovanligt tekniktung och kostsam forskning centrerad kring den s.k. ultracentrifugen (som användes för att analysera proteiner). Han samarbetande med industrin och han var en stark förespråkare för att industrin skulle använda naturvetenskapliga metoder och resultat. Svedberg är särskilt intressant för att han tillsammans med medarbetare som Arne Tiselius hade en mycket inflytelserik position både inom den internationella vetenskapen och i det svenska samhället. En andra undersökning tar upp amatörvetenskapen och dess förhållande till den akademiska forskningen. Gränsdragningen mellan amatörer och yrkesforskare har under 1900-talet varit skarp – i teorin. I realiteten har inom vissa vetenskapsgrenar samverkan mellan akademiker och amatörer varit livlig och betydelsefull för utvecklingen. Där har också förekommit konflikter vilka delvis haft att göra med den allt större roll som laboratorieforskningen har kommit att spela. En tredje undersökning behandlar kromosomforskningen decennierna kring 1900-talets mitt. Svenska forskare gjorde viktiga insatser på kromosomforskningens område och blev också involverade i tidvis upprörda debatter om förhållandet mellan klassisk genetik och den framväxande molekylärgenetiken. Kromosomforskningen var inte ett vetenskapligt fält utan behandlades inom flera specialiteter vilket ledde både till samarbete och konflikter. En tredje viktig ambition med projektet är att etablera ett brett samarbete mellan forskare i (och utanför) Sverige vilka inom olika vetenskapliga discipliner sysslar med 1900-talets biovetenskap. Ett nätverk mellan svenska forskare skall etableras främst genom ordnandet av vetenskapliga konferenser. Detta samarbete är viktigt i sig men syftet är också att bidra till att forskningen systematiseras och sprids genom utgivningen av forskningsresultat på ett sätt som är tillgängligt för en bredare läsekrets.[35]

Vetenskaplig forskning - teknisk förändring - industriell förnyelse (VTI)
Tore Frängsmyr, prof., Sven Widmalm, docent, Anders Carlsson, doktorand, Hjalmar Fors (doktorand), Emma Thörn (doktorand).
VTI-projektet bedrivs i samarbete med Företagsekonomiska institutionen i Uppsala och Avd. för teknik- och vetenskapshistoria, KTH i Stockholm. Ett huvudsakligt syfte är att närmare belysa förhållandet mellan vetenskap, teknik och industri, både utifrån historiskt och nutida material. I den vetenskapshistoriska delen av projektet ingår tre avhandlingsarbeten, av Anders Carlsson, Hjalmar Fors och Emma Thörn. Projektet finansieras av Riksbankens Jubileumsfond.[36]

[35] http://vrproj.vr.se/detail.asp?arendeid=9762
[36] http://www.vethist.idehist.uu.se/forskning.html

Vetenskap och neutralitet mellan världskrigen
Sven Widmalms (docent) projekt ”Vetenskap och neutralitet mellan världskrigen” behandlar den svenska naturvetenskapens politiska profil under mellankrigstiden. Dels behandlas offentliga vetenskapliga manifestationer såsom internationella kongresser och Nobelpriset, dels analyseras den mer interna diskussionen kring naturvetenskapens status. Den naturvetenskapliga expansionen på universiteten, genom skapandet av nya tjänster och institutioner, behandlas översiktligt och några vetenskapliga institut -- The Svedbergs i Uppsala, Manne Siegbahns i Stockholm och Herman Nilsson-Ehles i Svalöv -- analyseras närmare. Projektet finansieras av Riksbankens Jubileumsfond.[37]

Pågående avhandlingsarbete

Lundgren, Frans
Den sociala frågan: Samhällets problem och nya reformerande metoder, ca 1830-60. I ett avhandlingsprojekt undersöker Frans Lundgren tre nya reformmetoder i Sverige vid 1800-talets mitt: cellfängelset, den uppsökande fattigvården och bildningscirklarna. I dessa fallstudier fokuseras särskilt på problembestämningar och målsättningar för verksamheterna. Den övergripande frågeställningen är hur en social sfär formerades och det liberala styrets rationalitet underbyggdes i Sverige vid 1800-talets mitt.[38]

Persson, Mathias
Mathias avhandling är i främsta rummet inriktad på religionsfilosofi, religiös censur och fritänkande i svensk-tyska sammanhang under 1700-talets senare hälft. Studien har sitt fokus på universiteten i Uppsala och Göttingen. Valet att undersöka universiteten i Göttingen och Uppsala bottnar i att några hitintills otillräckligt analyserade aktörer befann sig där, och att de två läroanstalterna hade högst olikartade ideologiska utgångspunkter och agendor. Avhandlingen uppehåller sig vid undervisning i den mån det spelar roll för den religionsfilosofiska diskursens gestaltning. Studieresor och akademiska nätverk har relevans för Mathias avhandlingsprojekt, även om en högst specifik grupp svenska utlandsstudenter - det tjugotal som studerade religion för den tyske bibelkritikern och filologen/orientalisten J. D. Michaelis - utgör hans egentliga studieobjekt.

Avhandlingar år 1997-2003
Grandin, Karl: Ett slags modernism i vetenskapen: Teoretisk fysik i Sverige under 1920-talet. - Uppsala, 1999. - 244p.
Östholm, Hanna: Litteraturens uppodling: Läsesällskap och litteraturkritik som politisk strategi kring sekelskiftet 1800. - Hedemora, 2000. - 344p.

Konstvetenskapliga institutionen

Pågående fakultetsfinansierad och övrig forskning
Schaar, Kenneth, gästforskare.
Dr Schaar is at the University of Uppsala in Sweden, doing research on the use of a digital library for instruction. He has been producing computer-based and on-line instruction since 1996. For his leadership in using innovative teaching techniques, he was awarded four Louisiana Tech University Instructional Development grants in 1997-2000. His online coursework is part of the School of Architecture response to a State of Louisiana Board of Regents effort to share instructional resources between architectural programs in Louisiana. His courses also are offered through the Southern Regional Electronic Campus. Through national competition, Dr Schaar received awards to develop computer-based instruction for the Metal Building Manufacturers Association. The Learning Kiosk (1996) and The Art of Metal Building (1998) are interactive CD-ROMs that can be distributed as promotional material to students and young practitioners of architecture. Schaar received a Board of Regents award in 1998 to

[37] http://www.vethist.idehist.uu.se/forskning.html#neutralitet
[38] http://www.vethist.idehist.uu.se/forskning.html

acquire an IBM Digital Library and create the William King Stubbs Digital Archive (LEQSF (1998-99)-ENH-TR-51). His current efforts aim to develop pedagogical methods that apply IBM Digital Library technologies to the delivery of university education for the Faculty of Arts at Uppsala University. Dr Schaar's current project is Pathfinder/Stigfinnaren for the Faculty of Arts. Pathfinder is a search engine for pedagogy and research using IBM DB2 with Content Manager and a customized front end based on MILESS from Universität Essen.[39]

Avhandlingar år 1997-2003

Gynning, Margareta: Det ambivalenta perspektivet: Eva Bonnier och Hanna Hirsch-Pauli i 1880-talets konstliv. - Stockholm, 1999. - 279, [1]p.

Lundström, Bo: Officeren som arkitekt och konstnär i det svenska 1800-talet. - Uppsala, 1999. – 303p.

Mezei, Kristina: Arvet efter surrealismen: Grafikskolan Forum 1964-1991. - Lund, 1998. - 209, [2]p.

Institutionen för kulturantropologi och etnologi

Kulturantropologiska avdelningen

Pågående externfinansierade projekt

Jan-Åke Alvarsson, docent.

Effects of Bilingual Education on Oral Lore and Local Knowledge among the 'Weenhayek, Bolivia.
In 1976-1979, the applicant carried out field research among the 'Weenhayek (Mataco-Noctenes) in southern Bolivia. The main focus was on language, mythology and material culture. In 1982-1983, further research was carried out, concentrating on economic and socio-political change as well as mythology and local knowledge. In 1983 a bilingual education program was initiated among the 'Weenhayek, a program supported indirectly by Sida through PMU InterLife (Stockholm). The introduction was made possible through a radical transformation of the Bolivian curriculum for Elementary Schooling, also supported by Sida. In 2000, the local authorities, many of them now 'Weenhayek teachers, decided to adapt the school year to the calendar of the 'Weenhayek, thus allowing children to accompany their parents in the annual migrations to the fishing camps. All these steps have resulted in a much more efficient schooling program — and an increasing number of 'Weenhayek students now graduate from high school. The question raised here concerns the side effects of this concentration on formal education. What happens to the oral lore that for millennia has guided these peoples in their daily lives? What happens to local knowledge, that is essential for survival if people still do not want to integrate into a way of life that is still foreign to them?

Comparative research — fieldwork in combination with interviews carried out by the project leader and the local, bilingual teachers — will investigate these effects. Oral lore (Honko, ed. 2000) and local knowledge (Antweiler 1998:469; cf. Purcell 1998) have been chosen because the main applicant possesses ample material (200 hours of recorded tales, descriptions, etc.) from the 70's and the 80's, i.e. *before* this bilingual education was started. Thus we will be able to put the data collected in 2003 and 2004 in a diachronic perspective that spans over twenty and thirty years respectively. Finansiering från SAREC/SIDA.

Pågående avhandlingsarbete

Svensson, Lars

Knowing and Being in the World. Traditionell navigering i Mikronesien är bla. en kunskap om världen och hur man kan hitta i den. Denna jämförs med andra sådana kunskaper, i "Väst" och i Australien. I inget av dessa fall är sådan kunskap endast en ren teknik för att
ta sig från A till B utan speglar några av de många aspekterna hos olika relationer till världen. In- och utlärning av sådan kunskap samt kognitiva, kulturella, och andra, omständigheter kring denna typ av

[39] http://www.konstvet.uu.se/research/forskare.aspx

kunskap undersöks inom ramen för det aktuella avhandlingsarbetet. Inom dessa områden har det i forskningen ofta givits förklaringskraft till förekomst, eller inte, av skriftspråk. Detta undersöks också.

Material från fältarbete i Mikronesien samt planerat fältarbete i Australien tillsammans med litteraturstudier kommer till användning i arbetet.

Avhandlingar år 1997-2003

Graffman, Katarina: Kommersiell mediekultur: En etnografisk studie av TV-producenter och TV-produktion. - Uppsala, 2002. - 300p.

Ek-Nilsson, Katarina: Teknikens befäl: En etnologisk studie av teknikuppfattning och civilingenjörer: [an ethnological study of the understandings of technology and engineers]. - Uppsala, 1999. - 192p.

Kugelberg, Clarissa: Perceiving motherhood and fatherhood: Swedish working parents with young children. - Uppsala, 1999. - 300p.

Zackariasson, Maria: Maktkamper och korridorfester: En etnologisk studie av kulturella processer och gruppinteraktion i två studentkorridorer. - Uppsala, 2001. - 270p.

Litteraturvetenskapliga institutionen

Pågående externfinansierade projekt

Universitetsundervisningens praktik: exemplet litteraturhistoria med poetik/litteraturvetenskap
Huvudansvarig projektledare och initiativtagare till projektet är professor Bengt Landgren. Projektet är finansierat av Vetenskapsrådet. Medarbetare är bland annat Helgesson, Stefan, FD, Malm, Ulf, docent och Gustavsson, Michael, FD.[40]

Från etableringsfas till konsolidering. Svensk akademisk litteraturundervisning 1890-1946
Med tryckningsanslag från Vetenskapsrådet utger professor Bengt Landgren och professor Claes Ahlund (Gävle) den första volymen av två, som redovisar forskningsresultat från projektet ”Universitetsundervisningens praktik: exemplet litteraturhistoria med poetik/litteraturvetenskap”.[41]

Genusperspektiv på barn- och ungdomslitteratur i skolan
Finansiering: Vetenskapsrådets Utbildningsvetenskapliga kommitté, 2002-2004, Lena Kåreland, docent. Medarbetare: Agneta Lindh-Munther, univ. lekt. och Lars Brink (Gävle) och Marika Andrae, FD. Från och med 2003 arbetar en doktorand Helen Asklund i projektet. Asklund är knuten till Litteraturvetenskapliga institutionen och kommer att doktorera inom ämnet litteraturvetenskap. Projektet knyter an till den debatt som förs idag om vår kulturs bilder av manligt och kvinnligt. Det har inspirerats av aktuell debatt i lärarpressen och inom barnboksområdet. I en litteraturvetenskapligt inriktad del studeras texter som används i förskola och skola för att se hur pojkar och flickor skildras.[42] För mer utförlig beskrivning av projektet se under Institutionen för lärarutbildning.

Andræ, Marika, FD
Genusinriktade textanalyser av ett urval populära skönlitterära verk som läses av elever i årskurserna 4-9. Arbete inom projektet ”Genusperspektiv på barn- och ungdomslitteratur i skolan”.

Gustavsson, Michael, forskarassistent
Litteraturteorins expansion – ett universitetsämnes förvandling. Ingår i HSFR-projektet ”Universitetsundervisningens praktik: exemplet litteraturhistoria med poetik/litteraturvetenskap”.

[40] http://www.littvet.uu.se/Bengt%20Landgren.html
[41] Ibid.
[42] http://vrproj.vr.se/detail.asp?arendeid=5546

Landgren, Bengt, prof
Projektledare för projektet ”Universitetsundervisningens praktik: exemplet litteraturhistoria med poetik/litteraturvetenskap”.
Med tryckningsanslag från Vetenskapsrådet, 2003, utger professor Bengt Landgren och Claes Ahlund (Gävle) den första volymen av två, som redovisar forskningsresultat från projektet ”Universitetsundervisningens praktik: exemplet litteraturhistoria med poetik/litteraturvetenskap”. Detta delprojekt har namnet ”Från etableringsfas till konsolidering. Svensk akademisk litteraturundervisning 1890-1946”.
Driver även delprojekten ”Konsolideringens tid: 1920-46”, samt ”Universitetsämne i brytningstid: 1947-56”.

Malm, Ulf, docent
När littteraturhistoria blev litteraturvetenskap. Exemplet påbyggnadsuppsatser i ämnet vid uppsalainstitutionen 1965-1975. Uppsats inom HSFR-projektet ”Universitetsundervisningens praktik: exemplet Litteraturhistoria med poetik/Litteraturvetenskap/Blockämnet svenska”.

Ronne, Marta, FD
Universitetsundervisningens praktik: exemplet litteraturhistoria.

Pågående fakultetsfinansierad och övrig forskning[43]

Ungdomskultur i Sverige under 1960- och 70-talen. En intertertiell studie av musikdramatik för barn och ungdom mot bakgrund av samtida kulturdebatt
Lena Kåreland, docent, leder projektet.
Detta projekt studerar utifrån litteraturvetenskapliga och musikvetenskapliga perspektiv den musikdramatiska repertoaren för barn och ungdom under de båda decennierna mot bakgrund av den allmänna kulturdebatten. Inom projektets ram skrivs också en avhandling om barnvisans utveckling under 60- och 70-talen. Projektet finansieras genom medel från historisk-filosofiska fakulteten.[44]

Hallgren, Karin, docent
Samhällskritik eller verklighetsflykt. Musikteater för barn och ungdom i 1960- och 70-talens Sverige. Ingår i projektet ”Ungdomskultur i Sverige under 1960- och 70-talen. En intertertiell studie av musikdramatik för barn och ungdom mot bakgrund av samtida kulturdebatt”.

Helgesson, Stefan, FD
Reformernas epok: Svenskläraruthildning och litteraturundervisning 1965-1975.

Kåreland, Lena, docent
Litteratur i förskolan. Delprojekt inom huvudprojektet “Genusperspektiv på barn- och ungdomslitteratur i skolan”.
Ungdom och lekfullhet - Om barn- och vuxenkultur på 1960- och 70-talen. Delprojekt inom huvudprojektet ”Ungdomskultur i Sverige under 1960- och 70-talen. En interartiell studie av musikdramatik för barn och ungdom mot bakgrund av samtida kulturdebatt”.

Svensson, Sonja, docent
Om det svenska i barnboken (prel. titel) (Idéer, motiv och gestaltning 1890–)
och Barnböcker utan barn – om djur och andra ställföreträdare i barnens böcker.

[43] Projektbeskrivningarna är hämtade från: http://www.littvet.uu.se/forskare.html
[44] http://www.littvet.uu.se/k%E5reland.html

Pågående avhandlingsarbete

Danielsson, Åke, lektor
Skolbiblioteken i Sverige – litteraturförmedlingen och dess målsättning.
Avhandling för doktorsexamen. Handledare: Johan Svedjedal

Ekblad, Sigrid, TK, FL
Begreppet författaren: En studie i svensk litteraturvetenskaplig metodik. Exemplet Strindberg.
Avhandling för doktorsexamen. Handledare: Torsten Pettersson.

Asklund, Helen
Avhandlingen skrivs inom projektet ”Genusperspektiv på barn- och ungdomslitteratur i skolan”. Asklund undersöker utifrån ett genusperspektiv ett urval skönlitterära texter som som läses av elever i några åttondeklasser. Analyserna kompletteras med elevernas egna tankar kring den litteratur de möter i skolan. Med utgångspunkt härifrån diskuteras också frågan om hur litteraturen inverkar på elevernas skapande av könsidentitet.

Avhandlingar år 1997-2003
Ronne, Marta: Två världar - ett universitet: Svenska skönlitterära universitetsskildringar 1904-1943: en genusstudie. - Uppsala, 2000. - 333p.
Stolt, Gunvor: Att bryta egen väg: Jeanna Oterdahl i föredrag och författarskap. - Uppsala, 2002. - 300p.

Institutionen för musikvetenskap

Avhandlingar år 1997-2003
Reinholdsson, Peter: Making music together: An interactionist perspective on small-group performance in jazz. - Uppsala, 1998. - 440, [8]p.

Centrum för multietnisk forskning

Pågående fakultetsfinansierad och övrig forskning

Minoritetsspråken och skolan
Projektet är språksociologiskt och baserar sig framför allt på intervjuer och enkäter. Kontaktperson: Leena Huss, docent.[45]

Programmet för studier kring Förintelsen och folkmord

Associated projects include studies of German firms in Sweden during the war; the reception of Jewish refugees and their place in the labour market; Holocaust survivors living in Sweden; and the didactics of Holocaust education.[46]

[45] http://www.multietn.uu.se/forskning.html#skolan
[46] http://www.multietn.uu.se/uppsalaprogrammet.html

Språkvetenskapliga fakulteten

Engelska institutionen

Pågående avhandlingsarbete

McElwee, Johanna
Learning and Education in American Historical Novels of the 1820s. Utbildning, lärdom och intellektualism har varit omdiskuterade ämnen i U.S.A. sedan republikens tidiga dagar. I avhandlingen undersöks synen på utbildning och lärdom i historisk skönlitteratur under 1820-talet och vilken roll debatten kring dessa ämnen, som är återkommande och ofta centrala teman, fyller. Texterna skildrar flera olika typer av utbildning och lärdom och avhandlingen kommer att visa hur dessa ämnen tenderar att diskuteras i samband med frågor rörande köns- och nationella identiteter.

Johannas projekt kommer också att lyfta fram den lärde, intellektuelle mannen som en återkommande karaktär i 1820-talets historiska romaner. I dessa texter fungerar den lärde mannen som en knytpunkt i diskussionen av utbildning och lärdom och samtidens ambivalenta åsikter rörande dessa frågor tydliggörs i skildringen av denna karaktär.

Sundh, Stellan
Svenska gymnasieelevers muntliga språkfärdighet i engelska: betygsättning och analys av deras prestationer. Studien undersöker betygsättning av svenska gymnasieelevers muntliga språkfärdighet, och vissa aspekter i deras talade engelska. Analysen och resultaten är grundade på ett material från Pedagogiska institutionen, Göteborgs Universitet.
Detta material består av muntliga prov med 29 avgångselever från en gymnasieskola i Göteborg. Eleverna prövades tre gånger av tre olika kategorier av intervjuare: gymnasielärare i engelska, universitetslärare i engelska och infödda talare. Bedömningen genomfördes med kriterier utarbetade för denna studie.

Studien analyserar betygsättningen av de olika intervjuarna och hur vissa språkliga särdrag i elevernas engelska korrelerar med de betyg som sattes. De språkliga särdragen som studien beskriver omfattar bl.a. grammatisk korrekthet, talspråksmarkörer och strategier vid brister i ordförrådet.

Resultaten visar på intressanta skillnader i betygsättningen mellan de olika intervjuarna och hur de språkliga särdragen på olika sätt bidrar till höga eller låga betyg. (Disputation 4 oktober 2003).

Avhandlingar år 1997-2003
Morris, Anna: Veils of irony: The development of narrative technique in women's novels of the 1790s. - Uppsala, 1998. - 189p.
Olsson, Anders: Managing diversity: The anthologization of "American literature". - Uppsala, 2000. – 343p.

Finsk- urgiska institutionen

Pågående fakultetsfinansierad och övrig forskning
Lundgren, Ulla lektor i finsk-ugriska språk, ssk finska; prefekt.
Vetenskapliga intresseområden: språkdidaktik och språkpedagogik.[47]

[47] http://www.finugr.uu.se/

Institutionen för klassiska språk

Avhandlingar år 1997-2003

Fredriksson, Maria: Esculapius' De stomacho: Edited with an Introduction, Translation, and Commentary. - Uppsala, 2002. - 146p.

Institutionen för lingvistik

Pågående externfinansierade projekt

Elevers möte med skolans textvärldar

I projektet arbetar Caroline Liberg (professor, projektledare, Lärarutbildningen, Malmö högskola), Jenny Wiksten Folkeryd (doktorand, inst för lingvistik), Åsa af Geijerstam (doktorand, inst f lingvistik, UU) och Agnes Edling (doktorand, inst för lingvistik). De tre doktoranderna skriver varsin avhandling inom projektet. Finansiär Riksbankens Jubileumsfond.

Inom ramen för detta projekt vill vi visa på *mötet* mellan text och läsare, skrivuppgift och skrivare, dvs. hur texten respektive skrivuppgiften styr läsaren respektive skrivaren och hur läsaren respektive skrivaren i sin tur bemöter texten respektive skrivuppgiften samt hur läroprocessen kan stödja ett fruktbart möte. Mer specifikt ska lågpresterande elevers möte med skolans texter och textproduktion inom olika ämnesområden inom tre stadier av ungdomsskolan studeras. Detta arbete syftar vidare till utvecklande av en prototypisk modell för kategorisering av dels användningen av prefabricerade texter, dels produktionen av egna texter med avseende på inre form och vilka olika typer av läroprocesser dessa bör ingå i för att kunna möta olika elevers lärostil. Ett delresultat av projektet förväntas också vara en översikt över olika lärostilars sätt att närma sig texter och textskapande. [48]

IT-based Collaborative Learning in Grammar

Principal Investigator: Anju Saxena, docent. Financed by: Distum (Swedish Agency for Distance Education). Duration of the project: January 1, 2002-December 31, 2004.

The main aims of the project are:

- To use a web-based annotated corpus of a foreign language as the basis for learning grammatical patterns by comparing the structure found in the corpus with the patterns found in Swedish;
- To develop web-supported collaborative learning in grammar where a corpus of natural language material will form the basis for group activities, illustrations in lectures and as part of the final examination;
- To use the web-supported collaborative method in regular courses in grammar in Linguistics (Uppsala and Stockholm) and grammar courses in the curriculum for Swedish as a second language in the Department of Nordic Languages at Uppsala University;
- To show the wider applicability of the IT-based technical support developed in this project, two further extensions of this will be tested during the last term of the project, namely, using the web-supported learning method in the advanced course in grammar in Linguistics (Uppsala), and, further, the tools developed in this project will be applied to two additional languages (Turkish and Hindi) in order to show that its usability for the teaching of foreign languages (with some modification).
- A significant consideration during all the stages of this project will be that the technical aspects of using or working with the web-based system does not increase the workload for students or faculty.

Medarbetare: Department of Linguistics, Stockholm University, Östen Dahl, Lars Borin, Päivi Juvonen, Mikael Parkwall. Department of Linguistics, Gothenburg University Jens Allwood. Department of Scandinavian Languages, Uppsala University Berit Söderman (univ. adj.). Department of African and Asian Languages Gunilla Gren-Eklund (prof.), Eva Csato Johanson (docent). Department of

[48] http://www.ling.uu.se/asa/projektpresentation.htm

Information Technology, Uppsala University, Mats Daniels (univ. lekt.). Development and Evaluation Unit, Uppsala University, Peter Reinholdsson (ped. konsult).[49]

Språkbehärskning och det mentala lexikonets organisation hos tvåspråkiga
Shidrokh Namei, forskare, 2003-2005, Vetenskapsrådet.
En viktig fråga inom tvåspråkighet är hur andraspråkets ordförråd hänger ihop med förstaspråkets. Tidigare på 60- och 70-talen menade forskare att tvåspråkiga har ett ordförråd för varje språk. På 80-talet ändrades detta ställningstagande. Forskare antog en modell som delar upp ordförrådet i två delar: en med språklig information som är särskild för varje språk och en med allmän information som båda språken kan dra nytta av. Baserat på detta ställningstagande har forskare på 90-talet lagt fram olika modeller som beskriver hur språken är representerade i hjärnan. Den centrala frågan inom området idag är inte längre huruvida tvåspråkiga lagrar information i ett eller två ordförråd. Nu anser man att det är mer angeläget att undersöka hur olika faktorer såsom språkbehärskningsnivå och startålder för andraspråksinlärningen kan påverka organisationen av ordförrådet i hjärnan. De specifika frågeställningarna i den här studien är:
1. Är relationen mellan ord i första- och andraspråket beroende av språkbehärskningsnivån?
2. Är aktiveringen av ord i tvåspråkigas båda språk beroende av språkbehärskningsnivån? Antalet personer som kommer att delta i studien är 60. De delas upp i tre grupper baserat på deras språkbehärskningsnivå: nybörjarnivå, mellannivå och avancerad nivå efter att ha genomgått flera nivåtest. Varje grupp består av 20 personer med en jämn fördelning mellan könen. Informanterna är vuxna persisktalande personer med minst gymnasiekompetens och 3, 5 och 8 års vistelsetid i Sverige. Testbatteriet är konstruerat på informanternas båda språk och består först av en intervju för att kartlägga deras språkliga bakgrund. Den första forskningsfrågan undersöks på två sätt:
a) ett igenkänningstest vilket innebär att informanterna anger ”ja” eller ”nej” beroende på om de känner igen eller inte känner igen olika ordkombinationer. Ordkombinationerna består av ord på ett språk parat med fyra relaterade och orelaterade ord på det andra språket. Ordparen anges i båda riktningarna, t.ex. från persiska till svenska och sedan tvärtom. Hypotesen är att informanter med högre behärskning av sina språk anger sitt svar snabbare än de med begränsade språkkunskaper och att avancerade informanter gör detta oavsett i vilken språkordning ordparen förekommer.
b) ett sk Stroop test där informanten ser några färgord skrivna i olika färger som ibland stämmer med färgordets betydelse och ibland inte. Informantens uppgift är att ange den färg ordet är skrivet med och reaktionstiden mäts. Detta är ett sätt att koppla bort ordets uttrycksform från dess betydelse. I den tvåspråkiga versionen, som ska användas i den här studien, ser informanten färgorden skrivna på det ena språket och anger sitt svar på det andra. Det brukar ta längre tid att ange svar när färgen inte stämmer med ordets betydelse och när färgordet är skrivet med ett språk och svaret ska anges på ett annat. Hypotesen är att informanter med begränsade språkkunskaper tar längre tid på sig att ange sitt svar jämfört med de avancerade. Den andra forskningsfrågan undersöks också på två sätt:
a) återberättande där informanten återberättar två korta historier de har sett på video för enspråkiga persisk- och svensktalande personer. Om filmen visas på förstaspråket anges återberättelsen på informantens andraspråk och sedan tvärtom. Återberättelserna analyseras utifrån ord på förstaspråket som oavsiktligt kan förekomma i återberättelsen på andraspråket och tvärtom. Hypotesen är att oavsiktliga ord från förstaspråket förekommer i större utsträckning i produktionen på andraspråket hos nybörjare än hos dem på mer avancerad nivå.
b) fri produktion som skiljer sig från föregående test i att informanterna berättar om något vardagligt som intresserar dem. Den fria produktionen analyseras också utifrån de aspekter som nämndes i föregående test. Frågan om huruvida andraspråkets ordförråd hänger ihop med förstaspråkets påverkar teorier om andraspråksinlärning. Det är angeläget att kritiskt granska teorier om ordförrådsutveckling ur ett tvåspråkighetsperspektiv och komma fram till resultat som kan bidra till en mer utvecklad teori om ordförrådsutveckling, vilket har viktiga praktiska betydelser för undervisningen av ett andraspråk.[50]

[49] http://fenix.ling.uu.se/anjusaxena/distum.html

[50] http://vrproj.vr.se/detail.asp?arendeid=9606

Fakultetsfinansierad och övrig forskning

Borin, Lars, tidigare universitetslektor i datorlingvistik vid UU, fr.o.m. nov 2002 professor i i språkvetenskaplig databehandling vid Göteborgs universitet men fortfarande engagerad i forskning i Uppsala. Forskningsintressen: datorstödd språkinlärning, IKT-stöd i universitetsutbildningen, IKT-stöd för små språk, maskininlärning av språk, morfologi, historisk lingvistik, språkkontakt, språktypologi, språkstandardisering, finsk romani. [51]

Häggkvist, Cilla, universitetslektor, studierektor
Forskningsintressen: interkulturell kommunikation, andraspråksinlärning, talspråksforskning. [52]

Viberg, Åke, professor i lingvistik, prefekt
Forskningsintressen: flerspråkighet, språkinlärning, språktypologi, ordförråd och begreppsbildning [53]

Avslutad fakultetsfinansierad och övrig forskning

Spoken language syntax
Anju Saxena, docent, 1999-2003.
Consequently, the research project proposed here aims to examine linguistic structure in Swedish and Kinnauri oral narratives in order to further our understanding of the traits (conceptual as well as functional) which characterize the spoken and written languages. The project is unique in that it takes into consideration not only one language, or languages representing one kind of orality, but rather languages representing both primary and secondary orality, providing both cross-linguistic data as well both types of orality. The generalizations thus arrived at, it is hoped, will have a stronger base than would have been the case otherwise. By presenting linguistic characteristics of the spoken language, this project brings into light the differences between spoken and written language, which has important consequences not only in the studies on spoken and written languages, but also in several other fields of enquiry, two of which are:
1. Natural language processing (NLP) by computers. Speech technology, i.e. spoken language understanding by computers, stands to gain from a better knowledge of the structure of spoken language input (e.g., syntax, semantics and discourse structure). Proof-reading programs will also benefit from the results of this project, as some 'mistakes' which writers make are in fact due to the differences between the spoken and the written form of the same language.
2. Language pedagogy. The research findings will potentially offer guidance in preparing pedagogical aids for students with different social and linguistic backgrounds (notably those who are exposed only to the oral medium of communication) in second-language and reading instruction. This is especially crucial in modern times when there is a growing concern about the declining level of literacy among school students in general and among students with non-Swedish backgrounds in particular (cf. Cook-Gumperz and Gumperz 1981).[54]

Pågående avhandlingsarbete

Edling, Agnes
Doktorand i projektet "Elevers möte med skolans textvärldar" (se pågående externfinansierade projekt).[55]

af Geijerstam, Åsa
Doktorand i projektet "Elevers möte med skolans textvärldar" (se pågående externfinansierade projekt).
Forskningsintressen: Läsande och skrivande i skolan, svenska som andraspråk, språksociologi .[56]

[51] http://fenix.ling.uu.se/lars/ och http://svenska.gu.se/~svelb/
[52] http://fenix.ling.uu.se/cilla/
[53] http://fenix.ling.uu.se/viberg/
[54] http://www.ling.uu.se/anjusaxena/projbesk.htm
[55] http://fenix.ling.uu.se/agnes/

Wiksten Folkeryd, Jenny
Doktorand i projektet ”Elevers möte med skolans textvärldar” (se pågående projekt).
Forskningsintressen: Läsande och skrivande i skolan, genreanalys.[57]

Institutionen för nordiska språk

Pågående externfinansierade projekt

Nationella prov i svenska
Finansiär: Skolverket. Projektledare: Birgitta Garme. Medarbetare: Maggie Andersson, Anders Danell, Kerstin Lagrell, Birgitta Nilsson, Maria Ohlsson, Helena Olevard, Anne Palmér, Ulrika Sjöberg, Siv Strömquist och Eva Östlund-Stjärnegårdh.[58]
Gruppen arbetar med utformningen av de nationella proven i svenska och svenska som andraspråk och tillhör FUMS vid Institutionen för nordiska språk Uppsala universitet. Inom FUMS, Avdelningen för Forskning och Utbildning i Modern Svenska, arbetar tre forskningsenheter av vilka Gruppen för nationella prov i svenska och svenska som andraspråk är en. De andra två enheterna arbetar med sociolingvistik och text- och fackspråksstudier. Förutom provkonstruktion bedriver Gruppen för nationella prov i svenska och svenska som andraspråk viss forskning på det material som skickas in från landets skolor. Lärare ombedes skicka in elevlösningar av proven efter ett visst system som utformats av Skolverket. Det inskickade materialet (lärarenkäter och elevarbeten) är viktigt för att utveckla proven. Dessutom kommer elevtexter på så sätt att kunna bli föremål för forskning. Argumenterande texter har samlats i en databas för forskningsändamål och presenteras av Catharina Nyström i rapporten ”Argumentera! En studie i gymnasisters argumenterande texter i databasen ARGUS” (2003). En D-uppsats kring texters struktur (2002) kan komma att utvecklas till en större forskningsuppgift. Under innevarande termin är två D-uppsatser med grammatisk inriktning, referensbindning respektive fundament, under utarbetande. Elevtexter utgör underlaget för dessa arbeten.

Samtalsspråkets grammatik, Grammar in Conversation: a Study of Swedish
Huvudansvarig och koordinator för projektet: Professor Bengt Nordberg. Start: januari 2000. Avslutas 2004. Finansiär Riksbankens Jubileumsfond, RJ. Medarabetare i Uppsala: Gustav Bockgård, doktorand, Anna Lindström, forskare, PhD sociologi, FD nordiska språk, Prof. Bengt Nordberg (vetenskapligt ansvarig), koordinator för projektet t.om. juli 2002.
Detta projekt vill bidra till en bättre förståelse av samtalsspråkets egenart. Syftet med projektet är att undersöka relationen och samspelet mellan den sociala interaktionens struktur och den grammatiska strukturen hos de yttranden som fälls i samtalet. Det empiriska materialet utgörs av video- och audioinspelningar av, i första hand, naturligt förekommande samtalssituationer. Projektet engagerar forskare och forskarstuderande från fyra universitet (Göteborg, Linköping, Helsingfors och Uppsala) med kompetens i svenska språket, allmän språkvetenskap, interaktionsforskning och sociologi. Det förväntas få betydelse bl.a. för svenskundervisningen på olika nivåer och därmed för den allmänna synen på grammatikalitet liksom för utvecklingsarbetet inom människa-maskin-interaktionen och för anställda inom etermedierna. Det lämnar också ett nordiskt bidrag till den internationella forskningen på området som hittills dominerats av studier av engelskspråkiga samtal. Projektet startade i januari 2000.[59]

Pågående fakultetsfinansierad och övrig forskning

Andersson, Helena, forskningsassistent
En pilotstudie av 60 elevtexter från standardproven för skolår 9 åren 1987 och 1996 (1999).

[56] http://fenix.ling.uu.se/asa/
[57] http://fenix.ling.uu.se/jenny/
[58] http://www.nordiska.uu.se/forskning/aktproj.htm
[59] http://www.nordiska.uu.se/samtal/index.htm

Bergman-Claeson, Görel, lektor
Tre lärare - tre världar. Lärarkommentarer till elevtexter i tre gymnasieklasser (2003).

Garme, Birgitta, lektor
Tal och samtal - i tal och skrift. Studier i hur elever i skolår 5 återger samtal i skrivna texter. Arbetet har inletts med en artikel och planeras fortsätta med en större studie.

Lagrell, Kerstin, lärare och forskningsassistent
Arbetar med ett projekt om hur de yngre skolbarnen skapar sammanhang i sina skrivna texter. Hon har deltagit i utformandet av Diagnosmaterialet i svenska och svenska som andraspråk för åren före skolår 6. Ett tidigare arbete finns redovisat i rapporten Växa i skrivandet, om förhållningssättet till de yngre skolbarnens skrivande (2000).

Ohlsson, Maria, forskare
Fortsätter efter avhandlingsarbetet med en studie kring uppgifters bedömningspotential. Vad betyder texturval och uppgiftsformulering för elevers möjligheter att visa sin språkliga förmåga? Utgångspunkt är nationella prov för skolår 5.

Sjöberg, Ulrika, forskningsassistent
Databasansvarig inom projektet Nationella prov i svenska samt arbetar med en undersökning av läs- och skrivprestationen hos de elever som gjort det första nationella ämnesprovet i skolår 9, vårterminen 1998.

Östlund-Stjärnegårdh, Eva, forskare, lärare och provkonstruktör
(gymnasieskolan och komvux). Bygger vidare på resultat från sin avhandling, bl.a. hur sammanhang skapas i text och relationen bedömning-textbindning.

Pågående avhandlingsarbete

Blückert, Ann
Studenters skrivande. Avhandlingsarbete utförs inom ramen för projektet ”Retorikens didaktik”. Retoriken och dess övningar som en väg till skolans och högskolans kommunikativa mål, finansierat av Vetenskapsrådets utbildningsvetenskapliga kommitté. Anns forskningsuppgift gäller juridikstudenter, i första hand vid Uppsala universitet. Språket kan sägas vara det viktigaste redskapet för en jurist. Hur går det då till när juridikstudenter skolas in i det juridiska språket? Hur tillägnar de sig förtrogenhet med juridikämnets språkliga genrer?

I studien ligger tyngdpunkten på det skrivna språket. Ann undersöker utformningen av skrivträning och skrivhandledning. I fokus står de kommentarer som studenterna får till sina texter. Ann skall också undersöka hur retoriska övningar kan vara ett redskap i utvecklingen av studenternas förmåga att hantera juridisk metod och behärska ämnesspecifika kommunikativa färdigheter.

En aspekt som eventuellt kommer att ses närmare på är den språkliga inskolningen i juridikämnet för studenter med utländsk bakgrund. En särskild kvotgrupp kommer att antas till juristutbildningen i Uppsala hösten 2003.

Gröning, Inger
Andraspråksinlärning genom samarbete i grupp. Handledare: Mats Thelander, Monica Axelsson (bitr.).

Hagberg-Persson, Barbro
Interaktion i heterogena smågrupper med fokus på yngre tvåspråkiga barns användning av svenska. Studien syftar till att utforska hur ett arbetssätt med fokus på interaktion och samarbete i heterogena smågrupper förhåller sig till utvecklingen av andraspråket svenska hos tvåspråkiga barn i åldrarna 6-8 år. Dessutom avser projektet att studera relationerna mellan smågruppernas sammansättning avseende barnens olika språkbakgrund, ålder och kön samt de interaktionsmönster som uppstår under smågruppsaktiviteterna.

De frågeställningar som projektet kommer att behandla faller inom fältet för språkinlärningsforskning. Svar kommer sökas på hur barn som är på olika nivåer i svenska interagerar i smågrupp. Syftet med att studera dessa relationer är att synliggöra de faktorer som påverkar interaktionens utformning. Projektet är delvis finansierat av Humanistisk-Samhällsvetenskapliga forskningsrådet. Handledare: Mats Thelander, Monica Axelsson (bitr.).

Malmbjer, Anna
Studenters förhållningssätt till stoffet. Arbetet är knutet till ett UVK-finansierat retorikprojekt i Lund. Handledare är Mats Thelander .

Ohlsson, Maria
Språkbruk, skämt och kön. Teoretiska modeller och sociolingvistisk tillämpning. Handledare: Mats Thelander.

Palmér, Anne
Ansluten till den nationella forskarskolan i svenska med didaktisk inriktning. Hennes forskning om det muntliga språket i gymnasieskolans undervisning och bedömning finns redovisad i rapporterna Tankar om tal (1999) och Röster i samspel (2002). Dessa undersökningar utvecklas nu i en kommande avhandling, en klassrumsstudie om den muntliga kommunikationen i lärandeprocessen. Handledare: Birgitta Garme.

Söderman, Berit
Om språkfärdighetsbedömning och språktestning. Handledare: Mats Thelander.

Avhandlingar år 1997-2003

Jansson, Gunilla: Tvärkulturella skrivstrategier: Kohesion, koherens och argumentationsmönster i iranska skribenters texter på svenska: a study of cohesion, coherence and argumentative patterns in essays written in Swedish by Iranian students. - Uppsala, 2000.

Melin-Köpilä, Christina: Om normer och normkonflikter i finlandssvenskan: Språkliga studier med utgångspunkt i nutida elevtexter: linguistic studies based on present-day student texts. - Uppsala, 1996. - 234p.

Nyström, Catharina: Gymnasisters skrivande: En studie av genre, textstruktur och sammanhang. - Uppsala, 2000. - 255p.

Östlund-Stjärnegårdh, Eva: Godkänd i svenska?: Bedömning och analys av gymnasieelevers texter. - Uppsala, 2002. - 226p.

Romanska institutionen

Pågående avhandlingsarbete

Lindgren, Charlotte
l'emploi des temps du passé dans des narrations d'enfants francophones de moins de 6 ans a partir de livres illustrés. Avhandlingsämnet är användningen av verbformer för förfluten tid i fransktalande barns (<5-6 år) återberättande av bilderböcker. Charlotte samarbetar med en grupp praktiker-forskare som studerar barns språkutveckling i Paris 3. De har etablerat ett antal grundläggande principer som hon ämnar följa, både när det gäller teoretiska och praktiska (korpusinsamlings-) koncept.

Charlotte har spelat in tal från fem franska barn under 6 års ålder, som gick i sista klass i förskolan i franska Lycée Saint-Louis i Stockholm läsåret 2000-2001. Hon läste för dem ur en av dem vald illustrerad bok och spelade in deras återberättelse, i dialog med henne. Charlotte har valt fem böcker som skrivits med presens och fem böcker som skrivits med förfluten tidstempus, alla på franska. Hon har samlat in cirka 8 timmars läsning och dialog. I avhandlingen kommer Charlotte att presentera de franska verbformerna för förfluten tid (även aspekt och aktionsart), hur barn lär sig tala (särskilt verbformer för

förfluten tid på franska), en språkvetenskaplig introduktion till barnlitteratur i allmänhet och om hennes utvalda böcker i synnerhet och hur barnen återberättar böckerna, fokuserande på verbformerna för förfluten tid, aspekt och aktionsart.

Avhandlingar år 1997-2003
Berling, Ulla: Fautes de français. - Uppsala, 2002. - 240p.
Molander, Lena: Les fonctions de l'alternance codique dans les salles d'immersion française au Québec. - Uppsala, 2002. - 195p.

Slaviska institutionen

Nätverk
Doktorand Karine Åkerman Sarkisian var 2000-2002 knuten till Swedish Learning Lab och tillsammans med Lars Borin (univ. lekt.) och Camilla Bengtsson var hon författare till en publikation, nr 1 2002, i Learning Labs rapportserie.

Tyska institutionen

Pågående avhandlingsarbete

Kaiste, Jaana
Das Thema meiner Dissertation ist das pädagogische Märchen des ausgehenden 18. Jahrhunderts. Ziel der Arbeit ist die Untersuchung der Entwicklung des pädagogischen Märchens und die Ausarbeitung typischer Merkmale dieser Gattung. Die Basis der Untersuchung bilden Märchen mit Kinderprotagonisten, vor allem so wie sie in der Sammlung Kinder- und Hausmärchen vorliegen, weiter eine Sammlung moralisch-pädagogischer Geschichten vom Ende der Aufklärung mit dem Titel "Unglücksgeschichten zur Warnung für die unerfahrene Jugend, in rührenden Beispielen, erläuternden Kupfern und Vignetten" von Johann Baptist Strobl, und ferner Zeugnisse alter Aberglaubensvorstellungen zum Kinderschreck.[60]

Svenskas institutet för nordamerikastudier (SINAS)

Avslutade externfinansierade projekt

Positiv särbehandling i Sverige och USA
SINAS bedrev nyligen tillsammans med Centrum för multietnisk forskning projektet "Positiv särbehandling i Sverige och USA". Projektet finansierades av SFR och slutrapporten med samma titel som projektet var färdig 2000, red. Erik Åsard (docent) och Harald Runblom (prof.). Inom projektet behandlades hur affirmative action har utvecklats och utfallit inom den högre utbildningen i USA.

[60] http://www.tyska.uu.se/dokt.html

Samhällsvetenskapliga fakulteten

Institutionen för freds- och konfliktforskning

Pågående fakultetsfinansierad och övrig forskning
Lindgren, Göran, FL
- Intresse för pedagogiskt utvecklingsarbete och forskning kring utbildning.
- Genomfört pedagogiskt utvecklingsarbete vid universitet och folkhögskola och har exempelvis genomfört utvecklingsarbete om webbundervisning. Lindgren har publicerat en rad artiklar inom området.

Företagsekonomiska institutionen

Pågående fakultetsfinansierad och övrig forskning

Management and Organization
Professor Lars Engwall och professor Kerstin Sahlin-Andersson.
Research on management and organization in the department has particularly aimed at studying the creation, diffusion and application of management models. Departing from a contingency perspective, researchers have studied how the task and the context of different organizations influence managerial and organizational solutions. Most of this research deals with organizations with a large service component. Special attention has thus been paid to organizations offering education (universities, schools, and missionary organizations), financial services (banks, insurance companies, and auditors), health care (hospitals, social welfare organizations, and clinics). Other types of organizations which have been studied include newspapers, car manufacturers and steel producers. The studies undertaken have been, and are, directed towards both populations of organizations and individual organizations.[61]

Academic Leadership - Chair of the Department
Carin Eriksson, ED.
What does it mean to be the head of an academic department? In their role as mid-level managers, department chairs must deal with demands from both above and below in the organizational hierarchy. They face cultural diversity due to their responsibility to act in various arenas (education, research, and administration) with differing expectations and demands. A number of changes have been made at Swedish universities in recent years. Most often, these changes have meant increased authority has been delegated to the departments, resulting in greater demands on the department chair as the head of that department. Thus, one objective of this study is to present a clearer picture of the chairmanship. Research focused on the situation of department chairs and how they and other individuals see the demands and expectations facing them. Four different departments and their chairs were studied using interviews and diaries. These included two departments in schools of science and technology (one large and one small/medium sized), one from a school of liberal arts (small/medium-sized), and one from a school of social sciences (medium-sized). It has been found that because of the complexity of our world and the limits to our mental capacity, even people who are actors within organizations have simplified concepts of what departments are like and, how they should be run. These concepts were collected in

[61] http://www.fek.uu.se/forskning/manag.asp

interviews with 49 employees of the departments, while the situation of the department chairs in question was also examined with the help of a diary-method.[62]

The Creation of European Management Practice
Lars Engwall, Rolv Petter Amdam, José Luis Alvarez, Matthias Kipping.
The research programme focuses on two questions: 1. To what extent has modern management technology been diffused in various European countries? 2. What message has been communicated through this diffusion process? Three major carriers in the diffusion of management technology are graduates, publications and consultants. In the case of all three of these carriers, the task of this programme will be first to identify the major operators in the participating European countries, i.e. institutions for management education, publishing houses and consulting firms. These major actors will be identified in terms of their impact in the different countries by using indicators such as the educational background of top managers, the circulation and impact of publications, and the market shares of consultant companies. Identification of the major operators will then make it possible to tune into the messages being communicated. This will be accomplished with the help of analyses of curricula, of the content of publications, and of the products offered by consultants. Particular attention will be paid to the claims of these messages to be context-neutral. The programme is based on co-operation between four partners and nine subcontractors, together covering ten European countries.[63]

Knowledge Management
Carin Eriksson, ED, Jan Lindvall, ED.
Increased recognition that knowledge is the core competence, coupled with such advances in information technology (IT) as the Internet and intranets, has enhanced the importance of the topic of knowledge management. Knowledge has become a very important factor in economic life. In the 'new' information era it is important to discover, map and manage the knowledge assets of a corporation. Knowledge management is the field where organization theory, management strategy and management information systems meet. However, the present conception of IT-enabled knowledge management does not stress the processing of tacit knowledge. Tacit knowledge is deeply rooted in individuals and has great importance for organizations. Explicit recognition of the tacit knowledge rooted in individuals' action, ideals, values and emotions is necessary in order to develop a richer conceptualization of knowledge management. Knowledge is embedded in people, created in the process of social interaction, dynamic in nature, and constantly evolving. The purpose of the project is to study how knowledge is created, distributed and used. An important task is to look for forces that hinder knowledge management within organizations. A case study will be conducted using evidence from multiple sources. The data will be examined, categorized and tabulated to throw light on the initial propositions of the study.[64]

The Development of Academic Business Studies
Lars Engwall, prof., Elving Gunnarsson, ED, Eva Wallerstedt, docent.
The main problem addressed in this study is the penetration of business studies into academia. The purpose is to analyse screening and adaptation processes at both an organizational and an individual level. Areas studied include institutional development, the content of the discipline and the careers of business graduates. Different aspects of the development of business administration are analysed using data collected by means of archive studies, questionnaires and interviews.[65]

The Integration of Management Studies
Lars Engwall, prof., Rickard Danell, Olle Persson.
In a study of the intellectual and social organization of the sciences, the British sociologist Richard Whitley identified management as a weakly integrated field of research. The purpose of the project is to analyse to what extent this is true and how the degree of integration of management studies is changing

[62] http://www.fek.uu.se/forskning/projekt.asp?ProjektId=16
[63] http://www.fek.uu.se/forskning/projekt.asp?ProjektId=11
[64] http://www.fek.uu.se/forskning/projekt.asp?ProjektId=17
[65] http://www.fek.uu.se/forskning/projekt.asp?ProjektId=13

over time. The research is based on analyses of the citation behaviour of researchers in the management field. The data base consists of a selection of significant management journals, which are studied for the period 1981–1992.[66]

Pågående avhandlingsarbete

Hedmo, Tina
The Emergence of Transnational Regulation. This research project examines the spread of new and soft-like forms of regulations in contemporary society, which increasingly transcend the borders between states, between states and intergovernmental organisations and between public and private. In the thesis two main questions are posed. First, why does transnational rulemaking evolves? Second, how is transnational rulemaking organised?
The questions raised are investigated in a case study of the construction of a European model of accreditation.

The overall purpose of the project is twofold. The first purpose is to contribute theoretically to the understanding of complex institutionalisation processes that transcend national borders. The second purpose is to increase our empirical knowledge about accreditation as a tool for self-regulation. In the thesis, theories of international relations are combined with neo-institutional theories focusing on organisational change.

Wedlin, Linda
Avhandlingen har arbetstiteln"Business School Rankings – Negotiating field boundaries in business education". I avhandlingen behandlas förekomsten av mediala rankingsystem av högre utbildning som vi på senare år kunnat observera i stora delar av världen. Framförallt diskuteras de ranking-listor som på senare år börjat förekomma i internationell press såsom Financial Times, the Economist, Wall Street Journal och Business Week, och som syftar till att mäta och jämföra utbildningar i olika delar av världen. Avhandlingen fokuserar på framväxten av de internationella ranking-listorna och på deras inverkan på handelshögskolor och på fältet för högre företagsekonomisk utbildning i Europa. Aspekter av formandet och struktureringen av ett internationellt fält för högre utbildning diskuteras, där både enskilda handelshögskolors identiteter och rankingen som mätsystem formas och omformas.

Avhandlingen har viss koppling till ett nyligen avslutat, internationellt forskningsprojekt med titeln "the Creation of European Management Practice", samordnat av Lars Engwall, prof. Avhandlingen har även anknytning till ett forskningsprojekt vid Score i Stockholm, med titeln "Transnationell reglering och statens omvandling" under ledning av bland andra Kerstin Sahlin-Andersson, prof.

Avhandlingar år 1997-2003
Carlsson, Leif: Framväxten av en intern redovisning i Sverige. 1900-1945. - Uppsala, 2001. - 399p.
Majkgård, Anders: Experiential knowledge in the internationalization process of service firms. - Uppsala, 1998. - vi, [2], 248, [4]p.

Institutionen för hushållsvetenskap (IHV)

Pågående externfinansierade projekt

Barns matvanor i förskolan och i hemmet
Betydelsen av officiella riktlinjer för måltidsverksamheten samt förskolepersonalens värderingar och attityder. Finansiär: Mejerierna AB. Kontaktperson: Universitetslektor Lillemor Abrahamsson och Hanna Sepp, FD.

[66] http://www.fek.uu.se/forskning/projekt.asp?ProjektId=12

Pågående avhandlingsarbete

Homlong, Siri
Estetiska kvaliteter i tryckta tyger. Forskningsfokus belyser hur estetiska kvaliteter i textilier beskrivs och bedöms av olika grupper: Designers, textillärare, vanliga konsumenter etc. Vad är personlig smak, vad är formalestetiskt odiskutabelt - och är det skillnad mellan olika gruppers bedömning av textiliers estetiska uttryck? Homlong hoppas kunna bidra dels till begreppsutveckling, dels till metodutveckling vid denna bedömning. Genom den planerade forskningsprojektet vill hon arbeta för att utveckla "Grounded Theory" för bedömning av textilier genom att försöka tillämpa sensoriska analysmetoder som man använder vid bedömning av vin och mat, men alltså med textilier som bedömningsobjekt. Forskningen har utbildningsvetenskaplig relevans eftersom slöjdlärare enligt läroplanen skall värdera elevernas arbeten ur estetiskt perspektiv. Problematiken runt hur textilier och slöjdprodukter värderas diskuteras dock ofta inom lärarkollegiet och bland textillärarstuderande inom kurserna vid IHV.

Avhandlingar år 1997-2003
Sepp, Hanna: Pre-school Children's Food Habits and Meal Situation: Factors Influencing the Dietary Intake at Pre-school in a Swedish Municipality. - Uppsala, 2002. - 64p.

Institutionen för informationsvetenskap

Pågående externfinansierade projekt

Invandrares språkutveckling och integrering i samhället
Responsible: Prof. Lowe Hedman, Ph.D. Projektet finansieras huvudsakligen av Tidningsutgivarna. Uppsala kommun bidrar också ekonomiskt och genom aktivt deltagande i projektet. Upsala Nya Tidning bidrar bl a genom att ställa gratis prenumerationer på tidningen till kursdeltagarnas förfogande.
Syftet med projektet är att studera vilken roll dagstidningar kan spela för olika invandrargruppers förmåga att lära sig svenska språket och i vilken utsträckning det kan påverka deras integrering i det svenska samhället. Inledningsvis formulerades några hypoteser, som självfallet kommer att bli föremål för undersökningens intresse, nämligen:
1. Invandrare/invandrarfamiljer, som har tillgång till och läser en daglig tidning, kommer att öka sina språkkunskaper fortare än den/de, som inte har samma möjlighet. Effekten är sannolikt större för invandrarkvinnor, som av kulturella och andra skäl inte i lika stor utsträckning kommer i kontakt med svenskar som männen, än för de senare.
2. De invandrare som följer en svenskspråkig tidning kommer att uppnå bättre resultat i undervisningen i svenska än andra.
3. De familjer som har tillgång till en daglig tidning kommer på ett bättre sätt att assimileras i det svenska samhället än andra familjer, eftersom tidningen utgör ett bra sätt att överföra värdegemenskap på.
4. Familjemedlemmarnas känsla för svensk demokrati kommer att öka väsentligt i takt med tidningsläsning och ökad språkförståelse.
5. Kommunal information kommer att kunna nå ut effektivare till grupper, som annars är svåra att fånga upp, i takt med ökade språkkunskaper.[67]

Informationsprocesser i samband med nya kursplaner
Ansvarig: Prof. Lowe Hedman, Ph.D. Anställda: FK Örjan Klaar. Finansiering: Skolverket.
Undersökningens syfte är att analysera och värdera de olika sätt som Skolverket använt för att sprida information de nya kursplanerna. Fokus ska ligga på att analysera och värdera användandet av Internet. Internet har använts i mycket högre grad än tidigare. Kunskapen om spridningseffekterna är osäkrare än

[67] http://www.dis.uu.se/mkv/research/projects/lhproj4.html

vad gäller andra media. Skolverket står inför komplicerade strategiska beslut när det gäller webbinformationen i framtiden. Konkreta frågeställningar är:
-Har Skolverket genomfört en effektiv information om de nya kursplanerna?
-Hur har skolorna hanterat informationen om de nya kursplanerna?
-Hur har Skolverkets användning av Internet förändrat kommunikationen med skolorna om kursplanerna?
-Vilka strategiska frågor är viktigast för att effektivisera informationen om kursplanerna i framtiden?[68]

Interaktiva Medier i Högre Utbildning
Else Nygren, univ. lekt. Se nedan under Learning Lab.

Kulturgeografiska institutionen

Pågående avhandlingsarbete

Molin, Lena
Avhandlingens preliminära rubrik är ”Om rummets moral. En ämnesdidaktisk studie om skolämnet geografi och dess innehåll”. Avhandlingen är en ämnesdidaktisk studie som syftar till att problematisera och skapa kunskap om undervisningens och inlärningens innehåll. Studien ansluter sig till det läroplansteoretiska fältet och prioriterar frågan om ämnets legitimitet genom att diskutera de mål man vill uppnå genom ämnet ifråga. Undervisningens innehåll och därmed dess meningserbjudande är ett intressant kunskapsobjekt. Den erbjudna skolkunskapen eller valet av innehåll analyseras och problematiseras ur tre sammanhängande aspekter; skolkunskapen som beroende av historiska och sociala faktorer med utrymme för olika uttolkningar som konkret ämnesinnehåll, skolkunskapen i relation till vetenskapliga discipliner, skolkunskapen som uttryck för politisk styrning. Studien avslutas med en diskussion om geografiämnets möjligheter att bidra till läroplanens övergripande målsättning - demokratifostran. Finansiering: Doktorand vid Institutionen för lärarutbildning, Uppsala universitet. Huvudhandledare: Professor Göran Hoppe. Biträdande handledare: Professor Donald Broady.

Avhandlingar år 1997-2003

Andersson, Eva: Från Sorgedalen till Glädjehöjden – omgivningens betydelse för socioekonomisk karriär. - Uppsala, 2001. - 236p.

Nationalekonomiska institutionen

Pågående externfinansierade projekt

The Importance of the Age Distribution for the Labor Market of Future Generations. Swedish Labor Markets Around 2025
Thomas Lindh, prof., together with D Corman and Y Hong, Institute for Future Studies.
The population structure can be projected with reasonable accuracy for 20-30 years. The project studies the interaction between age groups at the demand and supply side of the labor market. Research focus on two aspects: Job flows with respect to age, sex and education. Family formation and fertility in its interaction with labor market conditions dependent on age and education. This analysis will form the basis for a model of the interaction of labor markets and wage formation with the population structure. The end product is to produce reasonable scenarios for the labor market 2020-2030. Financed by the Swedish Research Council and the Institute for Future Studies.[69]

[68] http://www.dis.uu.se/mkv/research/projects/lhproj8.html
[69] http://www.nek.uu.se/Forskning/CurrentResearch/ResearchAreas/Econgrowth.htm

Inequality, Aging, Education and Growth
Thomas Lindh, prof., together with M Johansson, Institute for Future Studies, S Dahlberg and R-A Nahum.
Using both micro and macro data, individual panels as well as country panels and time series the project aims at studying how distributional issues interact with age structure and education. In focus is the growth effect from inequality. Some researchers maintain growth is decreased by inequality, others that growth is increased by inequality, or that both holds but at different stages of development. Financed by the Institute for Futures Studies.[70]

The Effect of Student Aid Reform on Graduation Times. A Duration Analysis
Iida Häkkinen, (PhD student) together with R Uusitalo.
In this paper we evaluate the changes in graduation times in the Finnish universities during the 1990s. We find that university resources and labor market conditions have a significant effect on times-to-degree. High prior achievement shortens the graduation times. After controlling for various covariates there are still substantial differences across the fields of study. Policies aimed to shortening graduation times do not appear to have been very successful. We find no evidence that student aid reform would have shortened the graduation times. Financed by the Yrjö Jahnsson foundation.[71]

The Future, Demography and the Economy
Thomas Lindh, prof. (Research program leader).
Futures studies need a deeper understanding of demographic effects on the economy. Demographic structure changes slowly, thus providing reliable forecasting variables. The research program explore several topics: demographic impact on equality, labor markets, family structure, financial markets, education, health and development problems as well as basic research on forecasting techniques using demography and the political economy of demographic change. Financed by the Institute for Futures Studies.[72]

Education and Inequality
Peter Fredriksson, FD, together with P-A Edin, prof., B Holmlund, prof., and others.
Educational attainment is a key determinant of individual labor earnings and other outcomes in the labor market. In times of rising inequality, this relationship has become even more important. Wage inequality has been rising in Sweden since the mid 1980s, like in several other developed countries, and the returns to education are increasing. At the same time, the educational system in Sweden has undergone major changes. Some of the most important institutional changes were the decentralization of authority over primary and secondary education, and the introduction of competition between schools. These institutional changes may also be important for how the education system affects the distribution of outcomes in the labor market. This research program aims at improving our understanding of the relationship between education and inequality through a number of studies in three main areas: a) the returns to education, b) education and productivity, and c) educational reforms and inequality. Financed by the Swedish Council for Working Life and Social Research (FAS).[73]

Pågående fakultetsfinansierad och övrig forskning

Health and Education and its Impact on Growth
Thomas Lindh, prof. together with B Malmberg, docent, Department of Social and Economic Geography, Uppsala University, D Bloom, Harvard Public School of Health, and D Canning, Queen's University, Belfast.
A standard Mincer equation implies that rising longevity would lead an agent to optimise by lengthening education and postponing retirement to keep work life constant. That is, however, not what we see in

[70] Ibid.
[71] Ibid.
[72] http://www.nek.uu.se/Forskning/CurrentResearch/ResearchAreas/Populations.htm
[73] http://www.nek.uu.se/Forskning/CurrentResearch/ResearchAreas/Labour.htm

data, where work life grows ever shorter. The project studies the reasons for this deviation from a hypothesis that institutional design are lagging behind and causing sub-optimal responses by agents.[74]

Young Peoples' Choice of College Major
Kathleen Cannings, prof., together with C Montmarquette and S Mahseredjian, University of Montreal. Previous studies on the determinants of the choice of college major have assumed a constant probability of success across majors or a constant earnings stream across majors. This project disregards these two restrictive assumptions in computing an expected earnings variable to explain the probability that a student will choose a specific major among four choices of concentrations. Using data from the NLS Survey of Youth we develop a mixed multi-nominal logit model to explain the individuals' choice of college major.[75]

Education and Earnings during the 20th Century
Peter Fredriksson, FD, together with P-A Edin, prof.
How has the return to schooling varied over time? The first objective of this project is to estimate the returns to schooling using Swedish micro data from 1930, 1960, and 1990. We will then use these estimates to construct a time series of the return to schooling from 1930-1999. This series will be compared to the evolution of the US skill premium. Via this comparison we hope to shed light on the importance of technical change and institutions in shaping the earnings distribution.[76]

Pågående avhandlingsarbete

Ahlin, Åsa.
School Choice and Public School Quality. How does the introduction of school choice affect public school quality? According to theory, we can expect a positive impact through increased competitive pressures. There could, however, also be a negative peer group effect due to increased sorting of pupils. This project is an empirical investigation of how increased school choice has affected the Swedish primary schools during the 1990's. [77]

Dahlberg, Susanne
Choice of Education. Despite a generous student loan system in Sweden, an individual's choice of education depends to a great extent on his/her social background. Using register-based data, LINDA, the aim of this project is to estimate the effects of different variables, such as income and education of parents, on the probability of choosing a certain education. Financed by The Institute for Future Studies.[78]

Ekström, Erika
Labour Market Effects of Adult Secondary Education. Adults lacking a compulsory or upper secondary education have the opportunity to obtain formal knowledge during their whole lifetime through adult secondary education. The motives for participating probably vary between individuals, but it should increase the individuals' possibilities to change their situation on the labour market. The aim of the study is to investigate the effects of adult secondary education on individuals' changes in income and transitions between industries.[79]

Häkkinen, Iida
Learning-by-Doing vs. Learning at School. It has been argued that the university education is ineffective, and the labor market entry is delayed because students finance their studies by working while enrolled in

[74] Ibid.
[75] http://www.nek.uu.se/Forskning/CurrentResearch/ResearchAreas/Labour.htm
[76] Ibid.
[77] http://www.nek.uu.se/Forskning/CurrentResearch/ResearchAreas/PublicFin.html
[78] http://www.nek.uu.se/Forskning/CurrentResearch/ResearchAreas/Labour.htm
[79] Ibid.

the university. The discussion has largely ignored that students who work while enrolled, learn useful skills by gaining work experience. The project examines the return to work experience while in school using a large panel data set constructed by the Statistics Finland. Financed by the Yrjö Jahnsson foundation.[80]

Nahum, Ruth-Aïda together with S Dahlberg
The Earnings Profiles of Baby Boomers. The aim of this study is to estimate the effects of cohort size and position in the demographic cycle on earnings profiles of individuals born in the Swedish baby boom and bust of the 1940s and 1950s. Using LINDA data we estimate these demographic effects on the return to experience as well as on the level of earnings using fixed effect and random effect specifications. The study considers men and women as well as education groups separately. Financed by the Institute for Future Studies.[81]

Avhandlingar år 1997-2003
Bergström, Pål: Essays in labour economics and econometrics. - Uppsala, 1998. - [4], v, [1], 163, [4]p.
Hemström, Maria: Salary determination in professional labour markets. - Uppsala, 1998. - 127p.
Larsson, Laura: Evaluating Social Programs: Active Labor Market Policies and Social Insurance. - Uppsala, 2002. - 126p.
Nordblom, Katarina: Essays on fiscal policy, growth and the importance of family altruism. - Uppsala, 2000. - vii, 105p.

Pedagogiska institutionen

Mycket av forskningen vid Pedagogiska institutionen är nära sammanflätad med den vid Institutionen för lärarutbildning, och enligt planerna skall de två institutionerna sammanföras under de närmsta åren.

UTKIK - Forskningsprogrammet Utbildning: Kultur - Interaktion - Karriär

UTKIK är ett forskningsprogram som pågått sedan mitten av 1980-talet vid Pedagogiska Institutionen, Uppsala Universitet. Miljön kring forskningsprogrammet Utbildning – kultur – interaktion – karriär (UTKIK) har funnits och utvecklats sedan mitten av 1980-talet inom pedagogiska institutionen i Uppsala. Programmet bygger på ett antal forskningsprojekt och avhandlingsarbeten med fokus riktade på aktörers agerande i och erfarenheter av olika utbildningsinstitutioner, samt hur verksamheten i dessa institutioner gestaltar sig. Skulle man försöka sammanfatta det breda programmets inriktning i ett syfte skulle det kunna vara: hur kommer det sig att verksamhet i pedagogiska sammanhang blir som den blir, och vad betyder det för barn och ungdomar, lärare och föräldrar att delta i dessa sammanhang? I UTKIK ser vi på lärande och erfarenheter som socialt konstruerade i specifika kulturella och sociala sammanhang. Det innebär att det är nödvändigt att förstå människors handlingar i detalj, om man vill säga något om deras betydelse. Forskningsarbetet grundas därför huvudsakligen på detaljerade, ofta longitudinella, empiriska studier av hur kunskaper och erfarenheter skapas i det vardagsarbete som äger rum i olika pedagogiska sammanhang. I dessa studier arbetar vi med etnografiska observationer och öppna intervjuer av livshistoriekaraktär samt ljud- och bildinspelningar och analyser av vardagsinteraktion i pedagogiska sammanhang. Syftet är att identifiera och lyfta fram de mekanismer som är verksamma och relevanta i olika konkreta situationer.

Vetenskaplig ledare: Professor Sverker Lindblad. Biträdande vetenskapliga ledare: Docent Héctor Pérez Prieto, Fil Dr Fritjof Sahlström. Forskare som är knutna till UTKIK: Finn Calander, FD, lektor, Per Ekstrand, doktorand, Katarina Gustafson, doktorand, Mia Heikkilä, doktorand, Jan-Olof Hellsten, FD, lektor, Josefin Häggblom, projektassistent, Pia-Maria Ivarsson, doktorand, Marie Karlsson, doktorand, Joyce Kemuma, FD, lektor, Sverker Lindblad, docent, professor, Cathrin Martin, doktorand, Héctor Pérez Prieto, docent, forskare, Fritjof Sahlström, FD, forskarassistent, Ing-Marie Sellin-

[80] Ibid.
[81] Ibid.

Bergström, doktorand, Johanna Strandberg, doktorand, Katarina Wijk, doktorand, Helen Melander, projektassistent, Camilla Rindstedt, FD, Emmy Brandt Jörgensen, Lena Nordesjö och Eva Röse.

Antal doktorander knutna till forskningsgruppen: ca 10. Från gruppen har det kommit cirka 18 doktorsavhandlingar och cirka 10 licentiatavhandlingar.

Pågående externfinansierade projekt inom UTKIK

FISK - Förskola och skola i samverkan
Forskare: Sverker Lindblad, prof., Héctor Pérez Prieto, docent, Fritjof Sahlström, FD och Finn Calander, FD. Finansiering: Skolverket.
Socialkonstruktionistiskt tänkande kombineras i UTKIK-arbetet med en ambition att se aktörernas agerande och erfarenheter i relation till de mer övergripande förhållanden i vilka den pedagogiska verksamheten äger rum. Undersökningar av den omstruktureringsprocess som det svenska samhället genomgår och den förändrade utbildningspolitiska kontext som denna omstrukturering innebär är därför ett viktigt inslag i vår verksamhet. Analyser av offentliga dokument och av större enkätundersökningar och kvantitativt material är vanliga redskap i den strävan. Anledningen till att på detta sätt arbeta på olika nivåer med samma frågor är att vi menar att det är av avgörande betydelse att förstå vad som begränsar och möjliggör konstruktionen av lärande och socialisation. Denna förståelse förutsätter att det i ett forskningsprogram inte bara finns ett gott grepp om livet i förskolan, fritidshemmet och skolan, utan också om de sammanhang i vilka förskola, fritidshem och skola verkar.

Ett pågående projektet om införandet av förskoleklassen och integrering av förskolan i skolan (FISK-projektet) utgör ett konkret exempel på ansatsen: så kallade mikroetnografiska studier av barninteraktion och lärande i förskolan och skolan kombineras med lärares berättelser om sina erfarenheter av det reformerade systemet, med omfattande enkätstudier av föräldrarnas val av förskola och skola, samt med textanalyser av offentliga dokument om reformen. Poängen i FISK är inte att härleda från den ena studien till den andra, eller att konstruera en modell till vilken olika delar eller nivåer kan härledas, utan snarare att behandla olika empiriska studier utifrån deras egna premisser för att med deras hjälp skapa olika men relaterade bilder av reformen och dess innebörd i olika kontexter. Ett aktuellt exempel på vilken typ av resultat man kan erhålla genom att arbeta på detta sätt är den bild av val och utnyttjande av förskola som presenterats inom FISK-projektet. Här har vi genom att arbeta med enkäter, intervjuer, geografisk representation och observationer kunnat visa att valet och utnyttjandet av olika förskolor är en komplex process, där traditionella analyser av kön, klass och etnicitet måste kompletteras med andra bilder av valet för att kunna förstå hur det är organiserat, och vilken betydelse det får för enskilda barns lärande och socialisation.[82]

KULT - Svensk skolkultur: klassrumspraktik i komparativ belysning
Forskare: Sverker Lindblad, prof. och Fritjof Sahlström, FD. Medarbetare: Ference Marton, Jonas Emanuelsson, Ulla Runesson. Finansiering: Riksbankens Jubileumsfond.
Vi avser att behandla svensk skolkultur med fokus på klassrumspraktik. Detta sker i samarbete med ett internationellt nätverk av forskare. I nätverket har vi en utvecklad undersökningsdesign och gemensamma instrument för att fånga komplexiteten i klassrumspraktik genom avancerad inspelningsteknik i kombination med system av intervjuer och prov. De övriga forskargrupperna är lokaliserade i Australien, Hong Kong, Japan, Kina, Sydafrika, Tyskland och USA. Två svenska forskargrupper med mångårig specialisering på undersökningar av lärande respektive interaktion i pedagogiska sammanhang skall vidare samverka för att beskriva och analysera undervisning och lärande. Detta sker i samarbete med Nationellt Centrum för Matematikutbildning. Genom internationella jämförelser av klassrumspraktik i matematik på grundskolans högstadium avser vi erhålla en förbättrad bild av svensk skolkultur och ökade möjligheter att förstå den svenska skolans verksamhet och resultat. Därmed bidrar vi också till en ökad internationell förståelse av undervisning, klassrumspraktik och lärande. Genom reanalyser av tidigare insamlat svenskt material avser vi att ytterligare fördjupa insikten i svensk skolkultur samt erhålla en empirisk grund för att förstå eventuella förändringar av

[82] http://www.ped.uu.se/utkik/projekt/projekt.asp

klassrumspraktik under en längre tidsrymd. Vidare syftar projektet till mer utvecklade matematikdidaktiska insikter. Projektet kommer att medföra ett utvecklat och kontinuerligt internationellt samarbete med framstående forskare verksamma i olika kulturella kontexter. Det avser att ge ett omfattande och distinkt datamaterial som ger möjligheter till avancerade analyser av klassrumspraktik, lärande, och interaktion. Genom nationell och internationell samverkan strävar projektet efter att förstå innebörden av svensk skolkultur i internationell belysning och bidra till djupare förståelse av innebörd och konsekvenser av interaktion och lärande i olika kulturella kontexter.

LÄROM- Lärarutbildningar: Rekrytering och yrkesidentitet under omstrukturering
Forskare knutna till projektet: Sverker Lindblad, Finn Calander, Donald Broady, Karin Anna Petersen, Mikael Börjesson, Peter Gill, Carola Jonsson, Hugo Wikström, Staf Callewaert, Jette Steensen, Frede Kröjgaard, Lena Larson. Finansiering: Vetenskapsrådets Utbildningsvetenskapliga kommitté.
Syftet med föreliggande projekt är att undersöka rekryteringen till lärarutbildningar av olika slag och rekryteringens betydelse för verksamheten inom lärarutbildningar. Vi söker därvid svar på följande frågor: Har rekryteringen till lärarutbildningarna förändrats sedan 70-talet? Har det därvid skett förändringar inom högskolefältet? Vad säger oss analyser av rekryteringen i ett historiskt perspektiv om eventuella förändringar i de studerandes dispositioner? Hur ser rekryteringen till olika lärarutbildningar ut? Vilka dispositioner och vilket kulturellt kapital har olika kategorier av lärarstuderande inom olika utbildningsanordnare? Vad innebär det att lärarutbildningarna ligger inom eller utanför akademin? Hur uppfattar och hanterar lärarutbildare rekryteringen till sina respektive program? Hur förstår de eventuella förändringar i rekryteringen under sitt yrkesliv och vad betyder detta för deras uppdrag som lärarutbildare? Hur hanterar lärarutbildare pågående omstrukturering av utbildningssystemet - dels för eget vidkommande, dels för skolväsendets omstrukturering och förändrade krav på lärarna? Vi jämför olika utbildningar och utbildningsorter: Gävle, Karlstad, Uppsala och Viborg i Danmark (där dessa utbildningar ligger utanför högskolan) utifrån ett kultursociologiskt perspektiv. Vi utgår framför allt från Bourdieus teori och begrepp: dispositioner, agenternas kapital, position och positionering inom ett fält, i syfte att rekonstruera agenternas habitus. Projektet antas ge svar på angelägna frågor om förändrad rekrytering till berörda utbildningar samt belysa betydelsen av bakgrund och livserfarenheter för utbildning och yrkesverksamhet inom skolan.

EGSIE - Education governance and social integration and exclusion in Europe
Researchers connected to the project: Sverker Lindblad, prof., Joakim Lindgren, Lisbeth Lundahl, Thomas S. Popkewitz, Gunilla Zackari. Funding agency: European Commision, TSER.
The overall objective of this research project is to identify relationships of education governance to social integration and exclusion of youth in European contexts and to discuss and propose policies on governance that will help to minimize social exclusion and maximize inclusion. We will clarify different positions within this field and will - based on our findings - inform current discourses on education governance in Europe. Of special interest are students transitions between different levels or kinds of education or from education to work or unemployment. The more specific definition of level or age of students is turn dependent on the structure of the current educational system in its socio-cultural context.
In order to reach this overall objective we intend to fulfil the following subsidiary objectives:
-To review and analyse current research on education governance and social integration and exclusion among youth.
-To describe and analyse different national/regional systems of education in the context of educational traditions and governance strategies in different European countries.
-To describe and analyse the discourse on education governance in international organisations and the potential impact of this on national discourses.
-To analyse experiences of and strategies to deal with new governance structures in education among politicians and administrators as well as teachers and head-teachers in different European countries.
-To analyse national and international statistics on social integration and exclusion related to education.
-To describe and analyse implications of education governance for the social integration and exclusion of youth.

-To compare different national cases in Europe with a focus on relations between education governance and social integration and exclusion.
-To inform and discuss results and conclusions of our studies with education actors in different contexts.[83]

Avslutade externfinansierade projekt inom UTKIK

Longitudinella studier av mikropolitiska strategier och ungdomars skolkarriärer
Finansiering: HSFR

Berättelser om skolan som mötesplats
Slutrapport: Historien om Räven. Finansiering: HSFR

Återblick på Skolan
Finansiering: HSFR och Skolöverstyrelsen

Nätverk inom UTKIK

Ethnography in Nordic Education
A project within the researchprogramme UTKIK (Education, Culture, Interaction, Career) at Pedagogiska Institutionen, Uppsala University.
The aim of the network Ethnography in Education is the development and strengthening of ethnographic educational research in the Nordic countries, including the Eastern Baltic States. Within the network, "ethnography" is defined in a generous way, allowing for a necessary Nordic discussion, development and refinement of the various ways of doing ethnographic research. Two main interests of the network are
a) the promotion of ethnographic schooling
b) the enhancement of our awareness of ethnographic possibilities for education research, and the enhancement and assurance of the quality of research in this field. The promotion of ethnographic schooling will be carried out by courses, workshops and symposia for doctoral students and senior researchers. The network supports and relies on two additional fora that has been promoted as meeting-places for the Nordic discussion and development of ethnography in Education. The first of these is the session on ethnography and classroom research at the annual Nordic Association of Educational Research (NFPF) Conference with paper presentations and discussions. The second of these is the e-mail discussion list: etnoped@listserv.uu.se. The list invites to discussion of related topics. It is the most important forum for information on the activities of the network and open to everyone.[84]

GENIE: om globalisering och utbildning

Eeras policynätverk

The Learner perspective study
An international research collaboration in mathematics education.[85]

Pågående avhandlingsarbete inom UTKIK

Brettell, Leif
Lärares och rektorers identitetsutveckling i skolans förändring.

[83] http://www.ped.uu.se/egsie/
[84] http://www.ped.uu.se/norfa/
[85] http://www.edfac.unimelb.edu.au/DSME/lps/

Gustavsson, Katarina
Skolans sociala geografi. Mitt avhandlingsarbete handlar om skolans sociala geografi. Hur barns identitetsarbete tar sig uttryck i deras användande och representationer av det rumsliga i - och utanför - skolan. Det är en etnografisk studie av barn, på väg in i ungdomen, och deras vardagstillvaro i skolan, på fritiden och hemma i bostadsområdet. Förutom mer traditionella fältarbetsmetoder som deltagande observationer och intervjuer har jag även använt mig av kartor på olika vis och låtit barnen berätta om och fotografera sin vardag och för dem viktiga platser. Detta inte med tanke på miljöns utformning i sig utan med fokus på vad barnen gör och hur de använder sig av rummet.[86]

Hellblom-Thibblin, Tina
Diagnostisering av barns ”problem” i skolans värld. En undersökning av skolhälsovårdsrapporter från 1944/45- 1988/89.

Heikkilä, Mia
Artefakter, interaktion och intertextualitet i förskola, förskoleklass och skola. Mias avhandlingsprojekt är fokuserat på att studera och analysera hur barn kommunicerar och interagerar i förskola, förskoleklass och första året i grundskolan. Syftet är att analysera hur kommunikationen och interaktionen förändras under dessa tre perioder i olika skolformer, och vad det har för betydelse för verksamheten och dess utformning samt för lärande.

Utgångspunkten är att allt lärande sker i kommunikationssituationer och att för att förstå lärande måste den interaktion och kommunikation som sker analyseras. Genom den här typen av analyser kan barns sätt att uppfatta och förstå skola också belysas. Som vetenskapliga redskap används etnografiska videoinspelningar från 2000 – 2003 utifrån vilka ett urval görs och analyseras med diskursanalytiska verktyg främst inriktat på multimodal diskursanalys, där inte bara tal tillskrivs betydelse utan även andra former av kommunikation. Exempel på andra möjliga kommunikationsformer är föremål, färger, blickar, gestik och handling.

Ivarsson, Pia-Maria
Barns gemenskapsarbete i förskola. Mitt avhandlingsarbete handlar om barns gemenskapskonstruktioner i förskolan. Jag studerar hur barnen organiserar sitt vardagsliv i förskolan med fokus på kamratgruppsinteraktion. Jag har en etnografisk ansats och under datainsamlingen har jag varit deltagande observatör, intervjuat barnen och gjort videoinspelningar. Jag tar utgångspunkt i socialkonstruktionistiska och sociokulturella perspektiv för att förstå hur vardagsliv i förskolan skapas, bland barnen, av barnen och för barnen. Vad gör barnen när de leker tillsammans och hur kan jag förstå detta? Vidare använder jag mig av perspektiv på barn som aktiva social aktörer. Genom att studera det barnen gör, deras handlingar och vad de säger, deras argumentation, menar jag att jag både kan förstå vad det innebär att vara förskolebarn och hur vi kan förstå förskolan som institutionellt sammanhang.[87]

Karlsson, Marie
Föräldrars möten med fostrande institutioner.

Martin, Catrin
Constructing learning in physiotherapy-patient interaction.

Sellin-Bergström, Ingmarie
Personalens interaktion med barnen på förskolan.

[86] http://www.ped.uu.se/utkik/forskare/katarinagu.asp
[87] http://www.ped.uu.se/utkik/forskare/piama.asp

Wijk, Katarina
Mitt avhandlingsområde är inom fälten pedagogiska hälsointerventioner och ungdomars hälsorisk beteenden. Avhandlingsprojektet, som sker i samverkan med Samhällsmedicinska avdelningen vid Landstinget i Gävleborg, beräknas fortgå till 2003.[88]

Programmet ELOÏS - IT i skolan

Sedan början av 1980-talet har en serie nationella satsningar ägt rum i syfte att implementera datorer- och IT-användning i skolan. Flertalet av dessa satsningar har utvärderas inom ramen för ett forskningsprogram vid Pedagogiska institutionen: ELOIS (Elever, lärare och organisationer kring informationstekniken i skolan). Sedan 1997 har ett stort antal rapporter, avhandlingar och artiklar producerats inom detta forsknings- och utvärderingsprogram.

ELOÏS-programmet är ett forskningsprogram som bedrivs inom ramen för pedagogiken som forskningsdisciplin men som också har anläggningsyta mot det tvärvetenskapliga område som handlar om studium av samspelet mellan teknisk utveckling och samhällelig förändring. ELOÏS-programmet har ”dubbel” organisation med en del av verksamheten förlagd till Linköping, institutionen för beteendevetenskap, IBV, vid Linköpings universitet och en del av verksamheten förlagd till Uppsala på pedagogiska institutionen vid Uppsala universitet. Finansiering: Skolverket, Stiftelsen för Kunskaps- och kompetensutveckling, Nordiska Ministerrådet, Samhällsvetenskapliga fakulteten. Vetenskaplig ledare: Professor Ulla Riis. [89]

Pågående avhandlingsarbete inom ELOÏS

Samuelsson, Joakim
Nytt, på nytt sätt? En studie över datorn som förändringsagent av matematikundervisningens villkor, metoder och resultat i skolår 7-9.

Övriga projekt

Avslutade externfinansierade projekt
Examinationsprojektet
Projektet leddes av professor Christina Gustafsson och var finansierat av Högskoleverket.

Nätverk
- Christina Gustafsson (prof.) är drivande i det nordiska nätverket ”MER” (Montessori Education and Research).
- Christina Gustafsson (prof.) handleder ca 10 doktorander i Uppsala, Örebro, Göteborg och Stockholm.
- Lars Holmstrand (docent) är engagerad i nätverket ”Deltagarorienterad pedagogisk forskning”.

Avhandlingar år 1997 – 2003
Ahlgren, Inger: Utbildningsplaner och reformimplementering: Sjuksköterskeutbildningen i fokus. - Uppsala, 2000. - 299p.
Andersson, Anders: Mångkulturalism och svensk folkhögskola: Studie av en möjlig mötesarena. - Uppsala, 1999. - 198p.
Bergman, Maria: På jakt efter högstadieelevers Internetanvändning. En studie av högstadieelevers Internetanvändning och Internet som kulturellt fenom i skolan. - Uppsala, 1999. - 180p. (licentiatuppsats)
Calander, Finn: Från fritidens pedagog till hjälplärare: Fritidspedagogers och lärares yrkesrelation i integrerade arbetslag. - Uppsala, 1999. - 250p.
Carlsson, Lars-Göran: Perspektiv på barnuppfostran: En studie av föräldraskap i kristen miljö: [a study of parenting in a Christian context]. - Uppsala, 1997. - 295p.

[88] http://www.ped.uu.se/utkik/forskare/katarinawi.asp
[89] http://130.238.231.208/elois/

Edström, Rolf: Flexibel utbildning i gymnasieskolan: Utvidgade klassrum och minskad transaktionell distans. - Uppsala, 2002. - 232p.

Eriksson, Inger: Lärares pedagogiska handlingar: En studie av lärares uppfattningarav att vara pedagogisk i klassrumsarbetet. - Uppsala, 1999. - 144p.

Falk, Else-Maj E.: Lärare tar gestalt: En hermeneutisk studie av texter om lärarblivande på distans. - Uppsala, 1999. - 196p.

Falkner, Kajsa: Lärare och skolans omstrukturering: Ett möte mellan utbildningspolitiska intentioner och grundskollärares perspektiv på förändringar i den svenska skolan: [an encounter between political intentions and compulsory school teachers' perspective of school changes in Sweden]. - Uppsala, 1997. - 123p.

Forsberg, Eva: Elevinflytandets många ansikten. - Uppsala, 2000. - 170p.

Forsberg, Roland: Musik som livsstil och vetenskap: Studerandes möte med universitetsämnet musikvetenskap. - Uppsala, 1999. - 235p

Garpelin, Anders: Lektionen och livet: ett möte mellan ungdomar som tillsammans bildar en skolklass. – Uppsala, 1997, - 199p.

Gustafsson, Jonas: Så ska det låta: Studier av det musikpedagogiska fältets framväxt i Sverige 1900-1965. - Uppsala, 2000. - 324p.

Hellsten, Jan-Olof: Skolan som barnarbete och utvecklingsprojekt: En studie av hur grundskoleelevers arbetsmiljö skapas-förändras-förblir som den är. - Uppsala, 2000. - 221p. -

Hjälme, Anita: Kan man bli klok på läsdebatten?: Analys av en pedagogisk kontrovers: Solna, 1999. - 293p.

Hjälmeskog, Karin: "Democracy begins at home": Utbildning om och för hemmet som medborgarfostran. - Uppsala, 2000. - 242p.

Jedeskog, Gunilla: Teachers and computers: Teachers' computer usage and the relationship between computers and the role of the teacher, as described in international research. - Uppsala, 2000. - 47p.

Kemuma, Joyce: The past and the future in the present: Kenyan adult immigrants' stories on orientation and adult education in Sweden. - Uppsala, 2000. - 182p.

Kim, Lillemor: Val och urval till högre utbildning: En studie baserad på erfarenheterna av 1977 års tillträdesreform: [a study based on the experiences of the 1977 admissions reform in Sweden]. - Uppsala, 1998. - 269p.

Lidholt, Birgitta: Anpassning, kamp och flykt: Hur förskolepersonal handskas med effekter av besparingar och andra förändringar i förskolan. - Uppsala, 1999. - 154p.

Lindhe, Valdy: Greening education: Prospects and conditions in Tanzania. - Uppsala, 1999. - 251p.

Olsson, Ulf: Folkhälsa som pedagogiskt projekt: Bilden av hälsoupplysning i statens offentliga utredningar. - Uppsala, 1997. - 187p.

Sahlström, Fritjof: Up the hill backwards: On interactional constraints and affordances for equity-constitution in the classrooms of the Swedish comprehensive school. - Uppsala, 1999. – 192p.

Sternudd, Mia Marie F.: Dramapedagogik som demokratisk fostran?: Fyra dramapedagogiska perspektiv: dramapedagogik i fyra läroplaner. - Uppsala, 2000. - 210p.

Säll, Evelyn: Lärarrollens olika skepnader: Estradör, regissör och illuminatör: en longitudinell studie av blivande lärares föreställningar. - Uppsala, 2000. - 171p.

Tornberg, Ulrika: Om språkundervisning i mellanrummet - och talet om "kommunikation" och "kultur" i kursplaner och läromedel från 1962 till 2000. - Uppsala, 2000. - 310p.

Westlin, Anders: Teknik och politiskt handlande: Rationalitet och kritik i den samällsorienterande undervisningen. - Uppsala, 2000. - 215p.

Westlund, Elvy: Undervisnings- och utbildningsplanering - för vem?: En studie av ingenjörsutbildning vid en svensk högskola. - Uppsala, 2001. - 187p.

Wingård, Britta: Att vara rektor och kvinna. - Uppsala, 1998. - 190p.

Wort, Michael A. A.: Distance education and the training of primary school teachers in Tanzania. - Uppsala, 1997. - 246p.

Österlind, Eva: Disciplinering via frihet: elevers planering av sitt eget arbete. - Uppsala, 1998. – 165p.

Institutionen för psykologi

Pågående externfinansierade projekt

Hyperaktivitets- och uppmärksamhetsproblem i ett utvecklingsperspektiv
Gunilla Bohlin, professor. Finansiär: Riksbankens Jubileumsfond.
Projektets syfte är att kombinera ett neuropsykiatriskt och ett utvecklingspsykologiskt perspektiv för att med utgångspunkt i aktuell teori studera problem inom ADHD- panoramat. Kognitiva och socio-emotionella faktorer skall studeras med avseende på dimensionalitet (dvs. om problemen kan betraktas som extremer av normalbeteende), ålders- och könsaspekter, risk- och skyddsfaktorer i utvecklingen, samt möjligheter till tidig identifiering av barn med ökad risk för allvarlig problemutveckling.

Projektet omfattar dels tvärsnittsstudier dels prospektiva studier. Normalgrupper i åldrarna 5-12 år testas med ett batteri av uppgifter inkluderande bl.a. inhibitionsförmåga, självreglering och arbetsminne. En motsvarande studie i mindre skala görs på ADHD-diagnosticerade barn. I samarbete med barnhälsovården i Uppsala län utnyttjas 5-årskontrollen för att identifiera barn med olika kombinationer av riskfaktorer. Grupperna följs t.o.m. årskurs 3. Föräldrafaktorer, barnfaktorer, sociala faktorer och skolfaktorer studeras. Alla barn som screenats följs upp i årskurs 3. Barn som under förskoleåldern remitterats för utredning/åtgärder med anledning av ADHD- problem följs under lågstadietiden med avseende på faktorer enligt ovan.

Frågeställningar om exekutiva funktioners relation till problembeteende skall besvaras, samt betydelsen av ålder och kön. Risk- och skyddsfaktorer samt utvecklingsförlopp skall beskrivas. I samarbetsstudier analyseras graviditetsfaktorer och faktorer som bidrar till att diagnos sätts.[90]

Föräldra-barn-relationen: Anknytningsaspekter
Berit Hagekull, prof., 2003-2005, Vetenskapsrådet.
I internationell och även svensk forskning som rör den tidiga föräldra-barn-relationen och dess konsekvenser för barnets utveckling är en teori dominerande, nämligen anknytningsteorin. Den grundläggande idén är att ett biologiskt baserat system finns vars ändamål är att ge avkomman/barnet skydd mot faror och därmed öka chansen för överlevnad. Människobarnet har utrustats med signaler, anknytningsbeteenden (t.ex. gråt, leenden, rörelser), som påkallar vårdarens uppmärksamhet i stunder av ”distress”, negativa upplevelser av olika slag, för barnet. Hos vårdaren finns ett motsvarande system som styr hans/hennes reaktioner på barnets signaler. En person som uppmärksammar barnets signaler, tolkar dem rätt och svarar adekvat anses vara känslig för barnets behov. Systemet kan dock störas av negativa faktorer i omgivningen som hindrar vårdarens fokusering på barnet. Begreppet föräldrastress fångar en del av det som antas störa vårdaren. Även om mycken forskning visat på att en trygg anknytning hos barnet till vårdaren/föräldern är förknippad med en mer gynnsam personlighetsutveckling finns en del olösta problem. Man vet inte säkert hur känslighet yttrar sig hos en förälder/vårdare när barnet lämnat spädbarnsåldern. Relativt lite forskning har också ägnats betydelsen av barnets anknytning till pappan jämfört med den till mamman. Har t.ex. olika kombinationer av barnets kön och förälderns kön betydelse för barnets utveckling vad gäller problem, kompetenser och personlighet? Vidare är det inte helt klart hur anknytningen mellan vårdare och förskolebarn ska studeras. Slutligen vet vi mycket lite om hur föräldrastress relaterar till anknytning. Dessa fyra områden ska studeras i det aktuella projektet. Inom den forskargrupp vid Uppsala universitet som arbetat sedan 1970-talet finns en mängd data insamlade i studier där vi följt stora grupper av familjer under långa tidsperioder. Det mest omfattande materialet kommer från drygt 100 familjer som följts från det att barnen var 6 veckor till dess att de var 9 år. Det aktuella projektet kommer att i huvudsak använda redan insamlad information (videoinspelningar av samspel mellan barn och föräldrar, intervju- och frågeformulärsdata) för att belysa de ovan beskrivna frågorna. En stor del av det planerade arbetet kommer att utgöras av kodningar av videoinspelningar i syfte att studera anknytning och föräldrars kommunikation med sina barn. En ny datainsamling planeras också. Den gäller området föräldrastress, föräldrars upplevelse av social stöd samt deras barndomserfarenheter vad gäller anknytning till de egna föräldrarna. Betydelsen av projektet ligger

[90] Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond *Årsredovisning 2001*, s.128.

framför allt i att vi kommer att få ökade kunskaper om vilka mekanismer i föräldra-barn-samspelet som är viktiga för barnets senare utveckling. Dessa kunskaper kan komma till praktisk användning i t.ex. utbildningssammanhang och vid utarbetande av stödinsatser för föräldrar.[91]

Hyperaktivitet och uppmärksamhetsproblem hos flickor
Ann-Margret Rydell, docent, 2003-2005, Vetenskapsrådet.
Syftet med projektet är att undersöka flickor med s.k. ADHD-problem, d.v.s. problem med koncentration och hyperaktivitet. Problemen är ofta långvariga, kan få stora negativa konsekvenser, och har under de senaste 15 åren rönt stort intresse i psykologisk och medicinsk forskning. Emellertid har studierna nästan bara handlat om pojkar. Det går ungefär tre pojkar på en flicka, men inom klinisk verksamhet ser man mycket få flickor, d.v.s. samhällets hjälpinsatser når sällan flickor med ADHD-problem. Könsskillnader i ADHD-problemens uttryck och följder är mycket litet undersökta. Det finns hypoteser som säger att flickor med ADHD-problem skulle vara mer drabbade än pojkar, både vad gäller själva grundproblemen och vad gäller konsekvenser av dessa för anpassningen. Dessa hypoteser prövas i två studier. I den första studeras ett stort urval pojkar och flickor i 12-årsåldern avseende dels symptom på ADHD, som läraren ser det, dels hur man fungerar i skolan. För ett urval av barnen studeras även självbild, skoltrivsel och kamratrelationer. Eftersom ungefär 500 av barnen även skattades av sin lärare när de gick i första klass, kan man se vilka förelöpare till utpräglade ADHD-problem som fanns sex år tidigare, och om dessa är olika för pojkar och flickor. I den andra delstudien ska man kartlägga flickor med konstaterad ADHD inom barnpsykiatri och habilitering, samt jämföra en grupp flickor och pojkar med ADHD i de funktioner man tror ligger bakom problemen, och som har med arbetsminne, planering och kontroll av beteende och känslor att göra. Förhoppningsvis kan projektet bidra till att uppmärksamma flickors situation och behov inom ett problemområde som är mycket dominerat av pojkar.[92]

Samförstånd och missförstånd: Omedvetet aktiverade associativa nätverk för relationer som påverkansfaktor i mellanmänskliga samspel
Staffan Sohlberg, docent, 2002-2004, Vetenskapsrådet.
Hur människor beter sig mot varandra påverkas av de omedvetna associationer de har om sig själva och varandra. Man kan beskriva detta som att de påverkas av sina omedvetna associativa nätverk för relationer. Nya teorier och undersökningstekniker möjliggör experiment där detta kan studeras systematiskt. Med hjälp av datorskärmar och snabbprojektorer kan bilder eller korta texter presenteras så omärkligt att personen inte upplever sig ha sett något, samtidigt som hjärnan ändå tagit till sig informationen. Man kan sedan studera deras känsloreaktioner, uppfattningar om andra människor, och också hur samspelet med andra påverkas. Projektet ger bland annat kunskaper om hur samförstånd och missförstånd kan uppkomma när omedveten aktivering av associativa nätverk för tidigare relationer påverkar de aktuella, kunskaper väsentliga för vården och andra områden där samspelsprocesser är centrala.[93]

Nya metoder för undervisning i kommunikation av känslor i musikutförande. Feedback learning in musical expression (feel-me)
The project involves an interdisciplinary collaboration among psychologists, technicians, music teachers, and musicians. Research team: Project director: Patrik N. Juslin (Ph.D, Associate Professor) Research staff:Roberto Bresin (Ph.D), Anders Friberg (Ph.D), Jessika Karlsson (Doctoral candidate), Petri Laukka (Doctoral candidate), Erik Lindström (Doctoral candidate), Erwin Schoonderwaldt (Doctoral candidate). Collaborators: Giovanni Battel, Ola Bengtsson, Sture Brändström, Roland Persson, John Sloboda, Aaron Williamon. Project duration: 2000-2004. Financed by: The Bank of Sweden Tercentenary Foundation (Dnr 2000 - 5193:01).

[91] http://vrproj.vr.se/detail.asp?arendeid=9654
[92] http://vrproj.vr.se/detail.asp?arendeid=9605
[93] http://vrproj.vr.se/detail.asp?arendeid=4433

Communication of emotions is of crucial importance to the performance of music. Still, recent research has indicated that expressive skills are neglected in music education. Furthermore, traditional strategies for teaching expressivity rarely provide informative feedback to the performer. The aim of this project is to (a) define the nature of musical expressivity, and (b) develop novel methods for teaching expressivity based on recent advances in musical science, psychology, technology, and music acoustics. A new and empirically based approach to learning expressivity called Cognitive Feedback will be developed and implemented in user-friendly software that is evaluated in collaboration with music conservatories.[94] Projektet är sprunget ur en forskningsgrupp som prof. emer. Alf Gabrielsson leder.

Perceptual skill and skill acquisition
Sverker Runeson, docent. Keywords: perception, cognition, learning, skill acquisition, direct perception, modes of apprehension, cognitive-mode distinctions, dynamic event perception, causality perception, person perception, social perception, EEG, ERP. Financed by: HSFR (Swedish Council for Research in the Humanities and Social Sciences). The EEG study, in particular the cooperation with Tartu University, is also financed by KVA (Royal Swedish Academy of Science).

The project concerns the distinction between a direct-perceptual ("intuitive") and an indirect-inferential ("cognitive") mode of knowing and maintaining contact with the environment. The overall working hypothesis is that perception is a complete mode of knowing, qualitatively distinct from the inferential mode. The perceptual mode is distinguished by the pickup of advanced types of information (invariants) which specify meaningful/useful occurrences and therefore do not necessarily require further elaboration. Collaborating graduate student Isabell Andersson.[95]

Pågående fakultetsfinansierad och övrig forskning

Developmental psychology and psychopathology
Gunnilla Bohlin, prof., Berit Hagekull, prof., och Ann-Margret Rydell, docent. Keywords: socioemotional development, school adjustment, attachment, temperament and parenting. The developmental group consists presently of about 15 persons at different levels (PhDs and doctoral students). The focus is on socioemotional development, mainly studied in longitudinal designs. Age periods covered include infancy, toddlerhood, preschool age and middle childhood. The main theoretical perspectives are attachment theory and temperament coupled with a health psychology perspective including stress, support systems and social background factors. Developmental pathways for both problems, competencies and general personality traits are studied. [96]

Developmental psychology
The research group consists of Mats Fredrikson, Tomas Furmark (post. doc.) and graduate students Örjan Frans, Anna Pissiota and Maria Tillfors. We collaborate extensively with other groups in Sweden, USA and Japan. Senior researcher: Professor Mats Fredrikson.
The scientific interest is focused on the relation between brain function and emotional learning and memory. With the use of positron emission tomography (PET), our research group has performed a number of studies on volunteers, where we have studied acquisition and recall of aversive memories on an experimental basis, using the Pavlovian conditioning paradigm. We have also done studies in specific phobics and traumatized bank officials, post traumatic stress disorder and social phobia. Present and planned studies include new tracer molecules to visualize substance P in pain, anxiety and nausea before and after treatment. In collaboration with others we also study genemarkers.[97]

Verbal communication applied
Hans-Olof Lisper, docent. Subtitle: Communication is analysed in terms of microskills. The areas investigated are aspects of communication training and the question if the microskill taught functions as

[94] http://www.psyk.uu.se/forskning/projekt.html#pj
[95] http://www.psyk.uu.se/forskning/projekt.html#sr
[96] http://www.psyk.uu.se/forskning/projekt.html#amr
[97] http://www.psyk.uu.se/forskning/projekt.html#mf

suggested. Keywords**:** communication skills, active listening, microskills, interviewing. Summary: Within the area Erik Rautalinko is responsible for the research. A number of C-projects are done each year.[98]

Pågående avhandlingsarbete

Lundström, Lars
Reading difficulties and the twofold character of language. The present longitudinal study, which comprised 125 children from Grade 2 to Grade 6, examines and interprets the results of several decoding and reading comprehension tests. A point of departure is the proposition that there may be a lack of concepts to help interpreting the results of an expanding test practice in the educational system. The study proposes that letters, in early reading acquisition, can be perceived as pictograms or as phonograms. This notion is cross-examined with the help of: - concepts of neuropsychology; analysing brain hemisphere activity in terms of handling sequences or wholes, - concepts of reading research; analysing orthographic and phonologic elements of reading skills or in terms of perceptual and linguistic qualities in reading difficulties, - and concepts of linguistics; analysing the meaning of the elements of language in context or in similarity, as methonyms or metaphors.

Avhandlingar år 1997-2003
Andersson, Kerstin: Reactions to novelties: Developmental aspects. - Uppsala, 1999. - 55p.
Hyldgaard, Lone: Spatial accuracy and temporal efficiency in children's tracing with a pencil. - Uppsala, 2000. - 142p.
Juslin, Patrik N.: A functionalist perspective on emotional communication in music performance. - Uppsala, 1998. - 65p.
Nyberg, Lilianne: Type A Behavior and Hyperactivity/ADHD: Are They Related? - Uppsala, 2002. - 85p.

Sociologiska institutionen

Pågående fakultetsfinansierad och övrig forskning
Ekerwald, Hedvig, docent.
Utvärdering av Forums i Linköping adept- och mentorprogram (Evaluation of a program of mentors and adepts arranged by the Forum for Women Research at Linköping University).

Pågående avhandlingsarbete

Bondestam, Fredrik
I jämställdhetens tecken: Analyser av den svenska jämställdhetsdiskursen 1970-2000. Arbetet består preliminärt av tre diskursanalytiska studier av jämställdhetsarbetets villkor, effekter och agenter. Bland annat inkluderas analyser av ett intervjumaterial från ett pågående projekt vid Enheten för utveckling och utvärdering vid Uppsala universitet som särskilt studerar policyprocesser, policyprogram och förutsättningar för jämställdhetsarbete
på institutionsnivå. Övriga texter bildar underlag till diskursteoretiska analyser av framväxten och etablerandet av sexuella trakasserier och den särskilda könsretoriken vid forskning om tjänstetillsättningar. Tillsammans bildar de enskilda analyserna en exposé över jämställdhetsarbetets interna och externa praktik och villkor från 1970 till 2000. Ett övergripande tema är jämställdhetsdiskursens köns- och språkgränser i relation till traditionell sociologisk teori (Weber, Durkheim, Bourdieu), feministisk teori och en uppsättning kultursociologiska texter.

Lundström, Catrin
"Offer" eller "kickers"? Konstruktion av kön och etnicitet bland unga latinamerikanska kvinnor i en multietnisk kontext. Catrins avhandling belyser hur unga kvinnor med latinamerikansk bakgrund

[98] http://www.psyk.uu.se/forskning/projekt.html#hl

upplever sig och formas som grupp i relation till andra etniska grupper - och då särskilt i förhållande till andra unga kvinnor. Delar olika etniska grupper erfarenheter eller finns det även gränser och begränsningar i den etniska mångfalden? Hur kan interaktionsmönster sättas i förhållande till polariserade indelningar av 'invandrare' och 'svenskar' och föreställningar om 'invandrarflickor' som 'offer' eller 'kickers'? Studien bygger på fokusgruppdiskussioner och intervjuer med unga kvinnor i gymnasieålder i en multietnisk kontext.

Sandberg, Jan Erik
Den föräldrakooperativa barnomsorgens framväxt - drivkrafter och livsvillkor.[99]

Avhandlingar år 1997-2003
Barron, Karin: Disability and gender: Autonomy as an indication of adulthood. - Uppsala, 1997. - 46p.
Berg, Lena: Äkta kärlek. Heterosexuell samvaro speglat mot diskurser om kärlek, heterosexualitet och kropp. - Uppsala, 2002. - 80p.
Jeffner, Stina: "Liksom våldtäkt, typ": Om betydelsen av kön och heterosexualitet för ungdomars förståelse av våldtäkt: [on the importance of gender and heterosexuality to young people's perception of rape]. - Uppsala, 1997. - 277p.
Lundgren, Mats: Den kommunala förvaltningen som rationalistiskt ideal: En fallstudie om styrning och handlingsutrymme inom skola, barnomsorg och miljö- och hälsoskydd. - Uppsala, 1999. - 246p.

Statsvetenskapliga institutionen

Pågående fakultetsfinansierad och övrig forskning

Decentralisation and Development: The effects of the devolution of power on health and education in India
Researchers connected to the project: Sten Widmalm, FD, Co-operating institutions: The Institute of Social Sciences, New Delhi; The Institute for Social and Economic Change, Bangalore; Jawaharlal Nehru University, New Delhi; Oslo University, Oslo. Funding agency: The Faculty of Social Sciences, Uppsala University.
During the 1990s decentralisation was prescribed by bilateral donors and major economic players as a general solution to development problems. The World Bank, for example, argues for the devolution of power almost as if it were the panacea bringing "the advancement of 'good government' and fiscal responsibility", and above all more democracy (Manor 1995:81). Today, however, policy makers recognise that what determines the outcome of decentralisation is a more complicated issue. Or as one observer puts it, decentralisation can in one context lead to improved democratic performance, while in another it can lead to anything from a decline in economic growth to "ethnic strife and civil war" (Yusuf 1999). Against this background the panchayat reforms initiated in India in the 1980s and 1990s, which may turn out to be one of the world's largest decentralisation schemes, naturally attracts attention.[100]

Organising Research and Higher Education
Policies for research and higher education are concerned with two fundamental questions. First, on what scale and in what proportions should these activities be conducted, and where in the country should they be carried out? Second, what rules should govern decision-making within universities and research councils? The project is devoted to the latter question. Main disciplinary focus: Political theory, Public administration. Researchers connected to the project: Sverker Gustavsson, prof. Keywords: research policy, higher education policy, academic freedom.[101]

[99] Ibid.
[100] http://www.statsvet.uu.se/research/projects.asp?id=80&action=info
[101] http://www.statsvet.uu.se/research/projects.asp?id=11&action=info

Avslutade externfinansierade projekt

Hur blir skolan innovativ? Skolkultur som framgångsfaktor
Researchers connected to the project: Li Bennich-Björkman, docent, Helena Larsson, Komrev (tidigare assistent i projektet). Anders Persson, Sociologiska institutionen, Lund. Funding agency: Svenska Kommunförbundet.
The aim of this research project is to investigate factors which
a) distinguish poorly performing schools from better performing ones
b) identify elements significant of succcessful instiutional change within the realm of school improvement. Change is a process, but sofar we still have a limited knowledge as to how that process should be managed, including the initial preconditions, in order to result in sustainable and positive change. The empirical object is Swedish "högstadiet" (grades 7-9), and schools taking part in the study have either exposed a positive development during the 1990s (4 schools) and a negative development (3 schools). The research project is planned to be completed during 2002 and presented in a book (SNS förlag) and in a common publication together with other research projects in similar areas (november 2002).[102]

Avhandlingar år 1997-2003
Borevi, Karin: Välfärdsstaten i det mångkulturella samhället. - Uppsala, 2002. - 343p.

[102] http://www.statsvet.uu.se/research/projects.asp?id=74&action=info

Utbildningsvetenskapliga fakulteten

Institutionen för lärarutbildning

Mycket av forskningen vid Institutionen för lärarutbildning är nära sammanflätad med den vid Pedagogiska institutionen, och enligt planerna skall de två institutionerna sammanföras under de närmsta åren.

Lärares arbete

Inom lärares bedrivs forskning inom områdena Lärande, ansvarig Bo Johansson, docent och Skolutveckling, ansvarig Christer Stensmo, docent.

Lärande
Ansvarig Bo Johansson, docent, forskning bedrivs för närvarande inom tre olika områden:
1. Trafikfostran och trafikolyckor bland barn. De frågställningar vi arbetar med berör den trafikfostran barnen får i hemmet, i förskolan resp. skolan, och de effekter denna fostran har på risken för trafikolycka. Hittills har vi genomfört två omfattande enkäkundersökningar (Johansson, Drott och Åström, under publicering) över sambandet mellan trafikfostran i hemmet och risken för trafikolycka, samt en preliminär undersökning av trafikfostran i förskolan (Nealis, 1995). Den förra undersökningen visar att ju mer trafikfostran föräldrar uppger att de bedriver med sina barn, desto fler olyckor rapporterar de att barnen råkat ut för. Vad kan detta paradoxala resultat bero på? Kan det vara så att trafikträningen lockar barnen att ge sig ut i farligare trafikmiljöer eller är det så att dessa barn redan är i trafikmiljön i stor utsträckning och att föräldrarnas träning faktiskt hjälper barnen? Vi har nu genomfört kvalitativa intervjuer med ett antal föräldrar med barn i skolstartsåldrarna och är i färd med att analysera materialet för att söka förstå hur föräldrarna tänker kring barnens vistelse i trafik, trafikfaror och trafikfostran (inklusive samverkan med förskola/skola).
2. Barns matematikfärdigheter vid skolstarten Ett flertal undersökningar har genomförts av utvecklingen av barns matematiska färdigheter under förskole- och skolstartsåldern (4 - 7 år), vilka visar att färdigheten i aritmetik är beroende av hur väl barnen behärskar talserien (Johansson, 1994, 1999, in preparation). Den aritmetiska färdigheten studeras genom att ge barnen uppgifter av typ 16+7=? (Tänk dig att du har 16 enkronor och så får du 7 till, hur många har du då allt som allt?) och, efter att barnet löst uppgiften, intervjua det om hur det gick tillväga. Det visar sig då att det de tankeformer barnen beskriver går att gruppera i 4 - 5 huvudkategorier. Den enklaste är att barnen räknar båda talen, dvs först räknar från 1 till 16 och sedan räknar vidare till 23. En av de mer avancerade strategierna är att dela upp talet i enklare tal, t ex genom att utnyttja 10-talet, dvs "Först tog jag 4 och lade till 16, då fick jag 20. Sen la jag till 3, 23". Barnens behärskande av talserien undersöks genom att be dem räkna från 1 och framåt, att räkna baklänges (t ex från 13 till 8), att tala om vilka dubblor de kan (1+1=2, 2+2=4, osv) och att dela upp tal i komponenter (5 kan delas upp i 5+0, 4+1, 3+2, osv).

Undervisningsprocessen beforskas även och det har inletts ett samarbete med forskare vid Matematiska institutionen.
3. Specialpedagogik Inom detta område bedriver vi två typer av projekt: dels deltar vi tillsamman med skolans ordinarie lärarpersonal i utvärderingen av försöksverksamhet som pågått längre eller kortare tid, dels ger vi handledning till lärare som själva genomför utvärderingsarbetet. För närvarande är vi involverade i tre projekt. [103]

[103] http://www.ilu.uu.se/forskning/LARARB/html/hell%E4rande.htm

Pågående externfinansierade projekt inom Lärares arbete

Matematiska symboler och matematisk begreppsbildning. En studie av utvecklingen av några matematiska begrepp under de tidiga skolåren
Bo Johansson, docent, 2002-2003, Vetenskapsrådets Utbildningsvetenskapliga kommitté.
Studien består av två delprojket; i den första undersöks den matematiska begreppsbildningen i åldrarna kring skolstarten, i den andra är inriktningen på den matematiska begreppsbildningen efter några år i skolan. En frågeställning i det första delprojektet är sambandet mellan sifferskrivning och utvecklingen av färdigheten att lösa aritmetiska uppgifter. Redan i åldern 4 till 5 år börjar barn kunna skriva några av siffrorna från 0 till 9. Är denna färdighet kopplad till en tidig utveckling av förmågan att lösa aritmetiska uppgifter eller är det tvärtom så att sifferskrivningen är ett hinder för den tidiga matematiska utvecklingen? En annan frågeställning berör värdet av att kunna "rabbla" upp talorden, är detta endast en mekanisk färdighet utan samband med den fortsatta matematiska utvecklingen eller är det tvärtom så att behärskandet av räkneramsan möjliggör för barnen att att komma på smarta lösningar på aritmetiska problem? Dessa frågeställningar skall studeras genom att undersöka barns (ålder 5 - 9 år) behärskande av sifferskrivning, de metoder barnen använder för att beteckna antal, deras behärskande av räkneramsan och hur de går tillväga för att lösa enkla aritmetiska uppgifter. I delprojekt två undersöks skolelevers förmåga att lösa enkla uppgifter i bråkräkning och i vilken utsträckning detta är kopplat till hur barnen går tillväga för att lösa aritmetiska problem och till barnens färdigheter i att hantera strukturer i talraden (t ex "2-hopp", dvs kunna 2, 4, 6... etc). Parallellt med detta genomförs även historiska undersökningar av bl a hur införandet av de arabiska siffrorna kom att påverka aritmetiken. Ett övergripande syfte med projektet är att ta fram kunskap om den tidiga begreppsbildningen som skall vara användbar vid utvecklingen av undervisningen i matematik i förskoleklass samt under de första åren i skolan.[104]

Utvärdering av försöksverksamheten med utbildning utan timplan i grundskolan
Projektledare: Karin Hadenius, univ. lekt. Finansiering: Utbildningsdepartementet, timplanedelegationen. Projektet startades 1 maj 2002 och håller på i tre år, dvs till vt 2005. Assistenter: Per Olov Rapp och Anna Granlund. Kortvariga insatser har också gjorts av Sam Douhan, Anna Maria Silveira och Yvonne Lindberg.
I föreliggande projekt studeras hur processerna ser ut för arbete med målen och för beslut om fördelning av resurser, om organisation av skolans verksamhet. Studien skall belysa vilka förändringar härvidlag som försöksverksamheten eventuellt fört med sig. Jämförelser görs med processerna i skolor utanför försöksverksamheten. Metoder och system för utvärdering skall också studeras, liksom konsekvenserna av den nya styrningen vad beträffar resursfördelning mellan kärnämnen och estetiska ämnen. Även i dessa delar görs jämförelser med skolor utanför försöksverksamheten.

Projektet fokuserar de olika parternas delaktighet i planering och beslut. Med parter avses här lärare, skolledning, elever och föräldrar. Planering innebär bland annat arbetet med mål, former för elev- och föräldrainflytande, maktstrukturer inom lärarkollegiet. Utvärderingen omfattar studier av processer, där jämförelse görs med förhållanden före försöksverksamheten i samma skolor, men också med skolor som inte deltar i försök utan timplan. Systemen för utvärdering, samt skolornas kvalitetsredovisningar analyseras på samma sätt i ett jämförande perspektiv.

Datainsamling sker i tre kommuner tillhörande tre olika nätverk, samt i en kommun utanför försöksverksamheten. De skolor som ingår i studien är skolor med årskurs 7 –9, och med minst 25 lärare anställda i dessa årskurser sedan tiden före försöksverksamhetens start.

Nätverk inom Lärares arbete
Det finns samarbete med forskare vid Matematiska institutionen.

[104] http://vrproj.vr.se/detail.asp?arendeid=3766

Forskningsenheten Didaktik/Studies of Meaning-making and Educational Discourses (SMED)

Didaktik betyder undervisningslära. Som forskningstradition belyser didaktiken undervisning och lärande och dess historiska och aktuella förutsättningar genom att se till innehållet i dessa aktiviteter. Med innehåll avses exempelvis det kunskapsinnehåll som skolan är tänkt att förmedla, men också de föreställningar om människan och hennes relation till sig själv, andra och omvärlden som följer av ett bestämt kunskapsinnehåll. Didaktiken som forskningsfält överskrider skolan som institution och forskar om kunskapandets och lärandets värdemässiga förutsättningar och konsekvenser i de sammanhang där pedagogiska och didaktiska aktiviteter äger rum. Didaktik som forskning om undervisning lyfter särskilt fram tre sätt att betrakta denna process, nämligen som politik, moral och kommunikation. [105]

Enheten för didaktik består av två forskningsområden: Studies of Meaning-making and Educational Discourses (SMED) ledd av Leif Östman, doc. och Pedagogisk teori ansvarig Carl-Anders Säfström, doc.

Inom gruppen SMED bedrivs forskning om såväl institionaliserade undervisningstraditioner som lärande- och socialisationsprocesser i kommunikativa situationer. Forskningen inrymmer därmed såväl historiska studier av vilka kunskapsdomäner och moraliska diskurspraktiker som har institutionaliserats inom skolans ämnen, studier av vilka dimensioner – personella, interpersonella (sociala) och institutionella – som påverkar individers lärande av specifika kunskaper och moraliska förhållningssätt (t.ex. gentemot naturen, kroppen, det andra könet), som analyser av normaliseringsprocessers situationella och institutionella villkor i klassrummet.

Både historiska analyser och klassrummsanalyser används och för att kunna genomföra de två sistnämnda typerna av studier krävs en kombination av dessa.

Viktiga inspirationskällor för forskningen är det sociokulturella perspektivet på lärande, pragmatism, diskursteori och den sene Wittgensteins arbeten.

För närvarande bedrivs forskningen inom följande didaktiska kunskapsområden: de naturvetenskapliga ämnena, teknik, geografi, miljö och hälsa.

Pågående externfinansierade projekt inom SMED

Lärande i Naturvetenskap och Teknik

Projektet är indelat i två parallella delar: ett skolutvecklings- och ett forskningsprojekt. I det förra ges ca 40 lärare inom fyra skolområden i Uppsala kommun stöd i arbetet med att utveckla sin no- och teknikundervisningen. Stödet ges i form av att en handledarresurs är knuten till medverkande skolor. Vidare genomförs 3 konferenser per termin vars syfte är att dels presentera nya medoder och didaktiska resonemang, dels utbyta erfarenheter mellan skolor. Därtill bidrar kommunen med en resurs till varje skola för utvecklingsarbetet. Kopplat till utvecklingsprojektet finns ett ”team” vars uppgift är att sammanföra och systematisera kunskaperna från utvecklingsarbetet och forskningen. Detta arbete används som underlag för konferenserna och skolornas utvecklingsarbete. Därtill dokumenteras detta arbete och det övergripande syftet är därvidlag att producera rapporter som skall vara tillgängliga för landets lärare i de naturiorienterande ämnena och teknik.

Syftet med forskningsprojektet är att utveckla ett angrepssätt för att att analysera komplexa didaktiska relationer – relationen mellan lärande och socialisation, erfarenhet och situation samt undervisning och lärande/socialisation – med hjälp av pragmatism och Wittgensteins senare arbeten. Denna utveckling kan beskrivas som ett försök att beakta och införliva såväl läroplansteorins intresse för och kunskaper om socialisation och utbildningens reproduktiva funktion som den sociokulturella forskningens fokus och insikter om lärandets kontextuella villkor.

Analyserna görs på klassrumssamtal inom ämnet teknik och de naturorienterande ämnena på grundskolan. Det empiriska materialet består av videoinspelningar av undervisning i de klasser som ingår i projektet, vilket innebär att vi följer fyra klasser från åk 4 till åk 9.

[105] http://www.ilu.uu.se/forskning/didaktik/index.htm

Projektet, som är ett samarbetsprojekt mellan pedagogiska institutionen (Ulla Riis, prof), ILU och Uppsala kommun, startades 1 juli 1999 och beräknas pågå fram till den 30 juni 2005. Finansiär är Björn Svedbergs stiftelse för naturvetenskap och teknik vid Uppsala universitet. Projektledare är Leif Östman. Övriga medarbetare är doktoranderna Jonas Almqvist, Eva Lundqvist, Malena Lidar och metodikerna Christina Björksten, univ. adj., Börje Ekstig, univ. lekt., Johnny Häger, univ. adj. och Staffan Sjöberg, univ. lekt.

Avslutade externfinansierade projekt inom SMED

Miljöundervisning i ett demokrati- och konsumentperspektiv
Det Skolverksfinansierade projektet är ett kombinerat forsknings- och utvecklingsprojekt. Vad gäller utvecklingsprojektet är syftet att utifrån relevant forskning och utvecklingsarbeten utveckla och utprova en modell av miljöundervisning i No-undervisning där både ett demokratiskt och miljömoraliskt perspektiv (medborgar- respektive konsumentperspektiv) inbegrips. Eller uttryckt något annorlunda: syftet är att utveckla och prova att integrera utbildning om hållbar utveckling i No-undervisningen.

Vad gäller forskningsprojektet är syftet att utveckla ett koherrent angreppssätt för att analysera tre aspekter av lärande, nämligen lärande av: A. naturvetenskapliga kunskaper,
B. miljömoraliska kunskaper och C. demokratiska färdigheter.

Under projektet följdes en klass från åk 7 till åk 9 genom videosinspelning. I projektet ingick en lärare som undervisande klassen och som tillsammans med forskningspersonalen planerade undervisningen. Projektledare var Leif Östman.

Avslutad fakultetsfinansierad och övrig forskning inom SMED

Vad lär sig studenter under laborationer och fältstudier?
Hösten 1998 startades ett forskningsprojekt med medel från Teknisk naturvetenskaplig fakultet och Nämnden för lärarutbildning. Projektledare var Leif Östman, docent och medarbetare var Per-Olof Wickman (LHS). Syftet med forskningsansatsen var att bättre förstå hur laborationer och fältarbete påverkar studenters lärande under grundutbildningen i biologi och kemi vid Uppsala Universitet. Internationellt har intresset för lärandeprocesser ökat och laborationer lämpar sig särskilt väl för sådana analyser genom att studenterna arbetar tillsammans och genom samtal löser problem som har med förståelse att göra. Tidigare analyser av lärande har i stor utsträckning varit fokuserade på resultatet av lärande.

Projektet bedrevs utifrån i huvudsak två ambitioner: 1) jämförande fallstudier av laborationer med olika syften och arbetsformer, 2 seminarier med undervisande lärare för att diskutera resultaten.

Nätverk i anslutning till SMED

Nationella nätverket för SocioKulturella Studier (NSKS)
Nätverket, som stöds av Vetenskapsrådet, leds av professor Roger Säljö vid Göteborgs universitet och med Leif Östman som en av fem medsökande forskningsledare. Syftet med nätverket är att skapa ett bestående samarbete mellan högskolor och institutioner som bedriver forskning om lärande, kunskapsbildning och kommunikation inom ett sociokulturellt perspektiv. Nätverket har cirka fyrtio medlemmar från universitet och högskolor spridda över landet och träffas en till två gånger per termin för att diskutera deltagarnas pågående forskning. Vid varje tillfälle inbjuds framträdande internationella forskare.

Pågående avhandlingsarbeten i anslutning till SMED
(med Leif Östman som handledare eller bitr. handledare)

Almqvist, Jonas (Pedagogik, UU)
Den avhandling Almqvist skriver handlar om införande och utvecklande av IT-användningen i den svenska grundskolans klassrum, särskilt i No-undervisningen. En central del i denna forskning består i

att, i den politiska utbildningsretoriken, klargöra olika sätt att förhålla sig till tekniken och dess användning i klassrummet historiskt. En annan är att, med hjälp av videofilmning i fyra olika skolor, studera elevers lärande i samband med användningen av IT i No-undervisningen. Allt detta görs inom ramen det så kallade Lärnot-projektet där han också verkar som projektsamordnare. [106]

Andersson, Karin (Idrott och hälsa, ÖU)
I avhandlingsarbetet studeras individers meningsskapande i öppna och direkta naturmöten: möten med naturen som inte styrs av några kunskapsintentioner eller andra systemiska syften. Syftet med analyserna är att utröna om dessa typer av naturmöten skapar specifika förutsättningar för ett miljömoraliskt meningsskapande jämfört med indirekta (t.ex. möten med naturen via läroböcker) och direkta slutna naturmöten (möten med naturen som styrs av specifika syften eller intentioner), dels undersöka om dessa eventuella skillander i förutsättningar även ger upphov till skillnader vad gäller miljömoraliska innehåll.

Lidar, Malena (Pedagogik, UU)
I sitt avhandlingsarbete studerar Malena Lidar hur meningsskapande och/eller lärande av naturvetenskap i skolan sker och vad som påverkar lärandet i olika riktningar. Den övergripande frågan som ställs är: Vad är det som påverkar att elever lär sig just det de lär sig? Elever har med sig en mängd olika erfarenheter in i klassrummet och de får i klassrumssituationen en mängd nya impulser. Impulser kan vara instruktioner från läraren, läroböcker, media, fysiska föremål, uppgifter med varierande syften och utformningar, elevernas moraliska eller estetiska värderingar eller att det finns en speciell kultur i klassrummet; listan kan göras oändligt lång. Men vilka erfarenheter blir relevanta för att göra det eleverna upplever meningsfullt och vad är det som leder vidare? Studierna utförs genom att videofilma och analysera elevers och lärares arbete under no-lektioner i tre skolor under sex års tid.

Lundegård, Iann (Didaktik, SU)
Genom min avhandling vill jag bidra till en ökad förståelse för hur kunskap och följemening (natursyn) i NV-undervisningen blir relevant för ungdomar när de ska tackla verkliga problem som berör deras egen framtid. Samtidigt vill jag få en bild av hur naturvetenskapliga forskningsresultat inom miljöområdet transformeras och blir användbara för elever på gymnasienivå. Hur behandlas forskningsresultat och expertkunskaper i en gymnasiepraktik och hur blir de till värdefrågor? Jag vill även bidra till en diskussion kring begreppet handling i undervisningssammanhang.Arbetet handlar om elevers syn på miljö och hållbar utveckling och en viktig utgångspunkt i studierna är att frågorna kring vad som utgör de stora hoten mot miljön är omstridda. Såväl de etiska som de faktamässiga aspekterna i vad som är hållbart i framtiden är alltid föremål för demokratisk debatt och förhandling. I mina studier vill jag genom intervjuer försöka ta reda på hur gymnasieelever talar om miljö, hur de relaterar sina ställningstaganden, handlingar och beslut i miljöfrågor till sina egen individuella livshistorier. En hypotes som jag har är att samhällets syn på miljöfrågor och hållbar utveckling i stort bottnar i några stora berättelser om miljöproblematiken. I min ansats utgår jag också från att dessa berättelser, såväl på ett samhälleligt plan som på ett individuellt, innehåller värderingar om och hur människor ska leva sina liv. Människor berättar sina individuella historier inom kontexten av de stora samhälleliga berättelserna. Mitt forskningsintresse handlar bl.a. om att ta reda på, på hur enskilda elevers egna livsberättelser hämtat näring i miljöfrågornas stora berättelser.

Lundqvist, Eva (Pedagogik, UU)
I sitt avhandlingsarbete studerar Eva Lundqvist lärare och eleverssamtal i no-undervisningen. Genom att studera videoinspelade samtalssekvenser analyseras det språkbruk som förekommer i undervisningssituationen (de videoskevenser som analyseras är inspelade inom ramen för Lärnot-projektet). Analyserna fokuserar dels det språkbruk (i termer av hävdande av kunskap) som dels läraren använder, dels det språkbruk som eleven använder vid diskussioner kring naturvetenskap. Sammanfattningsvis kan sägas att Lundqvist studerar språkbrukets betydelse för elevens lärande, deltagande och demokratifostran.

[106] http://www.ilu.uu.se/forskning/didaktik/medlemmar/jonas.html#A

Molin, Lena (Kulturgeografi, UU)
Avhandlingsämnets preliminära rubrik är ”Om rummets moral(er). Skolämnet geografi som bärare av demokratiska värden”. Avhandlingen är en ämnesdidaktisk studie som syftar till att problematisera och skapa kunskap om undervisningens och inlärningens innehåll. Studien ansluter sig till det läroplansteoretiska fältet och prioriterar frågan om ämnets legitimitet genom att diskutera de mål man vill uppnå genom ämnet ifråga. Den erbjudna skolkunskapen eller valet av innehåll analyseras och problematiseras ur tre sammanhängande aspekter; skolkunskapen som beroende av historiska och sociala faktorer med utrymme för olika uttolkningar som konkret ämnesinnehåll, skolkunskapen i relation till vetenskapliga discipliner, skolkunskapen som uttryck för politisk styrning. Studien avslutas med en diskussion om geografiämnets möjligheter att bidra till läroplanens övergripande målsättning - demokratifostran.

Quennerstedt, Mikael (Pedagogik, ÖU)
Avhandlingen 'Att lära sig hälsa' tar sin utgångspunkt i en pragmatisk och diskursteoretisk position för att försöka förstå undervisning ur ett hälsoperspektiv. Det är en diskursanalytisk, didaktiskt inriktad studie av hälsoundervisningens innehåll i skolan. Den består dels av en studie av lokalt formulerade arbetsplaner och betygskriterier i skolämnet idrott och hälsa på grund- och gymnasieskolan, samt dels av en re-analys av några didaktiska avhandlingar i ämnena hemkunskap, samhällskunskap samt naturkunskap/biologi. Dessa ämnen är de som historiskt främst fokuserat olika aspekter av hälsa. Det som fokuseras i är då dels själva hälsoundervisningen och dels undervisning som hälsoutvecklande i sig.

Quennerstedt deltar även i projektet 'Idrott och hälsa i Sveriges skolor' som är ett mångvetenskapligt nationellt utvärderingsprojekt som genom en kombination av olika forskningsmetoder (enkäter, intervjuer, textanalyser, videoanalyser) syftar till att utvärdera innehållet i skolämnet idrott och hälsa

Sundberg, Marie (Sociologi, ÖU)
Ahandlingsämnet är ”Institutionaliserade kroppsmöten i skolämnet idrott och hälsa”. Avhandlingsprojektet har två syften. Dels ett teoretiskt/metodologiskt syfte som handlar om att utveckla ett angreppssätt för in situ studier av institutionaliserade diskurser. Dels ett substantiellt syfte med fokus på skolämnet idrott och hälsas kroppsdiskurser.

Studien hämtar inspiration från Michel Foucaults diskursteoretiska angreppssätt. Ett specifikt intresse är riktat mot makt- och kunskapsordning, där maktens yttringar vad gäller etablerandet av relationer till den egna kroppen fokuseras. Med diskurser avses här regelbundna handlingar i en specifik verksamhet. För att kunna operationalisera Foucaults diskursperspektiv in situ, specificeras angreppssättet med hjälp av handlingsteorier som utgår från relationella och ömsesidiga aspekter på människors vardagliga möten och handlingar. I analysen är det såväl språkanvändning som kroppshandlingar som står i fokus.

Det empiriska materialet utgörs av videoinspelningar av idrott och hälsa lektioner. Lärarens tal till eleverna och elevernas handlingar analyseras utifrån frågor som: Hur talas det om kropp och rörelse? Vad framstår som de lämpliga kropparna i de handlingar som görs? Vilka kroppar framhålls som de normala? Denna analys kompletteras med en historisk studie bestående av textanalyser av kursplaner och arbetsplaner i skolämnet idrott och hälsa.

Svennbeck, Margareta (Pedagogik, UU)
Avhandlingsämnets preliminära titel är ”Etik och kunskapande inom NO-utbildning. Analyser ur genusperspektiv av förhållningssätt till naturen och kunskapsvägar”. I avhandlingen diskuteras miljöfostran i relation till målsättningar - i Lpo 94, Lpf 94 och kursplanerna för de naturorienterande ämnena - om att utveckla omsorg om och respekt för naturen. Genusperspektivet i avhandlingen bygger på den kvalitativa aspekten av jämställdhet som talar om manliga och kvinnliga perspektiv respektive kvinnors och mäns erfarenheter, kunskaper och värderingar. Hur dessa målsättningar hanteras och relateras till varandra inom NO-utbildning undersöks via analyser av förhållningssätt till naturen och kunskapsvägar.

Avhandlingen har tre syften:

1. att analysera vilka förhållningssätt och vägar till kunskaper om naturen som inkluderas respektive exkluderas i fysikdiskursen(erna).
2. att diskutera konsekvenserna/betydelsen av denna inkludering/exkludering ur ett genus- respektive miljöfostransperspektiv.
3. att relatera resultaten från avhandlingens analyser till NO-utbildningens utveckling under slutet av 1900-talet.[107]

Öhman, Johan (Pedagogik, ÖU)
I fokus för detta avhandlingsprojekt står de processer där människor i olika utbildningsverksamheter lär sig en miljömoral. Avhandlingsprojekt kan sägas inrymma tre syften: ett av teoretiskt/metodologiskt slag, ett av moralfilosofiskt slag och ett av substantiellt slag. Det teoretiska och metodologiska syftet är att utveckla ett angreppssätt som möjliggör beskrivningar och analyser in situ av processer där moralisk meningskapas. En central ambition är härvid att i detta angreppssätt kunna ta hänsyn till såväl meningsskapandets personella som interpersonella och institutionella dimensioner. Avhandlingsprojektet tar sin utgångspunkt i det sociokulturella perspektivet på moraliskt lärande och utveckling. Detta sociokulturella perspektiv vidareutvecklas med hjälp av Deweys transaktionella perspektiv vilket specificeras med Wittgensteins språkspelsbegrepp. Utifrån detta transaktionella perspektiv utvecklas ett sätt att beskriva den moraliska dimensionen i människors handlingar. Det substantiella syftet handlar om att med hjälp av ovanstående angreppssätt och sätt att se på moral utveckla kunskap om de processer som sker i olika former av utbildningsverksamhet där människor skapar moralisk mening om naturen. Det empiriska underlaget i avhandlingen utgörs av transkript från videoinspelningar av konversationer mellan studerande och mellan studerande och lärare i olika undervisningssituationer.

Forskningsenheten Didaktik/Pedagogisk teori

Pågående externfinansierade projekt inom Pedagogisk teori

State of the art review of current education for peace and democracy in Sri Lanka and recommendations on possible ways to move forward
The project offered both a conceptual framework suitable for the types of problems it adressed and for its interpretations of the situation at hand in Sri Lanka in addition to providing a model for projects consistent with both. This total approach included the role of education in fostering citizenship, to involve all communities in a non-discriminatory manner, and emphasized critical thinking and on teachers as facilitators of change.
The analysis was carried out multi-methodologically, incorporating interviews, text-analysis, and questionnaries. A draft report was completed, and discussed at three workshops held with stakeholders, including representatives of the ministry of Education, the National institute of education, other relevant governmental and non-governmental organisations, school principals, academics and officers of Sida in addition to representatives of other international agencies working in Sri Lanka.
Säfström, Carl Anders, m.fl. (2001): Education and intercultural democrazy. Report on current efforts to facilitate democratic and pluralist values through primary and secondary education in Sri Lanka. Reports from Sida, Department for democracy and social development education division.

Valideringsprojektet
I projektet utförs en kritisk analys av den radikala omsvängning av synen på utbildning, undervisning och lärande som retoriken kring ”kunskapssamhället”, ”livslångt lärande”, ”validering” osv förutsätter. I projektet utförs analyser av dokument på tre ’nivåer’, internationellt (EU-dokument), nationellt (propositioner, motioner och andra policy dokument), och lokalt (utbildningsplaner, universitetets policy för validering etc). Speciellt intressant är den betoning av individens behov som lyfts fram i dessa dokument samtidigt som dessa behov enbart definieras i ekonomiska termer: homo economicus.

[107] http://www.anst.uu.se/esbjlars/filer/udr_margareta_svennbeck.html

Inom projktet har också en kartläggning utförts om olika tillämpningsfält för validering, så som de framträder i propositioner och motioner (vilket uppvisar motstridigheter och motsägelser) samt kritiska analyser av test och provkonstruktion som valideringsproblematiken förutsätter. Finansierat av Rekryteringsdelegationen/Uppsala universitet.

Nätverk inom Pedagogisk teori

Approaches to difference; education democracy and justice
Internationellt forskningsnätverk på seminariets tema med professor Gert Biesta, Exeter University, England och Örebro universitet, och professor Sharon Todd, York University, Canada.

Pågående avhandlingsarbete inom Pedagogisk teori

Månsson, Niclas
My research lies in the field of educational studies. In my dissertation I address the question why some social groups classify some people and groups as stranger than others. The first part of the study regards the logic behind the social construction of the stranger. The second part considers the question of living with the stranger. Hopefully my study will contribute to a deeper theoretical understanding about the origins of social marginalisation and exclusion, and offer an alternative moral approach towards living with difference.

All societies produces strangers and every society produce strangers in its own specific way. Strangers are found in multicultural societies where there should be no difference that makes a difference as well as in homogeneous societies where it is easy to diverge from others. If the stranger is produced by the society the stranger is a social relation conceived in the opposite to something or somebody else. To understand the logic behind the social construction of the stranger and to answer the question why some social groups classify some people as stranger than others I focus the stranger in the writings of the Polish sociologist Zygmunt Bauman. Bauman – who is a critical commentator on the contemporary human condition – returns consistently and stubbornly to the stranger in order to disclose and to understand the thoughts behind human estrangement and social exclusion. Bauman's writings teach us that there is more to the stranger than first meets the eye.[108]

Digital litteratur och flexibelt lärande

Forskningsprogrammet Digital litteratur, som bedrivs i samverkan med Institutionen för numerisk analys och datalogi/CID vid Kungl. Tekniska Högskolan, ägnas åt utveckling av metoder och verktyg för arbete med digitala material för forsknings- och undervisningsändamål. Ansvarig är Donald Broady, prof. [109]

Pågående externfinansierade projekt inom Digital litteratur
Bl.a. pågående deltagande i WGLN (Wallenberg Global Learning Network), ett samarbete mellan Stanford University, några tyska universitet, Uppsala universitet, Karolinska institutet och Kungl. Tekniska Högskolan. Donald Broady director för Uppsala Learning Lab 1999-2001 och sedan dess koordinator för ett flertal projekt, bl.a. "Content archives, student portfolios & 3D environments" (APE)[110], samt den svenska medverkan i "Integrating Research Into the Teaching Environment" (I-rite)[111] och "Personalized Access to Distributed Learning Repositories" (PADLR). Finansiering från Knut och Alice Wallenbergs stiftelse. Se vidare nedan under Uppsala Learning Lab.[112]

Utbildnings- och kultursociologi (SEC)[113]

Ansvarig är Donald Broady, prof.

[108] http://www.anst.uu.se/esbjlars/filer/udr_niclas_mansson.html
[109] http://www.skeptron.ilu.uu.se/broady/dl/
[110] http://www.skeptron.ilu.uu.se/broady/dl/ape-proposal-991031.htm
[111] http://www.skeptron.ilu.uu.se/broady/dl/irite.htm
[112] http://www.swedishlearninglab.org/
[113] http://www.skeptron.ilu.uu.se/broady/sec/

I flertalet utbildningsssociologiska studier anläggs två perspektiv. Å ena sidan utforskar vi utbildningstrategier, dvs. hur skilda sociala grupper använder utbildningsystemet. Å andra sidan vill vi förstå fältet av utbildningsinstitutioner, dvs. systemet av relationer mellan de positioner som besättas av olika lärosäten, skolor, utbildningsinriktningar. Särskilt intresse ägnas åt förhållandet mellan vad studenter, elever eller lärare har i bagaget (kulturellt kapital och andra tillgångar) och den ordning som råder inom utbildningsväsendet och i den sociala världen. Flertalet kultursociologiska studier ägnas f.n. åt undersökningar av skilda slag av fält i Pierre Bourdieus mening. Ett nytillkommet område är ”Hälsa och sjukdom”[114] som koordineras av Karin Anna Petersen, FD, och Staf Callewaert, prof. emeritus.

Pågående externfinansierade projekt inom SEC

Kampen om studenterna. Det svenska högskolefältet och lärosätenas rekryteringsstrategier 1993-2003
Forskningsprojektet är finansierat av Vetenskapsrådet, HS. Projektperiod jan 2002-dec 2004. Projektledare: Donald Broady (prof.). Medarbetare: Anna-Maria Ahlen (doktorand), Mikael Börjesson (doktorand), Ingegerd Gunvik Grönbladh (doktorand), Jonas Gustafsson, (FD), Elisabeth Hultqvist, (FD), Ida Lidegran (doktorand), Ingrid Nordkvist, Mikael Palme (doktorand).
Projektet handlar om att studera konkurrensen inom det svenska högskolefältet under perioden 1993-2003. Dels ska projektet mynna ut i en översiktlig bild med “kartor” över polariteter och hierarkier inom det svenska högskolefältet under 1990-talet. Totalregister över samtliga studenter i den svenska högskolan används. Studenternas sociala bakgrund används för att karaktärisera olika utbildningars inriktningar. Dels ska projektet användas för att studera utbildningsinstitutionerna åren 2002-2003 och utbildningsinstitutionernas strategier för att rekrytera studenter.[115]

Gymnasieskolan som konkurrensfält
Forskningsprojektet är finansierat av Vetenskapsrådets Utbildningsvetenskapliga kommitté. Projektperiod jan 2002-dec 2004. Projektledare: Donald Broady (prof.). Medarbetare: Mikael Börjesson (doktorand), Jonas Gustafsson (FD), Elisabeth Hultqvist (FD), Ida Lidegran (doktorand), Sverker Lundin (doktorand), Ingrid Nordkvist, Marie Nordmark, Mikael Palme (doktorand), Monica Langerth Zetterman (doktorand).
Inom projektet görs översiktliga studier av elevrekryteringen till kommunala och fristående gymnasieskolor, program och grenar i hela riket, fördjupade studier av utvecklingen under 1990-talet i de tre regionerna Stockholm, Uppsala och Gävle samt pilotstudier av lärarkårens sammansättning och mobilitet i dessa tre regioner. I projektet används existerande totalregister över elevers kön, sociala bakgrund, nationella härkomst, betygsprestationer i grundskolan m.m. [116]

Formering för offentlighet. En kollektivbiografi över Stockholmskvinnor 1880-1920.
Finansiering: Riksbankens Jubileumsfond 2000-2005. Projektledare: Donald Broady (prof.). Medarbetare: Christina Florin (prof.), Boel Englund (docent), Ingrid Heyman (docent), Agneta Linné (prof.), Kerstin Skog-Ostlin (FD), Eva Trotzig (FD), Annika Ullman (docent), Jan-Ulf Andersson (doktorand), Mikael Börjesson (doktorand), Jonas Gustafsson (FD), Inger Hammar (FD), Lena Hammarberg (FD), Lena Kåreland (docent), Lovisa af Petersens (doktorand) och Monica Langerth Zetterman (doktorand).
I projektet studeras kretsar av kvinnor i Stockholm som vid sekelskiftet 1900 trädde ut i och bidrog till att forma offentligheten. I synnerhet fokuseras deras bidrag till moderna föreställningar om utbildning och kultur och etableringen av nya slags utbildningsinstitutioner. En prosoposofisk metod tillämpas vilket innebär att information om kvinnornas egenskaper och tillgångar – socialt ursprung, utbildningsbana, symboliskt, ekonomiskt och socialt kapital, sociala och kulturella praktiker- samlas in och bildar basen för analyser av deras levnadsbanor och strategier.[117]

[114] http://www.skeptron.ilu.uu.se/broady/sec/hos.htm
[115] http://www.skeptron.ilu.uu.se/broady/sec/kast.htm
[116] http://www.skeptron.ilu.uu.se/broady/sec/gyko.htm.
[117] http://www.skeptron.ilu.uu.se/broady/sec/ffo.htm

Sjuksköterskeutbildningar - rekrytering och yrkesidentitet under omstrukturering
Projektet, som ingår i området Hälsa och sjukdom och är förlagt till Pedagogiska institutionen, är en utbildnings- och kultursociologisk studie av sjuksköterskeutbildningen som professionsutbildning. Sjuksköterskeutbildningarnas aktuella omvandlingar har samband med flera faktorer: (1) sjuksköterskeyrket befinner sig i en professionaliseringsfas, där kraven finns att utbildningen ska bidra till att utveckla och säkerställa yrkeskompetensen och befästa yrkets ställning som profession; (2) vårdsektorns omstruktureringen med förändrad arbetsorganisation och ändrade relationer till klienterna; (3) rekryteringen till sjuksköterskeyrket framstår som allt viktigare med tanke på yrkets professionalisering och vårdens omstrukturering. Jämförbara förändringstendenser förekommer också inom andra yrken såsom läraryrken som påverkas av likartade omstruktureringar. Projektets fokus är rekryteringen till sjuksköterskeyrket och sjuksköterskans uppgifter i dagens arbetsliv. Särskilt uppmärksammas skillnader i rekrytering ur ett historiskt komparativt perspektiv och olika slags levnadsbanors och livserfarenheters betydelse för sjuksköterskeutbildningarna och banor inom arbetslivet. Ett parallellt forskningsprojekt om lärarutbildningarnas rekrytering och omvandlingar erbjuder jämförelsematerial. Projektledare: Karin Anna Petersen, FD. Period: 2002-2005, Finansiär: Vetenskapsrådets Utbildningsvetenskapliga kommitté. [118]

Genusperspektiv på barn- och ungdomslitteratur i skolan
Finansiering: Vetenskapsrådets Utbildningsvetenskapliga kommitté, 2002-2004, Lena Kåreland, docent. Medarbetare: Agneta Lindh-Munther, univ. lekt. och Lars Brink (Gävle) och Marika Andrae, FD. Från och med 2003 arbetar en doktorand Helen Asklund i projektet. Hon är knuten till litteraturvetenskapliga institutionen och kommer att doktorera inom ämnet litteraturvetenskap.

Projektet knyter an till den debatt som förs idag om vår kulturs bilder av manligt och kvinnligt. Det har inspirerats av aktuell debatt i lärarpressen och inom barnboksområdet. I en litteraturvetenskapligt inriktad del studeras texter som används i förskola och skola för att se hur pojkar och flickor skildras. Bland annat följande frågor tas upp: Uppträder pojkar och flickor på olika sätt i böckerna? Tillskrivs de olika egenskaper? Hur reagerar de inför svårigheter och hur löser de konflikter? Litteratursociologiska aspekter beaktas också. Pojkars och flickors läsning kommer bland annat att analyseras med hjälp av enkäter och intervjuer. Även ett urval läsprojekt som riktar sig till barn och ungdom skall studeras. Projektets andra huvuddel har pedagogisk inriktning och går ut på att undersöka på vilket sätt barn- och ungdomsböcker behandlas i förskolan och skolan. Hur uppfattar och tolkar lärare och elever litteraturen? Har genusaspekter betydelse vid lärarnas val av litteratur? Hur könsuppdelad är barns läsning idag? Samma texter studeras i projektets båda delar och de teoretiska utgångspunkterna är gemensamma. Projektet utgår bland annat från genus- och manlighetsforskning samt utvecklingspsykologisk och sociologisk forskning. Ett projekt av detta slag, där litteraturen står i centrum, ter sig angeläget mot bakgrund av de många rapporter från senare år som pekat på att bokläsningen bland barn och unga har minskat och på elevers bristande läsförmåga. Var fjärde svensk fjortonåring har svårigheter att ta sig igenom en text och förstå vad som står där. Många barn är negativa till läsning, och under 1990-talet har t.ex. TV-tittandet ökat markant på bekostnad av läsningen. Tyngdpunkten i projektet kommer att ligga på nyare litteratur för barn i olika åldrar, från småbarnsböcker och bilderböcker till ungdomsromaner. På så sätt ges möjligheter till jämförelser mellan böcker utgivna för barn i skilda åldrar. I och med att ungdomsboken ingår som en viktig del i projektet kommer tonårens speciella könsproblematik att kunna belysas, t.ex. konflikter i relation till vuxenvärlden och det omgivande samhället. Det är i förskolan som många barns första möte med litteratur och konst, t.ex. i bilderboken, äger rum. Att även bilderboken tas upp ter sig angeläget, då den klart dominerar förskolbarnens litteratur. Därmed behandlas en del av barnlitteraturen som hittills inte ägnats någon nämnvärd uppmärksamhet av forskarna. Samtidigt tas hänsyn till de önskemål som framhålls i den nya lärarutbildningen om forskning riktad mot förskolans behov. En viktig fråga för hela projektet gäller vilka värderingar i synen på manligt och kvinnlig som förmedlas till läsarna via litteraturen. Forskning har visat att uppfattningen om vad som skall betraktas som manligt respektive kvinnligt är väl utvecklad och integrerad i barns tänkande redan i sjuårsåldern. Projektet kan bidra till att ge kunskap om hur pojkar och flickor framställs i modernare svensk barn- och

[118] http://www.skeptron.ilu.uu.se/broady/sec/r-sjskut.htm

ungdomslitteratur. Det kan även belysa hur skildringen av pojkar och flickor i skönlitteraturen förändrats i linje med samhällets utveckling, särskilt i förhållande till den allmänna debatten om kvinnors situation och feminismens framväxt. I vilken utsträckning har gränserna för vad som kan anses tillåtet och lämpligt för respektive kön förändrats? Projektet kan vidare öka vår kunskap om hur barn och ungdomar uppfattar litteratur. Det kan få stor betydelse för att utveckla och stimulera forskningen inom lärarutbildningen. Det kan dessutom bidra till att utveckla metoder för hur litteraturens roll i skolundervisningen skall kunna förbättras.[119]

Den sociokulturella och pedagogiska miljöns betydelse för barns literacyutveckling.
Projektledare är Monica Axelsson, FD, Centrum för tvåspråkighetsforskning, SU. Medarbetare: Carina Fast, Institutionen för lärarutbildning, Uppsala universitet, och Elisabeth Björklund, Institutionen för pedagogik, didaktik, psykologi, Högskolan i Gävle. Finansieras av Vetenskapsrådet. Projektperiod: 2002-2005.

Studien om barns literacyutveckling syftar till att utforska hur barn socialiseras in i literacy. Vilka literacysituationer interagerar barn i hur tillämpas literacy vid dessa tillfällen? Syftet är att synliggöra den kunskap barn bär med sig i mötet med skolans mer formella läs- och skrivundervisning samt att undersöka hur barnens kunskap tas emot i skolan.

Centrala begrepp för studien är *literacy*, dvs förmågan och beredskapen att använda läsandet och skrivandet för att skapa ett innehåll i skriftspråket på ett sätt, som svarar mot de behov som finns i ett speciellt sociokulturellt sammanhang, *literacy-situationer*, dvs alla de tillfällen i vardagen där skriftspråket spelar en roll i människans liv samt *literacytillämpning* som innebär att människan använder sina kunskaper om läsandet och skrivandet i en speciell situation.

Projektet som omfattar studier av barn i förskoleåldern och följs upp under deras första termin i skolan har ett etnografiskt perspektiv. I projektet ingår tre delstudier. 1) ett tiotal barn från tre olika sociokulturella miljöer följs och observeras i hemmet, förskolan och på fritiden för att kartlägga vilka literacysituationer barnen interagerar i. 2) två förskolegrupper observeras för att utröna literacyintensiteten bland barnen i deras interaktion med varandra. 3) en grupp barn med svenska som andraspråk studeras i en förskola där personalen på ett medvetet sätt arbetar med barnens möte med skriven text genom t ex bokflodsprogram.[120]

Avslutade externfinasierade projekt inom SEC
Eliter och transnationella utbildningsstrategier
Finansiering: HSFR.

Rekrytering till högskolan under 1990-talet
Finansiering Högskoleverket 2001-2002.

Högskolan och det kulturella kapitalet; gymnasieskolan och det kulturella kapitalet
Ett flertal projekt finansierade av UHÄ, Rådet för forskning om universitet och högskolor, Skolverket.

Skolan under 1990-talet. Sociala förutsättningar och utbildningsstrategier
Finansiering Kommittén Välfärdsbokslut.

Den svenska gymnasieskolan i det nya Europa. Transnationella inslag i utbildningsinstitutionernas fält och elevernas levnadsbanor
Finansiering Skolverket.

INDE Capacity Building Programme
Finansiering Sida.

[119] http://vrproj.vr.se/detail.asp?arendeid=5546
[120] http://www.skeptron.ilu.uu.se/broady/sec/literacy/

Nätverk inom SEC

Formation des élites et internationalisation de la culture
Formation des élites et internationalisation de la culture är ett internationellt forskarnätverk som leds av Donald Broady (prof.) Institutionen för lärarutbildning, Uppsala universitet och Monique de Saint-Martin, École des Hautes Études en Sciences Sociales, Paris. Nätverket konstituerades under ett kollokvium i Stockholm i september 1993. Tonvikten ligger vid komparativa studier av elitrekrytering, dvs frågor kring hur toppskikten inom företag, förvaltningar, politiska partier, kulturlivet, organisationerna etc. utväljs och formas i skilda länder, framför allt i Europa. Dessutom fokuseras de aktuella tendenserna till "internationalisering" eller snarare "transnationalisering" eller "globalisering", varmed avses att de nationella eliterna, de nationella kulturerna, de nationella ekonomierna och juridiska systemen, de nationella utbildningssystemen etc blir allt mer beroende av förhållanden som skär tvärs över nationsgränserna. Bland teman för samarbetet inom nätverket kan nämnas: de europeiska eliternas beroende av grupper och institutioner utomlands; eliternas användning av studier och examina vid utländska lärosäten; det sociala värde som förtrogenhet med främmande språk och kulturer representerar; de internationella relationernas betydelse för aktuella förändringar inom de nationella utbildningssystemen i Europa; den aktuella nedmonteringen av den nationalstatliga styrningen, med effekter inom bl.a. de nationella utbildningssystemen. I nätverket ingår forskare från Algeriet, Belgien, Brasilien, Bulgarien, England, Finland, Frankrike, Grekland, Holland, Italien, Marocko, Norge, Portugal, Rumänien, Ryssland, Schweiz, Senegal, Storbritannien, Sverige, Tyskland och Ungern. Nätverket har arrangerat internationella konferenser i Paris, Moskva,. Stockholm och Uppsala.[121]

Forum för studier av utbildning och kultur
Forum för studier av utbildning och kultur startade 1993 som ett forskarnätverk i anslutning till Skolverkets basprogram Skolan som kultur- och arbetsmiljö. Förberedelserna för att konstituera nätverket började under hösten 1992. Den 3 februari 1993 samlades 22 forskare från hela landet till ett heldagsseminarium i Stockholm för att vidareutveckla planerna. Ansökan insändes till Skolverket den 25 februari 1993 (D.Broady: Forum för studier av utbildning och kultur. Plan för ett forskarnätverk i anslutning till Skolverkets basprogram Skolan som kultur- och arbetsmiljö, PM 1993-02-25).De tre gemensamma frågor som håller ihop nätverket är: Vad har olika grupper elever, lärare, skolledare i bagaget? Vilken ordning råder i skolans värld? Vad sker i mötet mellan det eleverna, lärarna, skolledarna har i bagaget och den ordning som råder i skolan? Kring dessa frågor samverkar forskare med hemvist inom skilda vetenskapliga traditioner och med tillgång till skilda slag av empiriska material. Nätverket utgör en kontaktyta mellan pågående och planerade projekt vid ett flertal forskningsmiljöer. Samordningen är måttfull och drives inte längre än att forskningstraditionerna tillåts verka på sina egna villkor. Nätverket leds av Donald Broady och Sverker Lindblad[122]

Forum för pedagogisk historia
Forum för pedagogisk historia är en arbetsgemenskap och en mötesplats för historiskt intresserade utbildningsforskare, lärare och studenter. Verksamheten har till syfte att främja utbildningshistorisk forskning; att motverka den "kollektiva minnesförlust" som gör att skolfrågorna i den offentliga debatten diskuteras som om dagens skola skulle sakna en förhistoria; att återge pedagogikens historia dess forna ställning i undervisningen inom pedagogikämnet och inom lärarutbildningen. Fortfarande för ett par decennier sedan var pedagogikens historia ett framträdande inslag i pedagogikämnet och i lärarutbildningen. Den av lärare och lärarutbildare initierade bokutgivningen handlade till inte ringa del om att offentliggöra historiska källor och bearbetningar. Så inte i dag. Pedagogisk historia är satt på undantag i vårt land. Forum för pedagogisk historia vill bidra till att vända denna utveckling.

Forum för pedagogisk historia ordnar seminarier, föreläsningar och kurser, har byggt upp en omfattande samling pedagogikhistorisk litteratur, framställer bibliografier och översikter över pedagogikhistorisk forskning, upprätthåller kontakter med svensk och internationell pedagogikhistorisk

[121] http://www.skeptron.ilu.uu.se/broady/sec/n-formation.htm
[122] http://www.skeptron.ilu.uu.se/broady/sec/n-fsuk.htm

forskning, utvecklar metoder för att göra pedagogikhistoriskt material tillgängligt i maskinläsbar form, m.m. I Forum för pedagogisk historia medverkar forskare från Uppsala universitet, Lärarhögskolan i Stockholm och Örebro Universitet. Koordinatorer är Esbjörn Larsson, UU, och Eva Trotzig, Lärarhögskolan i Stockholm.[123]

Planerad forskarskola i utbildningshistoria
En forskarskola i utbildningshistoria planeras, ansökan i april 2003 inlämnad till Vetenskapsrådet (U) med Donald Broady som huvudsökande.

Forskarnätverket Utbildningsforskning i utvecklingsländer
Utbildningsforskning i utvecklingsländer förutsätter å ena sidan insiktsfullt bruk av vetenskapliga traditioner och redskap inom discipliner som sociologi, antropologi, lingvistik, historia och didaktik, å andra sidan gedigen kunskap om och kontakter i utvecklingsländerna. Nätverket Utbildningsforskning i utvecklingsländer samordnas från SEC/, Uppsala Universitet. Deltagarna representerar olika universitet, högskolor och discipliner och förenas i ett intresse av att bidra till kvalificerad svensk forskning på området. Särskild tonvikt läggs vid studier av afrikanska länder söder om Sahara. Nätverket, som fått miljöstöd från Sarec för perioden 1999—2001, samlar för närvarande forskare med erfarenhet från forskning och utvecklingsarbete i länder som Guinea-Bissau, Etiopien, Tanzania, Zimbabwe, Moçambique, Sydafrika och Namibia. Koordinator för nätverket är Mikael Palme. Övriga forskare bakom nätverkets ansökan till Sarec är Donald Broady (prof.), Uppsala universitet; Gustave Callewaert (prof.), Köpenhamns Universitet; Jan-Erik Johansson, Göteborgs Universitet; Wiggo Kilborn, Göteborgs Universitet; Valdy Lindhe (FD), Uppsala universitet; Oleg Popov, Umeå Universitet; Christopher Stroud, Centrum för tvåspråkighetsforskning, Stockholms Universitet.[124]

Pågående avhandlingsarbete i anslutning till SEC
(med Donald Broady som handledare eller bitr. handledare)

Ahlen, Anna-Maria (Pedagogik, UU)
Pionjärers bildningsvägar inom interaktiva medier i Sverige. Under slutet av 1980- och början av 1990-talet växte interaktiva media branschen fram. De som gav sig in i denna verksamhet gav sig in i ett nytt sätt att arbeta med medier. De var med och skapade en verksamhet som snart blev världsledande. Intresset för denna process kan formuleras i dessa övergripande frågor som inspirerar mig i mitt arbete: Hur växte branschen för interaktiva mediabranschen i Sverige fram? Vilka var dem som gjorde detta? Hur gick det till?

Ahlens avhandling fokuserar alltså på de liv som pionjärgenerationen inom interaktiva mediabranschen lever, och den verksamhet de var med att bygga upp. En del av studien handlar om att synliggöra det landskap av interaktiva mediabranschen som växte fram med institutioner av olika slag som mötesplatser, företag, utbildningar, tidningar, branschorganisationer etc. Den andra delen av studien handlar om människorna som kom att befolka detta landskap. Om deras liv, deras bildnings- och karriärvägar.

Andersson, Barbro (Konstvetenskap, SU)
Inträdet i det svenska konstfältet

Andersson, Jan-Ulf (Pedagogik, LHS)
Sjuksköterskekårens formering

Andersson, Mats B. (Pedagogik, UU samt Nada, KTH)
Ubiquitous e-learning.[125]

[123] http://www.skeptron.ilu.uu.se/broady/sec/sec-fph.htm
[124] http://www.skeptron.ilu.uu.se/broady/sec/erdc.htm
[125] Ibid.

Borelius, Ulf (Sociologi, Göteborgs universitet)
Latinamerikansk befrielseteologi i den katolska kyrkans fält

Börjesson, Mikael (Pedagogik, UU)
The International Imperative: Transnational Strategies and Investments in Swedish Higher Education
The dissertation deals with the internationalization of higher education in Sweden. The aim is to study the role of transnational investments at an institutional level, i.e., the transnational strategies of universities, professional schools and university colleges, as well as national agencies of higher education and foundations, and to study the use of transnational educational investments among social groups. The first step in this endeavor is to understand what the studies abroad actually comprise, not only in terms of educational aspects but also in terms of such attributes as cultural competences, social relations, linguistic skills, and personal experiences. To achieve this end, two field studies have been carried out: one in eleven states on the East Coast of the United States and one in Paris. The studies were based on a survey and a series of interviews. The second step is to analyze data (sex, age, national background, social background, grades, etc.) on all Swedish students studying abroad in relation to all students in Swedish higher education 1993-1999.[126]

Carlhed, Carina (Pedagogik, UU)
Habiliteringsfältet

Dahlkwist, Matts (Pedagogik, UU)
Inom det pedagogiska forskningsfältet är jag intresserad av mycket - t ex nya former av och ny forskning om lärande, olika arbetssätt, t ex distansutbildning, problembaserat lärande och casemetodik, samt svensk utbildningshistoria och utbildningspolitik.[127]

Engholm, Pär (Sociologi, UU)
Historical Epistemology and Critical Realism. Reactions to the Demise of Positivism and Structuralism: The Cases of Pierre Bourdieu and Roy Bhaskar.

Fast, Carina (Pedagogik, UU)
Emergent literacy.[128]

Grönbladh Gunvik, Ingegerd (Pedagogik, UU)
What is behind getting a job in the academy? Ingegerd works on questions concerning the last step in recruitment in an educational system. When somebody applies for a position at a university or college, experts and members of appointment boards use the notions of excellence in teaching and of research when judging applicants' CVs and publications. The law states that the same care shall be given to the scrutiny of the two notions. She studies how and why different participants view teaching and research differently. What do they really build their judgement upon?

The work is built on results from an earlier study, where Grönbladh-Gunvik examined 32 positions as associate professor with 162 applicants. She analyzed 62 written judgments and documents from 12 appointment boards at six faculties at Uppsala University. This study uncovered the tension between members in appointment boards and experts. Board members underline the combination of excellence in teaching and research, and experts underline excellence in science.

Jacobsson, Eva-Maria (Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet)
Digitala nyhetsmedier

[126] http://www.skeptron.ilu.uu.se/mikaelb/diss/borjesson_diss_project.htm
[127] http://www.anst.uu.se/esbjlars/filer/udr_matts_dahlkwist.html
[128] http://www.skeptron.ilu.uu.se/broady/sec/sec-pro.htm

Larsson, Eshjörn (Historia, UU)
Från internat till specialiserad militär utbildning: Kungl. Krigsakademien åren 1792 – 1866. För mer utförlig beskrivning se Historiska institutionen, Utbildningshistorisk forskning.

Lidegran, Ida (Pedagogik, UU)
Kön, eliter och utbildningsstrategier. My dissertation deals with gender and (re)production of elites in Swedish education. The aim is to investigate how gender affects the educational strategies of different social groups. This means that I will study how daughters and sons of different social groups, especially elite groups, orientate themselves through the education system (from compulsory school through upper secondary school to higher education) and how they aim at different professional careers. The study will focus on inherited capital and acquired assets (especially grades from compulsory school and upper secondary school). Central questions in my thesis are: what are the differences and similarities between the production and reproduction of an academic, an economic and a cultural elite? Which role has gender in these different elite formations?

Through the government agency Statistics Sweden (SCB), it is possible to obtain data for all students studying in Sweden. I have chosen to undertake statistical analyses of two populations, all the students that left compulsory school in 1988 and 1993, totally 210.000 individuals. The statistical overview will be used to identify schools and educational programs interesting from the perspective of gender and social elites. I will interview male and female students that today are to be found on prestigious educational institutions.[129]

Ludvigsson, David (Historia, UU)
Historiska TV-dokumentärer. För mer utförlig beskrivning se Historiska institutionen, Historiografisk forskning med anknytning till skola eller didaktik.

Lundin, Sverker (Matematik, Göteborgs universitet)
Matematik som symboliskt kapital

Melkersson, Hans (Pedagogik, UU, samt Nada,KTH)
The main purpose with this thesis is to present some aspects on learning, the study of traditional learning environments, with a specific bodily presence, to new forms of learning: the interactive, "body-less" learning environments emerging through the development of ICT, Information and Communication Technology. My work evolves from a survey of the social and cultural conditions in four different contexts with emphasis on the specific habitus developed by their members and the construction of knowledge, how this develop specific skills i.e. a specific body. In this I stress the pedagogical relationship between the proprietor of knowledge, the master, and to whom the heritage of knowledge is to be passed, the disciple. By performing ethnografical studies in boxing, climbing, motorcycling and in a specific part of the world of ICT, the Linux User Community, it is possible to create an analysis on the formation of the body, as being the resident of a variety of dispositions determined by the specific, desired habitus constituted in boxing, climbing, motorcycling or in the Linux community.[130]

Månsson, Niclas (Pedagogik, UU)
My research lies in the field of educational studies. In my dissertation I address the question why some social groups classify some people and groups as stranger than others.[131]För mer utförlig beskrivning se Institutionen för lärarutbildning, Didaktik.

Soenarso, Harry (Pedagogik, UU)
Utbildningspolitik och utbildningsreformer i Indonesien (Educational policy and reforms in Indonesia).[132]

[129] http://www.skeptron.ilu.uu.se/idas/diss/diss.htm
[130] http://www.nada.kth.se/%7Emelker/webct/hame_research.html#prob
[131] http://www.anst.uu.se/esbjlars/filer/udr_niclas_mansson.html
[132] http://www.skeptron.ilu.uu.se/broady/sec/sec-pro.htm

Palme, Mikael (Pedagogik, LHS)
Primärskollärare i Moçambique

Paulsson, Fredrik (HMI, Umeå universitet samt Nada, KTH)
Mjuk infrastruktur i utbildningen

Petro, Peter (Institutionen för medier och kommunikation, Umeå universitet och Nada, KTH)
De kvantitativa frågeundersökningarnas samhällsvillkor och metodologiska problem

Zetterman Langerth, Monica (Pedagogik, UU)
Min doktorsavhandling har arbetstiteln "Deschooling information". I denna har jag för avsikt att behandla vissa problemställningar om användning av digitala arkiv samt produktion, bruk och återbruk av digital texter inom forskning och högre utbildning i ljuset av existerande och framväxande fält inom standardisering för digital produktion och metadata, textkritisk digital publicering samt s.k. "e-learning" initiativ.

Mitt avhandlingsarbete kommer att behandla, ännu så länge tentativa, frågeställningar såsom: Vilka möjligheter och förutsättningar finns för att särskilja mellan innehåll och form i digitala arkiv och digitala läromedel? Hur kan forskare och lärare producera och använda innehåll som inte är bundet till på förhand uttänkta undervisningsmetoder och tekniker? Hur går det till när forskare inom olika praktiker producerar och använder digitalt texter? Vilken betydelse har olika vetenskapliga fält för på vilket sätt man nyttjar digitala arkiv inom olika praktiker? På vilka sätt kan digitala arkiv förbättra förutsättningarna för lärares pedagogiska praktik och studenternas bildningsvägar?[133]

Avhandlingar 1997-

Annika Ullman, Rektorn. En studie av en titel och dess bärare (Pedagogik, LHS, 1997).

Jonas Gustafsson, Så ska det låta. Studier av det musikpedagogiska fältets framväxt i Sverige 1900-1965 (Pedagogik, 2000).

Lena Hammarberg: En sund själ i en sund kropp. Hälsopolitik i Stockholms folkskolor 1880-1930 (Pedagogik, LHS 2001).

Elisabeth Hultqvist Segregerande integrering. En studie av gymnasieskolans individuella program (Pedagogik, LHS 2001).

Håkan Gunneriusson: Det historiska fältet. Svensk historievetenskap från 1920-tal till 1957 (Historia 2002).

Rolf Edström: Flexibel utbildning i gymnasieskolan. Utvidgade klassrum och minskad transaktionell distans (Pedagogik 2002).

Daan Vandenhaute: "Om inträdet i världen". En litteratursociologisk studie av lyrikdebutanterna i 1970-talets svenska litterära fält (Taal- en Letterkunde, Germaanse Talen Gent Universiteit, 2002)

Research Unit for Studies in Educational Policy and Educational Philosophy – STEP

STEP bedriver, som namnet anger, forskning i utbildningspolitik och pedagogisk filosofi. internationella samarbeten med bl.a. Oslo universitet och Världsbanken. Många gånger blir pedagogisk filosofi analyser av bestämda forskares och filosofers uppfattningar om grundläggande pedagogiska begrepp och principer. Forskningsgruppens arbete riktar sig dock mot att studera hur grundläggande begrepp och principer politiskt formulerats och hur de genomförts och därmed vilka konsekvenser en bestämd politik fått. Den pedagogiska filosofin handlar därför bl.a. om idéer om jämlikhet och rättvisa genom utbildning. Inom ramen för en läroplansteoretisk ansats pågår inom forskningsgruppen för närvarande studier av:
-hur föreställningar om bedömning och mätning av prestationer formats och realiserats i betygssystem.
-hur begreppet nytta kommit att påverka mål och urval av innehåll och hur nytta använts som rational i skolpolitiken.

[133] http://www.skeptron.ilu.uu.se/MonicaLZ/#avh

-hur begreppet kvalitet formats, använts och realiserats i olika former för kvalitetssäkring och kvalitetsredovisning.
-hur begreppet utbildningsvetenskap etableras och realiseras i forskningspolitiken.
-hur villkoren för politiska styrdokument, främst kursplaner, förändras och möjliga konsekvenser av detta.
-hur skolchefens arbete förändrats med förändrad politisk styrning.
-inrättandet av kommunen som en utbildningspolitisk arena samt om och i sådana fall hur detta påverkar skolpraktiken.
-internationella överenskommelser, som t.ex. barnets rättigheter, och deras eventuella konsekvenser för utbildningssystemet och den lokala skolpraktiken.
-hur medias funktion som aktör och transformeringsarena för utbildningspolitik tar form och möjliga konsekvenser av detta.
-relationen mellan politiskt beslutsfattande och forskning.
-utbildningens idéhistoria.
-studievägledning, elevers orientering i utbildning och arbete.
-kyrkans styrning, ledning och ledarskap.[134]

För forskning inom områdena: utbildningspolitik ansvarar Ulf P. Lundgren, prof., för läroplansteori ansvarar Eva Forsberg, FD, och för utbildningsfilosofi och historia ansvarar Henrik Román, doktorand. Det är ca tio doktorander knutna till gruppen.

Inom gruppen utvecklas också en forskning kring konsekvenserna av 90-talets skolreformer vad gäller kunskapsutveckling. I detta arbete används de data som insamlats inom de av OECD genomförda projekten INES och PISA.

STEP administrerar en nätbaserad mötesplats, Utbildningspolitiska institutet, UPI. UPI består av en E-tidskrift, ett läsrum och en referensdatabas. Den senare är under utveckling och syftar till att möjliggöra tillgång till riskdagsbaserade beslutskedjor i vilka referenser till de ingående utbildningspolitiska dokument finns.

Inom STEP finns olika internationella samarbeten med bl.a. Oslo universitet och Världsbanken.

Webb platsen UPI[135]
Ansvarig Ulf P. Lundgren, prof. Utbildningspolitiska institutet - UPI - är en nätbaserad mötesplats och resurs för kunskap om utbildningspolitik och styrning av utbildningssystem. UPI riktar sig till verksamma inom såväl universitet och högskolor som förvaltningar, intresseorganisationer och skolan. Att genomföra policyanalyser är en del av den samhällsvetenskapliga forskningen, men också en del av olika organisationers omvärldsanalyser. UPI har för avsikt att utgöra ett bidrag i detta sammanhang.
Utbildningspolitiska institutet innehåller följande:
-E-tidskrift - med policyanalyser av studier om utbildningspolitik
-Läsrum - med artiklar om t.ex. utbildningspolitik och utbildningsfilosofi
-Referensdatabas - med referenser till utbildningspolitiska dokument samt beslutskedjorna de ingår i
- Länkar

E-tidskriften är en av tre publikationsformer benämnda Studies in Educational Policy and Educational Philosophy som publiceras av STEP, the Research Unit for Studies in Educational Policy and Educational Philosophy. I tidskriften analyseras forskning, utredningar och utvärderingar för att utröna konsekvenser - möjliga handlingslinjer eller policy - av resultaten. Tidskriften innehåller också policyanalyser, dvs. analyser av de förslag till handlingslinjer som utredningar lägger fram. Dessutom ges i tidskriften utrymme för kommentarer till införda bidrag samt recensioner av utbildningspolitisk litteratur. Läsrummet är en av tre publikationsformer i Studies in Educational Policy and Educational Philosophyoch administreras av forskningsgruppen STEP. Läsrummet ger tillgång till texter om utbildningspolitik, läroplansteori, utvärdering, kvalitetssäkring, utbildningshistoria och utbildningsfilosofi.

[134] http://130.238.25.247/ilu_portal/externt/forskning/STEP/Forskningsfalt.htm
[135] http://www.upi.artisan.se/

I Läsrummet finns för närvarande artiklar och notater skrivna av STEP-medlemmar. Eftersom externa bidrag på svenska, norska, danska och engelska är välkomna kommer läsrummet på sikt också att innehålla texter författade av andra. Den vetenskapliga kvaliteten granskas av sakkunniga. Avsikten med UPI:s referensdatabas är framför allt att synliggöra de beslutskedjor som riksdagens utbildningspolitiska beslut ingår i. Beslutskedjan har delats in i fyra fyra typer av huvuddokument: Kommittédirektiv Kommittéberättelse Riksdagsinitiativ - Behandling och beslut. Referensdatabasen är uppbyggd av kortfattade dokument ordnade efter beslutskedjans fyra steg. Dokumenten återger nyckelinformation om aktuella utredningar, regerings- och riksdagsskrivningar och är således inte fulltextdokument. För varje dokument går det att se den eller de beslutskedjor dokumentet ingår i. UPI:s länkar är samlad under rubrikerna:
-svenska institutioner, departement, myndigheter och organ
-utbildningspolitiska dokument i fulltext
-intresseorganisationer
-internationella myndigheter och organisationer
-forskning: råd, bibliotek och information
-skolans resultat - grunddata

Pågående externfinansierade projekt inom STEP

Samtal för utveckling och lärande? En studie av utvecklingssamtal i grundskolan
Projektet leds av Gunnel B. Lindh, FD. Medarbetare: Agneta Lindh-Munther, FD, Susanne Wärend. Projekttid: 2003-2005, Vetenskapsrådets Utbildningsvetenskapliga kommitté.
För att skolan skall kunna fullgöra sitt uppdrag förutsätts ett samarbete med hemmet. En obligatorisk åtgärd i grundskolan för att möjliggöra detta, är det regelbundet återkommande utvecklingssamtalet. Detta är tänkt att vara en fortlöpande dialog mellan elev, lärare och föräldrar. Utvecklingssamtalet ska ge en möjlighet för elev, föräldrar och lärare att "lyssna på varandra som jämbördiga parter". Utvecklingssamtalet kan ses som ett verktyg för att undervisningen, i enlighet med läroplanens intentioner, bättre ska kunna "anpassas till varje elevs förutsättningar och behov" och "med utgångspunkt i elevens bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling." En förutsättning för en sådan individuell anpassning är att både elever och föräldrar kan komma till tals. Är det så? Vilken möjlighet har elever och förälder att komma till tals i samtalet? Kan de påverka samtalet och därmed möjligen lärarens tänkande om den pedagogiska verksamhetens innehåll och uppläggning? Vad handlar samtalen om? Vilka mekanismer påverkar samtalets innehåll och förlopp? Har kön och social bakgrund någon betydelse? Blir utvecklingssamtalet det redskap för utveckling och lärande som det är tänkt att vara? Syftet med föreliggande studie är att belysa elevers/föräldrars möjligheter att i utvecklingssamtalet göra sig hörda vad gäller sin egen/sitt barns utveckling och lärande. Frågorna ovan ska ses mot bakgrund av aktuell forskning och att forskning om utvecklingssamtal saknas. Undersökningar som rör kontakten mellan hem och skola pekar på att föräldrar är positiva till samtal som kontaktform och att de i stor utsträckning kommer till utvecklingssamtal. Samtidigt antyds att vissa föräldrar är missnöjda vad gäller möjligheten att påverka det egna barnets skolsituation och att undervisningsfrågor sällan diskuteras på utvecklingssamtalen. Samtalsforskning visar att institutionella samtal (där minst en av samtalsparterna deltager i samtalet som ett tjänsteåliggande) rymmer många svårigheter. Beroende bl a på den enskildes intresse och motiv för samtalet, så kommer hon/han att uppfatta och hantera samtalet på olika sätt: försöka vara trevlig, gå in för att skaffa information, etc; parterna utvecklar olika projekt – intentioner i handling. Vilka projekt utvecklas och hur samspelar de olika projekten? Genomförande: Undersökningen genomförs i år 5 och 6 i grundskolan och inleds med en grov kartläggning av utvecklingssamtalens yttre ramar. Samtalen spelas in på video. För att förstå den mening deltagarna tillskriver samtalet, intervjuas de sedan, var och en för sig (jmfr stimulated recall). Dessa intervjuer spelas in på ljudband. Hela materialet (ett 20 tal utvecklingssamtal och ca 60 intervjuer) skrivs ut ordagrant och analyseras bl a utifrån de frågor som ovan exemplifierats. Vi är medvetna om att deltagarna trots samtycke kan känna sig utsatta och kommer därför att vara tydliga med att de när som helst kan avbryta sitt deltagande. Givetvis står det dem fritt att även stänga av inspelningsapparatur om så önskas. Vad gäller tolkning av insamlat material kommer respekten för

deltagarnas integritet att gå före behovet av att få fram intressanta forskningsresultat. Betydelse och möjliga tillämpningar: Utvecklingssamtalet är ett unikt tillfälle för elever och föräldrar att både förstå och göra sig förstådda i frågor som rör elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling. En förutsättning är att elever och föräldrar kan göra sig hörda. Ges alla samma möjlighet? Utan kännedom om samtalets innehåll och förlopp, vet vi inte om utvecklingssamtalet utgör den positiva faktor som förutsätts i styrdokumenten. Med tanke på den tid och det engagemang som både skolans personal, föräldrar och barn ägnar utvecklingssamtalet, finner vi det angeläget att undersöka och visa på några av de faktorer och mekanismer som kan påverka samtalet. I förlängningen kan projektet bidra med kunskaper om vilka insikter och färdigheter som blivande lärare bör utveckla för att elever och föräldrar ska kunna komma till tals, så att undervisningen bättre kan anpassas till den enskilda individens förutsättningar och behov.[136]

Utvärdering av delar av Italiens lärarutbildning
Projektledare prof. Ulf P. Lundgren, i regi av OECD.

Pågående fakultetsfinansierad och övrig forskning inom STEP
Forsberg, Eva, forskarassistent
Framed by Curriculum Theory and Activity Theory the research interest is focused on:
- school democracy questions, especially student influence and impact, with reference to the
- concept of power and different interpretations of interests.
- course plans, national and/or local, as political governing instruments in an altering governing system.
- relations between education policy and research, foremost education.
- evaluation of school practices from a local and municipality perspective with special attention regarding methodology.[137]

Fransson, Karin, univ. adj.
Omvärldsförändring och utbildningspolitikens retorik.

Nätverk inom STEP
För närvarande är tre nätverk under uppbyggnad och projekt är under utveckling i relation till dessa nätverk.
- STEP och Mälardalens högskola (utvärderingspolitik) kontaktperson docent Ove Karlsson.
- STEP och Lärarhögskolan Stockholm (ungdomar – utbildning – arbetsmarknad - studievägledning) kontaktperson universitetsadjunkt Karin Fransson.
- STEP och Högskolan i Gävle (utbildning – undervisning - didaktik) kontaktperson professor Christina Gustafsson (det projekt som just nu är under utveckling avser skilda uttryck för barns/elevers/studerandes intressen i ett didaktiskt perspektiv).

Dessutom finns sedan tidigare en etablerad relation mellan STEP och Stockholms universitet, Statsvetenskapliga institutionen, kontaktperson docent Bo Lindensjö. Fokus utbildningsreformer och skolpolitik.

Därutöver kan nämnas att Eva Forsberg (FD) är samordnande projektledare för ett nätverk vars fokus är praxisnära forskning som utgår från pedagogiska verksamhetsfrågor.

Det finns även ett nätverk av kontakter med utbildningsministerier i forna Sovjetunionen, framför allt, Tadjikistan och Armenien som Ulf P. Lundgren (prof.) deltar i. Nätverket samordnas av Världsbanken.

Pågående avhandlingsarbete i anknytning till STEP

Afazar, Azita
Azita är doktorand i Oslo men har Ulf P. Lundgren, prof. som handledare. Azita arbetar med en avhandling om norsk utbildningspolitik under 90-talet.

[136] http://vrproj.vr.se/detail.asp?arendeid=9293
[137] http://130.238.25.247/ilu_portal/externt/forskning/STEP/Eva.htm

Eggen, Astrid
Astrid är doktorand i Oslo men har Ulf P. Lundgren, prof. som biträdande handledare. Astrids avhandling bygger på klassrumsstudier av undervisning i Sverige och Norge.

Lundahl, Christian
How notions of judgments and measuring of performances are formed and realized in education merit systems. The history of education.[138] Avhandlingen handlar ytterst om resultatstyrningens konsekvenser för elevers bildning. En (över)fokusering på skolans resultat gör att skolan producerar en viss typ av resultat, t.ex. ökad genomskinlighet genom fler prov, vilket producerar ett visst typ av lärande. Avhandlingen har också idéhistoriska och filosofiska inslag - hur kommer det sig att vi tänker (instrumentellt) rationellt.

Nilfors, Elisabeth
The politics of Education.[139] Avhandlingens syfte är att utifrån begreppen styrning och ledning belysa skolchefstjänstens position och funktion. Elisabeth visar dels hur tjänsten vuxit fram historiskt dels hur skolchefstjänstens position och funktion i dagens mål – och resultatstyrda skola kan förklaras utifrån de förändringar som skett genom ändringar i styrsystemet. Ett fokus riktas på 1990 – talet då skolchefens position och funktion inte synes lika given som tidigare.

Nytell, Hans
The introduction and implementation of the concept of quality and it's effects in the swedish school system.[140] Under 1990-talet skedde stora förändringar av ansvarsfördelning, styrning och kontroll på skolområdet. Påtagligt var introduktionen av kvalitetsbegreppet och den gradvisa instrumenteringen av nya styr- och kontrollformer som kan inrymmas i "kvalitetsrörelsen".

Hans forskning, som avses leda till avhandling och disputation under 2003, fokuserar instrumentet kvalitetsredovisning, som infördes genom förordningen SFS 1997:702. Frågeställningarna som han söker besvara är vilken innebörd kvalitetsredovisning kan ges i ett organisatoriskt och institutionellt perspektiv samt hur förordningen om kvalitetsredovisning tas emot, förstås och vilket handlande det leder till på verksamhetsnivån. Kunskapsområdet är styr- och kontrollprocesser i ett samhälls- och verksamhetsperspektiv.

Petersson, Daniel
Theory and Statistics in the PISA 2000 Study, Unsuccessful Schooling Theory, Literacy Theory, History of Education, Educational Philosophy.[141]

Román, Henrik
How the concept of utility has come to effect educational objectives and the selection of content and how utility has come to serve as a rational in modern school politics.[142]

Skott, Pia
Den kommunala arenan för skolpolitik. Pia skriver om mötet mellan utbildningspolitik och kommunal skolpraktik. Hon intresserar sig för hur ramarna för skolverksamhet kommer till. Med fokus på kommunikation behandlar hon mötet mellan stat och kommun och hur detta kommer till uttryck inom ramen för ordningen en statligt styrd skola med kommunalt genomförandeansvar. Hon behandlar också mötet mellan olika kommunala skolaktörer (politiker, förvaltning, lärare mfl) och vad som sker i samspelet dem emellan.

[138] http://130.238.25.247/ilu_portal/externt/forskning/STEP/christian.htm
[139] http://130.238.25.247/ilu_portal/externt/forskning/STEP/Elisabet.htm
[140] http://130.238.25.247/ilu_portal/externt/forskning/STEP/Hans.htm
[141] http://130.238.25.247/ilu_portal/externt/forskning/STEP/daniel.htm
[142] http://130.238.25.247/ilu_portal/externt/forskning/STEP/Henrik.htm

Vähämäki, Janet
The Impact of International Agreements on National legacy.

Övriga projekt knutna till Institutionen för lärarutbildning

Pågående externfinansierade projekt inom Mångetnicitet, tvåspråkighet och ubildning

Interaktion i heterogena smågrupper med fokus på yngre tvåspråkiga barns användning av svenska

Avslutade externfinansierade projekt inom Mångetnicitet, tvåspråkighet och utbildning

Klassrumsinteraktion och lärande i ett mångkulturellt samhälle
Finansiering: Högskoleverket och Nämnden för lärarutbildning, Uppsala. Projektledare: Valdy Lindhe, FD, Inst. för lärarutbildning (ILU). Ledningsgrupp: Mats Thelander, prof., Inst. för nordiska språk, Sverker Lindblad, prof., Pedagogiska inst., Donald Broady, prof., Valdy Lindhe och Monica Axelsson, FD, ILU. Forskare: Monica Axelsson, Inger Gröning, Barbro Hagberg Persson, Charlotte Johansson och Johanna Strandberg.
I projektet "Klassrumsinteraktion och lärande i ett mångkulturellt samhälle" är det specifika syftet att kartlägga interaktion och lärande i klasser som med avseende på förstaspråk är heterogena samt att utveckla arbetsformer och undervisningsinnehåll för den sortens komplexa elevgrupper inom grundskolan. Ett delområde inom projektet fokuserar särskilt förutsättningarna för och effekterna av samarbetsinlärning i heterogena smågrupper. Projektet syftar även till att öka lärarutbildares och lärares didaktiska kompetens för undervisning i mångkulturella klasser. För att fånga interaktionen i det mångkulturella klassrummet är det nödvändigt att studera det från olika aspekter, t ex med hänsyn till elevernas kön, etnicitet och sociala ursprung. Avsikten med det forskningsprojekt som presenteras här är att genom samarbete mellan olika institutioner bygga upp en forskningskompetens kring språkligt och socialt samspel i mångkulturella klassrum samt att utveckla forskningsområdet ur didaktiskt perspektiv.[143]

[143] http://www.ilu.uu.se/MAX/index.htm

Medicinska vetenskapsområdet

Medicinska fakulteten

Institutionen för folkhälso- och vårdvetenskap

Enheten för hälso- och sjukvårdsforskning

Gruppen leds av professor Urban Rosenqvist och grundläggande för gruppen är arbeten som kommit från Martons grupp i Göteborg och Gloria D'All Alba. Flera av de doktorander som nu håller på med sina avhandlingar arbetar med olika aspekter av lärande och förståelse. I gruppen finns även projekt som handlar om att utveckla förståelsen med hjälp av tryckt material t ex för patienter efter stroke eller kranskärlsoperation och anhöriga till personer med demens.

Pågående avhandlingsarbete

Basstholm, Pia
Undersöker hur läkare förstår läkemedelsbehandling och receptförskrivning.

Kjeldmand, Dorte
Tittar på hur Balintgrupper ändrar läkares förståelse av sitt möte med den besvärlige patienten.

Larsson, Jan
Narkosläkarens yrkeskompetens. Värdering av narkosläkares professionella kompetens har hittills huvudsakligen fokuserats på teoretiska kunskaper och färdigheter i praktiska arbetsmoment. Dessa två aspekter beskriver bara en del av den professionella kompetensen. Det finns studier som talar för att förståelsen av det egna arbetet är av avgörande betydelse för hur den professionella kompetensen utvecklas.

Målsättningen är att kunna beskriva vad som är professionell kompetens hos narkosläkare och förstå hur narkosläkare utvecklar sin kliniska färdighet. Undersöka hur förståelsen av det egna arbetet påverkar hur blivande narkosläkare tillägnar sig utbildningen.

Metoden som används är intervjuer med öppna frågor för att söka individernas uppfattning. Under tolkningen av intervjuerna, som sker med fenomenografisk metod, letas efter olika mönster i uppfattningen av vad som är kärnan i narkosläkarens arbete.

Lindberg, Eva
Undersöker hur personalen på en intensivvårdsavdelning förstår sitt arbete och vad det kan leda till för problem.

Avhandlingar år 1997-2003

Albinsson, Lars: A Palliative Approach to Dementia Care: Leadership and organisation, existential issues and family support. - Uppsala, 2002. - 50p.

Al-Windi, Ahmad: Determinants of health care and drug utilisation: The causes of health care utilisation study. - Uppsala, 2000. - 57p.

Fichtel, Åsa: Recurrent Headache among Swedish Adolescents: Psychosocial Factors, Coping and Effects of Relaxation Treatment. - Uppsala, 2003. - 84p.

Halvarsson, Klara: Dieting and eating attitudes in girls: Development and prediction. - Uppsala, 2000. - 64p.

Henriksen, Eva: Understanding in Healthcare Organisations- a prerequisite for development. - Uppsala, 2002. - 79p.

Holmström, Inger: Gaining Professional Competence for Patient Encounters by Means of a New Understanding. - Uppsala, 2002. - 91p.
Löfmark, Anna: Student nurses in clinical practice: Studies on independence, assessment and performance. - Uppsala, 2000. - 59p.
Saleh Stattin, Nuha: Immigrant Patients with Diabetes: How They Understand, Learn to Manage and Live with Their Diabetes. - Uppsala, 2001. - 172p.
Sarkadi, Anna: The borderland between care and self-care. - Uppsala, 2001. - 108p.

Institutionen för kvinnors och barns hälsa

Pågående avhandlingsarbete

Bjerneld, Magdalena
Magdalena håller på med en avhandling om "recruitment, selection and training of health workers for humanitarian assistance". Det handlar om hur man rekryterar och utbildar personal, som ska arbeta i olika slags katastrofer runt om världen. För närvarande håller hon på att skriva två artiklar. En om en uppföljningsstudie som hon gjorde för ett par år sedan där hon intervjuade hemkomna biståndsarbetare om deras förberedelser och erfarenheter. Den andra handlar om human resources i Sri Lanka, ett land i efter-krigssituation.

Avhandlingar år 1997-2003
Pless, Mia: Developmental co-ordination disorder in pre-school children: Effects of motor skill intervention, parents' descriptions, and short-term follow-up of motor status. - Uppsala, 2001. - 43p.

Institutionen för medicinska vetenskaper

Avhandlingar år 1997-2003
Miranda-Linné, Fredrika: Individuals with autism: Spectrum disorders: teaching language, and screening. - Uppsala, 2001. - 96p.
Smedje, Greta: The indoor environment in schools: Respiratory effects and air quality. - Uppsala, 2000. - 58 p.
Wålinder, Robert: Nasal reactions and the school environment: Nasal patency and lavage biomarkers in relation to ventilation, cleaning and some indoor air pollutants. - Uppsala, 1999. - 59p.

Institutionen för neurovetenskap

Pågående fakultetsfinansierad och övrig forskning

Pet-studie av barn med svåra hyperaktivitetessyndrom (ADHD enl. DSM-IV)
Lars-Olof Janols, med. dr., Enheten för Barn- och ungdomspsykiatri, Institutionen för Neurovetenskap, Uppsala universitet. I den aktuella studien, som är planerad i samverkan mellan Enheten för Barn- och ungdomspsykiatri och PET-centrum vid Akademiska sjukhuset, ska 5 barn i åldrarna 8 - 12 år, med noggrannt diagnostiserad ADHD och med klar förbättring avs. impulskontroll, koncentrationsförmåga och reaktionssnabbhet vid amfetaminbehandling, undersökas.[144]

[144] http://www.neuro.uu.se/bup/projLOJ1.html

Personlighetstyper vid ADHDbarn med ADHD vårdade inom barnpsykiatrin jämförda med normala barn och med överaktiva barn som ej sökt barnpsykiatrisk vård
Ansvarig: Lars-Olof Janols, med.dr, Enheten för Barn- och ungdomspsykiatri, Institutionen för Neurovetenskap. Medarbetare: Lilianne Eninger, forskarstuderande, Institutionen för Psykologi, Uppsala universitet Lisa Berlin, forskarstuderande, Institutionen för Psykologi, Uppsala universitet Anne-Liis von Knorring, professor, Enheten för Barn- och ungdomspsykiatri, Institutionen för Neurovetenskap, Uppsala universitet Gunilla Bohlin, professor, Institutionen för Psykologi, Uppsala universitet.
Material: Studien är planerad i samverkan mellan Enheten för Barn- och ungdomspsykiatri och Institutionen för Psykologi vid Uppsala universitet. 30 barn med ADHD noggrannt diagnostiserade vid Barn- och ungdomspsykiatriska klinikens Neuropsykiatriska Enhet (NPE) jämförs med 30 normala barn och 30 barn med hyperaktivitetssyndrom (enl. Conners beteendeskattning) som ej krävt barnpsykiatrisk hjälp. Barnen är alla i åldrarna 6 - 12 år. Metod: Barnen videoinspelas när de besvarar ett självskattningsformulär angf. sin inställning till olika spänningsfyllda aktiviteter (Sensation-seeking). De genomför även en s.k. komplex reaktionstidstestning (CRT), vilken också videodokumenteras. Barnens beteende under videoinspelningen skattas blkint utifrån olika beteendevariabler och svarsresultat på formulär, beteendeprofil, CRT-resultat (reaktionstid, antal felaktiga responser, antal missade responser), samt andra beteendeskattningar (Conners föräldra- och lärarformulär) analyseras och jämförs. En utvidgad studie planeras även i avsikt att också värdera s.k. exekutiva frontallobsfunktioner hos i studien ingående barngrupper. Syfte: Att närmare kartlägga ev. subgrupperingar inom den diagnostiskt relativt heterogena ADHD-gruppen, samt att även neuropsykologiskt försöka belysa prognostiskt viktiga särdrag hos dessa subgrupper.[145]

Ett föräldraformulär - barnets utveckling och barnets beteende i vardagen
Ansvarig: Lars-Olof Janols, med.dr, Enheten för Barn- och ungdomspsykiatri, Institutionen för Neurovetenskap, Uppsala universitet. Medarbetare: Björn Kadesjö, skolöverläkare, Karlstad, Katarina Mikkelsson, överläkare, Helsingfors, Finland, Marit Korkman, neuropsykolog, Helsingfors, Finland, Gerd Strand, specialpedagog, Oslo, Norge Anegen Trillingsgaard, neuropsykolog, Århus, Danmark.
Bakgrund: Den nordiska konsensusgruppen för DAMP/ADHD har påvisat ett stort behov av att utveckla ett formulär tänkt att kunna användas vid den primära diagnostiska kartläggningen av barn med misstänkt neuropsykiatrisk problematik. Speciellt stort har detta behov bedömts vara inom skolhälsovård, primärvård, barn- och ungdomspsykiatrisk öppenvård och barn- och ungdomshabilitering. Internationellt saknas ett sådant formulär som kan tjäna som hjälpmedel vid en bredare kartläggning av barns färdigheter och svårigheter i vardagen.Arbetsgrupp: En nordisk expertgrupp bestående av 2 representanter från Sverige (Lars-Olof Janols och Björn Kadesjö), 2 från Finland (Katarina Mikkelsson och Marit Korkman), samt vardera 1 från Danmark (Anegen Trillingsgaard) och Norge (Gerd Strand) har på uppdrag av den nordiska konsensusgruppen utarbetat ett skattningsformulär för i första hand föräldrar. Metod: En första utprovning av formuläret pågår f.n. vid ett antal verksamheter inom Barn- och ungdomspsykiatri, Barn- och ungdomshabilitering, Skolhälsovård och Barn- och ungdomsmedicin. Lars-Olof Janols är därvid ansvarig för en utprovning vid den Neuro- psykiatriska Enheten i Uppsala, samt vid 14 andra verksamheter i olika delar av Sverige. Samnordiska såväl som lokala valideringsprojekt planeras. Syfte: Formuläret är tänkt som hjälpmedel vid en primär diagnostisk värdering av barn med inlärnings- och beteendeproblematik av misstänkt neuropsykiatrisk natur. Det är dock även tänkt att kunna utgöra en grund vid den primära åtgärdsplaneringen för dessa barn. Arbetet med dess utveckling är tänkt att vara ett led i utvecklingen mot en gemensam nordisk syn på diagnostiken inom detta område.[146]

Subgruppering av pojkar med ADHD - en undersökning av olika aspekter på frontallobsfunktion hos pojkar med respektive utan ADHD
Ansvarig: Lars-Olof Janols, med. dr, Enheten för Barn- och ungdomspsykiatri, Institutionen för Neurovetenskap, Uppsala universitet. Medarbetare: Lilianne Eninger, forskarstuderande, Institutionen för Psykologi, Uppsala universitet, Lisa Berlin, forskarstuderande, Institutionen för Psykologi, Uppsala

[145] http://www.neuro.uu.se/bup/projLOJ2.html
[146] http://www.neuro.uu.se/bup/projLOJ3.html

universitet. Anne-Liis von Knorring, professor, Enheten för Barn- och ungdomspsykiatri, Institutionen för Neurovetenskap, Uppsala universitet, Gunilla Bohlin, professor, Institutionen för Psykologi, Uppsala universitet.
Material: Studien är planerad i samverkan mellan Enheten för Barn- och ungdomspsykiatri och Institutionen för Psykologi vid Uppsala universitet. 20 pojkar i åldrarna 7 - 12 år med ADHD noggrannt diagnostiserade vid Barn- och ungdomspsykiatriska klinikens Neuropsyki-atriska Utredningsenhet jämförs med 20 pojkar i samma åldrar representerande ett normal-material utan ADHD. Pojkar med misstänkt eller konstaterad progressiv neurologisk sjukdom, IK < 70 eller med autistiskt syndrom exkluderas från deltagande i studien, som annars representerar konsekutivt undersökta fall vid nämnda enhet. Metod: Barnen videoinspelas i anslutning till en i den vanliga läkarundersökningen ingående s.k. komplex reaktionstidstestning (CRT). Som tillägg till den övriga utredningen ingår även en 1,5 timme lång undersökning av olika aspekter på exekutiva funktioner. 10 olika deltest inkluderas i studien, som genomförs av de i undersökningen upptagna två forskarstuderande vid nämnda institution. I studien ingår följande deltest: 1. Tower of Hanoi, 2. Go/No-Go Task, 3. WISC Blockmönster, 4. Sally & Anne (Nisse, Pelle och Stefan), 5. CPT (A-X), 6. Upprepa tidsintervall med ficklampa, 7. Stroop-Like-test, 8. Immitera handrörelser, 9. Bygga pussel utan att titta, 10. Förklara en uppgift framför kamera. Syfte: Att söka finna specifika avvikelser inom exekutiva funktioner som korrelerar till ADHD-syndromet och att om möjligt även finna olika subgrupper inom ADHD-gruppen som korrelerar till skilda utfall på de neuropsykologiska testen.[147]

Socioemotionell förmåga och frontallobsfunktion hos barn och ungdomar med autismspektrumstörningar och mental retardation
Medarbetare: Anna Karin Östlin, FM, Karin Lunell, FM, Ann Svensson-Allborg, FM, Lars-Olof Janols, MD, AnneMatt Collot d'Escury-Coenigs, FD, Maurits van der Molen, FD, professor, Anne-Liis von Knorring, MD, professor.
Bakgrund: Socioemotionell förmåga utvecklas hos normala barn genom interaktion med andra människor. Från fyra till sex års ålder förstår barn att olika situationer leder till olika perspektiv och de börjar försöka ta andra människors perspektiv. Kurragömma är en populär lek bland små barn och "titt-ut" leker barn i de flesta kulturer. Dessa lekar är en träning i perspektivtagande. Exekutiva funktioner är förmågan att hålla kvar vid en fungerande problemlösningsstrategi för att uppnå framtida mål samt förmågan till målinriktat beteende som inkluderar planerande, organiserat sökande och impulskontroll. Hos barn med autism och autismliknande tillstånd finns en oförmåga att kunna sätta sig in i hur andra tänker och känner. Barn med autism har också bristande målinriktat beteende, kommunikation, uppmärksamhet, perception samt motorik och de har selektiva brister i förmågan att planera. Barn med brister i koncentration och uppmärksamhet har ofta även hyperaktivt och impulsivt beteende (ADHD). Dessa barn har framför allt bristande exekutiva funktioner, möjligen har de också brister i emotionell perception. Frågeställningar: Har barn med autism och Asperger syndrom större svårigheter vad gäller perspektivtagande än utvecklingsförsenade eller normalutvecklade barn som har normal förmåga till social interaktion? Har barn med ADHD större svårigheter än normala kontroller med avseende på perspektivtagande och planeringsförmåga? Metod: Barnens förmåga att ta andra människors perspektiv mäts med ett testbatteri som utvecklats i Amsterdam för att mäta visuella, kognitiva och emotionella aspekter av perspektiv-tagande. (Disappearing Figures, Turning Tray Task, Sally & Ann, the Ice-cream Van, Matching Faces och Bystander Cartoons Test). Exekutiva funktioner mäts med två datoriserade test: Wisconsin Card Sorting Test och Tower of London. Material: Vid NPE, BUPkliniken utreds och behandlas barn med ADHD, Asperger syndrom och autism. Via barn- och ungdomshabiliteringen i Uppsala rekryteras äldre barn med autismspektrumstörningar samt mentalt retarderade barn. För närvarande finns material insamlat från 106 barn med neuropsykiatrisk diagnos och 29 barn med mental retardation. Testmaterialet har också använts på 34 barn i normal kontrollgrupp.[148]

[147] http://www.neuro.uu.se/bup/projLOJ5.html
[148] http://www.neuro.uu.se/bup/projAKO.html

Pågående avhandlingsarbete

Thurfjell, Barbro
Avhandlingsarbete med arbetsnamnet "Föreställningar om idealkvinnan - ätstörningar i sociokulturell kontext". Arbetet innefattar metodutveckling av av två formulär: Tre Frågor om Ideal som innehåller öppna frågor, där föreställningar om ideal i samhället och media samt de egna idealen efterfrågas samt, självskattningsformuläret Eating Disorder Inventory for Children (EDI-C).

Material finns från en population med känd ätstörning (SAMÄT) som innefattar 211 flickor och 9 pojkar och från en skolpopulation bestående av 417 flickor och 350 pojkar. Vid materialinsamlingen var samtliga ungdomar i åldern 13–17 år.

Psykometriska och normativa data för EDI-C har beskrivits i två artiklar. Arbetet med Tre Frågor om Ideal pågår och avsikten är bl.a. att studera likheter och skillnader mellan flickor med och utan ätstörning samt mellan pojkar och flickor.

Arbetetet sker i nära samarbete med SAMÄT-projektet (samordnad forskning och utvärdering vid specialenheter för ätstörningar inom svensk barn- och ungdomspsykiatri). Huvudprojektledare docent, överläkare och FoU-chef Ingemar Engström, Psykiatriskt forskningscentrum, Örebro.

Avhandlingar år 1997-2003
Olsson, I. Gunilla: Adolescent depression: Epidemiology, nosology, life stress, and social network. - Uppsala, 1998. - [10], 109p.

Centrum för klinisk medicinsk forskning

Pågående fakultetsfinansierad och övrig forskning

Avvikande beteende hos ungdomar
Projektansvarig Kent Nilsson, sociolog, forskningsassistent.
Studiens syfte är; (1) att bygga en tvärvetenskaplig förklaringsmodell där psykologiska-, sociologiska- och biomedicinska bakgrundsfaktorer tillsammans kan öka förståelsen hur avvikande beteenden uppstår bland ungdomar samt (2) att validera självrapporterade enkätsvar från ungdomar på frågeområdena; alkohol- och narkotikaanvändande, sexualvanor, samt vålds och egendomsbrott. Metod: En triangulerad metod där enkät- och intervjusvar samt biomedicinska markörer samanalyseras. Samtliga Västmanlands elever i skolår 9 och gymnasiets årskurs 3 (ca 5000), får under perioden vecka 3-8, 2001, en enkät utdelad i klassrummen. Utifrån de svar som eleverna lämnat i enkäten kommer ett antal om ca 400 frivilliga elever att selekteras ut för att intervjuas samt lämna blod och hårprov. Resultaten av analysen är av stor betydelse på grund av att ingen i Sverige tidigare har studerat bakgrundsfaktorer relaterade till avvikande beteende, med en triangulerad och tvärvetenskaplig metod i ett omfattande material.[149]

[149] http://www.ltvastmanland.se/LTVTemplates/LTVPage.asp?id=7152

Teknisk-naturvetenskapliga vetenskapsområdet

Teknisk-naturvetenskapliga fakulteten

Matematisk-datavetenskapliga sektionen

Institutionen för informationsteknologi

Människa-dator interaktion

Avslutat externfinansierat projekt

CVEL (3D communication and visualization environments for learning)
Peter Seipel, professor i datorgrafik, medverkan i Learning Lab, bl.a. projektet APE (Content archives, student portfolios & 3D environments) 1999-2001, där Seipel var co-coordinator för delprojektet CVEL (3D communication and visualization environments for learning). Finansierat av Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse. Se vidare nedan under Uppsala Learning Lab.[150]

Datalogi

Pågående externfinansierat projekt

Medverkan i det internationella projektet PADLR (Personalized Access to Distributed Learning Repositories)
Prof Tore Risch. Finansiering WGLN (Wallenberg Global Learning Network), Se nedan under Uppsala Learning Lab.[151]

Forskargrupp UpCERG

What is Computer Science Education Research?
The research within computer science education is aimed towards the study, the development, and the improvement of undergraduate education in computer science and related fields through the use of rigorous research methods. The goals are pragmatic: The students' learning of computer science should become enhanced, their interest in CS encouraged, thier study habits improved, as well as us becoming better at composing education programs.[152]

UpCSERG is a working group of academics from several groups in the Department of Information Technology. It is coordinated by Mats Daniels, senior researchers include Arnold Pears and Michael Thuné (prof.). Michael is coordinator for the CS Learner project, which is the currently largest project in the group. The other researchers in the group are Anders Berglund, Christina Björkman, Jonas Boustedt, Mats Daniels, and Anna Eckerdal, all of whom are at different stages in the process of completing a PhD in the area. Anders Berglund presented his licentiate thesis in 2002, "On the Understanding of Computer Networks". UpCSERG has published roughly 50 papers in journals and at conferences.[153]

[150] http://www.skeptron.ilu.uu.se/broady/dl/ape-proposal-991031.htm
[151] http://www.wgln.org/, http://www.swedishlearninglab.org/
[152] http://www.docs.uu.se/docs/cse/home.html
[153] http://www.docs.uu.se/docs/cse/publications.html

Pågående externfinansierade projekt

Learning, learning resources, and learning environments in computer science (CS Learner project)
This project is lead by Michael Thuné. Collaborators and researchers in the project are Anders Berglund, Jonas Boustedt, Anna Eckerdal, Arnold Pears and Eve Pärt-Enander.
The project is a cooperative research project between Uppsala University and Gävle University, Sweden. The primary goal is to gain knowledge about how students learn aspects of computer science, in order to improve computer science education. The underlying perspective is that knowledge is actively constructed by the students, and that the student utilizes a wide variety of resources in the learning process, e.g., text books, lectures, interaction with fellow students, WWW documents, various types of computer support, exercises, projects, etc. The objectives are to analyze and describe the variation in how learners select and use resources for learning, and how/whether this relates to variations in the ways students understand concepts, principles, etc., within the area of study.

The project uses a phenomenographic approach to study student learning in a variety of contexts. The main focus is on introductory courses in object-oriented programming and numerical analysis, as well as international student collaboration in advanced, project-based courses in distributed systems. This project is funded 2002-2004 by Vetenskapsrådet. Anders Berglund is also funded by the LearnIT project at KK-stiftelsen.

The Runestone project
The project was lead by Mats Daniels during the first three years. The project has since continued in different directions and Anders Berglund, Mats Daniels, Carl Erickson and Arnold Pears, as well as a number of international researchers, have been involved. The Runestone project aims to introduce realistic experiences with international collaboration into undergraduate Computer Science education. This is accomplished through joint project work between students in Sweden (Department of Information Technology (DoIT), Uppsala University) and the USA (Grand Valley State University, Allendale, Michigan). In the Runestone Project, teams typically consist of six students per team, with one sub-team of three students located at each university. The team project, which lasts approximately 10 weeks, is incorporated into local courses at the home universities, and students collaborate closely with their remote counterparts using appropriate communications and computing technology to solve the given problem. There are approximately one hundred students (fifty from each institution) who take the course each year.

The project aims to use collaborative project work to afford both personal and professional development for the students, by: facilitating international contact, requiring students to accommodate differences in cultural and educational backgrounds in order to form effective international teams, requiring students to overcome problems arising from language and time zone differences, maximizing opportunities for peer learning, and exposing students to new techniques for communication, including the use of IT in problem solving. Similarly, staff benefit from the close collaboration with foreign universities, gaining from their counterparts' experience and from the exploration of new teaching methods. A secondary aim of the Runestone Project is to identify effective support structures for remote international collaboration, encompassing strategies for communication, management, and technology use. Project personnel are investigating pedagogical and technical solutions for collaboration between students at the two universities.

The approach in the Runestone Project has evolved over the years, with a pilot study in 1998, a full presentation incorporating the international collaboration into the year four project course in 1999, and continuing collaboration in the years 2000-2003. The total number of students that has been part of this project is now well over 400. Runestone started out as a three year project (1997-2000) funded by the council for renewal of higher education and from NyING. It has since received funding from Uppsala University and KK-stiftelsen, as well as travel grants from he council for renewal of higher education. There has also been funding at non-Swedish sites for people working on Runestone.

Interactive Learning of Algorithms
This project is lead by Jarmo Rantakokko. The use of pictures and visualizations as educational aids is accepted practice. Textbooks are filled with pictures and teachers often diagram concepts on the blackboard to assist an explanation. Animation goes one step further. While static visualizations can provide students with the essence of how something looks or is constituted, animation appears better to explain a dynamic, an evolving process, an algorithm. An algorithm animation actually serves two fundamental purposes as an instructional aid; it provides a concrete depiction of the abstractions and operations inherent in an algorithm or program, and it portrays the dynamics of a time-evolving process. In the proposed project, the aim is to go one step even further, by making the animations interactive. This will allow for students to actively investigate algorithms by trying different scenarios.

Computer animations are a useful technique for learning in any computer science course. In the proposed project, we focus in particular on courses in parallel programming. Parallel and distributed programming is intrinsically more difficult than sequential programming. Parallel program development is further complicated by the need for performance tuning. After a parallel program has been debugged and works correctly tuning is required to refine the program's processor and memory utilization. Here, it is necessary to understand the behavior thoroughly to be able to modify and improve the design. Browsing source code and tracing program output are tedious and often ineffective approaches to understanding parallel programs. Using animation and program visualization in parallel programming can aid comprehension of the complex concurrent events and transitions that occur in parallel programs. This project is funded by the council for renewal of higher education during the period 2002-2004.

Pågående fakultetsfinansierad och övrig forskning

The MEAD project
Managing Education with teachers at A Distance. This project is lead by Mats Daniels.
The objective of this project is to investigate and develop approaches with which to include non-local experts in local courses. The focus is on project oriented courses using the Open Ended Group Project approach. Part of the effort concentrates on the use of technical support. The study will aim to:
- Design, implement, and analyze some concrete examples of use of non-local experts.
- Draw general conclusions of the individual examples, especially concerning learning outcomes and costs (both in time and money).
The project is one of the BASTU projects funded at Uppsala University, and it is funded 2002-2004.

Wireless Teaching and Learning
The project is lead by Arnold Pears and focuses on developing and evaluating new approaches to collaborative teaching and learning through the integration of wireless and pervasive computing technologies into the university environment. As a part of this project three specific initiatives are currently underway.
1. WAY - Where Are You?: a wireless ICQ like tool for collaboration in an augmented physical environment. Using indoor positioning based on 802.11 wireless LAN signal strength mapping we provide working groups with a collaboration tool that allows the users to locate one another within a large building. Location privacy issues are addressed using "profiles" which allow users to specify when and to whom they are visible.[154]
2. Explanograms: An explanogram is a WWW based animated sketch, or diagram, that a student can play, and replay, on demand. The chronological development of the explanogram is captured along with an optional audio and/or video track. Explanograms differ from normal sketches or diagrams in that they allow students to see how the diagram evolved to reach its final state. Using an explanogram one can rewind, skip forward, and examine specific areas of an explanation. Explanograms are implemented using a special patterned paper invented by a Swedish company, Anoto AB, upon which one writes with a wireless enabled pen device (Sony Ericsson Chatpen). The time stamped pen strokes made by the user

[154] http://user.it.uu.se/~arnoldp/WAY

are transferred to a database on a server from which they are automatically extracted and rendered as a flash animation for viewing via Internet.[155]
3. Evaluation of the impact of educational innovations is a critical aspect of their deployment that is often overlooked, or poorly structured. To assist in this process the project has produced a process framework for the conduct of evaluation studies. This framework and the research ideas surrounding it form the basis of all evaluations of tools and techniques in this initiative. The project is one of the BASTU projects funded at Uppsala University for 2002 - 2004, with additional funding coming from the IT department.

Erickson, Carl, univ.lekt.
Working in the Runestone and the Explanogram projects. He is based in USA and works actively in the areas of technology enhanced learning and distance education.

Pears, Arnold, univ.lekt.
Studying the impact of emerging technology on teaching and learning. Current interests focus on the use of wireless technologies in enhancing communication, collaboration and effective distance and distributed learning.

Pärt-Enander, Eva, FD, univ.lekt.
Studying students' learning processes with focus on distance courses in programming C++ using learning management systems and web conferencing tools.

Rantakokko, Jarmo, univ.lekt.
Is project leader for the Interactive Learning of Algorithms project.

Thuné, Michael, professor
Coordinator for the project Learning, learning resources, and learning environments in computer science.

Avslutad fakultetsfinansierad och övrig forskning

Wireless Learning Spaces
This project was funded by the Swedish Learning Lab 1999-2000. The research was carried out in the context of the Swedish Learning Lab programme (Swe-LL) for Distributed Learning Spaces (DILS), tracks 1 and 2. The overall framework for Swe-LL defined tracks to address "Local learning" (Track 1) and "Distributed Teams and Groups" (Track 2). The overarching objective being to encompass projects that investigate aspects of learning and the provision of and implications of new environments for learning.

Within this framework a pilot project was developed to investigate the impact of a wireless network environment on teaching and learning. The study attempted to identify and quantify important teaching and learning issues that arise from access to, and training with, a wireless network technology. In the pilot stage (Summer 2000) the project identified key issues for further studies to enhance and complement existing programmes in learning spaces, and wireless learning at KTH (Stockholm), and Stanford University (USA). The later stages of the project investigated technological innovation and teaching approaches for the development of scalable teaching environments.

Nätverk
UpCSERG has close collaboration with educationalists, most notably with professor Shirley Booth. She is active in the CS Learner project and is co-supervisor for Anders Berglund, Jonas Boustedt and Anna Eckerdal.

Members of UpCSERG have been active in ACMs Special Interest Group on Computer Science Education (SIGCSE) for the last decade.[156] Activities include writing papers, running projects, organizing

[155] http://www.handwritten.net

conferences and workshops, and being part of various committees. It is especially worth mentioning that UpCSERG organized the 2nd ACM ITiCSE conference in June 1997 here in Uppsala.[157] This has lead to an extensive network with active CS education researchers around the world, and especially in Australia, Finland, Great Britain, Israel, and USA.

One specific product of the involvement is the formation, in 1998, of Computer Science Education Research Groups International (CSERGI).[158] Founding institutions were Monash University, Melbourne, Australia, Open University, Milton Keynes, UK, University of Kent at Canterbury, UK, University of Texas at Austin, Texas, USA, and Uppsala University, Uppsala, Sweden. The main reason for forming CSERGI was to provide a platform for making CS education research visible and show the usefulness of combining CS and Education research as an interdisciplinary research field. The usefulness is in relation to setting up good learning environments for our students

The group also have connections with IEEE most notably with Mats Daniels serving as vice chair for the newly formed IEEE Education Society chapter for the Joint Norway/Denmark/Finland/Iceland/Sweden Sections.[159] The first workshop in this chapter will be held in Uppsala May 9-10 and is entitled "Engineering Education Research".

Pågående avhandlingsarbete

Berglund, Anders, univ. adj.
Studying how students interact with and use different resources in their learning environment, when taking an advanced internationally distributed project course in computer systems. Anders presented his licentiate thesis "On the Understanding of Computer Networks" in March 2002.

Björkman, Christina, univ.adj.
Studying Epistemological Issues in Computer Science from Gender Research Perspective. Her PhD supervisor is Lena Trojer at Bleking Tekniska högskola.

Boustedt, Jonas, univ.adj.
Studying students' learning processes within university courses in computer science, with a view to identify learning resources that promote acquisition of problem solving skills.

Daniels, Mats, univ. lekt.
Coordinator for UpCSERG. Leads the MEAD project and lead the Runestone project during the initial phase. He is primarily interested in collaborative teaching and learning, especially in an international setting. He is also active in the International CS Education community, e.g. serving on a number of international conference committees.

Eckerdal, Anna, univ.adj.
Studying students' learning processes within university courses in computer science, with a view to identify learning resources that promote understanding of object-oriented concepts.

Matematiska institutionen

Forskargrupp Matematikens historia och didaktik

(Mathematical Education and the History of Mathematics) dit följande personer är kopplade: Gunnar Berg, lektor, Mikael Brant-Lundin, adjunkt, Kajsa Bråting, doktorand, Sten Kaijser, professor, Johan

[156] http://www.acm.org
[157] http://www.docs.uu.se/docs/cse/sigcse97/
[158] http://www.docs.uu.se/csergi/
[159] http://www.ieee.com

Prytz, doktorand, Staffan Rodhe, lektor Staffan Stenhag, doktorand, Anders Vretblad, lektor, Anders Öberg, forskare.[160]

Pågående externfinansieradeprojekt

Matematikens historia i lärande
Projektet leds av Gunnar Berg, FD, och Staffan Rodhe, FD: Projekt finansierat av Vetenskapsrådets Utbildningsvetenskapliga kommitté under 2002-2004.
Ett studium av matematikens historia visar att den precisa formulering av infinitesimalkalkylen, som uppkom under senare hälften av 1800-talet, föregicks av en lång historisk utveckling karakteriserad av ett mycket mångfacetterat, intuitivt och ibland motsägelsefullt tänkande, centrerat kring begreppet "det oändligt lilla". Genom att mer ingående studera denna utveckling tror vi oss kunna få en djupare förståelse för de problem en elev i gymnasiet stöter på vid mötet med "kalkylen". Vi anser också att resultaten av denna forskning kommer att kunna användas vid undervisningen på flera olika sätt. Matematiken sätts in i ett större, mänskligt och historiskt sammanhang och inte minst, eleverna kan få ett mindre komplexfyllt förhållande till ämnet, när de inser att även stora matematiker har delat deras förvirring inför ämnets grundläggande begrepp.[161]

Meningsfull eller meningslös matematik: Förmågan att resonera matematiskt
Anders Öberg, forskare, medverkar i ett Vetenskapsrådsfinansierat projekt med Johan Lithner från Umeå universitet som huvudsökande.

Matematiska symboler och matematisk begreppsbildning. En studie i utvecklingen av några matematiska begrepp under de tidiga skolåren
Anders Öberg, forskare och Sten Kaijser, prof., medverkar i projektet som finansieras av Vetenskapsrådets Utbildningsvetenskapliga kommitté där Bo Johansson, docent, Institutionen för lärarutbildning som huvudsökande (se mer utförlig beskrivning av projektet under Institutionen för lärarutbildning, Lärares arbete).

Forskarskola i matematik med ämnesdidaktisk inriktning
En nationell forskarskola i matematik med ämnesdidaktisk inriktning började höstterminen 2001. I Uppsala finns det två inriktningar - en mot matematikens historia och en mot matematikens didaktik. Verksamheten i Uppsala bygger på ett samarbete mellan matematiska institutionen och institutionen för lärarutbildning, båda vid Uppsala universitet, samt institutionen för matematik-, natur- och datavetenskap vid Högskolan i Gävle. Ledningsgruppen för Riksbankens Jubileumsfonds forskarskola i matematik med ämnesdidaktisk inriktning har den 10 maj beslutat stödja 15 ansökningar. Av dem kommer två från Uppsala: Kajsa Bråting och Johan Prytz som blir doktorander här. Kontaktpersoner Sten Kaijser (prof.), Matematiska institutionen. Bo Johansson (docent), Institutionen för lärarutbildning. Anders Öberg, Högskolan i Gävle.[162]

Pågående avhandlingsarbete

Bråting, Kajsa
Kajsa deltar i den nationella forskarskolan i matematik med ämnesdidaktisk inriktning. Hennes forskning är tänkt att handla om gränsområdet mellan matematikhistoria och didaktik. Mer specifikt rör det sig om att undersöka i vilken utsträckning problem som elever och studenter har vid inlärandet av begrepp och metoder återspeglar den historiska utvecklingen, samt att använda kunskaper om denna för att kunna variera och förhoppningsvis förbättra inlärandet.

[160] http://www.math.uu.se/research/groups.php
[161] http://vrproj.vr.se/detail.asp?arendeid=5503
[162] http://www.math.uu.se/research/inform/forskar.html

Det begrepp som är aktuellt är det för den matematiska analysen fundamentala öändlighetsbegreppet, vilket också är det begrepp som står i centrum för ett projekt i matematik och lärande som bedrivs på institutionen.

Prytz, Johan
Matematiska problem uppstår i teoretiska sammanhang och dessa har sett olika ut i historien. Likaså har metoderna förändrats. Därutöver så har även matematikernas syn på matematiken sett olika ut. I Johans framtida forskning är dessa aspekter en självklar del. Därtill avser han att studera de pedagogiska idéer som utvecklas när matematik och samhälle utvecklas. Det faktum att matematikens ställning i de västerländska samhällena har förändrats är intressant. Forskningsarbetet är avgränsat till den del av matematiken som idag benämns analys. Den tidsmässiga och geografiska avgränsningen är dock inte klar.

Johan deltar i den nationella forskarskolan i matematik med ämnesdidaktisk inriktning. Därutöver är hans biträdande handledare verksam inom ett projekt om matematikens historia i lärande.

Fysiska sektionen

Fysiska institutionen

Forskargrupp Fysikens didaktik

Pågående externfinansierade projekt

Att etablera en vetenskaplig grund för fysikundervisning på universitet
Cedric Linder, prof., 2003-2005, Vetenskapsrådets Utbildningsvetenskapliga kommitté.
Undervisningen i fysik på universitetsnivå bedrivs av vetenskapsmän med utomordentligt god förmåga till problemformulering, syntes och presentation av sina forskningsresultat. Denna intellektuella förmåga, som används med kraft på deras laboratorier för analys av komplexa system och resultat, kommer inte fram på motsvarande sätt i deras undervisning. Detta är inte ett lokalt problem utan av internationell räckvidd. Om god undervisning avser möjligheter till meningsfull inlärning, vilket den bör göra, så gäller att vetenskaplighet inom undervisningsområdet är en strävan till tydliggörande av hur en god inlärningssituation är möjlig att uppnå. Dåvarande presidenten vid "Carnegie Foundation" i USA, Ernst Boyer, skrev år 1990 den mycket viktiga så kallade Boyerrapporten, där han riktade mycket skarp kritik mot de amerikanska universitetens strikta uppdelning av undervisning och forskning. Han föreslog där vetenskaplig forskning inom undervisningsområdet i avsikt att utveckla begreppet vetenskaplighet till att omfatta inte bara den traditionella forskningen utan alla aspekter av den akademiska verksamheten inkluderande undervisning och inlärning. Denna ansökan följer Boyers riktlinjer och gäller genomförande av en serie av studier, som beaktar olika aspekter av undervisningen i fysik på universitetsnivå och bygger på tillvaratagande av det rikliga erfarenhetsmaterial, som finns att tillgå. Avsikten är först och främst att utveckla vetenskapligheten inom alla delar av universitetsfysiken.[163]

Nätverk
Cedric Linder, prof., samarbetar med:
- Shirley Booth (Lunds universitet), Roy Nilsson (Högskolan i Gävle)
- Jazlin Ebenezer, Wayne State University, USA.
- Andy Buffler, Jenni Case, Duncan Fraser, University of Cape Town, South Africa.
- Åke Ingerman, (post-doc from Sweden), Delia Marshall, Mahlomola Nchodu, University of the Western Cape, South Africa.
- Martie Sanders, University of Witwatersrand, Soth Africa.
- Gaalen Erickson, University of British Columbia, Canada.

[163] http://vrproj.vr.se/detail.asp?arendeid=9955

Pågående avhandlingsarbete

Domert, Daniel
Avhandlingen har fysikdidaktisk inriktning.

Dominicus van den Bussch, Liselott
Avhandlingen har fysikdidaktisk inriktning.

Avhandlingar år 1997-2003

Adawi, Tom W.: From Branes to Brains: On M-theory and Understanding Thermodynamics. - Uppsala, 2002. - 74p.

Biologiska sektionen

Centrum för bioinformatik

Avslutat externfinansierat projekt

Bioinformatics. Learning in information intense, dynamic and cross disciplinary environments
Ett projekt inom Swedish Learning Lab, finansierat av Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse. Projektledare Prof. Siv Andersson. Se vidare nedan under Uppsala Learning Lab.[164]

[164] http://www.wgln.org/

Fakultetsövergripande enheter

Centrum för genusvetenskap

För närvarande bedrivs forskning bland annat inom området Kvinnors villkor vid universitetet.[165]

Kollegiet för samhällsforskning (SCASSS)

Direktorer: professorerna Björn Wittrock (föreståndare), Barbro Klein och Göran Therborn. Kollegiet är ett institut för avancerade studier inom samhällsvetenskap och humaniora. Verksamheten bedrivs i form av gästforskarprogram, internationellt organiserad forskning och nationella forskarskolor. SCASSS har ställning som en särskild inrättning vid Uppsala universitet utan fakultetsanknytning. (Styrelse: Prof. Sverker Gustavsson, Uppsala, (ordf.), Prof. Karin Aronsson, Linköping, prof. Gudrun Dahl, Stockholm, prof. Sven-Eric Liedman, Göteborg, prof., prof. Lennart Schön, Lund, prof. Bo Sundin, Umeå, prof. Rolf Torstendahl, Uppsala). Torgny Segerstedts gästprofessur är förlagd till Kollegiet för Samhällsforskning. Gästprofessuren etablerades 1991 genom ett beslut av Rådet för forskning om högskolan. Dess ändamål är att främja den högre utbildningen i ett komparativt och historiskt perspektiv genom att göra det möjligt för en eminent utländsk forskare att under en längre period samverka med företrädare för det svenska forskarsamhället.[166]

Uppsala Learning Lab

I ULL (Uppsala Learning Lab) drivs projekt där man utforskar och utvärderar användningen av ny teknik för att förbättra arbets- och lärandeformer i högre utbildning.[167] Uppsala Learning Lab är en nod i WGLN (Wallenberg Global Learning Network), i vilket även Stanford University, några tyska universitet, Karolinska institutet och Kungl. Tekniska Högskolan ingår. Vid ULL pågår även projekt i samarbete med Skolverket och andra, samt ULL:s egna lärarprojekt.

Pågående projekt

Personalized Access to Distributed Learning Repositories (PADLR)
PADLR är ett stort projekt med många delar vars forskningsuppgift är att skapa infrastruktur för kurser/moduler och som innehåller pedagogiska perspektiv.

The driving vision for this project is a distributed "Learning Web Infrastructure", which makes it possible to exchange/author/annotate/organize/market and personalize/navigate/use/reuse modular learning objects, supporting a variety of courses, disciplines and universities. Each of the PADLR subprojects deals with a specific problem on the way towards this vision. Infrastructure, tools, course materials and archives will be designed/developed in accordance with international standards for modularization and metadata, and will be compatible across the PADLR project. We will specify how course modules are built and described (both from a technical and from an educational point of view), how they are organized and how they are exchanged and reused. Several testbeds at our universities will be the test and application area of our infrastructure, tools and courselets, providing a rich source of requirements, feedback and evaluation results for steering our project into the right direction. Project Partners in Sweden: Ambörn Naeve, Donald Broady and Lars Borin. Project Coordinator Prof. Wolfgang Nejdl, Learning Lab Lower Saxony.[168]

[165] http://www.gender.uu.se/forskning.htm
[166] http://www.uu.se/Adresser/Directory/deps/SF14.html
[167] http://130.237.29.88/frameset.jsp?site=uu&selected=home&content=home.jsp&id=f3b4ecca4d
[168] http://130.237.29.88/uu/projects.jsp?&site=uu&content=projects.jsp&selected=projects&id=6,

Folio thinking
This project defines Folio Thinking in various educational contexts and aims to design the appropriate supporting tools and methods that will enable students to gain deeper understanding about themselves and their knowledge through examining their academic and personal experiences and the relationships among those experiences. Folio Thinking is a radical departure from content driven pedagogy towards thinking-process driven pedagogy. As such, it addresses a crucial need of contemporary higher education, namely the need to train every student in the academy to be a "knowledge worker"(a person who can efficiently learn what needs to be known) across domains rather than a subject matter expert within one domain. Our society and our industry representatives tell us of this need on a daily basis. Much emphasis is currently placed on interdisciplinary pursuits in biotechnology, nano-technology, energy, and environmental systems technology. This emphasis illustrates the importance of training in practices like Folio Thinking that enhance interdisciplinary thinking and work. The Folio Thinking Program's focus on learning design and on understanding and supporting the reflective practice of creating portfolios fills a gap in the growing body of research and literature on electronic learning portfolios and fulfills a need for those institutions of higher education using electronic portfolios. The work of others focuses primarily on technological and usability issues related to information capture and representation, knowledge management, and document sharing. A number of communities and organizations eagerly seek close collaboration with the WGLN's Folio Thinking Program. These groups include Skolverket (the Swedish National Agency for Education), the Electronic Portfolio Action Committee, the Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching, the Open Knowledge Initiative, and Xerox PARC. Project Partners in Sweden Janne Backlund, FD (janne.backlund@abm.uu.se), Jonas Gustafsson, FD (jonas.gustafsson@ilu.uu.se). Project Coordinator Larry Leifer, Stanford University.[169]

Visualization and Simulation Environments, VASE Simulated environments put students in life like learning situations
This project develops simulation and visualization techniques for education and training purposes within both medicine and archeology, but with focus on generalizable results. To enable a study of a variety of pedagogical and educational issues, an educational research framework has been set up to test a number of hypotheses in two well-defined cross-disciplinary test beds. The subprojects within this framework are using a pedagogical strategy, which is based on student activation and student responsibility. They can thus be used as a lever to accomplish changes in the educational process and in pedagogical strategies at the universities.

Subproject 1 will study the possibility to activate, motivate and emotionally attach students to simulated learning systems. This is performed by means of studying the learning impact of different techniques to simulate medical patient history interviewing. Important results have already been indicated and a possible addition of standardized patients from Stanford, will further strengthen this project. Subproject 2 will develop general simulation systems in a different subject areas - archeology. This is performed by means of creating an archeological simulated excavation (ASE) based upon the existing medical ISP architecture from VASE 1 and the old WGLN ISP-VL project. Two different Universities within WGLN are collaborating here, creating a very interesting cross-disciplinary project team with faculty persons from both medicine and archaeology involved. The Department of Archaeology and Ancient History at Uppsala University has put great emphasis on the prototype version of the simulation system, having hired a specialized researcher/teacher for 2.5 months to run the course. Project Coordinator Uno Fors, KI.[170]

Interaktiva Medier i Högre Utbildning
Projektets syfte är att öka kunskapsnivån hos lärarna vid Uppsala universitet om vad Interaktiva Medier är för något och hur det kan användas i undervisningen. Projektet bedrivs under vårterminen 2003. Kontakt: Else Nygren, univ. lekt.

[169] http://130.237.29.88/uu/projects.jsp?&site=uu&content=projects.jsp&selected=projects&id=9
[170] http://130.237.29.88/uu/projects.jsp?&site=uu&content=projects.jsp&selected=projects&id=5

Avslutade projekt inom Swedish Learning Lab

APE (Content archives, student portfolios & 3D environments)
Funded by the Knut and Alice Wallenberg Foundation. Collaborating univeristies: Uppsala university, Karolinska institutet, Royal Institute of Technology. Coordinator Donald Broady. There were three experiment tracks: Track A. Content and context of Mathematics in Engineering Education (CCM); Track B. Digital resources in the humanities (DRH); Track C. 3D communication and visualization environments for learning (CVEL). The three tracks focus archives, portfolios and environments, thus the acronym APE. In short, the guiding idea is the following. Teachers and other content providers create archives which contain portable and modularized educational material. The content of these archives is used by students who create their own personalized portfolios. The archives and the portfolios as well as the participants (teachers and students) are represented in avatar-inhabited shared 3-D environments. The content will as far as possible be encoded according to relevant international standards and de facto standards (SGML, XML, IMS, etc) in order to make it well-structured, metadata-enriched, portable, and reusable in new contexts.[171]

Distributed Interactive Learning Spaces (DILS)
Track 1. Communicative Spaces
Track 2. The impact of distributed project teams on learning excellence
Track 3. Working across time zones and cultures in globally distributed project teams

Pharmacology and Clinical Pharmacology, the Janus learning site

Interactive Simulation of Patients - a Virtual Learning space (ISP-VL)

Bioinformatics. Learning in information intense, dynamic and cross disciplinary environments
Coordinator Prof. Siv. Andersson, Uppsala university

[171] http://www.skeptron.ilu.uu.se/broady/dl/ape-proposal-991031.htm

Projektbeskrivningar, projekt finansierade av Vetenskapsrådets Utbildningsvetenskapliga kommitté

Detaljerad information för diarienr 2001-5503

Ämnesområde: Utbildningsvetenskap
Beslutsdat: 2001-11-19
Namn: Berg, Gunnar
Titel: doktor, Kön: man
Univ./Institution: Uppsala universitet - Matematiska institutionen
Projekttitel: Matematikens historia i lärande
SCB-klassificering: Vetenskapshistoria, Matematik, Ämnesdidaktik
Beviljat(SEK): 2002: 990 000; 2003: 990 000; 2004: 990 000

Beskrivning: Ett studium av matematikens historia visar att den precisa formulering av infinitesimalkalkylen, som uppkom under senare hälften av 1800-talet, föregicks av en lång historisk utveckling karakteriserad av ett mycket mångfacetterat, intuitivt och ibland motsägelsefullt tänkande, centrerat kring begreppet "det oändligt lilla". Genom att mer ingående studera denna utveckling tror vi oss kunna få en djupare förståelse för de problem en elev i gymnasiet stöter på vid mötet med "kalkylen". Vi anser också att resultaten av denna forskning kommer att kunna användas vid undervisningen på flera olika sätt. Matematiken sätts in i ett större, mänskligt och historiskt sammanhang och inte minst, eleverna kan få ett mindre komplexfyllt förhållande till ämnet, när de inser att även stora matematiker har delat deras förvirring inför ämnets grundläggande begrepp.

Detaljerad information för diarienr 2001-5509

Beslutsdat: 2001-11-19
Namn: Broady, Donald
Titel: professor Kön: man
Univ./Institution: Uppsala universitet - Institutionen för Lärarutbildning
Projekttitel: Gymnasieskolan som konkurrensfält
Beviljat(SEK): 2002: 910 000; 2003: 910 000; 2004: 910 000

Beskrivning: Den svenska gymnasieskolan genomgår för närvarande en anmärkningsvärd omvandling i och med den allt mer uttalade profileringen inom den kommunala skolan, den ökande andelen fristående skolor och ändrade antagningssystem såsom när gymnasieplatser i Stockholm fördelas efter grundskolebetyg oavsett bostadsadress. I synnerhet i storstäder och universitetsstäder har detta lett till ett mer heterogent utbildningsutbud och mer markerade skillnader i den sociala rekryteringen till olika slag av utbildningar och skolor. Tendensen förefaller att vara alltmer separerade utbildningsvägar för skilda sociala grupper. Våra tidigare studier av utvecklingen under 1990-talet tyder på att det inte i första hand är den s.k. sociala snedrekryteringen, dvs. differentieringen i lodrät riktning mellan överklassen och lägre klasser, som ökar. Den avgörande förändringen tycks i stället vara att differentieringen skärps i vågrät riktning, vilket innebär att skilda slag av eliter får lättare att finna vägar som passar just deras barn. Det är angeläget att följa den pågående omvandlingen. Hurdan är egentligen den sociala rekryteringen till de fristående skolorna i jämförelse med de kommunala? Vad innebär det att exempelvis hela Stockholms kommun blivit en enda utbildningsmarknad där formellt endast betyg skall räknas men där ändå sociala och kulturella faktorer spelar in i valen av gymnasieutbildning? Blir resultatet ökade sociala klyftor med renodlade elitutbildningar i innerstaden och de norra förorterna och problemtyngda skolor i de södra och sydvästra förorterna? Eller innebär tvärtom slopandet av närhetsprincipen att studiemotiverade barn med blygsamt socialt ursprung konkurrerar ut barn ur familjer som tidigare haft monopol på de mest eftersökta skolorna? Tränger flickor, som i genomsnitt har högre grundskolebetyg, ut pojkarna från vissa elitutbildningar? Hur fördelar sig elever med olika slag av invandrarbakgrund på skilda utbildningsvägar? Vad utmärker rekryteringen till det nya teknikprogrammet och vilken är dess position i hierarkin av gymnasieprogram? Vilka mönster finns i rekryteringen av lärare och deras mobilitet, föreligger härvidlag skillnader mellan olika slags gymnasieskolor? Projektet Gymnasieskolan som konkurrensfält skall behandla sådana frågor i tre slag av studier: översiktliga studier av elevrekryteringen till kommunala och fristående gymnasieskolor, program och grenar i hela riket, fördjupade studier av utvecklingen i de tre regionerna Stockholm, Uppsala och Gävle, samt pilotstudier av lärarkårens sammansättning och mobilitet i de tre nämnda regionerna. Existerande register med data (kön, socialt ursprung, nationell härkomst, betygsprestationer i

grundskolan m.m.) om svenska gymnasieelever under 1990-talet skall, jämte annat redan insamlat material, användas för att spåra den utveckling som lett fram till dagens förhållanden. Ett nytt register med data om samtliga gymnasieelever åren 2000-2002 skall upprättas för analyser av vad som karaktäriserar ungdomar som dessa år befinner sig på skilda slag av utbildningar. Dessutom skall ett register över lärare i gymnasieskolan åren 1990-2001 upprättas och pilotstudier av lärarkårens sammansättning och mobilitet skall genomföras. Intervjuer med elever, lärare och adminstratörer i de tre regionerna skall komplettera registeranalyserna. Vad gäller metod är projektet inspirerat av Pierre Bourdieus kultursociologi. Begrepp som kapital och fält kommer att utnyttjas som forskningsverktyg. Stort intresse kommer att ägnas åt vilka slags tillgångar (kulturellt kapital, ekonomiskt kapital, socialt kapital, skolkapital etc) eleverna har i bagaget, samt hur gymnasieskolan är strukturerad som ett konkurrensfält där skilda utbildningsinriktningar intar olika positioner. I analyserna av de olika utbildningsinriktningarna och polariteterna och hierarkierna dem emellan ämnar vi framför allt utgå från vilka slags elever och lärare de rekryterar. Projektet genomföres som en samverkan mellan forskare vid Uppsala universitet, Högskolan i Gävle och Lärarhögskolan i Stockholm.

Detaljerad information för diarienr 2001-3766

Beslutsdat: 2001-06-08
Namn: Johansson, Bo
Titel: docent Kön: man
Univ./Institution: Uppsala universitet - Institutionen för Lärarutbildning
Projekttitel: Matematiska symboler och matematisk begreppsbildning. En studie av utvecklingen av några matematiska begrepp under de tidiga skolåren.
Beviljat(SEK): 2002: 650 000; 2003: 650 000.

Beskrivning: Studien består av två delprojket; i den första undersöks den matematiska begreppsbildningen i åldrarna kring skolstarten, i den andra är inriktningen på den matematiska begreppsbildningen efter några år i skolan. En frågeställning i det första delprojektet är sambandet mellan sifferskrivning och utvecklingen av färdigheten att lösa aritmetiska uppgifter. Redan i åldern 4 till 5 år börjar barn kunna skriva några av siffrorna från 0 till 9. Är denna färdighet kopplad till en tidig utveckling av förmågan att lösa aritmetiska uppgifter eller är det tvärtom så att sifferskrivningen är ett hinder för den tidiga matematiska utvecklingen? En annan frågeställning berör värdet av att kunna "rabbla" upp talorden, är detta endast en mekanisk färdighet utan samband med den fortsatta matematiska utvecklingen eller är det tvärtom så att behärskandet av räkneramsan möjliggör för barnen att att komma på smarta lösningar på aritmetiska problem? Dessa frågeställningar skall studeras genom att undersöka barns (ålder 5 - 9 år) behärskande av sifferskrivning, de metoder barnen använder för att beteckna antal, deras behärskande av räkneramsan och hur de går tillväga för att lösa enkla aritmetiska uppgifter. I delprojekt två undersöks skolelevers förmåga att lösa enkla uppgifter i bråkräkning och i vilken utsträckning detta är kopplat till hur barnen går tillväga för att lösa aritmetiska problem och till barnens färdigheter i att hantera strukturer i talraden (t ex "2-hopp", dvs kunna 2, 4, 6... etc). Parallellt med detta genomförs även historiska undersökningar av bl a hur införandet av de arabiska siffrorna kom att påverka aritmetiken. Ett övergripande syfte med projektet är att ta fram kunskap om den tidiga begreppsbildningen som skall vara användbar vid utvecklingen av undervisningen i matematik i förskoleklass samt under de första åren i skolan.

Detaljerad information för diarienr 2001-5544

Beslutsdat: 2001-11-19
Namn: Karlsson, Åsa
Titel: doktor Kön: kvinna
Univ./Institution: Uppsala universitet - Historiska institutionen
Projekttitel: Att lära och lära ut i vetenskapens tjänst. En studie av Linné och hans lärjungar.
Beviljat(SEK): 2002: 1 000 000; 2003: 1 500 000; 2004: 1 500 000.

Beskrivning: Carl von Linné (1707-1778) är en av de mest kända svenska vetenskapsmännen, och hyllmeter finns skrivet om hans gärning. Han var även en framgångsrik föreläsare och forskningshandledare. Inspirerade av Linné, och på hans uppdrag, reste unga män ut över hela jordklotet för att kartlägga naturens riken. Upptäckterna rapporterades tillbaka till Linné i Uppsala. Även de av Linnés studenter som blev provinsialläkare eller sockenpräster i Sverige kom att upprätthålla kontakten med sin lärare och nestor med rön och iakttagelser. Sammantaget känner man till över 300 Linnélärjungar, men trots detta har ingen övergripande forskning bedrivits om Linné som lärare och forskningsledare. Likaså har forskning kring lärjungarna koncentrerats på enskilda personers insatser, medan däremot jämförande och övergripande studier av Linnés studenter och deras relation till sin lärare saknas. Det nya med Linné var i första hand det vetenskapliga systemet och metoden. Systema Naturae var ett universellt system som kunde appliceras lokalt och globalt, men man kan fråga sig om det hade fått ett så stort

genomslag inom naturvetenskapen om inte Linné ägt en särdeles pedagogisk förmåga och initierat för tiden nya pedagogiska metoder. Man kan till och med fråga sig i vilken grad den naturvetenskap som Linné grundade var ett resultat av en interaktion mellan vetenskap och utbildning. Det huvudsakliga syftet med projektet är att studera relationen mellan pedagogik och vetenskapens utveckling och spridning, med Linné och hans lärjungar som empiriskt exempel. Vi vill analysera hur Linné utvecklade sin pedagogik i förhållande till både klassiska undervisningsmetoder - som retorik och resande - och de nya metoder som var förknippade med t.ex. fältexkursioner. Exkursionerna var ett viktigt och nyskapande moment i undervisningen som Linné fäste mycket stor vikt vid. I naturen fick studenterna se de växter, djur och bergarter som han undervisade om. Detta skedde i 1700-talets Uppsalalandskap, och en uppgift i projektet blir att rekonstruera denna natur med botanisk-historiska metoder för att få kunskap om hur Linné utnyttjade det biologiska materialet pedagogiskt under sina exkursioner. En studie av Linné och hans lärjungar måste naturligtvis sättas in i en historisk kontext där det är viktigt att beakta olika perspektiv. I ett nationellt perspektiv var det en fråga om uppgång och fall. Uppsala blev snabbt ett vetenskapligt centrum och Linnélärjungar kom att spridas världen över. Men redan innan Linnés död hade hans "Uppsalabotanik" stagnerat intellektuellt, även om den fortsatte att sysselsätta hans studenter runt om i Sverige. Det finns flera skäl till denna nedgång, bl.a. motiverades Linné av ett merkantilistiskt tänkande där nyttan styrde. Detta tänkande blev snabbt passé i 1700-talets Sverige. I ett internationellt perspektiv kom däremot Linnés Systema Naturae att överleva och utvecklas. I den internationella forskarvärlden blev Linnés system en gemensam nämnare för naturhistoriker över hela Europa i deras utforskande och ordnande av världen, som tilltog i spåren av den europeiska expansionen. Linnés vetenskap fick alltså olika resultat beroende på de olika sammanhang som lärjungarna tillämpade den i. I projektet vill vi jämföra Linnélärjungarnas skiftande betydelse och roll, över tid och i olika sammanhang, lokalt, nationellt och internationellt, i olika sociala och ideologiska kontexter. Vi vill undersöka hur Linnés undervisning påverkade lärjungarnas vetenskapliga arbete när de reste i främmande länder eller verkade lokalt i Sverige. Vi vill också studera hur lärjungarnas nya rön påverkade Linnés vetenskapliga utveckling och fortsatta undervisning. Sammantaget: hur fungerade det vetenskapliga nätverket bestående av lärare och studenter? Linnés metod påverkade inte bara de naturvetenskapliga iakttagelserna, och vi vill också analysera hur den influerade lärjungarnas förståelse av länder och folk de mötte. För den enskilde studenten var det prestigefyllt att vara Linnés lärjunge i en tid då naturhistorien var på modet. Hur integrerade Linnés studenter den nya vetenskapen i sina yrkes- och privatliv? Utgångspunkten för projektet är ett tvärvetenskapligt angreppsätt där deltagarnas kunskaper om botanikens teori och praxis, den svenska retoriken och 1700-talets historia utgör grundförutsättningarna.

Detaljerad information för diarienr 2001-5546

Beslutsdat: 2001-11-19
Namn: Kåreland, Lena
Titel: docent Kön: kvinna
Univ./Institution: Uppsala universitet - Institutionen för Lärarutbildning
Projekttitel: Genusperspektiv på barn- och ungdomslitteratur i skolan
Beviljat(SEK): 2002: 900 000; 2003: 900 000; 2004: 900 000.

Beskrivning: Projektet knyter an till den debatt som förs idag om vår kulturs bilder av manligt och kvinnligt. Det har inspirerats av aktuell debatt i lärarpressen och inom barnboksområdet. I en litteraturvetenskapligt inriktad del studeras texter som används i förskola och skola för att se hur pojkar och flickor skildras. Bland annat följande frågor tas upp: Uppträder pojkar och flickor på olika sätt i böckerna? Tillskrivs de olika egenskaper? Hur reagerar de inför svårigheter och hur löser de konflikter? Litteratursociologiska aspekter beaktas också. Pojkars och flickors läsning kommer bland annat att analyseras med hjälp av enkäter och intervjuer. Även ett urval läsprojekt som riktar sig till barn och ungdom skall studeras. Projektets andra huvuddel har pedagogisk inriktning och går ut på att undersöka på vilket sätt barn- och ungdomsböcker behandlas i förskolan och skolan. Hur uppfattar och tolkar lärare och elever litteraturen? Har genusaspekter betydelse vid lärarnas val av litteratur? Hur könsuppdelad är barns läsning idag? Samma texter studeras i projektets båda delar och de teoretiska utgångspunkterna är gemensamma. Projektet utgår bland annat från genus- och manlighetsforskning samt utvecklingspsykologisk och sociologisk forskning. Ett projekt av detta slag, där litteraturen står i centrum, ter sig angeläget mot bakgrund av de många rapporter från senare år som pekat på att bokläsningen bland barn och unga har minskat och på elevers bristande läsförmåga. Var fjärde svensk fjortonåring har svårigheter att ta sig igenom en text och förstå vad som står där. Många barn är negativa till läsning, och under 1990-talet har t.ex. TV-tittandet ökat markant på bekostnad av läsningen. Tyngdpunkten i projektet kommer att ligga på nyare litteratur för barn i olika åldrar, från småbarnsböcker och bilderböcker till ungdomsromaner. På så sätt ges möjligheter till jämförelser mellan böcker utgivna för barn i skilda åldrar. I och med att ungdomsboken ingår som en viktig del i projektet kommer tonårens speciella könsproblematik att kunna belysas, t.ex. konflikter i relation till vuxenvärlden och det omgivande samhället. Det är i förskolan som många barns första möte med litteratur och konst, t.ex. i bilderboken, äger rum. Att även bilderboken tas upp ter sig angeläget, då den klart dominerar förskolbarnens litteratur. Därmed behandlas en del av barnlitteraturen som hittills inte ägnats någon nämnvärd uppmärksamhet av forskarna. Samtidigt tas hänsyn till de önskemål som framhålls i den nya lärarutbildningen om forskning riktad mot förskolans behov. En viktig fråga för hela projektet gäller vilka värderingar i synen på manligt och kvinnlig som förmedlas till läsarna via litteraturen. Forskning har visat att uppfattningen om vad som skall betraktas som manligt respektive kvinnligt är väl utvecklad och integrerad i barns tänkande

redan i sjuårsåldern. Projektet kan bidra till att ge kunskap om hur pojkar och flickor framställs i modernare svensk barn- och ungdomslitteratur. Det kan även belysa hur skildringen av pojkar och flickor i skönlitteraturen förändrats i linje med samhällets utveckling, särskilt i förhållande till den allmänna debatten om kvinnors situation och feminismens framväxt. I vilken utsträckning har gränserna för vad som kan anses tillåtet och lämpligt för respektive kön förändrats? Projektet kan vidare öka vår kunskap om hur barn och ungdomar uppfattar litteratur. Det kan få stor betydelse för att utveckla och stimulera forskningen inom lärarutbildningen. Det kan dessutom bidra till att utveckla metoder för hur litteraturens roll i skolundervisningen skall kunna förbättras.

Detaljerad information för diarienr 2001-5550

Beslutsdat: 2001-11-19
Namn: Lindblad, Sverker
Titel: professor Kön: man
Univ./Institution: Uppsala universitet - Pedagogiska institutionen
Projekttitel: Lärarutbildningar: Rekrytering och yrkesidentitet under omstrukturering
Beviljat(SEK): 2002: 1 400 000; 2003: 1 300 000; 2004: 1 300 000.

Beskrivning: Syftet med föreliggande projekt är att undersöka rekryteringen till lärarutbildningar av olika slag och rekryteringens betydelse för verksamheten inom lärarutbildningar. Detta är viktigt att känna till för att å ena sidan förstå förändringar i rekryteringen till lärarutbildningar och å andra sidan utveckla möjligheter att genomföra en lärarutbildning som tar hänsyn till de studerandes förutsättningar och erfarenheter och därtill ta hänsyn till skolväsendets behov av lärare. Vi menar att vi måste förstå vad de studerande har med sig i bagaget deras bakgrund och levnadsbana samt uppfattningar av läraruppdraget som en viktig förutsättning för lärarutbildningarna. Och vi menar att det också är viktigt att lära känna hur lärarutbildarna hanterar rekryteringen relativt sina yrkeserfarenheter och bild av det uppdrag som de har. Vi söker därvid svar på följande frågor: 1. Har rekryteringen till lärarutbildningarna förändrats sedan sjuttiotalet? Har det därvid skett förändringar inom högskolefältet? Vad säger oss analyser av rekryteringar i ett historiskt perspektiv om eventuella förändringar i de studerandes dispositioner? 2. Hur ser rekryteringen till olika lärarutbildningar ut? Vilka dispositioner och vilket kulturellt kapital har olika kategorier av lärarstuderande inom olika utbildningsanordnare? Vad innebär det att lärarutbildningarna ligger inom eller utanför akademin? 3. Hur uppfattar och hanterar lärarutbildare rekryteringen till sina respektive program? Hur förstår de eventuella förändringar i rekryteringen under sitt yrkesliv och vad betyder detta för deras uppdrag som lärarutbildare? 4. Hur hanterar lärarutbildare pågående omstrukturering av utbildningssystemet dels för eget vidkommande, dels för skolväsendets omstrukturering och förändrade krav på lärarna? Undersökningarna bygger på jämförelser med ett danskt systerprojekt där vi bland annat kan fånga innebörden av att svenska lärarutbildningar ligger inom högskolans ram, medan utbildningen av förskollärare och folkskollärare m m i Danmark genomförs utanför akademin. Den teoretiska infallsvinkeln är som följer: Vi kommer att arbeta med kultursociologen Pierre Bourdieus begrepp disposition som preciseras via agenternas kapital, deras position och positionering inom det pedagogiska fältet, i syfte att rekonstruera studenters och lärares habitus. Poängen är således att fånga vad individer och grupper ”har i bagaget” som ”resurser” och ”drivkrafter och hur de agerar i ett föränderligt fält som högskolan. Empirin i detta projekt bygger på dels på avidentifierade registerdata, dels på data insamlade med hjälp av enkäter (n = ca 1200), dels från tematiserade och utförliga intervjuer med lärarutbildare (n=36). Vad gäller registerdata kommer vi att genomföra analyser av ett unikt svenskt registermaterial grundat på det s k högskoleregistret m m från 1977 till 2000.. Vad gäller enkäter och intervjuer kommer vi att utnyttja den variation som finns mellan olika utbildningar i Sverige: Högskolan i Gävle som en medelstor högskola med långvarig erfarenhet av lärarutbildning, Karlstad Universitet som ett nytt universitet med en relativt stor uppsättning av utbildningsprogram, samt Uppsala universitet som ett gammalt. Vad gäller motsvarande insamlingar i Danmark utanför akademin kommer vi att samarbeta med det s. k. Viborg-projektet. Vi avser att utnyttja våra undersökningar för samtal med lärarutbildare och lärarutbildningar om förändringar i rekrytering och uppdrag och vad detta betyder för lärares yrkesidentitet. Till sist: vår undersökning av rekrytering och yrkesidentitet relativt lärarutbildningar har möjlighet att bli föremål för s k tvärprofessionella studier då med fokus på sjuksköterskeutbildningar. Föreliggande forskningsprojekt kan dock genomföras utan sådana tvärprofessionella analyser.

Detaljerad information för diarienr 2001-5192

Beslutsdat: 2001-11-19
Namn: Thuné, Michael
Titel: professor Kön: man
Univ./Institution: Uppsala universitet - Institutionen för Informationsteknologi
Projekttitel: Lärande, läranderesurser och lärandemiljöer inom datavetenskap

SCB-klassificering: Ämnesdidaktik, Datavetenskap
Beviljat(SEK): 2002: 1 040 000; 2003: 1 040 000; 2004: 1 040 000.

Beskrivning: Hur går det till att lära sig olika ämnen inom datavetenskap? Projektet syftar till att ta reda på hur studenter i datavetenskap på universitetsnivå faktiskt går tillväga när de studerar. Vi vill särskilt undersöka studenternas resursanvändning. Med resurser menas här exempelvis läroböcker, föreläsningar, samarbete med andra studenter, WWW-dokument, olika former av datorstöd, övningsuppgifter och laborationer. Vilka typer av hjälpmedel använder studenterna? Troligen använder olika studenter olika kombinationer av resurser. Dessutom används de säkert på olika sätt. Kan man urskilja olika typiska kategorier av studenter, vad gäller vilka resurser som väljs och hur de används? Finns i så fall något samband mellan dessa olika kategorier och hur väl inlärningen lyckas? Projektets slutsatser kommer att bli till nytta för lärare och utbildningsorganisatörer, liksom för dem som utbildar nya lärare inom området. Slutsatser om vilka kombinationer av resurser som gynnar inlärningen leder till rekommendationer om vilka basresurser som i möjligaste mån bör göras tillgängliga för studenterna. Vidare kan projektets slutsatser om olika sätt att använda dessa leda till förslag om hur studenter kan förberedas för att utnyttja dem på bästa sätt. Därigenom kan projektet bidra till förbättrade inlärningsresultat i olika typer av datavetenskaplig utbildning, inte bara på universitetsnivå, utan även inom gymnasie- och vidareutbildning. Vidare är den typ av kunskap som projektet väntas leda fram till värdefull som underlag för lärarhögskolornas undervisning av blivande datalärare. Projektet kommer att behandla dels inledande kurser i objektorienterad programmering respektive numerisk analys, dels internationellt studentsamarbete inom projektbaserade, avancerade kurser i distribuerade system. Vi kommer att genom intervjuer med studenter, insamling av laborationsrapporter och annan skriftlig dokumentation, videoinspelningar, etc., skaffa information om hur studenterna arbetar. Därefter analyseras denna information i ljuset av projektets frågeställningar och slutsatser dras. Detta sätt att vetenskapligt studera lärande kallas fenomenografi och har en stark tradition i Sverige. Projektet är tvärvetenskapligt och ses som ett steg i uppbyggnaden av en tvärvetenskaplig forskarutbildning i datavetenskapens didaktik.

Detaljerad information för diarienr 2002-3219

Beslutsdat: 2002-10-25
Namn: Linder, Cedric
Titel: professor Kön: man
Univ./Institution: Uppsala universitet - Fysiska institutionen
Projekttitel: Att etablera en vetenskaplig grund för fysikundervisning på universitet
SCB-klassificering: Vetenskapsteori, Ämnesdidaktik
Beviljat(SEK): 2003: 1 300 000; 2004: 1 300 000; 2005: 1 300 000.

Beskrivning: Undervisningen i fysik på universitetsnivå bedrivs av vetenskapsmän med utomordentligt god förmåga till problemformulering, syntes och presentation av sina forskningsresultat. Denna intellektuella förmåga, som används med kraft på deras laboratorier för analys av komplexa system och resultat, kommer inte fram på motsvarande sätt i deras undervisning. Detta är inte ett lokalt problem utan av internationell räckvidd. Om god undervisning avser möjligheter till meningsfull inlärning, vilket den bör göra, så gäller att vetenskaplighet inom undervisningsområdet är en strävan till tydliggörande av hur en god inlärningssituation är möjlig att uppnå. Dåvarande presidenten vid "Carnegie Foundation" i USA, Ernst Boyer, skrev år 1990 den mycket viktiga så kallade Boyerrapporten, där han riktade mycket skarp kritik mot de amerikanska universitetens strikta uppdelning av undervisning och forskning. Han föreslog där vetenskaplig forskning inom undervisningsområdet i avsikt att utveckla begreppet vetenskaplighet till att omfatta inte bara den traditionella forskningen utan alla aspekter av den akademiska verksamheten inkluderande undervisning och inlärning. Denna ansökan följer Boyers riktlinjer och gäller genomförande av en serie av studier, som beaktar olika aspekter av undervisningen i fysik på universitetsnivå och bygger på tillvaratagande av det rikliga erfarenhetsmaterial, som finns att tillgå. Avsikten är först och främst att utveckla vetenskapligheten inom alla delar av universitetsfysiken.

Detaljerad information för diarienr 2002-2557

Beslutsdat: 2002-10-25
Namn: Lindh, Gunnel.B
Titel: fil doktor Kön: kvinna
Univ./Institution: Uppsala universitet - Institutionen för Lärarutbildning
Projekttitel: Samtal för utveckling och lärande? En studie av utvecklingssamtal i grundskolan
Beviljat(SEK): 2003: 910 000; 2004: 780 000; 2005: 780 000.

Beskrivning: Bakgrund, syfte, frågeställning: För att skolan skall kunna fullgöra sitt uppdrag förutsätts ett samarbete med hemmet. En obligatorisk åtgärd i grundskolan för att möjliggöra detta, är det regelbundet återkommande utvecklingssamtalet. Detta är tänkt att vara en fortlöpande dialog mellan elev, lärare och föräldrar. Utvecklingssamtalet ska ge en möjlighet för elev, föräldrar och lärare att "lyssna på varandra som jämbördiga parter". Utvecklingssamtalet kan ses som ett verktyg för att undervisningen, i enlighet med läroplanens intentioner, bättre ska kunna "anpassas till varje elevs förutsättningar och behov" och "med utgångspunkt i elevens bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling." En förutsättning för en sådan individuell anpassning är att både elever och föräldrar kan komma till tals. Är det så? Vilken möjlighet har elever och förälder att komma till tals i samtalet? Kan de påverka samtalet och därmed möjligen lärarens tänkande om den pedagogiska verksamhetens innehåll och uppläggning? Vad handlar samtalen om? Vilka mekanismer påverkar samtalets innehåll och förlopp? Har kön och social bakgrund någon betydelse? Blir utvecklingssamtalet det redskap för utveckling och lärande som det är tänkt att vara? Syftet med föreliggande studie är att belysa elevers/föräldrars möjligheter att i utvecklingssamtalet göra sig hörda vad gäller sin egen/sitt barns utveckling och lärande. Frågorna ovan ska ses mot bakgrund av aktuell forskning och att forskning om utvecklingssamtal saknas. Undersökningar som rör kontakten mellan hem och skola pekar på att föräldrar är positiva till samtal som kontaktform och att de i stor utsträckning kommer till utvecklingssamtal. Samtidigt antyds att vissa föräldrar är missnöjda vad gäller möjligheten att påverka det egna barnets skolsituation och att undervisningsfrågor sällan diskuteras på utvecklingssamtalen. Samtalsforskning visar att institutionella samtal (där minst en av samtalsparterna deltager i samtalet som ett tjänsteåliggande) rymmer många svårigheter. Beroende bl a på den enskildes intresse och motiv för samtalet, så kommer hon/han att uppfatta och hantera samtalet på olika sätt: försöka vara trevlig, gå in för att skaffa information, etc; parterna utvecklar olika projekt – intentioner i handling. Vilka projekt utvecklas och hur samspelar de olika projekten? Genomförande: Undersökningen genomförs i år 5 och 6 i grundskolan och inleds med en grov kartläggning av utvecklingssamtalens yttre ramar. Samtalen spelas in på video. För att förstå den mening deltagarna tillskriver samtalet, intervjuas de sedan, var och en för sig (jmfr stimulated recall). Dessa intervjuer spelas in på ljudband. Hela materialet (ett 20 tal utvecklingssamtal och ca 60 intervjuer) skrivs ut ordagrant och analyseras bl a utifrån de frågor som ovan exemplifierats. Vi är medvetna om att deltagarna trots samtycke kan känna sig utsatta och kommer därför att vara tydliga med att de när som helst kan avbryta sitt deltagande. Givetvis står det dem fritt att även stänga av inspelningsapparatur om så önskas. Vad gäller tolkning av insamlat material kommer respekten för deltagarnas integritet att gå före behovet av att få fram intressanta forskningsresultat. Betydelse och möjliga tillämpningar: Utvecklingssamtalet är ett unikt tillfälle för elever och föräldrar att både förstå och göra sig förstådda i frågor som rör elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling. En förutsättning är att elever och föräldrar kan göra sig hörda. Ges alla samma möjlighet? Utan kännedom om samtalets innehåll och förlopp, vet vi inte om utvecklingssamtalet utgör den positiva faktor som förutsätts i styrdokumenten. Med tanke på den tid och det engagemang som både skolans personal, föräldrar och barn ägnar utvecklingssamtalet, finner vi det angeläget att undersöka och visa på några av de faktorer och mekanismer som kan påverka samtalet. I förlängningen kan projektet bidra med kunskaper om vilka insikter och färdigheter som blivande lärare bör utveckla för att elever och föräldrar ska kunna komma till tals, så att undervisningen bättre kan anpassas till den enskilda individens förutsättningar och behov.

Detaljerad information för diarienr 2002-3363

Beslutsdat: 2002-10-25
Namn: Möller, Göran
Titel: docent Kön: man
Univ./Institution: Uppsala universitet - Teologiska institutionen
Projekttitel: Utmaningen från andra röster
Beviljat(SEK): 2003: 272 000; 2004: 254 000.

Beskrivning: Projektet Utmaningen från andra röster är en delstudie inom det vidare forskningsprogrammet Gemensamma värden? Detta program syftar till att bearbeta frågeställningar kring den svenska skolan i ett mer mångkulturellt Sverige. I studien Utmaningen från andra röster är utgångspunkten behovet av och förutsättningarna för etisk dialog i en konfliktladdad och flerkulturell kontext. Problem som behandlas är hur vi kan undvika att hamna i å ena sidan ett dominansförhållande och å andra sidan en total moralisk relativism, huruvida alla normer är diskutabla eller om vissa grundläggande värden eller normer måste utgöra förutsättningar för själva dialogen och hur vi i en en sådan dialog kan handskas med argument som är baserade i, för oss som moraliska aktörer, främmande religiösa traditioner eller specifika historiska erfarenheter. En nyckelfråga är vad som krävs för att uppnå en förståelse av andra människors perspektiv. I studien utförs en kritisk analys av pågående teoretiska diskussioner inom feministisk kommunikativ etik. I fokus för denna analys står den politiska filosofen Seyla Benhabibs modell för kommunikativ etik. Denna är baserad på Habermas och Apels diskursetik, vilken modifierats i dialog med olika kommunitaristiska, feministiska och postmoderna perspektiv. I syfte att fördjupa diskussionen om vad som fordras för att uppnå förståelse tas den kanadensiske filosofen Charles Taylors tillämpning av Gadamers hermeneutik i det mångkulturella sammanhanget till hjälp. Metoden i denna del av studien är kritisk reflektion baserad på litteraturstudier. Ett empiriskt material bestående av djupintervjuer med israeliska och palestinska kvinnor med erfarenheter av dialog och samarbete relateras till dessa diskussioner. I arbetet tillämpas ett dialektiskt förhållande mellan teoriutveckling och empiri. Å ena sidan uppfordrar den kommunikativa etiken till ett aktivt lyssnande till "de konkreta andras" röster. Å andra sidan visar dessa "konkreta andras"

moraliska erfarenheter på områden där den kommunikativa etiken behöver utvecklas och modifieras utifrån en situation präglad av ojämlikhet, brist på tillit, kollision mellan olika historiska, religiösa och kulturella erfarenhetsbakgrunder. Ett första delmål för studien är att låta några kvinnor med olika erfarenhetsbakgrunder i en konfliktpräglad flerkulturell kontext, med ett gemensamt engagemang för värdena rättvisa och fred, framträda för läsaren som reflekterande moraliska subjekt. Ett andra delmål är att analysera och utveckla en modell för feministisk kommunikativ etik utifrån de krav som en sådan konfliktpräglad kontext ställer, samt att undersöka på vilket sätt och i vilken utsträckning ett delgivande av reflekterande livsberättelser kan berika denna modell. Ett tredje delmål är att undersöka om denna utvecklade modell för kommunikativ etik skulle kunna bidra till en konstruktiv dialog i fredsfrågan. I förlängningen av studien ställs frågorna om vilken relevans denna samtalsmetod kan ha för s. k. deliberativa samtal i den svenska skolan.

Detaljerad information för diarienr 2002-2739

Beslutsdat: 2002-10-25
Namn: Petersen, Karin Anna
Titel: fil doktor Kön: kvinna
Univ./Institution: Uppsala universitet - Pedagogiska institutionen
Projekttitel: Sjuksköterskeutbildningar: Rekrytering av yrkesidentitet under omstrukturering
SCB-klassificering: Pedagogik
Beviljat(SEK): 2003: 700 000; 2004: 600 000; 2005: 600 000.

Beskrivning: Fokus är sjuksköterskeutbildningar, Sjskut, som professionsutbildning. Sjskut är i förändring: 1) Sjskyrket år i en professionaliseringsfas, där utvecklar och säkerställa yrkeskompetens och befästar yrkets ställning som profession. 2) omstrukturering med förändrad arbetsorganisering och ändrade relationer till klienterna. 3) Rekryteringen till sjskyrket är blivit viktigare att säkerställa med tanke på yrkets professionalisering och vårdens omstrukturering. Förändringstendenser förefaller också vara för handen inom yrken av motsvarande art. Tendenserna knytas till arbetsuppgifterna, yrkets särart, och till gemensamma tendenser, som att likartade omstruktureringsprocesser äger rum i olika sektorer och organisationer. Fokus är på rekryteringen till sjskyrket och sjskuppgifter i dagens arbetsliv. Särskilt skillnader i rekrytering ur ett historiskt komparativt perspektiv och innebörd av levnadsbanor och livserfarenheter för sjksut. Viktigt är hur man möter och hanterar förändrad organisering av arbetet inom vården och de nya kvalifikationskrav som hänger samman med detta. Parallellt är en studie som fokuserar lärarutbildningar på gang. Båda forskningsprojekt kan ge tvärprofessionella analyser vad gäller rekrytering och sätt att hantera pågående omstruktureringar. Systerprojektet har redan fått midler från Utbildningsvetenskapliga kommittén inom Vetenskapsrådet.

Avhandlingar av utbildningsvetenskaplig relevans framlagda vid Uppsala universitet 1997-2003

Arkeologi

Apel, Jan: Daggers, knowledge & power. - Uppsala, 2001. - 364p.

Ndoro, Webber: Your monument our schrine: The preservation of Great Zimbabwe. - Uppsala, 2001. - 130p.

Engelska

Morris, Anna: Veils of irony: The development of narrative technique in women's novels of the 1790s. - Uppsala, 1998. - 189p.

Olsson, Anders: Managing diversity: The anthologization of "American literature". - Uppsala, 2000. – 343p.

Estetik

Elam, Katarina: Emotions as a mode of understanding: An essay in philosophical aesthetics. - Uppsala, 2001. - 155p.

Fysik

Adawi, Tom W.: From Branes to Brains: On M-theory and Understanding Thermodynamics. - Uppsala, 2002. - 74p.

Företagsekonomi

Carlsson, Leif: Framväxten av en intern redovisning i Sverige. 1900-1945. - Uppsala, 2001. - 399p.

Majkgård, Anders: Experiential knowledge in the internationalization process of service firms. - Uppsala, 1998. - vi, [2], 248, [4]p.

Historia

Blanck, Dag: Becoming Swedish-American: The construction of an ethnic identity in the Augustana Synod, 1860-1917. - Uppsala, 1997. - 240p.

Edquist, Samuel: Nyktra svenskar: Godtemplarrörelsen och den nationella identiteten 1879–1918. - Uppsala, 2001. - 348p.

Geschwind, Lars: Stökiga studenter: Social kontroll och identifikation vid universiteten i Uppsala, Dorpat och Åbo under 1600-talet. - Uppsala, 2001. - 256p.

Gunneriusson, Ulf Håkan: Det historiska fältet: Svensk historievetenskap från 1920-tal till 1957. - Uppsala, 2002. - 251p.

Hodacs, Hanna: Converging World Views: The European Expansion and Early-Nineteenth-Century Anglo-Swedish Contacts. - Uppsala, 2003. - 250p.

Sjöberg, Johan: Makt och vanmakt i fadersväldet: Studentpolitik i Uppsala 1780-1850. - Uppsala, 2002. - 237p.

Hushållsvetenskap

Sepp, Hanna: Pre-school Children's Food Habits and Meal Situation: Factors Influencing the Dietary Intake at Pre-school in a Swedish Municipality. - Uppsala, 2002. - 64p.

Idé- och lärdomshistoria

Grandin, Karl: Ett slags modernism i vetenskapen: Teoretisk fysik i Sverige under 1920-talet. - Uppsala, 1999. - 244p.

Östholm, Hanna: Litteraturens uppodling: Läsesällskap och litteraturkritik som politisk strategi kring sekelskiftet 1800. - Hedemora, 2000. - 344p.

Juridik

Lerwall, Lotta: Könsdiskriminering – en analys av nationell och internationell rätt. - Uppsala, 2001. - 471p.

Klassiska språk

Fredriksson, Maria: Esculapius' De stomacho: Edited with an Introduction, Translation, and Commentary. - Uppsala, 2002. - 146p.

Konstvetenskap

Gynning, Margareta: Det ambivalenta perspektivet: Eva Bonnier och Hanna Hirsch-Pauli i 1880-talets konstliv. - Stockholm, 1999. - 279, [1]p.

Lundström, Bo: Officeren som arkitekt och konstnär i det svenska 1800-talet. - Uppsala, 1999. – 303p.

Mezei, Kristina: Arvet efter surrealismen: Grafikskolan Forum 1964-1991. - Lund, 1998. - 209, [2]p.

Kulturantropologi och etnologi

Graffman, Katarina: Kommersiell mediekultur: En etnografisk studie av TV-producenter och TV-produktion. - Uppsala, 2002. - p.

Ek-Nilsson, Katarina: Teknikens befäl: En etnologisk studie av teknikuppfattning och civilingenjörer : [an ethnological study of the understandings of technology and engineers]. - Uppsala, 1999. - 192p.

Kugelberg, Clarissa: Perceiving motherhood and fatherhood: Swedish working parents with young children. - Uppsala, 1999. - 300p.

Zackariasson, Maria: Maktkamper och korridorfester: En etnologisk studie av kulturella processer och gruppinteraktion i två studentkorridorer. - Uppsala, 2001. - 270p.

Kulturgeografi

Andersson, Eva: Från Sorgedalen till Glädjehöjden – omgivningens betydelse för socioekonomisk karriär. - Uppsala, 2001. - 236p.

Kvinnors och barns hälsa

Pless, Mia: Developmental co-ordination disorder in pre-school children: Effects of motor skill intervention, parents' descriptions, and short-term follow-up of motor status. - Uppsala, 2001. - 43p.

Litteraturvetenskap

Ronne, Marta: Två världar - ett universitet: Svenska skönlitterära universitetsskildringar 1904-1943: en genusstudie. - Uppsala, 2000. - 333p.

Stolt, Gunvor: Att bryta egen väg: Jeanna Oterdahl i föredrag och författarskap. - Uppsala, 2002. - 300p.

Medicinska vetenskaper

Miranda-Linné, Fredrika: Individuals with autism: Spectrum disorders: teaching language, and screening. - Uppsala, 2001. - 96p.

Smedje, Greta: The indoor environment in schools: Respiratory effects and air quality. - Uppsala, 2000. - 58 p.

Wålinder, Robert: Nasal reactions and the school environment: Nasal patency and lavage biomarkers in relation to ventilation, cleaning and some indoor air pollutants. - Uppsala, 1999. - 59p.

Musikvetenskap

Reinholdsson, Peter: Making music together: An interactionist perspective on small-group performance in jazz. - Uppsala, 1998. - 440, [8]p.

Nationalekonomi

Bergström, Pål: Essays in labour economics and econometrics. - Uppsala, 1998. - [4], v, [1], 163, [4]p.

Hemström, Maria: Salary determination in professional labour markets. - Uppsala, 1998. - 127p.

Larsson, Laura: Evaluating Social Programs: Active Labor Market Policies and Social Insurance. - Uppsala, 2002. - 126p.

Nordblom, Katarina: Essays on fiscal policy, growth and the importance of family altruism. - Uppsala, 2000. - vii, 105p.

Neurovetenskap

Olsson, I. Gunilla: Adolescent depression: Epidemiology, nosology, life stress, and social network. - Uppsala, 1998. - [10], 109p.

Nordiska språk

Jansson, Gunilla: Tvärkulturella skrivstrategier: Kohesion, koherens och argumentationsmönster i iranska skribenters texter på svenska: a study of cohesion, coherence and argumentative patterns in essays written in Swedish by Iranian students. - Uppsala, 2000. - p.

Melin-Köpilä, Christina: Om normer och normkonflikter i finlandssvenskan: Språkliga studier med utgångspunkt i nutida elevtexter: linguistic studies based on present-day student texts. - Uppsala, 1996. - 234p.

Nyström, Catharina: Gymnasisters skrivande: En studie av genre, textstruktur och sammanhang. - Uppsala, 2000. - 255p.

Östlund-Stjärnegårdh, Eva: Godkänd i svenska?: Bedömning och analys av gymnasieelevers texter. - Uppsala, 2002. - 226p.

Pedagogik

Ahlgren, Inger: Utbildningsplaner och reformimplementering: Sjuksköterskeutbildningen i fokus. - Uppsala, 2000. - 299p.

Andersson, Anders: Mångkulturalism och svensk folkhögskola: Studie av en möjlig mötesarena. - Uppsala, 1999. - 198p.

Bergman, Maria: På jakt efter högstadieelevers Internetanvändning. En studie av högstadieelevers Internetanvändning och Internet som kulturellt fenom i skolan. - Uppsala, 1999. - 180p. (licentiatuppsats)

Calander, Finn: Från fritidens pedagog till hjälplärare: Fritidspedagogers och lärares yrkesrelation i integrerade arbetslag. - Uppsala, 1999. - 250p.

Carlsson, Lars-Göran: Perspektiv på barnuppfostran: En studie av föräldraskap i kristen miljö: [a study of parenting in a Christian context]. - Uppsala, 1997. - 295p.
Edström, Rolf: Flexibel utbildning i gymnasieskolan: Utvidgade klassrum och minskad transaktionell distans. - Uppsala, 2002. - 232p.
Eriksson, Inger: Lärares pedagogiska handlingar: En studie av lärares uppfattningarav att vara pedagogisk i klassrumsarbetet. - Uppsala, 1999. - 144p.
Falk, Else-Maj E.: Lärare tar gestalt: En hermeneutisk studie av texter om lärarblivande på distans. - Uppsala, 1999. - 196p.
Falkner, Kajsa: Lärare och skolans omstrukturering: Ett möte mellan utbildningspolitiska intentioner och grundskollärares perspektiv på förändringar i den svenska skolan: [an encounter between political intentions and compulsory school teachers' perspective of school changes in Sweden]. - Uppsala, 1997. - 123p.
Forsberg, Eva: Elevinflytandets många ansikten. - Uppsala, 2000. - 170p.
Forsberg, Roland: Musik som livsstil och vetenskap: Studerandes möte med universitetsämnet musikvetenskap. - Uppsala, 1999. - 235p
Garpelin, Anders: Lektionen och livet: ett möte mellan ungdomar som tillsammans bildar en skolklass. – Uppsala, 1997, - 199p.
Gustafsson, Jonas: Så ska det låta: Studier av det musikpedagogiska fältets framväxt i Sverige 1900-1965. - Uppsala, 2000. - 324p.
Hellsten, Jan-Olof: Skolan som barnarbete och utvecklingsprojekt: En studie av hur grundskoleelevers arbetsmiljö skapas-förändras-förblir som den är. - Uppsala, 2000. - 221p. -
Hjälme, Anita: Kan man bli klok på läsdebatten?: Analys av en pedagogisk kontrovers: Solna, 1999. - 293p.
Hjälmeskog, Karin: "Democracy begins at home": Utbildning om och för hemmet som medborgarfostran. - Uppsala, 2000. - 242p.
Jedeskog, Gunilla: Teachers and computers: Teachers' computer usage and the relationship between computers and the role of the teacher, as described in international research. - Uppsala, 2000. - 47p.
Kemuma, Joyce: The past and the future in the present: Kenyan adult immigrants' stories on orientation and adult education in Sweden. - Uppsala, 2000. - 182p.
Kim, Lillemor: Val och urval till högre utbildning: En studie baserad på erfarenheterna av 1977 års tillträdesreform: [a study based on the experiences of the 1977 admissions reform in Sweden]. - Uppsala, 1998. - 269p.
Lidholt, Birgitta: Anpassning, kamp och flykt: Hur förskolepersonal handskas med effekter av besparingar och andra förändringar i förskolan. - Uppsala, 1999. - 154p.
Lindhe, Valdy: Greening education: Prospects and conditions in Tanzania. - Uppsala, 1999. - 251p.
Olsson, Ulf: Folkhälsa som pedagogiskt projekt: Bilden av hälsoupplysning i statens offentliga utredningar. - Uppsala, 1997. - 187p.
Sahlström, Fritjof: Up the hill backwards: On interactional constraints and affordances for equity-constitution in the classrooms of the Swedish comprehensive school. - Uppsala, 1999. – 192p.
Sternudd, Mia Marie F.: Dramapedagogik som demokratisk fostran?: Fyra dramapedagogiska perspektiv: dramapedagogik i fyra läroplaner. - Uppsala, 2000. - 210p.
Säll, Evelyn: Lärarrollens olika skepnader: Estradör, regissör och illuminatör : en longitudinell studie av blivande lärares föreställningar. - Uppsala, 2000. - 171p.
Tornberg, Ulrika: Om språkundervisning i mellanrummet - och talet om "kommunikation" och "kultur" i kursplaner och läromedel från 1962 till 2000. - Uppsala, 2000. - 310p.
Westlin, Anders: Teknik och politiskt handlande: Rationalitet och kritik i den samällsorienterande undervisningen. - Uppsala, 2000. - 215p.

Westlund, Elvy: Undervisnings- och utbildningsplanering - för vem?: En studie av ingenjörsutbildning vid en svensk högskola. - Uppsala, 2001. - 187p.
Wingård, Britta: Att vara rektor och kvinna. - Uppsala, 1998. - 190p.
Wort, Michael A. A.: Distance education and the training of primary school teachers in Tanzania. - Uppsala, 1997. - 246p.
Österlind, Eva: Disciplinering via frihet: elevers planering av sitt eget arbete. - Uppsala, 1998. – 165p.

Psykologi

Andersson, Kerstin: Reactions to novelties: Developmental aspects. - Uppsala, 1999. - 55p.
Hyldgaard, Lone: Spatial accuracy and temporal efficiency in children's tracing with a pencil. - Uppsala, 2000. - 142p.
Juslin, Patrik N.: A functionalist perspective on emotional communication in music performance. - Uppsala, 1998. - 65p.
Nyberg, Lilianne: Type A Behavior and Hyperactivity/ADHD : Are They Related?. - Uppsala, 2002. - 85p.

Romanska språk

Berling, Ulla: Fautes de français. - Uppsala, 2002. - 240p.
Molander, Lena: Les fonctions de l'alternance codique dans les salles d'immersion française au Québec. - Uppsala, 2002. - 195p.

Sociologi

Barron, Karin: Disability and gender: Autonomy as an indication of adulthood. - Uppsala, 1997. - 46p.
Berg, Lena: Äkta kärlek. Heterosexuell samvaro speglat mot diskurser om kärlek, heterosexualitet och kropp. - Uppsala, 2002. - 80p. ISBN 91-506-1556-4
Jeffner, Stina: "Liksom våldtäkt, typ": Om betydelsen av kön och heterosexualitet för ungdomars förståelse av våldtäkt: [on the importance of gender and heterosexuality to young people's perception of rape]. - Uppsala, 1997. - 277p.
Lundgren, Mats: Den kommunala förvaltningen som rationalistiskt ideal: En fallstudie om styrning och handlingsutrymme inom skola, barnomsorg och miljö- och hälsoskydd. - Uppsala, 1999. - 246p.

Statsvetenskap

Borevi, Karin: Välfärdsstaten i det mångkulturella samhället. - Uppsala, 2002. - 343p.

Teologi

Granberg, Gunnar: Gustav III - en upplysningskonungs tro och kyrkosyn. - Uppsala, 1998. - 299p.
Sarja, Karin: "Ännu en syster till Afrika": Trettiosex kvinnliga missionärar i Natal och Zululand 1876–1902. - Uppsala, 2002. - 367p.
Thidevall, Sven: Folkkyrkan, vision och verklighet: Ett folkkyrkligt reformprograms öden 1928-1932 : the fate of Folk Church reform programme 1928-1932. - Uppsala, 2000. - 292p.

Vårdvetenskap

Albinsson, Lars: A Palliative Approach to Dementia Care: Leadership and organisation, existential issues and family support. - Uppsala, 2002. - 50p.

Al-Windi, Ahmad: Determinants of health care and drug utilisation: The causes of health care utilisation study. - Uppsala, 2000. - 57p.
Henriksen, Eva: Understanding in Healthcare Organisations- a prerequisite for development. - Uppsala, 2002. - 79p.
Holmström, Inger: Gaining Professional Competence for Patient Encounters by Means of a New Understanding. - Uppsala, 2002. - 91p.
Fichtel, Åsa: Recurrent Headache among Swedish Adolescents: Psychosocial Factors, Coping and Effects of Relaxation Treatment. - Uppsala, 2003. - 84p.
Halvarsson, Klara: Dieting and eating attitudes in girls: Development and prediction. - Uppsala, 2000. - 64p.
Löfmark, Anna: Student nurses in clinical practice: Studies on independence, assessment and performance. - Uppsala, 2000. - 59p.
Saleh Stattin, Nuha: Immigrant Patients with Diabetes: How They Understand, Learn to Manage and Live with Their Diabetes. - Uppsala, 2001. - 172p.
Sarkadi, Anna: The borderland between care and self-care. - Uppsala, 2001. - 108p.

Tabeller och diagram

Tabell 1: Finansiärer, pågående projekt

VR/HS	15
RJ	14
VR/UVK	14
Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse	4
Skolverket	3
Björn Svedbergs stiftelse	2
IFS	2
SIDA	3
WGLN	2
DISTUM	1
European Commision, TSER	1
FAS	1
KK-stiftelsen	1
Mejerierna AB	1
OECD	1
Rekryteringsdelegationen/Uppsala universitet	1
Rådet för högre utbildning	1
Tidningsutgivarna	1
Utbildningsdepartementet	1
Yrjö Jahnsson foundation	1

Tabell 2. Projekt finansierade av Vetenskapsrådet

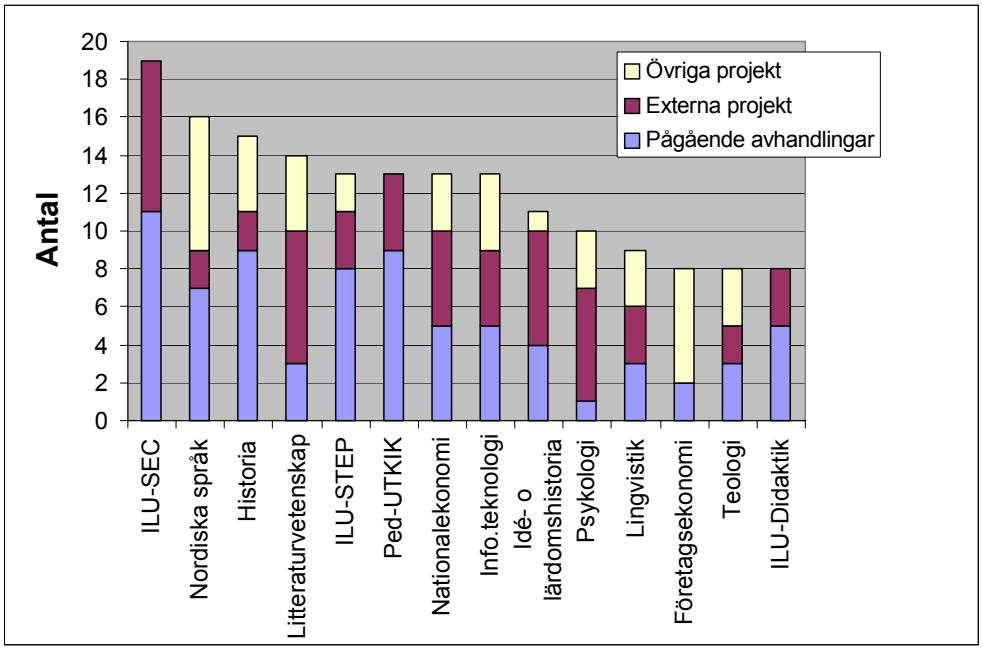
Huvudsökande	**Institution**	**Projekttitel**	**Tidsperiod/Bidrag**
Axelsson, Monica	Institutionen för Lärarutbildning	Interaktion i heterogena smågrupper med fokus på yngre tvåspråkiga barns användning av svenska	2002-
Berg, Gunnar	Matematiska institutionen	Matematikens historia i lärande	2002: 990 000; 2003: 990 000: 2004: 990 000
Broady, Donald	Institutionen för lärarutbildning	Gymnasieskolan som konkurrensfält	2002: 910 000: 2003: 910 000: 2004: 910 000
Broady, Donald	Institutionen för lärarutbildning	Kampen om studenterna. Det svenska högskolefältet och lärosätenas rekryteringsstrategier	2002 - 2004.
Forsberg, Eva	Institutionen för lärarutbildning	Praxisnära forskning (samordning)	2002: 500 000
Hagekull, Berit	Institutionen för psykologi	Föräldra-barn-relationen: Anknytningsaspekter	2003: 312 000, 2004: 328 000, 2005: 343 000
Johansson, Bo	Institutionen för lärarutbildning	Matematiska symboler och matematisk begreppsbildning. En studie av utvecklingen av några matematiska begrepp under de tidiga skolåren.	2002: 650 000: 2003: 650 000
Karlsson, Åsa	Historiska institutionen	Att lära och lära ut i vetenskapens tjänst. En studie av Linné och hans lärjungar.	1 000 000: 2003: 1 500 000: 2004: 1 500 000
Kåreland, Lena	Institutionen för lärarutbildning	Genusperspektiv på barn- och ungdomslitteratur i skolan	2002: 900 000: 2003: 900 000: 2004: 900 000
Landgren, Bengt	Litteraturveten-skapliga institutionen	Universitetsundervisningens praktik: exemplet litteraturhistoria med poetik/litteraturvetenskap	
Landgren, Bengt	Litteraturveten-skapliga institutionen	Från etableringsfas till konsolidering. Svensk akademisk litteraturundervisning 1890-1946	Publiceringsstöd 2003: 128 500
Lindblad, Sverker	Pedagogiska institutionen	Lärarutbildningar: Rekrytering och yrkesidentitet under omstrukturering	2002: 1 400 000: 2003: 1 300 000; 2004: 1 300 000
Linder, Cedric	Fysiska institutionen	Att etablera en vetenskaplig grund för fysikundervisning på universitet	2003: 1 300 000: 2004: 1 300 000: 2005: 1 300 000
Lindh, Gunnel. B	Institutionen för lärarutbildning	Samtal för utveckling och lärande? En studie av utvecklingssamtal i grundskolan	2003: 910 000: 2004: 780 000: 2005: 780 000
Lindh, Thomas	Nationalekonomiska institutionen	The Importance of the Age Distribution for the Labor Market of Future Generations. Swedish Labor ırkets Around 2025	
Möller, Göran	Teologiska institutionen	Utmaningen från andra röster	2003: 272 000: 2004: 254 000
Namei, Shidrokh	Institutionen för lingvistik	Språkbehärskning och det mentala lexikonets organisation hos tvåspråkiga	2003: 660 000, 2004: 676 000, 2005: 697 000
Olsson, Henrik	Institutionen för psykologi	Konkreta minnesspår eller abstrakt kunskap? Kunskapsrepresentation vid klassificering	2002: 125 000, 2003: 260 000, 2004: 270 000
Petersen, Karin Anna	Pedagogiska institutionen	Sjuksköterskeutbildningar: Rekrytering av yrkesidentitet under omstrukturering	2003: 700 000: 2004: 600 000: 2005: 600 000
Runeson, Sverker	Institutionen för psykologi	Perceptual skill and skill acquisition	
Rydell, Ann-Margret	Institutionen för psykologi	Hyperaktivitet och uppmärksamhetsproblem hos flickor	2003: 260 000, 2004: 272 000, 2005: 287 000
Sohlberg, Staffan	Institutionen för psykologi	Samförstånd och missförstånd: Omedvetet aktiverade associativa nätverk för relationer som påverkansfaktor i mellanmänskliga samspel.	2002: 250 000 2003: 260 000 2004: 270 000
Thuné, Michael	Institutionen för informationsteknologi	Lärande, läranderesurser och lärandemiljöer inom datavetenskap	2002: 1 040 000: 2003: 1 040 000; 2004: 1 040 000
Widmalm, Sven	Institutionen för idé- och lärdomshistoria	Gränsöverskridande vetenskap: Den svenska biovetenskapen efter 1900	2003: 558 000, 2004: 575 000, 2005: 593 000

Tabell 3. Projekt finansierade av Riksbankens Jubileumsfond

Projektsökande	**Ämne/Institution**	**Projekttitel**	**Tidsperiod/Bidrag**
Alanen, Lilli	Filosofiska institutionen	Teorier om kognition, intentionalitet och intentionellt handlande från medeltida till modern filosofi	2000: 1 400 000, 2001: 1 400 000
Bohlin, Gunilla	Institutionen för psykologi	Hyperaktivitets- och uppmärksamhetsproblem i ett utvecklingsperspektiv	2002: 1 000 000, 2003: 1 500 000
Broady, Donald	Institutionen för lärarutbildning	Formering för offentlighet. En kollektivbiografi över Stockholmskvinnor 1880-1920	2000: 1 650 000, 2001: 1 650 000
Frängsmyr, Tore	Institutionen för idé-och lärdomshistoria	Vetenskaplig forskning - teknisk förändring - industriell förnyelse (VTI)	
Holmqvist, Jan	Teologiska institutionen	Etik och IT i skolan	
Juslin, Patrik N.	Institutionen för psykologi	Nya metoder för undervisning i kommunikation av känslor i musikutförande	2001: 2 000 000, 2002: 2 000 000
Kaijser, Sten (kontaktperson i Uppsala)	Matematiska institutionen	Forskarskola i matematik med ämnesdidaktisk inriktning	2001-
Liberg, Caroline	Institutionen för lingvistik	Elevers möte med skolans textvärldar.	1999: 1 300 000, 2000: 1 300 000
Lindblad, Sverker	Pedagogiska institutionen	KULT - Svensk skolkultur: klassrumspraktik i komparativ belysning	2002: 1 500 000, 2003: 2 400 000
Marcusson, Lena	Juridiska institutionen	Examination inom högskolan ur ett rättsligt perspektiv.	1999: 550 000, 2000: 550 000
Nordberg, Bengt	Institutionen för nordiska språk	Samtalsspråkets grammatik, Grammar in Conversation: a Study of Swedish	2000: 2 800 000, 2001: 3 000 000, 2002: 3 000 000
Olsen, Lena	Juridiska institutionen	Barn som aktörer	2001: 4 000 000, 2002: 4 000 000
Persson, Mats	Institutionen för idé- och lärdomshistoria	Bildning, yrke, politik: Humanvetenskapernas värde och kravet på samhällsrelevans ur ett idéhistoriskt perspektiv	1999: 1 000 000, 2000: 1 000 000
Petterson, Lars	Historiska institutionen	Hur skapas ett historiemedvetande? Svensk historieskrivning utanför akademin 1930-2000	2002: 2 300 000, 2003: 2 300 000
Widmalm, Sven	Institutionen för idé- och lärdomshistoria	Vetenskap och neutralitet mellan världskrigen	

Diagram 1. Pågående forskning

(Minst 8 pågående projekt/avhandlingsarbeten)

Tabell 4: Avhandlingarnas fördelning på fakulteter och institutioner

Vetenskapsområde	Fakultet	Institution	
HS	Histfil	ABM, est. o kulturst.	1
HS	Histfil	Ark. o antikens hist.	1
HS	Histfil	Historia	6
HS	Histfil	Idé- o lärdomshist.	2
HS	Histfil	Konstvet.	3
HS	Histfil	Kulturantro. o etnologi	4
HS	Histfil	Litteraturvet.	2
HS	Histfil	Musikvet.	1
HS	Total		20
HS	Jur	Juridik	1
HS	Total		1
HS	Sam	Företagsek.	2
HS	Sam	Hushållsvet.	1
HS	Sam	Kulturgeografi	1
HS	Sam	Nationalek.	4
HS	Sam	Pedagogik	31
HS	Sam	Psykologi	4
HS	Sam	Sociologi	4
HS	Sam	Statsvet.	1
HS	Total		48
HS	Språk	Engelska	2
HS	Språk	Klassiska språk	1
HS	Språk	Nordiska språk	4
HS	Språk	Romanska språk	2
HS	Total		9
HS	Teol	Teologi	3
HS	Total		3
Total			**81**
MED	Med	Folkhälso- o vårdvet.	9
MED	Med	Kvinnors o barns hälsa	1
MED	Med	Medicinska vet.	3
MED	Med	Neurovet.	1
Total	**Total**		**14**
Teknisk-na	Teknat	Fysik	1
Total	**Total**		**1**
Summa			**96**

Kollegiet för utbildningsvetenskap vid Uppsala universitet
www.skeptron.uu.se/uvuu/

Donald Broady och Ida Lidegran
2006-11-03

Verksamhetsberättelse för år 2006

Bakgrund

Kollegiet för utbildningsvetenskap har till syfte att främja forskning och forskarutbildning av utbildningsvetenskaplig relevans vid Uppsala universitet. Med utbildningsvetenskap avses forskning inom en rad ämnen ägnad åt bildning, utbildning, undervisning, fostran och lärande.

Kollegiet inrättades av utbildningsvetenskapliga fakultetsnämnden 26 mars 2004 i enlighet med ett förslag från en arbetsgrupp ledd av Donald Broady. (Av förslaget framgår kollegiets ändamål och uppgifter, se *Uppsalamodellen - förslag till åtgärder för att främja forskning och forskarutbildning av utbildningsvetenskaplig relevans. Redovisning från en arbetsgrupp tillsatt av Utbildningsvetenskapliga fakultetsnämnden*, PM 28 maj 2003, www.skeptron.uu.se/broady/uv/.) Samtidigt utsåg nämnden Donald Broady till kollegiets ordförande, en uppgift som han sköter inom ramen för sin anställning. Nämnden lät senare utlysa en 50-procentig koordinatorsanställning som från och med oktober 2004 innehas av Ida Lidegran; dessa medel för koordinering delas sedan något år mellan Ida Lidegran och Marie Ols. Dessutom har nämnden årligen skjutit till 50 tkr för anordnande av möten och seminarier och liknande ändamål.

Ett till kollegiet knutet vetenskapligt råd består av representanter för olika discipliner och miljöer inom universitetet där forskning med utbildningsvetenskaplig relevans är stark. Ledamöterna är prof. Gösta Arvastson, prof. Donald Broady, prof. Per-Anders Edin, doktorand Johannes Fredriksson, prof. Berit Hagekull, prof. Sten Kaijser, prof. Caroline Liberg, prof. Jan Lindegren, prof. Cedric Linder, prof. Ulf P. Lundgren, prof. Urban Rosenqvist, prof. Kerstin Sahlin-Andersson, prof. Mats Thelander, prof. Michael Thuné och prof. Leif Östman. Till sammanträdena är koordinatorn Ida Lidegran och forskningssekreteraren Marie Ols samt utbildningsledare Thord Österberg adjungerade.

Webb

Under 2006 har en webb för kollegiet utvecklats på adressen www.skeptron.uu.se/uvuu/. Ansvarig är Ida Lidegran. Syftet är att informera om och synliggöra den utbildningsvetenskapligt inriktade forskningen vid universitetet. Som framgår nedan har en hel del arbete ägnats åt att inventera och skaffa fram information om relevanta forskningsmiljöer, information som efter hand görs tillgänglig på webben.

Databas över forskare

En aktualiserad databas över cirka 200 forskare och doktorander som sysslar med utbildningsvetenskapligt inriktad forskning finns sedan oktober 2006 tillgängligt från kollegiets webb. Här finns information om namn, titel, ämne, institutionstillhörighet, mejladress, webbadress samt några ord om forskningsprofil. Webbgränssnittet tillåter flexibel sökning och sortering, vilket innebär att den intresserade snabbt kan filtrera fram upplysningar om exempelvis berörda doktorander vid Litteraturvetenskapliga institutionen eller alla de forskare och doktorander för vilka ”språk” förekommer i forskningsprofilen.

Beskrivningar av forskningsmiljöer

Kollegiet genomför även en inventering av större forskningsmiljöer vid universitetet med särskild inriktning mot utbildningsvetenskap. Resultatet är forskningsmiljöbeskrivningar som dels börjat göras tillgängliga på webben, dels i engelskspråkiga versioner skall presenteras för en av bedömarpanelerna i samband med den förestående av rektor initierade utvärderingen av forskning vid universitetet.

Föreläsningsserien ”Vetenskapliga traditioner” för lärarstudenter

Sedan sin tillkomst har kollegiet ansvarat för en serie föreläsningar, Vetenskapliga traditioner, varav minst två är obligatoriska för varje lärarstudent. Föreläsarna företräder olika slags forskningsmiljöer och forskningstraditioner vid universitetet, och föreläsningarna är ett led i ansträngningarna att låta lärarstudenterna få veta att det i Uppsala existerar mångskiftande och livaktig forskning om utbildningsvetenskapliga frågor. Förhoppningen är att väcka så mycket intresse hos somliga lärarstudenter att de får lust att botanisera vidare i litteraturen och på webben, att välja kursalternativ där de kan lära mer, och kanske till och med knyta sig litegrann till någon forskningsmiljö genom att besöka öppna seminarier eller föreläsningar eller förbereda sig för ett examensarbete med handledare från lämpligt ämne. Se www.skeptron.uu.se/broady/uv/tra.htm.

Under våren 2006 föreläste Johannes Fredriksson, doktorand i historia, om ”Den moderna förskolepedagogikens födelse: vård och fostran i sekelskiftets sociala institutioner”, Leif Östman, professor i didaktik, Institutionen för lärarutbildning, om ”Didaktik: Lärandeforskning och undervisningspraktik”, Ann-Margret Rydell, universitetslektor, Institutionen för psykologi, om ”Barns relationer med lärare och kamrater” och Anne-Sofie Kalat, doktorand i sociologi, om ”Killskapande som sociologisk studie”.

Under hösten 2006 föreläser Ola Winberg, doktorand i historia om ”Utbildningshistoria: Resa i Europa. Utrikesresan som utbildningsmetod på 1600-talet”, Carina Fast, doktorand i pedagogik, om ”Etnografisk metod som redskap – en undersökning av sju barns läsande och skrivande i hem och skola”, Gösta Arvastson, professor i etnologi, Institutionen för kulturantropologi och etnologi, om ”Etnologi – en kulturvetenskap” och Michael Thuné, professor i teknisk databehandling, Institutionen för informationsteknologi, om ”Lärandeforskning: Hur lär studenter? Exempel från datavetenskaplig undervisning”.

Fortbildningsguide för lärarstudenter

På kollegiets webb växer även en liten studiehandbok eller fortbildningsguide fram med matnyttig information om vad som krävs, både formellt och faktiskt, för att läsa vidare och eventuellt så småningom bli antagen till master- eller forskarutbildningen i olika ämnen vid universitetet. Inte minst viktigt är att personer med olika slags lärarutbildningskurser i bagaget få veta på vad sätt dessa kan tillgodoräknas om de önskar läsa vidare. Avsnitten om ämnena datavetenskap, företagsekonomi, historia, pedagogik och sociologi är uppdaterade, fler skall tillkomma.

Konferens 13 februari 2006 om utbildningsvetenskaplig forskning i Uppsala

Konferensen ägde rum i kollegiets regi och lokalen var Auditorium Minus i Gustavianum. Programmet bestod av två förmiddagssessioner, den första om finansiering av utbildningsvetenskaplig forskning och den andra om pågående forskning vid universitetet, samt en avslutande gemensam lunch som sträckte sig ett stycke in på eftermiddagen. Under den första sessionen inledde Ulf P. Lundgren (professor i pedagogik och huvudsekreterare för Utbildningsvetenskapliga kommittén, UVK, inom Vetenskapsrådet) med att besvara frågorna: Hur går diskussionerna i UVK? Vilka nya tendenser går att skönja inom utbildningsvetenskaplig forskning? Kommer utbildningsvetenskap att bli ett eget vetenskapsområde och UVK ett råd framöver? Därefter tog sig Donald Broady (professor i pedagogik, ledamot av UVK och ordförande för dess beredningsgrupp "Systemfrågor") an frågorna: Hur sker beredningen och bedömningen av ansökningar? Vad premieras? Finns det eftersatta forskningsområden? Kristina Edström (professor i oorganisk kemi och ledamot av UVK) gav sitt svar på frågan: Hur skiljer sig ansökningarna och bedömningen åt mellan det naturvetenskapliga/tekniska området och det utbildningsvetenskapliga? Varefter sessionen avslutades med diskussion. Den andra sessionen gav smakprov på pågående forskning. Vi fick lyssna till Michael Thuné (professor i teknisk databehandling, ledare för projektet ”Learning, learning resources, and learning environments in computer science”), Ann-Carita Evaldsson (professor i pedagogik, engagerad i projekten ”I demokratins marginaler” och ”Mångkontextuell barndom. Skola, Fritid, Familj i förändring och gränsöverskridande”), Lena Kåreland (professor i svenskämnets didaktik, ledare för projektet ”Genusperspektiv på barn- och ungdomslitteratur i skolan”), Finn Calander (FD i pedagogik, deltar i projektet ”LÄROM - Lärarutbildningar: Rekrytering och yrkesidentitet under omstrukturering”) och Mikael Börjesson (FD i pedagogik, koordinerar projektet ”Skolans kungsväg. Det naturvetenskapliga programmets plats i utbildningssystemet”). Följt av diskussion. Ca 70 personer från arton olika institutioner deltog, en blandning av doktorander och yngre och seniora forskare.

Konferensen Forskning pågår

Kollegiet har genom Ida Lidegran varit representerat i den lilla operativa grupp som planerade och genomförde årets konferens Forskning pågår i universitetshuset 30 oktober. Målgruppen var all personal inom utbildningssektorn. Intresset var stort, över 600 personer var anmälda och

fyllde aulan. Konferensen bjöd på femton föreläsningar i ämnen som spände från ”Evolutionen – hur vet vi att den har ägt rum?” och ”Den nya barndomen, Om aktuell språkforskning” till ”Framtidens datorer”.

Föreläsningsserien Utbildning i en föränderlig tid

Likaså är kollegiet genom Ida Lidegran engagerat i planeringen av en föreläsningsserie rubricerad ”Utbildning i en föränderlig tid” som skall genomföras våren 2007: Föreläsningarna är riktade till lärare, rektorer, skolpolitiker och förvaltningspersonal i Uppsala kommun och grannkommuner samt intresserade vid Uppsala universitet. Inbokade föreläsare är Sven-Eric Liedman (professor i idé- och lärdomshistoria vid Göteborgs universitet), Ulf P Lundgren (professor i pedagogik vid Uppsala universitet), Bernt Gustavsson (professor i pedagogik vid Örebro universitet), Maths Isacson (professor i ekonomisk historia vid Uppsala universitet), Karin Johannisson (professor i idé- och lärdomshistoria vid Uppsala universitet), Siv Andersson (professor i molekylär evolution vid Uppsala universitet) och Dan Larhammar (professor i molekylär cellbiologi vid Uppsala universitet)

Huvudarrangör för både konferensen Forskning pågår och föreläsningsserien Utbildning i en föränderlig tid är Regionalt pedagogiskt kunskapscentrum, http://www.regped.se/.

Kommande konferensdagar i kollegiets regi

Enligt planerna skall kollegiet härnäst ordna en konferensdag med rubriken ”Forskning om undervisning” i december 2006, samt under år 2007 en om forskning om utbildningens kulturella och sociala betingelser och en om utbildningshistorisk forskning.

Linnéansökan

Under första halvåret 2006 behandlade Vetenskapsrådet och Formas den första omgången ansökningar om linnéstöd. Sammanlagt 106 ansökningar hade i januari 2006 inlämnats från lärosätena. Bland dessa kom tolv ansökningar från Uppsala universitet, varav en av utbildningsvetenskaplig karaktär, nämligen en ansökan om stöd till området ”modern utbildningshistoria” med ett antal ledamöter i kollegiets vetenskapliga råd som medsökande. Här en sammanfattning:

> In Sweden, research into the history of education was neglected during the second half of the twentieth century. Today we are witnessing a revival. At Uppsala University, the conditions are ripe for strong research in this domain, since specialists in the different disciplines are ready to join forces. The environment will be developed as a cooperation between research groups at Uppsala University’s departments of Business Studies, Education, History, History of Science and Ideas, Law, Literature, Mathematics, and Teacher Training. A first step, taken in 2005, was the establishment of the doctoral programme “Nationella forskarskolan i utbildningshistoria,” funded by the Swedish Research Council and hosted by Uppsala University.
>
> The focus will be on the social history of formal education in institutions such as schools and universities, rather than on informal socialisation in general. The term “history” does not

> only mean a consideration of the past. It signifies a focus on the development of stability and of change, rather than on the frozen state of things. One of the main aims is to provide historical explanations and interpretations that contribute to a comprehensive understanding of education as it is today.
>
> The environment will house a research programme "Modern History of Education: Governance, Social Change and Normalisation," an academic exchange programme and the doctoral programme mentioned above.

När VR fattade sitt beslut i slutet av våren 2006 hamnade ”Modern utbildningshistoria” i rankningen omedelbart under de sammanlagt tjugo beviljade linnéstöden, bland vilka bara ett enda (till ett centrum för forskning om RNA-molekyler) tilldelades Uppsala universitet. Dock var de internationella refereebedömningarna av ansökan ”Modern utbildningshistoria” synnerligen positiva. Ansökan var en av två ansökningar från Uppsala universitet som i VRs egen bedömning fick det samlade omdömet ”Denna miljö har bedömts hålla mycket hög kvalitet. Ändå har den i rådande konkurrens inte kunnat finansieras” (medan övriga nio avslagna ansökningar från Uppsala universitet fick det något mer reserverade omdömet ”Denna miljö har bedömts vara bra men inte konkurrenskraftig i detta sammanhang”). Mycket talar för att modern utbildningshistoria är ett område med särdeles goda förutsättningar för samverkan mellan ett flertal livaktiga forskningsmiljöer i Uppsala. Det finns goda skäl att återkomma med en ännu mer välförberedd ansökan till nästa linnéstödutlysning 2007.

Möte med Vetenskapliga rådet
Vetenskapliga rådet hade tisdagen 31 oktober ett lunchmöte vid Inst. för lärarutbildning.

Övrigt
Till den löpande verksamheten hör att informera och skapa kontaktytor inom universitetet via främst webben och mejlkorrespondens samt att i utåtriktade sammanhang - vid andra lärosäten, vid Vetenskapsrådets arrangemang och så vidare - sprida kännedom om det som pågår vid Uppsala universitet och presentera ”Uppsalamodellen” för utbildningsvetenskapligt inriktad forskning.